Diplomová práce:

Jan Šefranka
ŘEHNÍKOVA 2140
25301 HOSTIVICE

Věřitelé v konkursním řízení

Vedoucí diplomové práce Prof. JUDr. František Zoulík, CSc.

Seznam použitých zkratek:

ZKV	Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání ze dne 11. července 1991, ve znění pozdějších předpisů
InsO	Insolvenzordnung BGBI 1994, 2866 (německý insolvenční zákon)
InsZ	Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) ze dne 30. března 2006
KatZ	Zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon) ze dne 7. května 1992, ve znění pozdějších předpisů
CenP	Zákon ČNR č. 591/1992 Sb., o cenných papírech ze dne 20. listopadu 1992, ve znění pozdějších předpisů
ObčZ	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ze dne 26. února 1964, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ze dne 4. prosince 1963, ve znění pozdějších předpisů
SŠZ	Zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový ze dne 20. prosince 1950
NotŘ	Zákon ČNR, č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) ze dne 7. května 1992, ve znění pozdějších předpisů
DluhZ	Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů
DevZ	Zákon č. 219/1995 Sb., devizový zákon, ve znění pozdějších předpisů
JednŘ	Vyhláška č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů
ZVD	Zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách ze dne 18. ledna 2000
SpDP	zákon č. 332/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů

Obsah:

		strana:
	Úvod	1
Kapitola I.	Věřitel jako subjekt a účastník konkursního řízení	4
Kapitola II	Oddělení věřitelé	16
Kapitola III.	Věřitelé pohledávek za podstatou	37
Kapitola IV.	Věřitelé s nárokem na uspokojení z pracovních nároků	48
Kapitola V.	Věřitelé s nároky na vyloučení věci z konkursní podstaty	58
Kapitola VI.	Věřitelé vyloučení z konkursu	62
Kapitola VII.	Věřitelské orgány	68
Kapitola VIII.	Zahájení konkursního řízení	76
Kapitola IX.	Prohlášení konkursu	87
Kapitola X.	Přihlašování pohledávek	93
Kapitola XI.	Přezkumné jednání	98
Kapitola XII.	Incidenční spory	103
Kapitola XIII.	Zpeněžení	109
	Přehled literatury	129

Úvod

Předkládaná práce pojednává o věřitelích v konkursním řízení. Z velké části vychází ze stávajícího zákona o konkursu a vyrovnání.[1] Dne 9. května 2006 byl ve sbírce zákonů publikován zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). S ohledem na to, že uvedený zákon vstoupí v účinnost už 1. července 2007, aby tak nahradil stávající zákon o konkursu a vyrovnání, a to takovým způsobem, že zásadně rozšíří způsoby řešení úpadku dlužníka[2] a bude diferencovat mezi různými druhy úpadců,[3] lze si klást otázku, jestli má vůbec smysl psát o zákonu, kterému zbývá velice málo života.[4]

Ale i tento nový zákon stále bude mít část, která se bude konkursním řízením zabývat, a nová úprava přitom v zásadě odpovídá stávajícímu řešení konkursu. Dále si je třeba uvědomit, že stávající zákon o konkursu a vyrovnání dne 1 července 2007 „nezemře", protože podle přechodného ustanovení insolvenčního zákona[5] se pro konkursní a vyrovnávací řízení zahájená před účinností insolvenčního zákona použijí dosavadní právní předpisy. Vzhledem k tomu, že některá konkursní řízení trvají až několik let, lze předpokládat, že pokud tato konkursní řízení nedoběhnou, budou vedle sebe paralelně probíhat konkursní řízení podle dvou různých zákonných úprav.[6] Toto je tedy, řekněme pragmatický, patrně i nejdůležitější důvod pro to, abychom stávající zákon o konkursu a vyrovnání zatím předčasně nepohřbívali. Dalším důvodem je to, že i když mnohá ustanovení stávajícího zákona o konkursu a vyrovnání se stanou obsoletní, při interpretaci nového zákona se přeci jen bude (alespoň v prvních letech) vycházet ze stávajícího zákona o konkursu a vyrovnání. Tím se ale vůbec nechce říci, že insolvenční zákon se bude vykládat v souladu se zákonem o konkursu a vyrovnání. Spíš se tím poukazuje na to, že zákon o konkursu a vyrovnání bude sloužit jako určité východisko pro výklad insolvenčního zákona, zvláště jeho části o konkursu, přičemž při výkladu a následné aplikaci tohoto nového právního předpisu se budou brát v úvahu i nedostatky zákona o konkursu a vyrovnání, o kterých se píše již léta v odborné literatuře a na něž poukazuje i důvodová zpráva návrhu insolvenčního zákona.

Jakým způsobem se předkládaná práce hodlá zabývat věřiteli v konkursním řízení? Zde je třeba předeslat, že tato práce se bude zabývat věřiteli v konkursním řízení, ale už se nebude věnovat postavení věřitelů ve vyrovnávacím řízení. Práce sestává ze dvou částí. Toto její členění odráží autorovo přesvědčení, že popsání různých druhů věřitelů je samo o sobě

---

[1] Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ze dne 11. července 1991.

[2] Bude obsahovat části pojednávající o konkursu (§ 244 - § 315 InsZ), reorganizaci (§ 316 – 364 InsZ) a oddlužení (§ 389 - § 418).

[3] Hlava IV. (§ 367 - § 388) bude pojednávat o úpadku finančních institucí, což vlastně už činí i současný zákon o konkursu a vyrovnání v části páté, která se zabývá úpadkem bank, spořitelních a úvěrových družstev, zahraničních bank a osob oprávněných vydávat elektronické peněžní prostředky na území České republiky, která byla do zákona o konkursu a vyrovnání uvedena v srpnu 2005 zákonem č. 377/2005 Sb., o doplňkovém dohledu nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz, pojišťovnami a obchodníky s cennými papíry ve finančních konglomerátech a o změně některých dalších zákonů (zákon o finančních konglomerátech), a dále pozměněn zákonem č. 7/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem, z února 2006.

[4] Zde je si také dlužno připomenout, že podle § 434 InsZ insolvenční zákon nabude účinnosti dne 1. července 2007, přičemž v souladu s § 433 InsZ bude zrušen stávající zákon o konkursu a vyrovnání, jakož i další právní předpisy; půjde především o novelizace zákona o konkursu a vyrovnání, ale také bude zrušena vyhláška č 476/1991 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání. Ta se týká seznamu správců konkursní podstaty a jejich odměny. Zároveň dojde i k určité změně zákona č. 530/1990 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů.

[5] § 432 InsZ.

[6] Viz též „Co čekat od nového zákona o úpadku? Hovoříme s místopředsedkyní Krajského soudu Hradec Králové JUDr. Jolanou Maršíkovou." in *Konkursní noviny*, č. 4/2006, 22. 2. 2006.

nedostačující. Věřitele v konkursním řízení je třeba poznat v interakci s ostatními subjekty a v různých situacích, aby bylo možno si učinit plastický obraz o tak složitém právním a konec konců i sociálním, jevu, jakým je věřitel v konkursním řízení, a z tohoto důvodu se autor rozhodl sledovat věřitele v konkursním řízení v různých stádiích konkursního řízení.

První část pojednává o jednotlivých druzích věřitelů, s kterými se v konkursním řízení lze setkat. V této části si vysvětlíme, jaké druhy věřitelů se mohou v konkursním řízení vyskytovat. V části druhé se podíváme na chování věřitelů v průběhu konkursního řízení. První část práce se bude skládat z následujících kapitol: Kapitola I. – Věřitel jako subjekt a účastník konkursního řízení, Kapitola II. – Oddělení věřitelé, Kapitola III. – Věřitelé pohledávek za podstatou, Kapitola IV. – Věřitelé s nárokem na uspokojení pracovních nároků, Kapitola V. – Věřitelé s nároky na vyloučení z podstaty, Kapitola VI. – Věřitelé vyloučení z konkursu a Kapitola VII. – Věřitelské orgány.

Druhá část práce se bude více věnovat věřitelům v různých fázích konkursního řízení a bude sestávat z následujících kapitol: Kapitola VIII. – Zahájení konkursního řízení, Kapitola IX. – Prohlášení konkursu, Kapitola X. – Přihlašování pohledávek, Kapitola XI. – Přezkumné jednání, Kapitola XII. – Incidenční spory a Kapitola XIII. – Zpeněžení. Autor práce považuje první část své práce za „statickou", a to v tom smyslu, že v ní různé druhy věřitelů pozoruje spíše odděleně od průběhu konkursu. Tato statická část nabude na „dynamismu" při popisu věřitelských orgánů, kde se autor snaží poukázat na některé zvláštnosti jednání věřitelů ve věřitelských orgánech, kdy se podle jeho názoru u různých skupin věřitelů mění vzorce chování, které u nich lze vypozorovat, když jsou věřitelé sledováni jednotlivě, odděleni od ostatních věřitelů či skupin věřitelů. V této části dává autor průchod svému názoru, že konkursní řízení může v některých situacích být ovládáno malými skupinami věřitelů, byť třeba i jen z toho důvodu, že tito věřitelé či skupinky věřitelů jsou aktivní v různých věřitelských orgánech.

Druhou část práce otevírá Kapitola VIII. – Zahájení konkursního řízení. V ní autor nesleduje, jak název kapitoly napovídá, toliko zahájení konkursního řízení, ale věnuje se v ní i ochranné lhůtě, poukazuje v ní na dispoziční charakter konkursního řízení, který je však již zatlačován některými prvky zásady oficiality, zvláště poté, co do zákona o konkursu a vyrovnání byla zařazena část pátá, o které jsme se již zmínili. Zde vidíme určitý odklon od konkursního řízení, které bylo původně z velké části ovládáno zásadou dispoziční, ale nutno dodat, že v konkursním řízení i přes tyto změny nadále převládá zásada dispoziční, a je to jen povaha těchto druhů úpadků, která si vynutila vyšší stupeň veřejné kontroly i vyšší ingerenci státu.

V následující Kapitole IX. – Prohlášení konkursu se autor věnuje některým účinkům prohlášení konkursu. Jak v kapitole o zahájení konkursního řízení, tak i v kapitole o prohlášení konkursu se odráží autorův názor, že pozice konkursních věřitelů se posiluje. Nicméně rostoucí význam věřitelů v konkursním řízení není jediným jevem, se kterým se v konkursu setkáme, zároveň totiž dochází i k omezování určitých práv věřitelů. I to je obsahem obou těchto kapitol. Další kapitola, Kapitola X. – Přihlašování pohledávek, pojednává o jedné z nejdůležitějších fází konkursního řízení ze strany věřitelů, protože pro ně je obzvláště důležité, aby své pohledávky do konkursu přihlásili, a tím uplatnili své nároky. To musí i oddělení věřitelé, na rozdíl od situace v Německu. Ale ani dnes už tomu tak úplně není, protože podle části páté zákona o konkursu a vyrovnání se některé pohledávky považují

za přihlášené,[7] a věřitelé je tedy nemusí přihlašovat a tedy se ani nemusí obávat zmeškání lhůt, ve kterých své pohledávky musí přihlásit ostatní věřitelé. Kapitola XII. se zabývá incidenčními spory, které se sice neodehrávají v rámci konkursního řízení, ale které jsou pro každé konkursní řízení velice typické a navíc až překvapující počtem jednotlivých incidenčních sporu na jedno konkursní řízení. Závěrečná Kapitola XIII. se věnuje zpeněžení konkursní podstaty. Jsou v ní probrány různé formy zpeněžení.

[7] Např. §66j odst. 1 ZKV.

Kapitola I.
Věřitel jako subjekt a účastník konkursního řízení

Následující část bude pojednávat o věřitelích jakožto o účastnících konkursního řízení. Ustanovení § 7 ZKV účastníky konkursního řízení označuje jako „konkursní věřitele", přičemž pojem „konkursní věřitel" je nutné odlišovat od pojmu „věřitel" tak, jak je chápán v obecném hmotněprávním smyslu. Naproti tomu „konkursní věřitel" je pojmem procesním. v § 7 ZKV se uvádí, že účastníkem konkursu jsou věřitelé, kteří uplatňují nároky. Věřitel tak, jak ho chápeme v obecném smyslu, se stává účastníkem řízení až v okamžiku, kdy uplatní své nároky. Nárok lze uplatnit dvojím způsobem: jednak podle § 4 ZKV, a to tak, že věřitel podá návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka; dále je možné, aby věřitel uplatnil svůj nárok podle § 20 ZKV, a to tak, že přihlásí svou pohledávku.[8]

V civilním procesním právu obecně platí, že pojem účastníka řízení je podřazen pojmu „procesní subjekt". Podle učebnicové definice jsou procesními subjekty ty subjekty, které svou činností právně ovlivňují proces a které jsou k tomu účelu vybaveny procesními právy a procesními povinnostmi. Subjekty řízení se rozdělují na dvě skupiny, a to na soud a účastníky řízení.[9] Účastníci řízení jsou osoby, kterým vznikají procesní práva a povinnosti; přičemž v průběhu procesu, jakož i v jeho výsledku, jímž je soudní rozhodnutí, se jedná o právech či povinnostech právě těchto osob a žádných jiných.[10] K oběma těmto skupinám subjektů řízení, tedy k soudu a k účastníkům řízení, je třeba přiřadit ještě další skupinu – tzv. zvláštní subjekty řízení. Tyto subjekty v procesu zastupují buď veřejný nebo jiný zájem, odlišný od soukromého zájmu jednotlivých účastníků.[11] Jejich postavení se zakládá na zvláštních ustanoveních zákona. v případě konkursního řízení se jedná o správce konkursní podstaty podle § 8 ZKV, předběžného správce podle § 9a ZKV a o věřitelské orgány podle § 10 až § 11 ZKV.

Jestliže padla zmínka o civilním procesním právu, nebude od věci si vymezit vztah mezi základním právním předpisem, který upravuje civilní proces jako jeden z druhů soudního řízení, tedy občanským soudním řádem, a zvláštním předpisem, kterým je v našem případě zákon o konkursu a vyrovnání. Jak se oba tyto právní předpisy dívají na účastníky řízení a nakolik je možno vycházet z obecné definice účastníka řízení, kterou nabízí občanský soudní řád? Tato otázka je celkem namístě už z toho důvodu, že konkursní řízení, jakož i řízení vyrovnávací, mají svá určitá specifika, která je odlišují od řízení nalézacího a vykonávacího, jak je známe z občanského soudního řádu, byť i třeba už jen tím, že řízení konkursní a vyrovnávací spojuje řízení nalézací a vykonávací v řízení jedno. v již citované učebnici civilního práva procesního se o tomto druhu řízení píše: „Konkurzní a vyrovnací řízení mají řadu specifik, pro které je třeba je považovat za samostatné procesní druhy."[12]

Jak již bylo zmíněno, účastníky konkursu jsou v souladu s ustanovením § 7 ZKV „věřitelé, kteří uplatňují nároky (dále jen ‚konkursní věřitelé'), a dlužník". Pro účastníky řízení nelze použít definici ustanovení § 90 OSŘ, podle které „účastníkem řízení jsou žalobce a ža-

---

[8] v některých výjimečných případech je ale situace komplikována tím, že někteří věřitelé svůj nárok uplatňovat nemusí a přesto se stávají účastníky konkursu. Jednak se jedná v souladu s § 5b odst. 4 ZKV o „věřitelé uvedené v návrhu na ochrannou lhůtu" a „... další věřitelé, kteří se k řízení přihlásili v ochranné lhůtě", a potom se jedná o věřitele, kteří v rozporu s ustanovením § 20 ZKV, nemusí přihlašovat svou pohledávku, ale přesto se stávají účastníky řízení.

[9] Winterová, A., a kolektiv: *Civilní právo procesní* (dále *Civilní právo procesní*). Praha: Linde, a.s., 2004, str. 97.

[10] Tamtéž, str. 141.

[11] *Civilní právo procesní*, str 98 – 99, ale i Zoulík, F.: *Zákon o konkursu a vyrovnání* (dále *Zákon o konkursu a vyrovnání*). Komentář, Praha: C. H. Beck, 1994, str. 51.

[12] *Civilní právo procesní*, str. 47.

lovaný". Mimo to, že v konkursním řízení se jedná o právech a povinnostech více osob než jsou žalobce a žalovaný, tuto možnost vylučuje stanovisko Nejvyššího soudu (NS ČR XVIII), ve kterém se, mimo jiné, výslovně praví: „Ustanovení § 90 OSŘ se v konkursním řízení nepoužije."[13] Nelze ani vycházet z § 94 odst. 1 OSŘ, podle kterého „účastníky řízení jsou také navrhovatel a ti, o jejichž právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno". Zmíněné ustanovení se vztahuje pouze na řízení, která je možno zahájit bez návrhu, což dispozitivní povaha podávání návrhu na prohlášení konkursu tak, jak je definována § 4 ZKV, vylučuje.[14] Z tohoto důvodu zákon o konkursu a vyrovnání obsahuje speciální ustanovení § 7, které v souladu s § 94 odst. 2 OSŘ označuje za účastníky konkursu pouze věřitele, kteří uplatňují nároky (konkursní věřitelé) a dlužníka. Výše zmíněné stanovisko NS ČR XVIII rozlišuje dvě fáze konkursního řízení. v období od podání návrhu do právní moci usnesení o prohlášení konkursu nebo usnesení o zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu či usnesení o zastavení konkursního řízení, tj. v první fázi jsou účastníky konkursního řízení dlužník a věřitelé, kteří podali návrh na prohlášení konkursu v souladu s §4 ZKV. Po prohlášení konkursu, tedy v druhé fázi podle tohoto dělení, jsou účastníky konkursního řízení úpadce a věřitelé, kteří přihlásili své pohledávky do konkursu.[15]

Konkursní řízení se ve skutečnosti rozpadá do více etap, ale toto rozlišování na dvě od sebe odlišné fáze řízení má v kontextu shora uvedeného stanoviska Nejvyššího soudu ČR své opodstatnění. Jedná se o dva různé momenty, ve kterých se lze stát účastníkem konkursního řízení za různých podmínek.[16] Na fázi první, která předchází usnesení o prohlášení konkursu, lze pohlížet jako na fázi přípravnou. Tento názor projevil např. F. Zoulík v komentáři k zákonu o konkursu a vyrovnání: „Účinky, které jsou spojovány s konkursem, nastávají až s jeho prohlášením. Proto řízení, které tomuto prohlášení předchází, zaměřuje se pouze na zjištění, zda jsou splněny podmínky nutné k tomu, aby byl konkurs prohlášen. Jeho předmětem nejsou žádné jiné otázky..."[17] Toto tvrzení je však třeba v našem kontextu poněkud upřesnit, neboť s tím, že by předmětem této fáze konkursního řízení nebyly spojeny jiné otázky, nelze zcela souhlasit. v některých případech v této fázi konkursního řízení může dojít k povolení ochranné lhůty, na kterou je třeba pohlížet jako na poslední pokus k překonání úpadku dlužníka, aniž by bylo nutné prohlašovat konkurs na jeho majetek. S uvedeným názorem je ale třeba souhlasit v tom ohledu, že pokud nedojde k povolení ochranné lhůty nebo pokud sice ochranná lhůta povolena bude, ale dlužníkovi se nepodaří překonat úpadek, řízení v této fázi bude směřovat k prohlášení konkursu. Z tohoto hlediska soud bude v rámci této fáze řízení zjišťovat, jestli jsou splněny předpoklady pro prohlášení konkursu. Nejprve dojde ke zkoumání procesních podmínek řízení podle § 103 a násl. OSŘ. Posléze budou zkoumány podmínky hmotněprávní, tedy existence úpadku.[18] A nakonec se bude se zkoumat, jestli

---

[13] R 52/98 (Stanovisko NS ČR XVIII) [Sb. s. r. 98, 7: 359].

[14] Viz III. ÚS 363/96: „Na řízení o prohlášení konkursu se vztahují základní zásady občanského soudního řízení, zejména zásada dispoziční, z níž pro účastníky soudního řízení vyplývá, že mají uvádět své návrhy a dokazovat svá tvrzení. Soud v tomto řízení není veden zásadou oficiality." [Sb. N. u. ÚS, Svazek č. 7, Usnesení č. 7].

[15] Rc 52/98 (Stanovisko NS ČR XVIII), str. 359.

[16] Ve skutečnosti se konkursní řízení rozpadá do pěti různých fází. Každá tato fáze konkursního řízení má svou přesně vymezenou funkci a své chronologické pořadí; od takto stanoveného postupu se nelze odchýlit; každá bezprostředně předcházející fáze je myšlena jako podmínka a podklad pro následující fázi. Jednotlivé fáze jsou určeny jak co do pořadí tak i co do svého obsahu. Existence takto přísně vymezeného pořadí a obsahu jednotlivých fází konkursního řízení, je dokladem toho, že v konkursním řízení se uplatňuje zásada legálního pořádku. (Viz Schelleová, str. 234, viz Zoulík)

[17] Zoulík, F.: *Zákon o konkursu a vyrovnán*, str. 73.

[18] O definici úpadku bude pojednáno později. Prozatím se budeme muset spokojit s tím, že budeme vycházet z definic úpadku obsažených v ustanovení § 1 odst. 2 a 3 ZKV, podle kterých platí, že (a) dlužník je v úpadku, jestliže má více věřitelů a není schopen po delší dobu plnit své splatné závazky a (b) fyzická osoba, je-li

neexistují zákonné překážky prohlášení konkursu.[19] Navíc co se týče dlužníka, dnes je situace poněkud složitější, než tomu bylo v době vydání výše zmíněného komentáře. Jestliže tehdy bylo lze tvrdit, že „zákon výslovně neupravuje žádné *účinky podání návrhu na prohlášení konkursu*“,[20] dnes tomu tak není, protože současné ustanovení § 4a ZKV explicitně uvádí povinnosti dlužníka. Nicméně s F. Zoulíkem je třeba souhlasit v tom smyslu, že tato fáze konkursního řízení je charakterizována tím, že se jí účastní jen velmi omezený počet účastníků.

Z hlediska věřitele význam rozlišování mezi touto „přípravnou“ a další fází nebo etapami řízení spočívá v tom, že věřitel který „uplatňuje nárok“ tím, že podává návrh na prohlášení konkursu, je v jiném postavení než ten, který „uplatňuje nárok“ po prohlášení konkursu. Věřitel, který „uplatňuje nárok“ v první fázi, se automaticky nestává účastníkem řízení v druhé fázi. O tom pojednává i odůvodnění výše zmíněného bodu XVIII, usnesení NS ČR: „Ani věřitel, k jehož návrhu byl konkurs na majetek dlužníka prohlášen, se nestane účastníkem té části konkursního řízení, jež počíná běžet prohlášením konkursu, jestliže včas nepřihlásil svou pohledávku u konkursního soudu. Opomenul-li přihlášku podat, končí účast tohoto věřitele v řízení právní mocí usnesení o prohlášení konkursu.“[21]

Kteří věřitelé se tedy podílejí na konkursním řízení v jeho první fázi? A o kterých z nich lze mluvit v procesním smyslu jako o konkursních věřitelích ve smyslu ustanovení § 7 ZKV? Mimo věřitele, kteří podávají návrh na prohlášení konkursu na majetek určitého úpadce podle § 7 ZKV, tedy mimo konkursní věřitele, jak zákon označuje účastníky konkursu na straně věřitelů, zákon rozlišuje tři druhy věřitelů z hlediska jejich rolí v konkursním řízení před prohlášením konkursu. Ti se navíc dají roztřídit do dvou skupin, přičemž kriteriem jejich rozlišování je role, kterou tito sehrají v konkursním řízení. Lépe řečeno, význam tohoto kriteria spočívá v tom, že slouží k rozlišování toho, jestli se tito věřitelé bez dalšího stanou účastníky konkursního řízení nebo jestli musí učinit nějaké právní úkony, aby se účastníky řízení stali. Jde o tyto dvě skupiny:

1. Předně se jedná o „známé věřitele“, kterým soud zasílá usnesení o prohlášení konkursu podle § 13 odst. 4 ZKV. Soud se o nich dozví buď z prohlášení věřitele, který podává návrh na prohlášení konkursu a ke svému návrhu připojuje seznam jemu známých dalších věřitelů, aby osvědčil důvodnost svého návrhu, nebo z prohlášení dlužníka, který předloží soudu seznam jemu známých věřitelů. Bez dalšího se však tyto osoby účastníky konkursního řízení stát nemohou. To už vyplývá ze samotné dikce výše zmíněného ustanovení, které rozlišuje mezi účastníky řízení, o kterých činní zmínku ve větě první uvedeného odstavce před středníkem, zatímco za středníkem vyjmenovává kategorii „známých věřitelů“, čímž je odlišuje od účastníků konkursního řízení.[22]

---

podnikatelem, a právnická osoba je v úpadku tehdy, je-li předlužena. O předlužení jde tehdy, jestliže tato osoba má více věřitelů a jestliže její splatné závazky jsou vyšší než její majetek.

[19] Tamtéž, str. 74 – 77.

[20] Tamtéž, str. 30.

[21] R 52/98 (NS ČR bod XVIII, str. 81), Sb. s. r. 98, 7: 359.

[22] Tamtéž, 359. Zmíněné Stanovisko NS ČR o tom uvádí: „Doručením usnesení o prohlášení konkursu se ‘známý věřitel’ [§ 13 odst. 2 (*nyní odst. 4.*) zákona] nestává účastníkem konkursního řízení a není ani oprávněn proti tomuto usnesení podat odvolání.“ v této souvislosti je příhodné připomenout také rozhodnutí VS 4 Ko 443/98, ve kterém se výslovně praví: „Postavení účastníka v konkursním řízení věřitel nemůže získat tím, že je mu doručováno před prohlášením coby známému věřiteli.“VS 4 Ko 443/98, str. 153.

2. Další skupinu tvoří věřitelé uvedení v § 5b odst. 4 ZKV. Jsou to „věřitelé uvedení v návrhu na ochrannou lhůtu".

(a) Toto ustanovení vysloveně uvádí, že „tito věřitelé mají postavení konkursních věřitelů". Na rozdíl od definice stanovené v § 7 ZKV sice tito věřitelé neuplatňují svůj nárok, ale mají stejná procesní práva a povinnosti jako konkursní věřitelé. Podle autorů J. Zelenky a J. Maršíkové je smysl účasti těchto účastníku konkursu třeba spatřovat v tom, že se jim tak umožňuje účast na schůzi věřitelů, možnost volit věřitelský orgán a podávat jeho prostřednictvím soudu návrhy týkající se průběhu řízení a ovlivňovat právní úkony dlužníka.[23] Dojde-li k prohlášení konkursu, je jim třeba o tom doručit usnesení.[24]

(b) Zmíněné ustanovení § 5b odst. 4 ZKV dále ještě hovoří o „... dalších věřitelích, kteří se k řízení přihlásili v ochranné lhůtě". O nich opět platí jako o předchozí skupině věřitelů, že jestliže dojde k prohlášení konkursu, soud jim o tom doručí usnesení. A opět o nich platí, že tyto věřitele je třeba považovat za účastníky řízení, byť ne zcela ve smyslu ustanovení § 7 ZKV, neboť ani tito věřitelé neuplatňují žádný nárok.

Hovoří-li se o účastnících v této „přípravné" fázi konkursu, je třeba připomenout věřitele, kteří do konkursního řízení přistoupili v souladu s ustanovením § 4 odst. 4 ZKV. Podle něj platí, že „[d]alší návrh na prohlášení konkursu, podaný na téhož dlužníka dříve než soud rozhodne o prohlášení konkursu, se považuje za přistoupení k řízení; pro dalšího navrhovatele platí stav řízení v době jeho přistoupení." Určitá podobnost tohoto ustanovení svádí ke srovnání s § 92 odst. 1 OSŘ, podle kterého: „Na návrh žalobce může soud připustit, aby do řízení přistoupil další účastník. Souhlasu toho, kdo má takto do řízení vstoupit, je třeba, jestliže má vystupovat na straně žalobce." Již z letmého srovnání obou ustanovení je zřejmé, že se nejedná o identický institut. Mimo to, že konkursní řízení nezná žalobce, je třeba zdůraznit několik skutečnosti. v konkursním řízení navrhovatel soudu nepodává návrh na přistoupení dalšího účastníka. Tento další účastník může do řízení vstoupit sám, aniž by o tom původní navrhovatel musel vůbec vědět. Tomuto institutu se někdy říká zákonné přistoupení. Tento další účastník přistupuje vždy na straně navrhovatele, nikoliv na straně dlužníka. Důvod jeho přistoupení spočívá v tom, že nezávisle na předchozím navrhovateli podá návrh na prohlášení konkursu. Možnost tohoto druhu přistoupení je zakotvena přímo v zákoně o konkursu a vyrovnání. Proto také soud o přistoupení do konkursního řízení nevydává žádné rozhodnutí. Smyslem tohoto druhu přistoupení je koncentrovat všechny soudu došlé návrhy do jednoho konkursního řízení. Důvodem přistoupení k řízení tak, jak ho formuluje občanský soudní řád, je odstranění nedostatku aktivní či pasivní legitimace.[25]

První fáze konkursního řízení může skončit tak, že k prohlášení konkursu na majetek dlužníka vůbec nedojde. Může jít o případy, kdy dojde k zastavení řízení, odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu. v takovém případě zaniká i účast všech účastníků konkursního řízení. K jiné situaci ovšem dojde, když prohlášení o konkursu nabude právní moci. V tomto případě účast účastníků konkursního řízení v první fázi s výjimkou dlužníka (z kterého se v této druhé fázi stane úpadce) končí. Všichni věřitelé, kteří byli účastníky konkursního řízení v jeho fázi před prohlášením konkursu, pokud chtějí být účastníky konkursu i

[23] Zelenka, J., a Maršíková, J: *Zákon o konkursu a vyrovnání* (Dále *Zákon o konkursu a vyrovnání*). Komentář. Linde, Praha, 2002, str. 123.
[24] § 5b odst. 4 ZKV, část věty za středníkem.
[25] Viz *Občanský soudní řád*. Komentář. 5. vydání. C H Beck, Praha 2001, str. 251.

v jeho další fázi, musí podat své přihlášky podle § 20 ZKV. Podáním přihlášek u soudu se konkursním věřitelům zakládá účastenství v konkursu ve fázi po prohlášení konkursu. Jedině tímto způsobem je pro ně možno naplnit cíl konkursu, kterým je podle § 2 odst. 3 ZKV dosažení poměrného uspokojení věřitelů z majetku tvořícího konkursní podstatu.

Ovšem po kvalitativní stránce se liší účastenství těchto konkursních věřitelů od konkursních věřitelů, kteří se stali účastníky konkursního řízení v jeho první fázi. Jejich procesní postavení je limitováno stanoviskem Nejvyššího soudu, podle kterého jim ta skutečnost, že se stali účastníky konkursu tím, že si podali přihlášky svých pohledávek po prohlášení konkursu, nedává legitimaci k podání odvolání proti usnesení soudu prvního stupně o prohlášení konkursu, ani k podání dovolání proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo rozhodnuto ve věci prohlášení konkursu.[26]

Právo podat odvolání proti usnesení o prohlášení konkursu je však omezeno. Podle § 12a odst. 2 ZKV takové právo přísluší dlužníkovi v případě, že návrh na prohlášení konkursu podal věřitel, tomuto návrhu bylo vyhověno a pokud dlužník do řízení nepřistoupil podle § 4 odst. 4 ZKV. Co se týče věřitele, ten může v souladu s § 12a odst. 5 ZKV podat odvolání proti usnesení o zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu pro nedostatek majetku v případě, že doloží, že má za dlužníkem peněžitou pohledávku. Může přitom jít i o navrhovatele, který do řízení přistoupil na základě § 4 odst. 4. ZKV

Ve fázi po prohlášení konkursu tvoří věřitelé-účastníci konkursu následující dvě skupiny:

1. *První skupinu tvoří konkursní věřitelé, o kterých se zmiňuje § 20 ZKV.* Do této skupiny patří

   (a) věřitelé uvedení v § 20 odst. 1 ZKV, kteří přihlásí své pohledávky, k nímž se řadí i věřitelé, o jejichž pohledávkách se vede soudní řízení nebo na jejichž pohledávky provádí výkon rozhodnutí, dále do této skupiny náleží věřitelé, kteří uplatňují oddělené uspokojení svých pohledávek
   (b) věřitelé uvedení v § 20 odst. 4 ZKV, kteří přihlásí pohledávky vázané na podmínku, nebo ručitelé, kteří přihlásí pohledávku, která vznikla, protože za úpadce plnili jeho závazek vůči jeho věřiteli. Do této skupiny patří pohledávky, které vznikají po vyhlášení konkursu.

2. *Druhou skupinu tvoří konkursní věřitelé, kteří svou pohledávku nemusí přihlašovat.*

   Do této skupiny, kterou se ale nyní nebudeme zabývat, patří například manžel úpadce, pokud mu vznikla z vypořádání společného jmění pohledávka, nebo majitelé zemědělských skladních listů dle ustanovení § 32 odst. 3 zákona č. 307/2000 Sb., o zemědělských skladních listech a zemědělských veřejných skladech a o změně některých souvisejících zákonů.

Ad 1: „Právní podstata přihlášky pohledávky spočívá v tom, že je to základní forma, kterou věřitelé v konkursu uplatňují své pohledávky," píše F. Zoulík o významu přihlašování

[26] NS ČR XVIII

pohledávek do konkursu.[27] v tom s ním nelze nesouhlasit. Existují i formy jiné, ale tyto způsoby podle něj mají spíše výjimečnou povahu.[28] v souladu s ustanovením § 20 odst. 1 ZKV věřitelé přihlašují své pohledávky ve lhůtě stanovené v usnesení o prohlášení konkursu. Podle judikatury Nejvyššího soudu ČR platí, že „přihláška věřitelovy pohledávky do konkursu je podání, které má charakter žaloby a které v rozsahu, ve kterém nestanoví jinak zákon o konkursu a vyrovnání, musí obsahovat i náležitosti předepsané ustanovením § 42 odst. 4 a § 79 odst. 1 OSŘ."[29]

To znamená, že z přihlášky musí být patrné, kterému konkursnímu soudu je určená, kdo přihlášku podává, tj. který věřitel, případně jméno zástupce věřitele, a kterého konkursu se týká. Přihláška musí též obsahovat datum a podpis podatele nebo jeho zástupce. Přihláška by měla obsahovat všechny konkursním věřitelem uplatňované nároky. Uplatňuje-li ve své přihlášce více pohledávek, u každé pohledávky musí být uvedeno vyčíslení výše pohledávky, uvedení právního důvodu vzniku pohledávky (např. ze smlouvy, ze způsobené škody, z bezdůvodného obohacení, z jiných skutečností uvedených v zákoně), zda pro svou pohledávku uplatňuje oddělené uspokojení či jiné důvody pro přednostní pořadí při rozvrhu (tj. návrh uvedení pohledávky do určité třídy pohledávek, konkrétní označení věci, práva nebo pohledávky, které zajišťují přihlášenou pohledávku) a zda je přihlášená pohledávka vykonatelná, pokud se věřitel hodlá dovolat vykonatelnosti své pohledávky. K přihlášce je třeba pro každou pohledávku připojit kopie listin, z kterých pohledávka vyplývá (objednávka, smlouva, dodací list, daňový doklad, faktura, uznaní dluhu, znalecký posudek, zástavní smlouva, rozhodnutí, atd.), listiny k prokázání vykonatelnosti pohledávky, pokud je u ní vykonatelnost uplatňována (zejména stejnopis rozhodnutí s doložkou právní moci vykonatelnosti) a jiné potřebné listiny (plná moc k zastupování). Nemá-li přihláška pohledávky předepsané náležitosti, jedná se o vadu podání, kterou se soud musí pokusit odstranit. Pokud se nepodaří vadu přihlášky odstranit a jedná-li se o vadu, která brání jejímu zařazení do seznamu přihlášek, nelze k této přihlášce přihlížet. Věřiteli ovšem nebrání nic v tom, aby podal novou přihlášku.[30]

Navíc, jak vyplývá z § 20 odst. 8 ZKV, přihlášení pohledávky do konkursu má i obdobné procesněprávní účinky jako podání žaloby. Přihlášku může podat každý, kdo o sobě tvrdí, že má za dlužníkem pohledávku, a teprve až podáním této přihlášky se stane konkursním věřitelem. To ovšem neznamená, že ten, kdo přihlásí pohledávku, se musí stát konkursním věřitelem na celou dobu konkursního řízení. Tady je třeba si uvědomit rozdíl mezi věřitelem tak, jak ho chápe právo hmotné, a konkursním věřitelem ve smyslu zákona o konkursu a vyrovnání, ve kterém má povahu procesněprávní. Teprve až v průběhu konkursního řízení se ukáže, jestli osoba, která pohledávku přihlásila, má skutečně věcnou aktivní legitimaci k podání přihlášky – tedy že tento procesní subjekt uplatňující právo podáním přihlášky pohledávky do konkursu je zároveň i nositelem jím uplatňovaného práva.[31] Prokáže-li se opak, přestává taková osoba být účastníkem konkursu. Z tohoto důvodu se počet účastníků konkursního řízení neustále mění a je tak nestabilní.

Pohledávka do konkursu musí být přihlášena včas. Přihlášky podané dříve nemají právní relevanci. Podle § 13 odst. 2 písm. c) ZKV lhůta k podání přihlášky pohledávky do konkursu „nesmí být kratší třiceti dnů a delší tří měsíců". Navíc § 66b odst. 4 ZKV nepři-

---

[27] Zoulík, F.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 108.
[28] Tamtéž, str. 108.
[29] NS ČR 32 Cdo 906/98 I, [SJ 2001, 7: 347; Kotoučová, : *Zákon o konkursu a vyrovnání,* str. 209-210)]
[30] § 43 OSŘ.
[31] Zoulík, F.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 108 – 109.

pouští prominutí zmeškání lhůty, což se samozřejmě vztahuje i na lhůtu, kterou soud stanovuje na přihlašování pohledávek. Nasnadě je však otázka, jak je tomu s poučovací povinností soudu tak, jak ji zná ustanovení § 5 OSŘ, které by se za použití § 66a odst. 1 ZKV mělo použít, neboť podle něj platí, že se pro konkurs a vyrovnání „použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu". Na § 13 odst. 2 písm c ZKV je třeba pohlížet jako na ustanovení procesněprávní povahy. Pohledávka sama o sobě nezaniká tím, že není včas uplatněna, zaniká pouze možnost jejího uplatnění v konkursním řízení. Co se týče případného poučení soudem o tom, že nepřihlášené nároky nebudou zohledněny, V. Kotoučová píše v komentáři k zákonu o konkursu a vyrovnání: „Výzva k přihlášení nároků již nemusí obsahovat upozornění, že nepřihlášené nároky nebudou zohledněny. v zákoně není ani výslovně uvedeno, že by usnesení o prohlášení konkursu mělo obsahovat upozornění, že na opožděné pohledávky nebude brán zřetel."[32] Kotoučová tuto povinnost soudu dovozuje z § 22 odst. 2 ZKV, podle kterého se nepřihlíží k pohledávce přihlášené později než dva měsíce od prvního přezkumného jednání.[33] Z tohoto ustanovení totiž plyne, že pokud věřitel zmešká přihlašovací povinnost, neznamená to pro něj ztrátu možnosti účasti na konkursu, byť to pro něj s sebou nese nepříznivé důsledky procesní. K tomu, aby konkursní věřitel možnost účasti na konkursu zcela ztratil, by bylo třeba, aby svou opožděnou přihlášku podal až dva měsíce od prvního (tj. řádného) přezkumného jednání. Opožděné podání přihlášky má v souladu s § 22 odst. 1 ZKV pro věřitele ten následek, že jeho pohledávka bude zařazena do zvláštního přezkumného jednání, v jehož rámci již nelze popírat pravost, výši nebo pořadí pohledávek přezkoumaných v předchozích přezkumných jednáních.

Vývoj ustanovení § 13 ZKV od jeho původního znění doznal změn, neboť původně toto ustanovení soudu poučovací povinnost ukládalo: „Výzva musí obsahovat upozornění, že na nároky, které nebyly přihlášeny, nebude v konkursu brán zřetel."[34] Avšak dnes je situace jiná; Nejvyšší soud ČR k této otázce zaujal jiný postoj a podle jeho stanoviska vyjádřeného v R 52/1998 (stanovisko NS), XXX, platí, že „výzva obsahující upozornění, že na nároky, které nebyly přihlášeny v přihlašovací lhůtě, nebude brán v konkursu zřetel, není v souladu se zákonem".[35] v souladu s tímto stanoviskem je nutné vykládat ustanovení § 13 odst. 2 písm c) ZKV o náležitostech výzvy k věřitelům ve spojení s ustanoveními § 20 odst. 2 a 3 a § 22 odst. 2 ZKV.[36]

V souladu s § 20 odst. 1 ZKV je třeba přihlásit i pohledávky, o kterých se vede soudní řízení nebo se provádí výkon rozhodnutí. Jestliže podle § 7 ZKV platí, že účastníky konkursu jsou věřitelé, kteří uplatňují nároky, jinými slovy konkursní věřitelé, účastenství v konkursním řízení se zakládá teprve až podáním přihlášky pohledávky. Z tohoto důvodu přihlášku do konkursu musí podat i věřitel, o jehož pohledávce za úpadcem se rozhoduje v nalézacím či vykonávacím řízení. Skutečnost, že se o jeho pohledávce vede nalézací či vykonávací řízení, ho nezbavuje povinnosti přihlásit pohledávku do konkursu. To vyplývá i ze zásady „par conditio creditorum". Podle této zásady nemají mít jednotliví věřitelé vůči druhým žádné výhody s výjimkou těch, kterou jim pro zvláštní povahu jejich pohledávek poskytuje přímo zákon. Z tohoto důvodu někteří věřitelé ztrácejí prohlášením konkursu výhodnější

[32] Kotoučová, J: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 147.
[33] Tamtéž, str. 147.
[34] Takové bylo původní znění ustanovení § 13 odst. 2 poslední věta ZKV.
[35] R 52/1998 (stanovisko NS ČR), XXX, str. 199 (375).
[36] Tamtéž, str. 199 (375).

postavení, které až do té doby měli. Tito věřitelé ke škodě ostatních věřitelů také nesmí vůči úpadci uplatnit své výhodnější postavení.[37]

Podáním přihlášky pohledávky do konkursu se věřitel stává účastníkem konkursního řízení. Jinými slovy stává se konkursním věřitelem. Zákon o konkursu a vyrovnání však nemá žádné ustanovení o zániku účasti konkursního věřitele v případě, že se k jím přihlášené pohledávce nepřihlíží. Při pohledu do stávajícího zákona o konkursu a vyrovnání se nabízí několik možných situací, kdy k zániku účasti dochází. Nejdříve bude dobré se na tyto různé situace blíže podívat, udělat si jejich přehled, a poté uvažovat o možném řešení těchto scénářů v situaci, kdy současný ZKV postrádá ustanovení, které by pojednávalo o zániku účastenství v konkursu a upravovalo postup soudu.[38] Tedy nejdříve budou představeny čtyři různé situace či scénáře, kdy může dojít k zániku účasti v konkursním řízení, a potom bude nabídnut určitý postup, jak by k zániku účastenství v konkursu měl přistupovat soud.

První situace vyplývá z ustanovení § 20 odst. 3 ZKV. v případě, že přihlášenou pohledávku nelze pro neúplnost nebo jiné vady přezkoumat, vyzve konkursní správce věřitele, aby přihlášku do patnácti dnů od doručení výzvy doplnil nebo opravil. Současně věřitele poučí, jak je třeba opravu nebo doplnění provést. Jestliže však konkursní věřitel svou přihlášku ve stanovené lhůtě řádně nedoplní nebo jestliže ji neopraví, nebude se k takové pohledávce přihlížet. Stejně je tomu s nevyčíslenými pohledávkami, ke kterým se rovněž nepřihlíží. Tady se nabízí otázka, kdy nastává následek, že se k pohledávce nepřihlíží. A tedy, kdy zaniká účast v konkursu. Dochází k tomu ve lhůtě stanovené k odstranění vad nebo až uplynutím dvou měsíců od prvního přezkumného jednání? v zásadě se nepřihlíží k přihlášce, která zůstala vadná po marném uplynutí lhůty určené správcem. Jinými slovy po marném uplynutí čtrnáctidenní lhůty dochází k ukončení účasti věřitele v konkursu. [39]

Druhá možná situace vyplývá z § 22 odst. 2 ZKV. v případě, že pohledávka je přihlášena později než dva měsíce od prvního přezkumného jednání, k této pohledávce se nepřehlíží. Takto přihlášené pohledávky nemají účinky podle § 20 odst. 8 ZKV, o čemž správce konkursní podstaty vyrozumí věřitele, který opožděnou přihlášku podal. Co se týče počítání času, je třeba se řídit nálezem Ústavního soudu, který se vztahuje na situaci vzniklou tím, že zákon o konkursu a vyrovnání neobsahuje speciální úpravu pro počítání času, podle tohoto judikátu je třeba za situace, „kdy konec lhůty připadá na neděli, vycházet z obecného pravidla počítání času, které platí jak pro lhůty hmotněprávní, tak pro lhůty procesní, totiž z pravidla, že posledním dnem lhůty se stává nejbližší následující pracovní den".[40] v každém případě i tady má zmeškání lhůty procesněprávní důsledky spojené se zánikem účasti v konkursním řízení. O tom je možno citovat judikát Ústavního soudu III. ÚS 545/99, který uvádí: „Účelem lhůty obsažené v ustanovení § 22 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů je stanovit konečný termín pro uplatnění pohledávky konkursního věřitele v konkursním řízení, zabránit průtahům v konkursu a vytvořit tak soudu procesní možnost rychlého rozhodování. Opožděné podání přihlášky pohledávky, resp. její nepodání, nemá za následek zánik hmotného práva (pohledávky), nýbrž má pouze procesní důsledky vyloučení z konkursního řízení (resp. neúčast v něm), a tím zmenšení pravděpodobnosti jejího

[37] Schelleová, I.: *Konkurz a vyrovnání*, str. 183. Viz též Zoulík, F.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 86.

[38] v současné době je tedy na soudech, aby tuto mezeru v právu vyplnily. Insolvenční zákona tento nedostatek řeší. Viz §§ 184 až 186 InsZ a též i důvodovou zprávu k těmto ustanovením. (Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, 2005, IV. Volební období, 1120 Vládní návrh na vydání zákona, o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon.)

[39] Bureš, J., Drápal, L.: „K některým otázkám incidenčních sporů v konkursu" in *Právní rozhledy*, 1998, č. 6, str. 280.

[40] SbÚS 108/1998 (sv.12/1998/I, str. 409) (přehled judikátů, str. 98).

uspokojení. Hmotné právo (pohledávka) trvá však dále a může být naplněno i mimo konkursní řízení (jako ultima ratio, po promlčení promlčecí lhůty, i jako právo naturální).“[41]

Třetí možný scénář zániku účasti v konkursním řízení nabízí ustanovení § 23 odst. 4 ZKV, podle kterého „[k] uplatnění popřené nevykonatelné pohledávky stanoví správce konkursnímu věřiteli, jehož nevykonatelná pohledávka byla popřena, třicetidenní lhůtu s poučením, že při zmeškání lhůty nelze k popřené nevykonatelné pohledávce nadále přihlížet“. Podle judikatury je tato lhůta hmotněprávní[42]; podle § 66b odst. 4 ZKV zmeškání lhůty nelze prominout.[43] Podle ustanovení § 23 odst. 2 ZKV se mohou konkursní věřitelé nevykonatelných pohledávek, které zůstaly sporné co do pravosti, výše nebo pořadí, domáhat určení svého práva žalobou u soudu, který prohlásil konkurs. Podle odst. 1 výše uvedeného ustanovení je spornou pohledávkou taková pohledávka, která byla uznána správcem a nebyla popřena žádným z konkursních věřitelů. Popřít pohledávku může i úpadce; to se sice poznamená v seznamu přihlášených pohledávek, ale pro zjištění pohledávky to nemá význam. Je-li pohledávka popřená co do pravosti a není-li ve stanovené lhůtě uplatněna u soudu, nebude na ni brán zřetel, přičemž platí, že neuplatňuje-li tento věřitel žádné další pohledávky v tomto konkursním řízení, jeho účast v tomto konkursním řízení zaniká marným uplynutím lhůty, kterou měl k uplatnění své nevykonatelné pohledávky.[44] Ale co když tato pohledávka byla popřena toliko co do výše? Znamená to, že nebude vůbec zařazena do seznamu zjištěných pohledávek? Takováto pohledávka do seznamu pohledávek zařazena sice bude, ale jen do výše, do které nebyla popřena.[45]

Čtvrtá možná situace, kdy dojde k zániku účasti v konkursním řízení, vyplývá z § 24 odst. 1 ZKV. Jestliže správce konkursní podstaty popře nevykonatelný nárok přihlášený konkursním věřitelem, výši nároku nebo jeho právní důvod a vyrozumí o tom věřitele, o jehož nárok jde, a současně ho vyzve, aby svůj nárok, jeho výši nebo právní důvod uplatnil do třiceti dnů u soudu, který prohlásil konkurs, s tím, že jestliže tak neučiní, nelze k popřenému nevykonatelnému nároku, jeho výši nebo právnímu důvodu přihlížet. Tady je třeba zdůraznit, že na rozdíl od předešlé situace, které vyplývá z § 23 odst. 4 ZKV, v této situaci může nevykonatelný nárok popřít správce konkursní podstaty, nikoliv tedy konkursní věřitelé nebo úpadce, byť jeho popření, jak již bylo řečeno, je bez významu. v obou případech se liší i důvody pro popření pohledávek. Jestliže v situaci podle § 23 ZKV je důvodem pro popření nevykonatelné pohledávky její pravost, výše nebo pořadí, jak uvádí odst. 2 citovaného paragrafu, v případě, kdy popírá nevykonatelný nárok konkursní věřitel podle § 24 odst. 1 ZKV, důvodem pro popření takové pohledávky je výše takového nároku nebo její právní důvod. Není jim však již pořadí této pohledávky. Účast konkursního věřitele podle posledně citova-

---

[41] Sb. n. u. ÚS, Svazek č. 17, Nález č. 18.

[42] K tomu viz R 44/2002: „Lhůta k podání žaloby o určení pravosti, výše nebo pořadí nevykonatelné pohledávky v konkursu není lhůtou procesní, pro jejíž zachování by postačoval postup podle § 57 odst. 3 o.s.ř., nýbrž lhůtou hmotněprávní, k jejímuž zachování je nezbytné, aby žaloba nejpozději posledního dne lhůty došla soudu. Zmeškání této lhůty nelze prominout.“ (R 44/2002 str. 298 (přehled judikatury, str. 104)

[43] Nicméně judikatura připouští, že posledním dnem k podání žaloby o určení pravosti, výše nebo pořadí nevykonatelné pohledávky, připadne-li konec této pohledávky na sobotu, neděli, nebo svátek, je nejblíže následující pracovní den. Viz SJ 222/2002, str 48 (přehled judikatury, str. 104).

[44] Viz též SJ 31/2003: „Konkursní věřitel, jehož nevykonatelná pohledávka byla popřena co do pravosti, přestává být marným uplynutím lhůty k podání žaloby o určení pravosti této pohledávky účastníkem konkursního řízení.“ (Přehled judikatury, str. 104 (str. 558))

[45] Kotoučová, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 220.

ného ustanovení mu zaniká marným uplynutím lhůty, která mu byla určena k podání žaloby, případně právní mocí soudního rozhodnutí, jimž jeho incidenční žalobě nebylo vyhověno.[46]

Tolik tedy přehled možných situací, které vedou k zániku účasti konkursního věřitele v konkursu. Stávající zákon o konkursu a vyrovnání o postupu soudu za takovéhoto stavu nemá žádné ustanovení, které by reglementovalo postup soudu v případě zániku účasti v konkursu. Za takovéto situace se bude muset postupovat v souladu s § 66a odst. 1 ZKV, podle kterého „[p]ro konkurs a vyrovnání se použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu". v této souvislosti by V. Knapp hovořil o použití analogie.[47] Zákon v tomto případě nabádá k přiměřené aplikaci. O přiměřenou aplikaci se jedná v momentě, kdy norma nemusí být aplikována přesně podle svého znění, ale může být přizpůsobena určité situaci.[48] v zásadě lze ovšem říci, že situace, kdy zákon na některé případy, které se vyskytují poměrně často, nepamatuje a odkazuje na jiný zákon, který lze aplikovat toliko přiměřeně, není šťastná, zvláště v případě právního řádu, pro který jsou příznačné časté novelizace. Tím se otvírá cesta právní nejistotě.[49]

Pro všechny shora uvedené scénáře zániku účasti v konkursním řízení je příznačné, že důležitou roli v nich hraje správce konkursní podstaty, nikoliv už tedy soud, jak by tomu bylo v nalézacím řízení podle občanského soudního řádu.[50] O účincích následků spojených s ustanoveními § 20 odst 3, § 22 odst. 2, § 23 odst. 4 a § 24 odst. 1 ZKV informuje vždy správce konkursní podstaty.[51] Tady je určitý problém, který spočívá v tom, že stávající zákonná úprava toho, jak by v těchto případech měl postupovat soud, neexistuje, a řešení této situace je tak ponecháno na libovůli soudů. Každopádně nelze postupovat tak, že by soud nevydal rozhodnutí o ukončení účasti konkursního věřitele, k jehož pohledávce by se podle § 20 odst 3, § 22 odst. 2, § 23 odst. 4 a § 24 odst. 1 ZKV nepřihlíželo, ale přesto by fakticky jeho účast v konkursním řízení ukončil tím, že by mu přestal doručovat svá rozhodnutí vydaná v průběhu řízení. Tím by v případě takto dotčeného konkursního věřitele došlo k porušení zásady rovnosti stran tak, jak je vyjádřena v čl. 37 odst. 3 LZKS,[52] a tak, jak je v občanském soudním řízení konkrétně realizována § 18 odst. 1 OSŘ, který ukládá soudu povinnost umož-

---

[46] Viz SJ 160/2003: „Popře-li správce konkursní podstaty při přezkumném jednání pravost nevykonatelné pohledávky konkursního věřitele (§ 24 odst. 1 zákona č. 328/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů), zaniká účast takového věřitele v konkursním řízením až marným uplynutím doby určené mu k podání žaloby o určení pravosti pohledávky, případně právní mocí soudního rozhodnutí, jimž jeho incidenční žalobě nebylo vyhověno." (SJ 160/2003, str. 582 (přehled judikatury, str. 106 –107).

[47] Jednalo by se o analogii legis. V. Knapp ji ilustruje na příkladu ustanovení § 611 ObčZ, ve němž se uvádí: „Ustanovení o kupní smlouvě se *přiměřeně* použijí i na smlouvu, podle které se si smluvní strany směňují věc za věc..." (Kurzíva J.Š.). Obdobně uvádí i ustanovení § 833 ObčZ, které obecně stanoví, že občanskoprávní vztahy výslovně zákonem neupravení se řídí ustanoveními občanského zákoníku, která „upravují jim vztahy obsahem i účelem nejbližší". Viz V. Knapp, *Teorie práva.* Praha: C H Beck, 1995, str. 172.

[48] *Civilní právo procesní*, str. 57.

[49] v případě zákona o konkursu a vyrovnání je na místě citovat Obecnou část Důvodové zprávy k Vládnímu návrhu na vydání zákona, o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): „Vysoký počet novel, spolu s tím i další zákonné normy (v počtu kolem 90) reagovaly na souvislost jejich úpravy s konkursem a vyrovnáním, způsobuje nepřehlednost současné úpravy úpadkového práva; tato okolnost se v právní praxi projevuje jednoznačně negativně." Navíc Obecná část Důvodové zprávy kritizuje i přílišnou stručnost a kusost procesní úpravy, která vede k řadě výkladových problémů.

[50] Například podle § 43 odst. 1 OSŘ „[p]ředseda senátu vyzve účastníka usnesením, aby bylo opraveno nebo doplněno podání, které neobsahuje všechny stanovené náležitosti nebo které je nesrozumitelné nebo neurčité".

[51] Přesněji řečeno podle § 20 odst 3 ZKV správce věřitele o následku *poučí*, podle § 22 odst. 2 ZKV ho *vyrozumí*, podle § 23 odst. 1 ZKV správce věřitele opět *vyrozumí* a konečně podle § 24 odst. 1 ZKV ho *vyrozumí* a *vyzve*, aby určitým způsobem konal.

[52] V. Pavlíček a kolektiv, *Ústava a ústavní řád České republiky.* Komentář. 2. díl. Práva a svobody. Praha: Linde, 1999, str. 300 – 301.

nit účastníkům řízení uplatnění jejich práv.[53] K tomuto problému uvádí autoři J. Zelenka a J. Maršíková: „Řešení otázky zániku účasti na konkursu jednotlivých věřitelů nelze ponechat na neformálním postupu soudu zejména v konkursech s velkým počtem konkursních věřitelů, kde může poměrně snadno dojít k chybě či přehlédnutí a kde nemusí být zřejmé, zda k zániku konkursního věřitele došlo s vědomím soudu po správném zhodnocení následků uvedeného v § 20 odst. 3, § 22 odst. 2, § 23 odst. 4 nebo § 24 odst. 1 [ZKV] nebo nesprávným úředním postupem…“[54]

Určité řešení této situace navrhují autoři J. Zelenka a J. Maršíková. Podle nich se nabízí použití § 94 odst. 4 OSŘ, byť oba autoři přiznávají, že dotyčné ustanovení je určeno pro řízení nesporné. v souladu s tímto ustanovením platí, že pokud se řízení účastní ten, o jehož právech nebo povinnostech se v řízení nejedná, soud jeho účast v řízení ukončí usnesením, proti kterému je možno podat odvolání. Tímto způsobem by se podařilo odstranit nejistotu týkající se účasti těch účastníků, k jejichž pohledávkám se z nejrůznějších důvodů nepřihlíží.[55] Lze si snadno představit, že tímto právním názorem se všechny soudy nemusí ztotožnit. A lze si také představit i již zmíněnou situaci, kdy soud fakticky účast věřitele v konkursu ukončí a přestane věřiteli, k jehož pohledávce se nepřihlíží, doručovat svá rozhodnutí vydaná v průběhu řízení. Takto „vyloučený“ účastník by měl v souladu s ustanovením § 30 odst. 2 ZKV podat odvolání ve třicetidenní lhůtě od dne, kdy toto usnesení bylo vyvěšeno na úřední desce soudu. Oprávněnost odvolání by se v tomto případě dovozovala důvodem uvedeným v ustanovení § 205 odst. 2 písm. c) OSŘ – tedy, že řízení bylo „postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci“. V odvolání by měl být namítán nesprávný postup soudu, který závažným způsobem porušil zásadu rovnosti účastníků, a to tak, že nevydal usnesení o ukončení účasti konkursního věřitele, k jehož pohledávce přestal pohlížet, přičemž však fakticky účast tohoto konkursního věřitele v řízení ukončil tím, že dále pokračoval v řízení, aniž by tomuto konkursnímu věřiteli doručoval rozhodnutí vydaná v průběhu řízení. Zásadním nedostatkem tohoto postupu je obrovská časová prodleva, která může vzniknout takto „fakticky“ ukončenou účastí v konkursním řízení a vydáním rozvrhového usnesení. Někdy je možno tuto dobu počítat na roky.[56]

Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) na tuto situaci již pamatuje a nabízí její řešení v Dílu 2: Přihlášky pohledávek a jejich přezkoumání. Na tomto místě je třeba předeslat, že insolvenčním řízení je sice budováno na odlišných principech než stávající konkursní řízení,[57] ale jeho úprava podávání přihlášek a jejich přezkumu vychází z platné právní úpravy, a jak uvádí důvodová zpráva, „přináší většinou jen drobné změny, které vyplývají z aplikační praxe“.[58] Jestliže tedy v průběhu insolvenčního řízení nastane skuteč-

---

[53] *Občanský soudní řád*. Komentář, str. 59.

[54] Zelenka, J., a Maršíková, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 559.

[55] Tamtéž, str. 558.

[56] Ta doba může být skutečně velmi dlouhá. JUDr. Jolana Maršíková, soudkyně Krajského soudu v Hradci Králové, uvádí, že po prohlášení konkursu cca 45 % řízení trvá do 3 let, cca 25 % do 5 let, cca 20 % 5 až 7 let a cca 10 % řízení nad 7 let. JUDr. Milan Tripes, soudce Krajského soudu v Českých Budějovicích vidí příčinu zdlouhavosti řízení ve velkém množství incidenčních sporů a vylučovacích žalob, obtížné vymáhání pohledávek a obtížné zpeněžování především zemědělského majetku. (Konkursní noviny, č. 1, 5. 1. 2005)

[57] Které se vyznačují zejména posunem k obdobným evropským úpravám, viz například vyjádření ministra spravedlnosti, JUDr. Pavla Němce, poskytnutého v rozhovoru pro Konkursní noviny (Konkursní noviny, č. 1, 5. 1. 2005, str. 1) nebo příspěvek JUDr. Zdeňka Krčmáře na konferenci „Reorganizace podniku a příprava nového úpadkového zákona“, ve kterém, mimo jiné, poukázal na německý insolvenční zákon jako na určitý podnět při vytváření návrhu pro novou zákonnou úpravu (Konkursní noviny, č. 1, 5. 1. 2005, str. 13).

[58] Viz Důvodová zpráva k §§ 173 – 202 Vládního návrhu na vydání zákona, o úpadku a vyrovnání a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon [InsZ]).

nost, na základě které se k přihlášce pohledávky nepřihlíží nebo na základě níž se k přihlášené pohledávce nepřihlíží, insolvenční soud přihlášku odmítne s rozhodnutím, proti kterému je odvolání přípustné. Toto rozhodnutí se doručuje přihlášenému věřiteli, dlužníku a insolvenčnímu správci. Právní mocí shora uvedeného rozhodnutí účast tohoto věřitele v insolvenčním řízení končí.[59] Na tuto připravovanou úpravu je třeba pohlížet jako na velký pokrok v tom smyslu, že se tím jednak odstraňuje nejistota v okruhu účastníků řízení, kterou stávající úprava způsobuje. Zároveň se tím takovémuto věřiteli otevírá možnost prověřit správnost úsudku o tom, že k přihlášené pohledávce se nebude přihlížet s tím, že se proti takovémuto rozhodnutí věřitel bude moci odvolat.

[59] § 185 InsZ.

Kapitola II.
Oddělení věřitelé

Podle ustanovení § 20 odst. 1 poslední věty ZKV konkursní věřitelé „uvedou, zda uplatňují oddělené uspokojení". Stávající zákon o konkursu a vyrovnání tyto věřitele označuje jako tzv. „oddělené věřitele".[60] Německý úpadkový zákon Insolvenzordnung, který sloužil jako předloha pro současný Vládní návrh na vydání zákona o úpadku a vyrovnání,[61] používá v § 190 odst. 1 termín „absonderungsberechtigter Gläubiger", který by se dal přeložit jako „věřitel s oprávněním na oddělené uspokojení"; jde tedy o termín podobný českému „oddělený věřitel".[62] Někteří autoři uvádějí, že v cizích právních řádech se někdy používá termín „zajištění věřitelé".[63] Touto cestou se vydává i insolvenční zákon, který používá termín „zajištění věřitelé".[64] Stávající terminologie neodpovídá existující právní úpravě. Původně bývali oddělení věřitelé uspokojováni ze zvláštní konkursní podstaty.[65] Dnes tomu tak však již není a používaný termín „oddělení věřitelé" je spíše matoucí, neboť působí dojmem, jako by tito věřitelé nebyli účastníky řízení. Účastníky řízení přitom ale jsou a své pohledávky musí uplatnit v souladu s ustanovením § 20 ZKV, jak již na to bylo poukázáno výše.

Oddělení věřitelé mají *právo na uspokojení z věcí, práv nebo pohledávek, které jsou úpadcovým vlastnictvím a tvoří součást konkursní podstaty*. Zde je namístě upozornit na určitou podobnost mezi odděleným věřitelem a vylučovatelem,[66] což je věřitel, který *uplatňuje, že věc, právo nebo jiná majetková hodnota neměla být do soupisu* (konkursní podstaty) *zařazena* (§ 19 odst. 2 ZKV). Těmto nárokům se říká vylučovací nároky a podle stávající právní úpravy je lze uspokojit společně s nároky na uspokojení, pracovními nároky a pohledávkami za podstatou již v průběhu konkursního řízení, mimo pravomocné rozvrhové usnesení (§ 31 odst. 1 ZKV).[67]

Jaký je tedy rozdíl mezi nároky na oddělené uspokojení a vylučovacími nároky? Oba tyto instituty se zdají na první pohled podobné. Hlavní odlišení těchto dvou druhů nároků lze spatřovat v tom, že vylučovací nároky lze uspokojit pouze in natura, neboť se jedná o věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty, které jsou vlastnictvím osob, jež si je nárokují. Naproti tomu oddělení věřitelé mají nárok jen na peněžité uspokojení. Schelleová tvrdí, že „nárok na vyloučení předpokládá, že vyloučená věc není úpadcovým vlastnictvím, kdežto předpokladem vzniku nároku na oddělené uspokojení je pravý opak".[68] To však v případě nároku na oddělené uspokojení nemusí vždy platit. Jak si ukážeme později, jeden z možných způsobů zajištění pohledávky odděleného věřitele se provádí prostřednictvím zástavního práva. Avšak

---

[60] § 28 odst. 1 ZKV.
[61] „Elektronický insolvenční rejstřík - dr. Zdeněk Krčmář o reorganizaci podniku a přípravě nového úpadkového zákona" in *Konkursní noviny* (5. 1. 2005), str. 13.
[62] Viz 190 odst. 1 InsO (BGBI I 1994, 2866). Termín „absonderungsberechtigter Gläubiger" je použit v neoficiálním názvu paragrafu (Berücksichtigung absonderungsberechtigter Gläubiger [Přihlédnutí k věřitelům s oprávněním na oddělené uspokojení]). Samotná definice věřitele s oprávněním na oddělené uspokojení je uvedena v § 49, § 50 a též i § 51 InsO.
[63] Např. Schelleová, str. 203.
[64] Viz ustanovení § 2 písm. h) InsZ. Viz níže uvedená definice pojmu.
[65] Viz důvodová zpráva k § 2 InsZ.
[66] K detailnější diskusi o pojmu vylučovatel viz Kapitola V.
[67] O pracovních nárocích a pohledávkách za podstatou bude pojednáno v Kapitole IV. a Kapitole III.
[68] Schelleová, str. 202.

zástava, kterou je pohledávka zajištěna, může mít odlišného vlastníka od dlužníka (v našem případě úpadce). Tomuto odlišnému vlastníkovi se říká zástavce.[69]

Ještě donedávna platilo, že nároky vylučovatelů a nároky oddělených věřitelů bylo lze uspokojit stoprocentně, i když často pouze jen v rovině hypotetické. Znění dříve platného ustanovení § 28 odst. 4 ZKV to připouštělo; podle něj platilo následující: „Jestliže výtěžek ze zpeněžení ostatního majetku patřícího do podstaty nepostačuje k úhradě odměny a výdajů správce a k úhradě nákladů spojených s udržováním a správou podstaty, a odměnu a výdaje správce nelze v plném rozsahu uhradit ani ze zálohy na náklady konkursu (§ 5), lze odděleným věřitelům vydat nejvýše 70% výtěžku ze zpeněžení na ně připadajícího..." Tedy jestliže výtěžek ze zpeněžení ostatního majetku patřícího do konkursní podstaty stačil k úhradě odměny a výdajů správce a k pokrytí nákladů spojených s udržováním a správou podstaty, oddělené věřitele bylo lze uspokojit stoprocentně. Tedy za předpokladu, že zpeněžení zajištěného majetku stačilo na uspokojení původních pohledávek. Neuspokojený zbytek pohledávky bylo lze uspokojit až při rozvrhu společně s ostatními věřiteli, ovšem toto uspokojení bylo již poměrné. Změnu přinesla novela provedená zákonem č. 105/2005 Sb. Podle stávající právní úpravy lze oddělené věřitele uspokojit do výše 70% výtěžku zpeněžení na ně připadajícího.[70]

Tuto úpravu lze považovat za neuspokojující přinejmenším po stránce etické a ekonomické. Z etického důvodu proto, že „trestá" ty věřitele, kteří své pohledávky zajistili.[71] Navíc stávající zákon o konkursu a vyrovnání počítá s tím, že část výtěžku ze zpeněžení se použije na pokrytí nákladů spojených s „udržováním, správou a prodejem zpeněžené věci"[72] (§ 28 odst. 2 ZKV). To znamená, že od výtěžku ze zpeněžení věci, práva nebo pohledávky se odečtou náklady spojené s udržováním, správou a prodejem těchto majetkových hodnot a z takto vypočítaného zisku se vyčíslí 70% čistého zisku.[73] I to se může jevit jako nespravedlnost, protože by se dalo předpokládat, že pokrytí na náklady spojené s udržováním, správou a prodejem těchto majetkových hodnot by se mělo hradit ze zbývajících 30 % získaných ze zpeněžení, které se odečtou z hrubého zisku, do kterého by nebyly zakalkulovány náklady na udržování, spravování a prodej výše zmíněných majetkových hodnot. Těchto 30 % získaných ze zpeněžení se stane součástí konkursní podstaty. Proti tomu lze argumentovat tím, že smyslem redukce čistého výtěžku zpeněžení věci, práva nebo pohledávky do výše 70 %, který lze vydat odděleným věřitelům, je, aby též ostatní konkursní věřitelé, jejichž pohledávky nebyly vůbec ničím zajištěny, měli za každých okolností vždy zajištěn alespoň třicetiprocentní podíl na zpeněžení zajištění pohledávek. Zákonodárce byl patrně nutkán nějakým způsobem kompenzovat to, že obyčejně oddělený věřitel, což normálně bývá banka, je v lepší ekonomické pozici než ostatní věřitelé. Ekonomické postavení tohoto věřitele mu dovoluje, aby si vynutil zajištění pohledávky, zatímco jiní věřitelé tuto možnost s ohledem na svou ekonomickou

---

[69] Viz též § 27 odst. 5 první věta ZKV, podle kterého platí, že „[o]soby, jejichž věci, práva nebo pohledávky zajišťují pohledávky (§ 28 [ZKV]) vůči úpadci, správce vyzve, aby do 30 dnů vyplatily ve prospěch konkursní podstaty zajištěné pohledávky nebo aby ve stejné lhůtě složily cenu věci, práva nebo pohledávky, jimiž je pohledávka zajištěna."

[70] § 28 odst. 4 ZKV. Ovšem v porovnání s některými jinými zeměmi bývalého „socialistického tábora" se jedná o poměrně vysokou částku, např. v Maďarsku lze oddělené věřitele uspokojit jen do výše 50 % výtěžku na ne připadajícího. Alespoň takový byl platný stav maďarské legislativy v roce 2002. (Desze, Margaret, a Nádor, Judit: „Hungary" in *The European Restructuring and Insolvency Guide 2002/2003 (incorporating central and eastern Europe and the CIS)*. Londýn: White Line, 2003, str. 399.)

[71] Samozřejmě se to týká pohledávek zajištěných nejpozději dva měsíce před podáním návrhu na prohlášení konkursu (§ 14 odst. 1 písm. f) ZKV).

[72] Zde by se patrně hodila poněkud přesnější formulace toho ustanovení, např. „udržováním, správou a prodejem zpeněžené *věci, práva nebo majetkové hodnoty*".

[73] Zde je si třeba uvědomit, že se jedná o konkursní řízení, v případě vyrovnání nemohou být nároky oddělených věřitelů dotčeny (Současnost a perspektivy úpadkového práva, str. 12).

pozici nemají.[74] Ovšem i tady se dá použít protiargument, a totiž ten, že oddělení věřitelé takto dostanou daleko méně, než by dostali z exekuce, a konkurs se tak pro ně stává naprosto nevýhodným řešením. Zde se už ale dostáváme k národohospodářskému hledisku tohoto problému. Takovéto omezení výtěžku ze zpeněžení se může negativně promítnout i do ekonomického růstu národního hospodářství. Jestliže je zajištění uspokojeno jen do 70% výše výnosu ze zpeněžení připadající na odděleného věřitele, pak takovýto věřitel má tendenci se zajišťovat zajištěním, které půjde výrazně nad hodnotu poskytnuté půjčky či úvěru. Např. u bank a dalších finančních institucí, poskytujících úvěry zajišťované hypotékou, se jejich pohledávky zajišťují zástavou, která je výrazně nad hodnotou zástavy. Někdy se jedná až o 140 % zástavy. Ve svém důsledku má toto chování vliv na míru poskytovaných úvěrů a tempo ekonomiky.[75]

Insolvenční zákon počítá s tím, že zajištění věřitelé (obdoba oddělených věřitelů) budou uspokojeni v plné výši. Opoziční poslanecký návrh ODS počítá jen s uspokojením ve výši 96 % s tím, že zbývající čtyři procenta by se použila na náklady konkursu.[76] Podle německého § 171 odst. 1 a 2 InsO věřitelé s oprávněním na oddělené uspokojení dají 9 % ze svého výtěžku na pokrytí nákladů spojených se zpeněžením, přičemž někteří němečtí autoři tuto takto paušálně stanovenou částku považují za nedostatečnou.[77]

Institut odděleného věřitele lze charakterizovat jako jednu z výjimek ze zásady poměrného uspokojení věřitelů (*par conditio creditorum*), která je vyjádřena v § 2 odst. 3 ZKV. V souladu s tímto ustanovením je cílem konkursu dosáhnout poměrného uspokojení věřitelů z dlužníkova majetku tvořícího konkursní podstatu, k jejichž uspokojení dojde ještě před rozvrhovým usnesením. Zvláštnost postavení těchto věřitelů spočívá, jak již bylo řečeno, v tom, že se uspokojují z výtěžku prodeje věcí, práv nebo pohledávek, které sloužily k zajištění jejich vlastní pohledávky, přičemž platí, že pokud postačí tento výtěžek k plné úhradě jejich pohledávky, nepodílí se tito věřitelé na poměrném uspokojení věřitelů.[78] Zoulík o tomto institutu píše: „Institut oddělených věřitelů [...] je těsně spjat s celkovou koncepcí konkursního práva. Umožňuje, aby věřitelé, jejichž pohledávky byly pro úpadce existenčně nebo provozně nejdůležitější, byli zajištěni i pro případ konkursu. Na druhé straně však tento institut nechrání jen zájmy těchto věřitelů (tím, že minimalizuje jejich riziko), ale je i v zájmu dlužníka; ten – nebýt tohoto institutu – by ve svých krizových situacích sotva mohl získat úvěry, umožňující mu další provoz jeho podniku a dávající příležitost k překonání takové krizové situace."[79]

---

[74] Na tento problém poukazuje i německá nauka. Viz. např.: Häsemeyer, Ludwig. *Insolvenzrecht. – 2., neubearbeitete Auflage* (Köln, Berlin, Bonn, München: Heymanns, 1998), str. 309. K tomu je možno citovat i komentář JUDr. Zdeňka Krčmáře, který o tom píše: „Odpověď na otázku, čí zájmy (rozuměj zajištěných nebo nezajištěných věřitelů) mají mít přednost, není nikterak jednoduchá, přičemž výrazné spory o její řešení se vedly i při přípravě německého konkursního řádu. Nakonec i tam převládl názor, že snaha zlepšit kvóty nezajištěných věřitelů nucenými zásahy do práv věcně zajištěných věřitelů by neposloužila hospodářskému cíli řízení, obzvláště racionalizaci rozhodnutí o udržení podniků." (Krčmář, Z.: „Současnost a perspektivy úpadkového práva" in *Současnost a perspektivy úpadkového práva. Sborník z vědecké konference uspořádané Vysokou školou Karla Engliše v Brně společně s Komorou správců majetku a likvidátorů dne 25. října 2001* (Brno: Linie, 2002), str. 12.)

[75] „Budou osobní bankroty?" in *Konkursní noviny*, č. 13/2005, 22. 6. 2005, str. 14.

[76] „No comment – 2" in *Konkursní noviny*, č. 5/2005, 2.3. 2005, str. 19.

[77] Häsemeyer, Ludwig. *Insolvenzrecht*, str. 310 – 311.

[78] O tom, jak se postupuje v případě, kdy oddělený věřitel nebyl zcela uspokojen výtěžkem ze zpeněžení své pohledávky nebo kdy výtěžek zpeněžení pohledávky naopak přesáhl hodnotu věřitelovi pohledávky, bude pojednáno v partii o zpeněžení věcí, práv a pohledávek, kterými se zajišťují pohledávky oddělených věřitelů.

[79] Zoulík, F.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 132.

Dle stávající úpravy jsou pohledávky oddělených věřitelů zajištěny taxativně stanoveným způsobem v § 28 odst. 1 ZKV. Jde o věřitele pohledávek, které byly zajištěny

a) zástavním právem v souladu s § 152 a násl. ObčZ nebo § 338b OSŘ,
b) zadržovacím právem v souladu s § 175 a násl. ObčZ,
c) omezením převodu nemovitosti v souladu s § 874 ObčZ v platném znění a § 58 a násl. ObčZ platném do 31. 12. 1991,
d) převodem práva dle § 553 ObčZ nebo
e) postoupením pohledávky podle 554 ObčZ.[80]

Tento výčet je podobný tomu, který lze najít v § 2 písm. f) InsZ definujícího „zajištěného věřitele", podle kterého se pro účely insolvenčního zákona rozumí zajištěným věřitelem „věřitel, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění anebo obdobným právem podle zahraniční právní úpravy". Vládní návrh rozšiřuje stávající úpravu o věřitele, který je nositelem práva obdobného právům vyjmenovaným v tomto ustanovení podle zahraniční právní úpravy. Německá úprava je poněkud jiná, ale tuto její odlišnost lze vnímat tak, že je způsobena odlišností německého právního řádu. Podle německého insolvenčního zákona jsou věřiteli s oprávněním na oddělené uspokojení jednak takoví „věřitelé, kterým přísluší právo na uspokojení z předmětů, jež podléhají nucenému výkonu na nemovitý majetek (nemovitosti)". Tato skupina věřitelů má oprávnění na oddělené uspokojení podle zásad zákona o nedobrovolné dražbě a nucené správě k oddělenému uspokojení.[81] Dále toto oprávnění mají „věřitelé, kteří mají na předmět insolvenční podstaty[82] smluvní zástavní právo, zástavní právo nabyté zabavením, nebo zákonné zástavní právo".[83] Na roveň tomuto druhu věřitelů jsou postaveni věřitelé, kterým dlužník k zajištění nároku předal do držby věc movitou, nebo převedl právo; věřitelé, kterým přísluší k věci zadržovací právo, neboť k užitku věci něco vynaložili, ovšem potud, pokud jejich pohledávka z vynaložení existující zvýhodnění nepřesahuje; věřitelé, kterým přísluší zadržovací právo podle obchodního zákoníku; a spolková republika, země, obce a svazy obcí, pokud mají celní poplatky a daně zajištěny v souladu se zákonnými předpisy o veřejných příjmech.[84]

Podle platné české právní úpravy se oddělené uspokojení však nevztahuje na jiné způsoby zajištění pohledávek, než jaké jsou uvedeny shora pod písmeny a) až e). V některých případech by se tento institut ani uplatnit nedal. Takovým případem by byla např. smluvní pokuta či uznání dluhu. Ovšem v případě ručení by patrně uplatnit šel. Ale současná právní úprava na ně pamatuje ustanovením § 27 odst. 5 ZKV, podle kterého ručitelé nemají povinnost plnit své ručitelské závazky po prohlášení konkursu do podstaty, ale naopak plní své ručitelské závazky přímo vůči věřitelům úpadce. Je tedy na samotných věřitelích, aby mimo

---

[80] § 28 odst. 1 ZKV.
[81] § 49 InsO (Abgesonderte Befriedigung aus unbeweglichen Gegenständen).
[82] Německý originál používá termínu „Insolvenzmasse", což by se do češtiny mělo přeložit podle vládního návrhu insolvenčního zákona jako „majetková podstata", určitě nikoliv tedy jako konkursní podstata, protože německý zákon stejně jako vládní návrh řeší více úpadkových situací než stávající český zákon o konkursu a vyrovnání. Další možný překlad tohoto německého pojmu je použitý výraz „insolvenční podstata".
[83] Toto oprávnění se řídí podle zásad uvedených v §§ 166 až 173 [InsO], které platí pro hlavní pohledávku, úroky a náklady odděleného uspokojení. (§ 50 odst. 1 InsO [Abgesonderte Befriedigung des Pfandgläubiger])
[84] § 51 InsO (Sonstige Absonderungsberechtigte).

konkurs uplatňovali své pohledávky.[85] Institut odděleného uspokojení se nespojuje ani s tzv. právem stíhacím (tj. možnosti požadovat vrácení úpadcem dosud neproplacené dodávky, uskutečněné před prohlášením konkursu z jiného místa, než je úpadcovo sídlo).[86]

Ještě než bude přistoupeno k výkladu o předpokladech nutných k tomu, aby mohla být uspokojena zajištěná pohledávka, je třeba se zmínit o tom, že dva ze shora uvedených zajišťovacích institutů mohou splňovat svou zajišťovací funkci i tak, že zajišťované pohledávky konkursních věřitelů mohou být zajišťovány věcmi, právy nebo pohledávkami ve vlastnictví osob, které jsou odlišné od úpadce. Konkrétně půjde o zástavní právo, kdy je předmětem zástavy věc (movitá i nemovitá), právo nebo pohledávka, a o pohledávku, byla-li postoupena pohledávka. Na tuto situaci pamatuje § 27 odst. 5 ZKV. Co se týče oddělených věřitelů, ti mají právo na výnos z tohoto zajištění. Blíže o tom pojedná část o zpeněžení zajištění pohledávek oddělených věřitelů.

Pro to, aby věřiteli mohla být uspokojena zajištěná pohledávka, je třeba splnit několik předpokladů.

a) Věřitel musí přihlásit svou pohledávku do konkursu včas a v přihlášce své oddělené uspokojení musí uplatnit.
b) Zajištěná pohledávka musí být včetně svého pořadí zjištěna nebo pravomocně určena a současně nesmí být vyloučena z uspokojení v konkursním řízení.
c) Věc, právo nebo pohledávka, která zajišťuje oddělenou pohledávku, musí být zahrnuta do konkursní podstaty a zpeněžena.
d) Právo na oddělené uspokojení musí platně vzniknout a existovat a prohlášením konkursu nesmí zaniknout.

Ad a) Věřitel musí přihlásit svou pohledávku včas. V souladu s § 22 odst. 2 ZKV to musí být nejpozději dva měsíce od prvního přezkumného jednání, neboť podle tohoto ustanovení se nepřihlíží k přihláškám, které byly podány později než dva měsíce od prvního přezkumného jednání s tím, že pak už nejde o uplatnění práva podle 20 odst. 8 ZKV. V tomto případě se jedná o lhůtu procesní, a z tohoto důvodu postačí předat toto podání v poslední den lhůty orgánu pověřenému doručováním písemností.[87] K přihlášce, která bude přihlášena po uplynutí této dvouměsíční lhůty počítané ode dne prvního (řádného) přezkumného jednání, se v konkursu již nepřihlíží. To, že se k takovéto pohledávce nepřihlíží, se projeví tak, že takto opožděná přihláška se nezařadí na seznam přihlášených pohledávek a jako taková se nepřezkoumává. Podle § 20 odst. 1 ZKV je v přihlášce pohledávky třeba uvést, že se jedná o uplatnění odděleného uspokojení. Nebude-li tak učiněno, tato pohledávka bude přezkoumána bez práva na oddělené uspokojení. Jedině v přezkumném jednání lze prověřit pravost, výši a pořadí přihlášené pohledávky. Přezkoumání zajištěné pohledávky nelze nahradit jiným postupem.

---

[85] Přičemž Vládní návrh isolvenčního zákona je lepší v tom smyslu, že explicitně praví, že přihláškou pohledávky není dotčeno právo věřitele požadovat plnění od dlužníkova ručitele mimo insolvenční řízení. Viz § 183 InsZ a důvodová zpráva k němu.

[86] Zoulík, F.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 132.

[87] Původně k této lhůtě bylo nahlíženo jako ke lhůtě hmotněprávní. A Z tohoto důvodu se dovozovalo, že posledního dne lhůty musela být přihláška pohledávka podána u soudu (u kteréhokoli soudu) a nepostačovalo předat toto podání v poslední den lhůty orgánu pověřenému doručováním písemností. Ovšem o tom, že tato lhůta je procesní judikoval Ústavní soud (Sb. n. ÚS sv. 17, č. 18). Viz též Zoulík, F.: „Promlčení a konkurz" in *Pocta Jiřímu Švestkovi k 75. narozeninám*. Praha: ASPI, a.s., str. 361.

Ad b) Pohledávka musí být zjištěna v souladu s § 23 odst. 1 ZKV. Pohledávky s právem odděleného uspokojení dle § 28 ZKV mohou být v konkursu (ve svém pořadí) uspokojeny jedině v případě, že jsou v konkursu (v daném pořadí) zjištěny. Zjištěny mohou být jen v případě, že jsou včas a řádně přihlášeny a že nejsou popřeny žádným z konkursních věřitelů (§ 23 odst. 1 ZKV), popř. jsou dodatečně zjištěny uznáním správce za podmínek dle § 24 odst. 3 ZKV nebo ve sporu z popření pohledávky. V rámci konkursního řízení budou všechny nároky, a to i nároky na oddělené uspokojení, podrobeny podle § 21 odst. 1 ZKV přezkumu v rámci přezkumného jednání, které nařídí soud a k němuž předvolá správce a úpadce. V průběhu tohoto jednání lze popřít „pravost, výši i pořadí všech přihlášených pohledávek" (§ 21 odst. 2 ZKV), přičemž důvody, které vedou k popření pohledávky co do pravosti mohou být zejména: pochybnosti o vzniku pohledávky, promlčení pohledávky, změny v osobě věřitele nebo dlužníka pohledávky a zánik pohledávky. V případě, že pohledávka byla co do její pravosti, výše, nebo pořadí popřena, je možno se podle § 25 ZKV obrátit na soud, který rozhodne o pravosti, výši nebo pořadí popřené pohledávky. Účastník, který měl ve sporu o pravost, výši nebo pořadí ve věci úspěch, musí bez zbytečného odkladu uplatnit výsledek tohoto sporu u správce konkursní podstaty.

Ad c) Věc, právo nebo pohledávka, která zajišťuje pohledávku odděleného věřitele, musí být zahrnuta do konkursní podstaty. Význam tohoto pravidla spočívá v tom, že v souladu s § 2 odst. 3 ZKV konkursní věřitelé mohou být uspokojeni jen z majetku tvořícího konkursní podstatu, přičemž platí, že podle § 6 odst. 1 ZKV konkursní podstatu tvoří majetek podléhající konkursu. Konkurs se týká majetku, který patřil dlužníkovi v den prohlášení konkursu a kterého nabyl za konkursu. Do konkursní podstaty patří také za podmínek stanovených zákonem o konkursu a vyrovnání majetek, který má vlastníka odlišného od dlužníka či úpadce. Věci, práva nebo pohledávky, které zajišťují pohledávky odděleného věřitele, musí být zároveň zahrnuty do soupisu konkursní podstaty, který v souladu s § 18 ZKV provede správce konkursní podstaty podle pokynů soudu za použití seznamu, který mu předloží úpadce, a za součinnosti věřitelského výboru. Význam soupisu konkursní podstaty je ten, že se jedná o listinu, která správce konkursní podstaty opravňuje ke zpeněžení sepsaného majetku. Ovšem v případě, kdy věc, právo nebo pohledávka nepodléhá konkursu nebo byla vyloučena z konkursní podstaty, nelze takto zajištěnou pohledávku v konkursu uspokojit. O formách zpeněžení majetku konkursní podstaty bude pojednáno dále v části o zpeněžení.

Ad d) Právo na oddělené uspokojení musí platně existovat. To znamená, že musí v souladu s § 14 odst. 1 písm. e) ZKV platně vzniknout před prohlášením konkursu, neboť podle tohoto ustanovení nelze nabýt právo na oddělené uspokojení postihující majetek patřící do konkursní podstaty. Navíc toto právo je třeba v souladu s § 14 odst. 1 písm. f) ZKV nabýt více než dva měsíce před podáním návrhu na prohlášení konkursu, jinak právo na oddělené uspokojení nemůže vzniknout.

Ovšem další podmínkou je, aby právo na oddělené uspokojení vzniklo a existovalo podle hmotného práva. To je třeba pečlivě zkoumat a tady je se třeba opět ptát v souladu s tím, co bylo řečeno shora v odstavci ad b), jak vznikla zajišťovaná pohledávka, jestli tato pohledávka nezanikla, jestli nebyla promlčena, jestli nedošlo ke změnám v osobě věřitele či dlužníka. Jak již bylo uvedeno shora jedná se podle § 28 odst. 1 ZKV o

1. zástavní právo,
2. zadržovací právo,
3. omezení převodu nemovitosti,
4. převod práva podle § 553 ObčZ nebo o

5. postoupení pohledávky dle § 554 ObčZ.

Podívejme se na jednotlivé způsoby zajištění. Účelem následujícího přehlednu není výklad těchto jednotlivých zajišťovacích institutů, ale pohled z perspektivy konkursního řízení na hmotněprávní důvody, o které se opírá nárok na oddělené uspokojení.

1. Zástavní právo

Podle nauky se zástavní právo se řadí do skupiny věcných práv k věcem cizím. V souladu s § 152 ObčZ „slouží k zajištění pohledávky pro případ, že dluh, který odpovídá jeho pohledávce, nebude včas splněn s tím, že v tomto případě lze dosáhnout uspokojení z výtěžku zpeněžení zástavy". Z dikce tohoto ustanovení vyplývá, že zástavní právo je akcesorické povahy. Samo o sobě vzniknout nemůže. Zástavní právo může zajišťovat již existující pohledávku nebo pohledávku, která teprve má vzniknout v budoucnu, nebo pohledávku, která je vázaná na podmínku. Zástavním právem mohou být zajištěny i pohledávky, které zástavnímu věřiteli vůči dlužníkovi budou vznikat v určité době. Zástavní právo se vtahuje i na nároky zástavního věřitele z odstoupení od smlouvy, podle které vznikla zajištěná pohledávka.[88] Samo o sobě převoditelné toto právo není, sleduje právní osud pohledávky, kterou zajišťuje (§ 524 odst. 2 ObčZ), anebo právní osud věci, na které lpí (§ 164 ObčZ), jako její právní vada.

Zástavní právo plní dvě funkce: funkci zajišťovací a funkci uhrazovací. Zástavní právo svou zajišťovací funkcí stimuluje dlužníka k tomu, aby splněním svého závazku zbavil zástavu právní vady, která na ní lpí v podobě zástavního práva. Z pohledu konkursního řízení je důležitá uhrazovací funkce zástavního práva, která dává věřiteli možnost dosáhnout uspokojení zajištěné a již splatné pohledávky jiným způsobem, než jakým se v době vzniku pohledávky předpokládalo: totiž formou zpeněžení zástavy a náhradním plněním z výtěžku prodeje.

Otázka toho, jak se v rámci konkursního řízení provádí uspokojení věřitele ze zástavy, bude pojednána později. Teď bude na místě si ujasnit vznik, existenci a zánik zástavního práva. Vznik, existence a zánik zástavního práva předpokládají splnění určitých hmotněprávních podmínek. Nejsou-li tyto podmínky splněny, zástavní právo nevznikne; nevznikne-li zástavní právo, nevznikne ani právo na oddělené uspokojení; stejně tak platí, že jsou-li splněny hmotněprávní podmínky pro zánik zástavního práva, zástavní právo zanikne a s ním zanikne i právo na oddělené uspokojení. To lze dovodit z § 28 odst. 1 ZKV.

Vznik zástavního práva předpokládá spojení tří prvků: způsobilou pohledávku, způsobilý předmět zástavního práva a některou z právních skutečností požadovanou zákonem ke vzniku zástavního práva. V následujícím rámcovém výkladu bude postupně probráno, co je to způsobilá pohledávka, co je to předmět zástavního práva a jaké právní skutečnosti požadované zákonem vedou ke vzniku zástavního práva.

Co se tedy týče pohledávky, zástavním právem lze zajistit jen pohledávku platnou a žalovatelnou. Zástavním právem tedy nelze zajistit pohledávku, která by byla neplatná, byť i jen pro nedostatek formy, a nelze zajistit ani pohledávku naturální.[89] V souladu s § 121 odst. 3

---

[88] Viz § 155 ObčZ.

[89] Naturální pohledávkou jsou pohledávky podle § 845 ObčZ – výhry ze sázek a her, případně půjček vědomě poskytnutých do sázky a do hry. Zde je však třeba přihlédnout k výjimce k tomuto pravidlu, jak vyplývá z § 846 ObčZ, podle kterého výše zmíněné pravidlo neplatí, jedná-li se o výhru v podniku, který provozuje stát anebo který byl úředně povolen. Naturálními pohledávkami jsou i promlčené pohledávky, ale promlčení pohledávky lze namítnout až v rámci soudního vymáhání takové pohledávky.

ObčZ se zajištění vztahuje i na příslušenství pohledávky, tj. úroky, úroky z prodlení, popř. poplatek z prodlení a náklady spojené s jejím uplatněním. Zajistit v podstatě lze jen peněžitou pohledávku s uvedením její výše spolu s výší úroků a úroků z prodlení. Co se týče pohledávky nepeněžité, ta sice také může zajištěna zástavním právem, ale jen za předpokladu, že plnění, které je jejím obsahem, lze podle jeho povahy přeměnit na náhradní, a to v peněžité podobě.[90] Tolik k pohledávce.

Jak je tomu se zástavou? Jestliže z předchozího výkladu vyplývá, že zástavou se myslí majetková hodnota, která může sloužit k uspokojení pohledávky, je třeba se ptát, které majetkové hodnoty mohou sloužit jako zástava. Navíc je třeba předeslat, že má-li věc posloužit účelu sledovanému zástavním právem, musí být tato věc volně zcizitelná v souladu s § 125 odst. 2 ObčZ. Podle tohoto ustanovení některé věci mohou být předmětem vlastnictví pouze státu nebo určené právnické osoby. Navíc věc musí být ocenitelná; jinými slovy musí mít hospodářskou hodnotu – tedy musí být směnitelná. Občanský zákoník taxativně vyjmenovává majetkové hodnoty, které mohou sloužit jako zástava v § 153 odst. 1 ObčZ takto: „Zástavou může být věc movitá nebo nemovitá, podnik nebo jiná věc hromadná, soubor věcí, pohledávka nebo jiné majetkové právo, pokud to jeho povaha připouští, byt nebo nebytový prostor ve vlastnictví podle zvláštního zákona,[91] obchodní podíl, cenný papír nebo předmět průmyslového vlastnictví". Předmětem zástavního práva může být i spoluvlastnický podíl k věci.[92]

V souladu s § 156 odst. ObčZ zástavní právo vzniká na základě čtyř právních skutečností, a to:

i) na základě písemné smlouvy (smluvní zástavní právo),
ii) na základě rozhodnutí soudu o schválení dohody o vypořádání dědictví (zástavní právo na základě schválené dědické dohody),
iii) na základě rozhodnutí soudu nebo správního úřadu (soudcovské zástavní právo) či
iv) může vzniknout přímo ze zákona (zákonné zástavní právo).

Ad i) Smluvní zástavní právo

V souladu s § 156 odst. 1 se pro smlouvu o zřízení zástavního práva vyžaduje písemná forma. V zástavní smlouvě musí být nezaměnitelným způsobem uveden předmět zástavního práva a pohledávka, kterou zajišťuje. To znamená, že zástavní smlouva musí obsahovat den a právní důvod vzniku pohledávky, její předmět a v penězích vyjádřenou výši, splatnost, výši úroků a výši úroků z prodlení. Účastníky zástavní smlouvy jsou zástavní věřitel a zástavce, tj. vlastník zastavěné věci, popřípadě věřitel z pohledávky. Zástavcem bývá zpravidla dlužník, ale nic nebrání tomu, aby zástavcem byla osoba odlišná od dlužníka. V takovém případě budou vystupovat tři subjekty: zástavní věřitel, dlužník a zástavce. Ovšem za normálních okolností za splnění dluhu bude odpovídat zástavní věřitel. Jen v případě, kdy dlužník nebude plnit svůj závazek řádně a včas, bude zástavnímu věřiteli odpovídat zástavce, který v takovémto případě odpovídá zástavnímu věřiteli cenou zástavy dosaženou při jejím zpeněžení. K odlišení osoby dlužníka a zástavce může dojít i po založení zástavního práva, a to v případě, kdy dlužník převede vlastnictví věci zatížené zástavním právem na další osobu. K tomu, aby se naby-

[90] *Občanský zákoník*. Komentář, str. 420.
[91] Zde lze vystačit s právní úpravou v ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 72/1994, o vlastnictví bytů, podle které „právní vztahy k jednotkám se řídí, pokud tento zákon nestanoví jinak, ustaveními občanského zákoníku a dalších právních předpisů, které se týkají nemovitostí". (Viz Občanský zákoník – Komentář, str. 414).
[92] Viz dále. *Občanské právo hmotné*. Díl 1., str. 389.

vatel věci stal namísto převodce zároveň dlužníkem, by muselo zároveň dojít i k převzetí dluhu nabyvatelem v souladu s § 531 odst. 1. Zástavce není ručitel, který by měl namísto dlužníka uspokojit pohledávku věřitele v celém rozsahu. Zástavce však také není ani spoludlužníkem, který by za splnění věřitelovi pohledávky ručil rukou společnou a nerozdílnou. Pro účely konkursu je si třeba připomenout, že zástavce odpovídá zástavnímu věřiteli cenou zástavy při jejím zpeněžení, a to do výše dlužné částky.

Zástavní smlouvou však zástavní právo ještě nevzniká. Zde se totiž uplatňuje nauka o titulu a modu. Ke vzniku smluvního zástavního práva tedy dochází dvoufázově. V první fázi je uzavřena zástavní smlouva, kterou zástavci vznikne pouze závazková povinnost k úkonům, které jsou nutné k dosažení vzniku zástavního práva jako věcného práva. Ve druhé fázi musí zástavce provést tyto úkony, ke kterým ho zavazuje zástavní smlouva. U různých druhů zástav k tomu dochází různým způsobem a vznikají tak různé druhy zástavního práva, které se mohou navenek projevovat tím, že zatímco někdy zatížení zástavy může zástavce zatížit tak, že ho zatěžuje ve výkonu jeho vlastnických práv, u jiných druhů zástavního práva toto zatížení nemusí být nijak omezující.

V následující pasáži budou prodiskutovány jednotlivé druhy zástav tak, jak je uvádí ustanovení § 153 odst. 1 ObčZ, přičemž bude poukázáno na určitá specifika vyplývající ze stávajícího zákona o konkursu a vyrovnání. Následující případy se budou vztahovat na situaci, kdy zástavce a dlužník splývají v jedné osobě. Na závěr výkladu bude učiněna poznámka o situaci, kdy zástavce a dlužník jsou od sebe dvě odlišné osoby.

- věci

V souladu s § 119 odst. 1 ObčZ se věci dělí na movité a nemovité. Má-li věc sloužit jako zástava, musí jít o jednotlivou samostatnou věc v právním smyslu, neboť jen taková může být způsobilým předmětem občanskoprávních vztahů. Nemůže se to týkat součásti, která spojením s věcí hlavní pozbyla svou samostatnost a musí od té doby sdílet režim věci hlavní.[93]

- věci nemovité

Podle § 119 odst. 2 ObčZ jsou věci nemovité pozemky a stavby spojené se zemí pevným základem. Všechny ostatní věci jsou movité.[94] U stavby je ještě třeba pamatovat na § 120 odst. 2 ObčZ, podle kterého platí, že „stavba není součástí pozemku".[95] Tradičně jsou nemovitosti považovány za nejspolehlivější způsob zajištění pohledávky zástavním právem. K tomu jistě přispívá i evidence právních vztahů k nemovitostem, která má v Čechách poměrně dlouhou tradici.[96] V současné době se k nemovitostem evidovaným v katastru nemovitostí zástavní

---

[93] *Občanské právo hmotné*. Díl 1., str. 389.

[94] Tamtéž, str. 228.

[95] Občanský zákoník tímto reflektuje situaci, které u nás existuje od 1.1. 1951, kdy byla odmítnuta tradiční zásada „superfiecies solo cedit". Takto vzniklá dichotomie vyústila v nežádoucí praktické důsledky, které bude jen těžko překlenout, jak o tom svědčí situace vzniklá ve sjednoceném Německu, kde si proces nápravy obdobně deformovaných právních vztahů k nemovitostem vyžádal přijetí složité zákonné procedury.

[96] O tom v moderních dějinách svědčí knihovní zákon z roku 1871, zákon z roku 1874, kterým se zakládaly tzv. železniční knihy, či pozdější zákon č. 177/1927 Sb., o pozemkovém katastru a jeho vedení. K osvědčeným principům pozemkové knihy patřila zejména zásada konstitutivní, podle které práv k nemovitostem vznikají, mění se nebo zanikají dnem vkladu nebo výmazu na základě rozhodnutí katastrálních úřadů. Další důležitou zásadou s pojenou s pozemkovými knihami byla zásada formální publicity, která záznamy v pozemkových knihách činila veřejně přístupnými; s touto zásadou šla ruku v ruce zásada veřejné víry neboli důvěry v zápisy v pozemkových knihách. Tato tradice bohužel byla u nás přerušena zákonem č. 141/1950 Sb. (občanským zákoníkem), který zrušil konstitutivnost zápisů do pozemkové knihy a tím znamenal i konec platnosti zásady veřejné víry. K návratu k těmto osvědčeným principům došlo, až když Federální shromáždění přijalo zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem.

právo zapisuje. Jedná se především o pozemky, kterými se v souladu s § 27 písm. a) KatZ, rozumí část zemského povrchu oddělená od sousedních částí hranicí území správní jednotky nebo hranicí katastrálního území, hranicí vlastnickou, hranicí držby, hranicí druhů pozemků, popř. rozhraním způsobu využití pozemků. Pozemek se na katastrální mapě zobrazuje prostřednictvím tzv. parcely, kterou § 27 písm. b) KatZ definuje jako „pozemek, který je geometricky a polohově určen, zobrazen v katastrální mapě a označen parcelním číslem". Předností pozemků před ostatními nemovitostmi je jejich nezpochybnitelná povaha. Právní vztahy ke všem pozemkům se evidují v katastru nemovitostí.

Další kategorií nemovitostí jsou stavby, ale ne všechny stavby se evidují v katastru nemovitostí. Stavby, které se evidují v katastru nemovitostí, jsou stavby spojené se zemí pevným základem. Katastrální zákon hovoří o stavbách, budovách a rozestavených budovách. Z dikce katastrálního zákona je jasné, že budovy a rozestavené budovy jsou podřazeny termínu stavba, který používá občanský zákoník. Budovy definuje § 27 písm. i) KatZ jako nadzemní stavbu, „která je prostorově soustředěna a navenek uzavřena obvodovými stěnami a střešní konstrukcí". Takováto budova je předmětem evidence katastru nemovitostí. Katastrální zákon operuje i s pojmem rozestavěná budova; podle písm. j) citovaného ustanovení je to „budova v alespoň v takovém stupni rozestavěnosti, že je již patrné stavebně technické a funkční uspořádání prvního nadzemního podlaží, pokud jí nebylo přičleněno číslo popisné nebo evidenční, a u budovy, které se číslo popisné nebo evidenční nepřiděluje, pokud na ni dosud nebylo vydáno kolaudační rozhodnutí". Dosažením tohoto stádia rozestavěnosti se rozestavěná budova stává předmětem evidence v katastru nemovitostí. Přeměna rozestavěné budovy na budovu dokončenou je podchycena ohlašovací povinností vlastníka. K tomu dojde až po vydání kolaudačního rozhodnutí.

Zástavní právo k nemovitostem, které se evidují v katastru nemovitostí, vzniká až zápisem tohoto práva do katastru nemovitostí. Tomuto zástavnímu právu se říká hypotéka. Na rozdíl od tzv. ruční zástavy movité věci, pro hypotekární zástavní právo je příznačné, že tento druh zatížení nijak neomezuje zástavce ve výkonu jeho vlastnického práva, může nadále zástavu držet, užívat, čerpat její užitky, a dokonce s ní i jinak disponovat, převést ji na jiného, pronajmout ji, zatížit ji pro jiného zástavního věřitele nebo zjednat někomu k ní oprávnění odpovídající věcnému břemeni. U nemovitostí je ještě namístě zmínit povinnost zástavce zdržet se všeho, čím by se zástava mohla zhoršit na újmu zástavního věřitele, jak tuto povinnost stanoví § 163 odst. 1 ObčZ, a také si uvědomit, že zástavní věřitel má právo na dlužníkovi požadovat uhrazení toho, co zástava ztratí na ceně, v důsledku čehož se zajištění pohledávky stane nedostatečným (§ 163 odst. 2 ObčZ).

Tak je tomu u pozemků a u staveb spojených se zemí pevným základem. Jak již bylo shora uvedeno, pod stavbu je podřazena budova, a to buď dokončená budova nebo nedokončená budova. Zástavní právo na rozestavěnou budovu ve smyslu výše citovaného ustanovení § 27 písm. j) KatZ o rozestavěné budově vznikne opět až zápisem do katastru nemovitostí.

Jak již bylo uvedeno shora, ne všechny stavby jsou předmětem evidence katastru nemovitostí. U nemovitostí, které nejsou předmětem evidence v katastru, zástavní právo vzniká zápisem do Rejstříku zástav vedeného Notářskou komorou České republiky.[97] V souladu s § 156 odst. 3 ObčZ tato zástavní smlouva musí být sepsána formou notářského zápisu a podle § 158 odst. 2

[97] K Rejstříku zástav České republiky vit též § 35b NotŘ. Zde je třeba zdůraznit, že se jedná o zástavní právo vzniklé na základě smlouvy. V případě soudcovského zástavního práva je situace jiná. O tom v oddílu o soudcovském zástavním právu.

ObčZ zápis zástavního práva do Rejstříku zástav provede notář, který sepsal zástavní smlouvu formou notářského zápisu, bezodkladně po uzavření zástavní smlouvy.

- věci movité

Všechny věci jsou movité s výjimkou pozemků a staveb spojených se zemí pevným základem v souladu s § 119 odst. 2 ObčZ. Z hlediska konkursního práva a zástavního práva je si třeba připomenout § 1 odst. 2 CenP, podle kterého se na cenné papíry vztahují ustanovení o věcech movitých, nestanoví-li zákon o cenných papírech jinak.

K tomu, aby vzniklo zástavní právo u věcí movitých, je kromě zástavní smlouvy třeba odevzdat zástavu zástavnímu věřiteli v souladu s § 157 odst. 2 ObčZ. Ovšem odst. 3 citovaného ustanovení umožňuje vznik zástavního práva odevzdáním zástavy do úschovy nebo pro zástavního dlužníka nebo zástavního věřitele u třetí osoby, je-li to dohodnuto v zástavní smlouvě. U movitých věcí, které nejsou odevzdány zástavnímu věřiteli nebo třetí osobě do úschovy nebo ke skladování, zástavní právo vznikne dle § 158 odst. 1 ObčZ zápisem do Rejstříku zástav vedeném Notářskou komorou České republiky. Ohledně formy notářského zápisu platí opět to, co bylo řečeno v případě zástavního práva na nemovitosti, které nejsou předmětem evidence katastru nemovitostí. To znamená, že zástavní smlouva musí být sepsána formou notářského zápisu a zápis zástavního práva do Rejstříku zástav provede notář, který sepsal zástavní smlouvu, bezodkladně po uzavření zástavní smlouvy.

- podnik, věci hromadné, soubor věcí

Podnik hraje v rámci konkursního řízení velmi důležitou roli. Vždyť podnikatel svou podnikatelskou aktivitu vykonává právě prostřednictvím podniku. Obchodní právo chápe podnik jako objekt, nikoliv tedy jako subjekt, obchodněprávních vztahů, jehož jednotlivé složky patří podnikateli.[98] Dle § 5 odst. 1 ObchZ se podnikem pro účely obchodního zákoníku „rozumí soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit. Odst. 2 citovaného ustanovení ObchZ dále definuje podnik jako věc hromadnou, na jejíž právní poměry se použijí ustanovení o věcech v právním smyslu, i když přitom není dotčena působnost zvláštních právních předpisů vztahujících se k nemovitým věcem, předmětům průmyslového vlastnictví a jiného duševního vlastnictví, pokud jsou součástí podniku. Zatížení podniku a hromadné věci vůbec má povahu tzv. generální hypotéky.[99] Zastavit lze celý podnik, nikoliv jeho část.[100] S podnikem jako celkem se zachází nejen při jeho zatížení zástavním právem, ale i při jeho prodeji podle § 476 n. ObchZ.

Dle § 156 odst. 3 ObčZ je vznik zástavního práva k podniku jako hromadné věci podmíněn zápisem do Rejstříku zástav vedeného Notářskou komorou České republiky.[101] Zde se opět uplatní to, co bylo řečeno v případě zástavního práva na nemovitosti, které nejsou předmětem evidence katastru nemovitostí, a zástavního práva na věci, které se neodevzdávají zástavnímu věřiteli nebo třetí osobě do úschovy nebo ke skladování. Stejně jako v těchto případech platí, že zástavní smlouva musí být sepsána formou notářského zápisu a zápis zástavního práva do Rejstříku zástav provede notář, který sepsal zástavní smlouvu, bezodkladně po uzavření zástavní smlouvy.

---

[98] *Obchodní zákoník.* Komentář. 6. vydání, str. 19.
[99] *Občanský zákoník.* Komentář, str. 415.
[100] *Obchodní zákoník.* Komentář. 11. velmi rozšířené vydání, str. 17.
[101] Tady je překvapující, že současná právní úprava nevyžaduje také záznam o zástavním právu v Obchodním rejstříku, přičemž u zastavení podílu je to nezbytnou náležitostí.

Věci hromadné sestávají z více věcí hmotných, které tvoří jediný předmět občanskoprávních vztahů, neboť je s nimi nakládáno jako s jedním celkem, a to hospodářsky nedílným nebo nedělitelným. Takovými předměty jsou např. pár rukavic, pár bot, sada nářadí, atd.[102] Mezi věci hromadné se řadí i sklady, a právě z pohledu úpadkového práva má zatížení skladu zástavním právem nemalou důležitost. V případě věcí hromadných právní řád nemá úpravu, která by upravovala převádění věcí hromadných jako jeden celek, jak je tomu u podniku. Mohou však být jako celek zatíženy zástavním právem. Z povahy věci se například u skladu zboží předpokládá, že jednotlivé položky se časem vyskladní a prodají zákazníkům, aniž by byly zatíženy zástavním právem, a že naopak se časem sklad doplní o další zboží, které v době zatížení zástavním právem třeba ještě neexistovalo.[103] Z tohoto důvodu je důležité ustanovení § 163 odst. 2, které pamatuje na takovou situaci, kdy by k doplnění zboží ve výše zmíněném hypotetickém skladu nedošlo. V takovém případě věřitel měl právo od dlužníka žádat, aby zajištění bez zbytečného odkladu zajistil.[104]

O souboru věcí lze říci, že se skládá z více individuálně určených věcí, které podle obecného úsudku tvoří jednotnou věc. Soubor věcí nemůže být tvořen jinými než movitými věcmi. Věci nemovité v případě souboru nepřicházejí v úvahu. Nezdá se však, že by rozlišování mezi věcí hromadnou a souborem věcí mělo v běžném životě velký praktický význam. Ovšem zatím existuje problém, jak navzájem odlišovat věci hromadné od souboru věci.[105]

Podle § 158 odst. 1 zástavní právo k věcem hromadným a k souboru věcí vzniká zápisem do Rejstříku zástav vedeném Notářskou komorou České republiky. Ohledně tohoto zápisu u věcí hromadných a souboru věcí platí obdobná úprava jako u podniku, podle které platí, že zástavní smlouva musí být sepsána formou notářského zápisu a zápis zástavního práva do Rejstříku zástav provede notář, který sepsal zástavní smlouvu, bezodkladně po uzavření zástavní smlouvy.

- pohledávka

Pohledávka je v klasickém pojetí zástavního práva jako věcného práva k věcem cizím vlastně cizorodým prvkem. Hospodářský rozvoj si však prosadil její používání jako zajišťovacího prostředku. Pohledávka je pojmem závazkového práva, ve kterém figuruje jako subjektivní právo jednoho subjektu (věřitele) závazkového právního vztahu požadovat od druhého subjektu téhož závazkového právního vztahu (dlužníka) určité plnění, tj. požadovat od něho, aby něco dal či konal anebo nekonal či strpěl.[106] Základním předpokladem toho, aby s pohledávkou mohlo být nakládáno jako se zástavou, je její způsobilost být předmětem cese v souladu s § 525 ObčZ. To znamená, že jako zástava nemůže být použita pohledávka, která zaniká nejpozději smrtí věřitele nebo jejíž obsah by se změnou věřitele změnil. Pro účely zástavního práva nelze použít ani pohledávku, která nemůže být postižena výkonem rozhodnutí,[107] či pohledávku, u které by její postoupení odporovalo dohodě s dlužníkem. Co

---

[102] *Občanské právo hmotné*. Díl 1., str. 226.

[103] *Občanský zákoník*. Komentář, str. 415.

[104] Toto ustanovení se ovšem vztahuje i na jiné způsoby znehodnocení zástavy a na jiné druhy zástav. Například se to vztahuje i na nemovitosti.

[105] Komentář občanského zákoníku uvádí jako příklad souboru věcí knihovnu (Občanský zákoník. Komentář, 7. vydání, str. 415), ale tu však učebnice občanského práva uvádí jako věc hromadnou (viz Občanské právo, str. 226). Navíc komentář poukazuje na to, že bližší vymezení pojmu soubor věci lze očekávat od praxe spojené se zápisy do Rejstříku zástav.

[106] *Občanské právo hmotné*. Díl 2., str. 22.

[107] Jedná se o pohledávky uvedené v § 317 – 319 OSŘ. Dále jsou v souladu s § 845 ObčZ exekučně nevymahatelné pohledávky z her a sázek a z půjček do nich, neboť jde o naturální závazky od jejich vzniku a právo z nich

se týče promlčených pohledávek, ty nejsou vyloučeny z postoupení, neboť teprve vznesením námitky promlčení u soudu se z nich stávají naturální pohledávky, které nejsou u soudu vynutitelné.

- byty a nebytové prostory

Zástava ve formě bytu a nebytového prostoru se nejvíce blíží nemovité zástavě, jestliže se za podmínek uvedených v zákoně o vlastnictví bytů (BytZ)[108] zástavou stala „jednotka", jež se podle tohoto zákona stala samostatným předmětem vlastnictví, přičemž podle ustanovení 2 písm h) BytZ se „jednotkou" rozumí byt nebo nebytový prostor nebo rozestavěný byt nebo rozestavěný nebytový prostor jako vymezená část domu. I když v případě jednotky se nejedná o nemovitost ve smyslu § 119 odst. 2 ObčZ, právní vztahy k jednotkám se řídí dle § 3 odst. 2 BytZ, „pokud tento zákon nestanoví jinak, ustanoveními občanského zákoníku a dalších právních předpisů, které se týkají nemovitostí". Mezi tyto „další předpisy" se řadí katastrální zákon (dále jen KatZ),[109] podle jehož § 2 odst. 1 písm c) jsou byty a nebytové prostory vymezené jako jednotky podle zákona o vlastnictví bytů předmětem evidence v katastru nemovitostí.

Jak již bylo uvedeno shora, právní vztahy k bytům a nebytovým prostorám se řídí ustanoveními, které se týkají nemovitostí. Obdobně jako u nemovitostí, které jsou předmětem evidence v katastru nemovitostí, jsou i byty a nebytové prostory předmětem evidence katastru nemovitostí a zástavní právo k nim vzniká až zápisem do katastru nemovitostí.

- obchodní podíl

§ 114 odst. 1 ObchZ definuje obchodní podíl jako účast společníka na společnosti a z této účasti plynoucí práva a povinnosti. Jeho výše se určuje podle poměru vkladu společníka k základnímu kapitálu společnosti, nestanoví-li společenská smlouva jinak. Zde je třeba odlišovat „obchodní podíl" ve smyslu § 114 odst. 1 ObchZ od „podílu" ve smyslu § 61 ObchZ, který se předmětem zástavního práva stát nemůže. Jedině obchodní podíl na společnosti s ručením omezeným lze zastavit v souladu ObchZ a stanovami společnosti. Jestliže lze obchodní podíl převádět pouze se souhlasem valné hromady, vyžaduje se souhlas valné hromady i k zastavení obchodního podílu. Bez tohoto souhlasu zástavní právo nevznikne. Zastavený obchodní podíl nelze po dobu trvání zástavního práva opětovně zastavit. Zástavní právo k obchodnímu podílu se zapisuje do obchodního rejstříku dle § 28 odst. 2 písm. c) ObchZ a smlouva o zastavení obchodního podílu se ukládá do sbírky listin obchodního rejstříku v souladu s § 27a odst. 2 písm l) ObchZ.

- cenné papíry

Cenný papír je listina, která představuje pohledávku vlastníka listiny vůči tomu, kdo cenný papír vydal. Cenný papír je nositelem právního nároku, který je v něm inkorporován, takže pro jeho vznik, existenci, převod a zánik je nárok v zásadě nenahraditelný. To znamená, že věřitel nemůže bez cenného papíru požadovat uspokojení svých nároků a dlužník může odepřít plnění svých závazků, pokud mu není předložen příslušný cenný papír.[110] Ustanovení § 1 odst. 1 CenP uvádí základní výčet základních druhů cenných papírů, přičemž u druhů cenných

---

nelze soudním rozhodnutím přiznat. Totéž platí i pro pohledávky z právních úkonů neplatných pro nedostatek formy (§ 455 ObčZ).

[108] Zákon č. 72/1994 Sb. ze dne 24. března 1994, kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů), ve znění pozdějších předpisů a nálezu Ústavního soudu č.280/1996 Sb.

[109] Zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ze dne 7. května 1992 ve znění pozdějších předpisů.

[110] *Občanské právo hmotné.* Díl 2., str. 370.

papírů neupravených zákonem o cenných papírech odkazuje na zvláštní právní úpravy. Podle odst. 2 citovaného ustanovení se na cenné papíry vztahují ustanovení o věcech movitých, nestanoví-li zákon o cenných papírech či jiný právní předpis jinak.

Zákon o cenných papírech demonstrativně vyjmenovává následující druhy cenných papírů: akcie,[111] zatímní listy,[112] poukázky na akcie,[113] podílové listy,[114] dluhopisy,[115] investiční kupóny,[116] kupóny,[117] opční listy,[118] směnky,[119] šeky,[120] náložné listy,[121] skladištní listy[122] a zemědělské skladní listy.[123] Podle § 1 odst. 3 CenP je zahraniční cenný papír cenným papírem vydaným v zahraničí, „nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak".[124] Ohledně dalších druhů

---

[111] Viz § 155 n. ObchZ. Akcie je cenným papírem, do něhož se vtělují práva a povinnosti akcionáře vůči akciové společnosti; rozsah práv a povinností zakládá zákon a stanovy té které akciové společnosti. Zde je třeba také zdůraznit, že akcie může emitovat toliko akciová společnost a nikdo jiný.

[112] Viz § 176 ObchZ. Vedle akcie je zatímní list dalším druhem cenného papíru, který může vydávat pouze akciová společnost. Zatímní list vydává společnost upisovateli akcií výměnou za potvrzení podle § 168 ObchZ bez zbytečného odkladu po zápisu společnosti do obchodního rejstříku, jestliže nesplatil celý emisní kurs akcie. I když to obchodní zákoník v rámci úpravy zatímního listu výslovně neurčuje (počítá s tím ale ustanovení § 204 odst. 1 ObchZ, které odkazuje na přiměřené použití ustanovení § 168 odst. 3 ObchZ), vydá společnost zatímní listy i v případě, že upisovatelé nesplatili do zápisu zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku celý emisní kurs akcí upsaných na zvýšení základního kapitálu.

[113] Viz § 204b ObchZ. Poukázka na akcie je další cenný papír, který může vydat pouze akciová společnost. Poukázka na akcie se vydává při zvýšení základního kapitálu upsáním nových akcií před zápisem zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku těm upisovatelům, kteří zcela splatili emisní kurs takto nově upsaných akcií. Poukázky lze vydat, jen jestliže o jejich vydání rozhodla valná hromada.

[114] Viz § 11 zákona č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování. Podílový list je cenný papír, s nímž je spojen podíl podílníka na majetku v podílovém fondu a právo na vyplácení podílu na zisku z hospodaření s majetekm v podílovém fondu (pokud tak stanoví státu podílového fondu), a to v rozsahu a za podmínek stanovených tímto statutem.

[115] Viz zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech. Dluhopis je cenným papírem, s nímž je spojeno právo požadovat splacení dlužné částky, tj. jmenovité hodnoty dluhopisu ke dni splatnosti dluhopisu a placení výnosu z něj k určenému datu nebo datům, a naopak povinnost osoby, která dluhopis vydala, tato práva uspokojit.

[116] Viz zákon č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, ve znění nařízení vlády ČSFR č. 69/1992 Sb. Tento předpis byl zrušen nařízením vlády č. 222/1993 Sb. Investiční kupóny byly cenné papíry na jméno opravňující k prodeji v procesu kupónové privatizace, popřípadě k nabytí akcií investičních fondů zařazených do tohoto procesu a ve druhé vlně této privatizace též k nabytí podílových listů zřízených pro tuto privatizační vlnu. Investičním kupónem byla vždy registrovaná kupónová knížka.

[117] Viz § 12 CenP. Kupón je druhem cenného papíru, který slouží k uplatnění práva na výnos z jiného cenného papíru. Jde o jediný druh cenného papíru, který upravuje zákon o cenných papírech.

[118] Viz § 217 ObchZ. Opční lis je cenný papír, který opravňuje uplatnit přednostní právo na upisování akcií, jež mají být akciovou společností vydány ke zvýšení základního kapitálu, nebo práva na získání vyměnitelných či prioritních dluhopisů.

[119] Viz zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů (SŠZ). Směnka je cenný papír, který obsahuje buď bezpodmínečný příkaz (směnka cizí), či bezpodmínečný příslib (směnka vlastní) zaplatit určitou peněžitou sumu (směnečnou sumu) osobě ve směnce uvedené.

[120] Viz SŠZ. Šeky jsou cenné papíry obsahující bezpodmínečný příkaz osobě, u níž má výstavce pohledávku, zaplatit určitou sumu osobě uvedenou v šeku, popřípadě doručiteli šeku.

[121] Viz § 612 ObchZ. Náložný list je cenný papír, s nímž je spojeno právo požadovat na dopravci vydání zásilky v souladu s jejím obsahem.

[122] Viz § 528 odst. 2 ObchZ. Skladištní list je cenným papírem, se kterým je spojeno právo požadovat vydání skladované věci.

[123] Viz zákon č. 307/2000 Sb., o zemědělských skladních listech a zemědělských veřejných skladech a změně některých souvisejících zákonů. Zemědělský skladní list je cenný papír, jenž představuje vlastnické a zástavní právo ke zboží uskladněnému v zemědělských veřejných skladech.

[124] Tímto právním předpisem je zákon č. 219/1995 Sb., devizový zákon. Podle tohoto zákona je zahraničním cenným papírem cenný papír emitovaný cizozemcem a tuzemským cenným papírem cenný papír emitovaný tuzemcem. Přičemž tuzemcem je fyzická osoba s trvalým pobytem v tuzemsku nebo právnická osoba se sídlem v tuzemsku; cizozemcem je fyzická nebo právnická osoba, která nesplňuje předpoklady pro tuzemce. Na zahraniční cenné papíry nabízené na území České republiky se použije ustanovení § 44 zákona č. 256/2004 Sb., o

cenných papírů byla až do 12. 7. 2002 vodítkem věta přímo obsažená v § 1 odst. 1 CenP: „a jiné listiny, které jsou za cenné papíry prohlášeny zvláštními právními předpisy", z nichž se dovozovalo, že druhem cenných papírů mohou být pouze ty listiny, které zvláštní právní předpis za cenné papíry prohlásí. Novela zákona o cenných papírech provedená zákonem č. 308/2002 Sb. však tuto větu ze zákona vypustila. V současné době nezbývá, než se při posuzování listin jako možných druhů cenných papírů řídit jejich právním charakterem a tím, zda splňují teoretické předpoklady pro cenné papíry.[125] Zde je třeba uvést ještě dva druhy cenných papírů, které zákon sice za cenné papíry neoznačuje, ale nauka na ně pohlíží, jako kdyby se o cenné papíry jednalo.[126] Jde o vkladní listy[127] a poukázky na cenné papíry.[128]

U cenných papírů je třeba rozlišovat jejich podobu. Ta je důležitá z hlediska dalších skutečností, které musí nastat po podepsání zástavní smlouvy k tomu, aby vzniklo zástavní právo. Podle podoby se cenné papíry dělí na listinné a zaknihované. Listinné cenné papíry vždy pro svou existenci potřebují tzv. hmotný substrát, tj. listinu, která je hmotným nosičem samotného obsahu cenného papíru. Zaknihované cenné papíry tento tzv. hmotný substrát nepotřebují. Místo toho musí existovat určitá evidence, která obsah těchto cenných papírů zaznamenává. V České republice úlohu splňuje v souladu s § 92 a násl. zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, centrální evidence cenných papírů.

U listinných cenných papírů je obecně ke vzniku smluvního zástavního práva třeba kromě písemné zástavní smlouvy předat zastavené cenné papíry zástavnímu věřiteli.[129] Jsou-li převoditelné rubopisem, musí být opatřeny zástavním rubopisem, což je písemné prohlášení vlastníka cenného papíru učiněné na tomto cenném papíru, které musí obsahovat doložku „k zastavení" a označení osoby zástavního věřitele.[130] Zástavní věřitel nesmí cenný papír opatřený zástavním rubopisem dále převádět, pokud to není přípustné na základě zvláštního zákona.

Dalším způsobem vzniku zástavního práva k listinným cenným papírům je jejich předání do úschovy nebo do úschovy a správy třetí osobě, pokud je této osobě předán prvopis nebo úředně ověřená kopie zástavní smlouvy.[131] Jestliže se již cenné papíry, které mají být zástavou, v úschově nebo úschově a správě třetí osoby již nacházejí, vzniká k nim zástavní

---

podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, týkající podmínek pro přijetí cenného papíru na oficiálním trhu. Jestliže dříve rozhodovalo o tom, jestli bude cenný papír veřejně obchodovatelný nebo nikoliv, Komise pro cenné papíry, dnes tak činí organizátor veřejného trhu. Zdá se, že současné znění zákona o podnikání na kapitálovém trhu bude muset být změněno. Této úpravy se týká směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/190/ES ze dne 15. prosince 2004 o harmonizaci požadavků na transparenci informací o emitentech, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu, a o změně směrnice č. 2001/34/ES. Tato směrnice nabyla účinnosti 20. ledna 2005 a do českého práva musí být transponována do dvou let od účinnosti, tj. nejpozději do 20. ledna 2007. Současný zákon o podnikaní na kapitálovém trhu této směrnici neodpovídá. (Dědič, Jan, a Čech, Petr. *Obchodní právo po vstupu ČR do EU aneb co všechno se po 1. květnu 2004 v obchodním právu změnilo. 2. doplněné a aktualizované vydání* (Praha: BOVA POLYGON, 2005), str. 250.

[125] Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů. 3. vydání. (Praha: C.H. Beck, 2003), str. 46 – 47.

[126] Tamtéž, str. 47.

[127] Ty upravuje § 786 ObčZ, který je až do novelizace zákonem č. 367/2000 Sb. výslovně označoval za cenné papíry. Od 12.7. 2002 je nauka pokládá za cenné papíry. Vkladní list je cenným papírem na jméno, který opravňuje svého majitele vybrat z peněžního ústavu peněžní částku uvedenou na vkladním listu a po době splatnosti, která je na vkladním listu též uložena.

[128] Viz § 540 ObčZ. Poukázka na cenné papíry je cenný papír, který zavazuje toho, kdo příjme poukázku na cenné papíry vystavenou peněžním ústavem, plnit tomu, v jehož prospěch tato poukázka byla vystavena nebo na koho byla převedena.

[129] § 40 odst. 1 CenP.

[130] § 40 odst. 2 CenP.

[131] § 41 odst. 1 CenP.

právo oznámením o zřízení zástavního práva sdělením schovateli nebo opatrovateli. Oznámení činní zástavní věřitel, zástavní dlužník nebo obligační dlužník. Zde opět musí být připojen prvopis nebo úředně ověřená kopie zástavní smlouvy.[132]

Smluvní zástavní právo k zaknihovaným cenným papírům vzniká zápisem tohoto zástavního práva na účet vlastníka v evidenci investičních nástrojů. Příkaz k zápisu smluvního zástavního práva může dát zástavní věřitel, dlužník nebo zástavce. K tomuto příkazu je třeba přiložit prvopis nebo úředně ověřenou kopii zástavní smlouvy.[133]

Při nakládání se zastaveným cenným papírem působí zástavní právo i vůči nabyvateli. Pokud je zastavený listinný cenný papír uložen v úschově, nesmí být vydán uschovateli bez souhlasu zástavního věřitele. Totéž platí i o listinném cenném papíru uloženém podle smlouvy o uložení cenného papíru. Po dobu trvání zástavního práva k cenným papírům se zástavní právo vztahuje i na výnosy se zastaveného cenného papíru. Má-li být zastavený cenný papír emitentem vyměněn za jiný cenný papír, vzniká zástavní právo ve stejném rozsahu k cennému papíru, za který byl vyměněn. Vyžaduje-li se ke vzniku zástavního práva zástavní rubopis, podepíše zástavní rubopis na vyměněném cenném papíru za vlastníka emitent.[134]

Zástavní věřitel není oprávněn vykonávat práva spojená se zastaveným cenným papírem, pokud zákon nebo smlouva nestanoví jinak. Vznikne-li se zastaveného cenného papíru právo na plnění, je emitent povinen plnit zástavnímu věřiteli. Zástavní věřitel započte obdržené plnění proti pohledávce zajištěné zástavním právem, pokud smlouva nestanoví jinak.[135]

- předmět průmyslového vlastnictví

V případě předmětů průmyslového vlastnictví se jedná o práva k nehmotným statkům, ale tato jejich povaha jim nebrání sloužit jako zástava k zajištění pohledávky vůči nositeli těchto práv. Ale tady je třeba předeslat, že ne všechny předměty průmyslového vlastnictví lze zastavit,[136] a z tohoto důvodu je třeba přihlížet ke zvláštní právní úpravě těchto jednotlivých předmětů průmyslového vlastnictví. Ty se rozdělují do tří skupin: a) práva k výsledkům tvůrčí činnosti,[137] b) práva na označení[138] a c) jiná práva průmyslového vlastnictví.[139]

Například v případě ochranné známky v souladu s § 17 odst. 3 OchrZn zástavní právo k ochranné známce vzniká zápisem do rejstříku ochranných známek vedeném Úřadem prů-

---

[132] § 41 odst. 1, 2 CenP.
[133] § 42 odst. 1, 2 CenP.
[134] § 43 CenP.
[135] § 43 odst. 5 CenP
[136] Například § 8 odst. 4 zákona č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele, vyslovuje zákaz poskytnutí zapsaného označení původu jako zástavy.
[137] Práva k výsledkům tvůrčí činnosti zahrnují úpravu: vynálezů podle zákona č. 527/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů; biotechnologických vynálezů podle zákona č. 206/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů; užitných vzorů podle zákona č. 478/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů; průmyslových vzorů podle zákona č. 207/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů; topografie polovodičových výrobků podle zákona č. 529/1991 Sb., ve znění pozdějších přepisů; a odrůd rostlin podle zákona č. 408/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
[138] Práva na označení zahrnují úpravu: obchodní firmy podle §§ 8 – 12 ObchZ, ochranných známek podle zákona č. 441/2003 Sb., olympijských symbolik podle zákona č. 60/2000 Sb. a označení původu a zeměpisného označení podle zákona č. 452/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
[139] Jiná práva průmyslového vlastnictví zahrnují úpravu: obchodního tajemství podle §§ 17 – 20 Obch., know-how dílčím způsobem upravenou ObchZ, zlepšovacích návrhů podle zákona č. 527/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů, goodwillu , jejíž úprava je obsažena v právu nekalé soutěže podle §§ 48 – 50a ObchZ.

myslového vlastnictví, přičemž režim občanského zákoníka upravující práva průmyslového vlastnictví jako předmět zástavy podle § 154 ObčZ se aplikuje subsidiárně.[140]

- spoluvlastnický podíl k věci

Spoluvlastnický podíl k věci může být předmětem zástavního práva, neboť s ním lze nakládat. Zatížením spoluvlastnického podílu zástavním právem nejsou ve svých právech k věci nijak dotčeni ostatní spoluvlastníci. Ke vzniku zástavního práva není třeba souhlasu spoluvlastníků.[141]

- případ, kdy zástavce a dlužník jsou dvě od sebe odlišné osoby

Shora uvedené případy se týkaly situace, kdy zástavce a dlužník splývali v jedné osobě. Poněkud jiná situace je v případě, kdy zástavce a dlužník jsou dvě od sebe odlišné osoby. V takovémto případě je třeba se řídit § 161 ObčZ. Podle odst. 1 tohoto ustanovení platí, že dá-li někdo do zástavy cizí movitou věc bez souhlasu vlastníka nebo osoby, která má k věci jiné věcné právo neslučitelné se zástavním právem, vznikne zástavní právo, jen je-li movitá věc odevzdána zástavnímu věřiteli a ten ji přijme v dobré víře. Dobré víry se však nelze dovolávat tam, kde se k movitým věcem vede veřejná evidence,[142] nebo tam, kde je vlastnické právo vyznačeno v listině, bez níž nelze s věcí nakládat.

Co se týče nemovité věci, věci hromadné, souboru věcí, bytu, nebytového prostoru, cizí pohledávky, obchodního podílu, cenného papíru, předmětu průmyslového vlastnictví, ale také podniku, na který se vztahuje § 5 odst. 1 ObchZ, podle něhož je podnik věcí hromadnou, na tyto majetkové hodnoty se vztahuje § 161 odst. 2, podle kterého platí, že vlastní-li tyto majetkové hodnoty osoba odlišná od dlužníka, mohou být tyto majetkové hodnoty dány do zástavy jen se souhlasem této odlišné osoby.

Ad ii) <u>zástavní právo vzniklé na základě rozhodnutí soudu o schválení dohody o vypořádání dědictví</u>

V případě řízení o dědictví může ke vzniku zástavního práva dojít na základě schválené dědické dohody podle § 156 odst. 1 ObčZ. Zákonodárce měl přitom na mysli dohodu o vypořádaní dědictví dle § 482 odst. 1 ObčZ mezi více dědici jako jednu ze dvou možností, kterými se řízení o dědictví končí.[143] V souladu s odst. 2 výše citovaného ustanovení ObčZ soud tuto dědickou smlouvu schválí, pokud neodporuje zákonu či dobrým mravům. Teprve až rozhodnutí soudu, kterým se dědická dohoda schválí, je dovršující právní skutečností, která vede ke vzniku zástavního práva.

Zástavou v tomto případě bude věc, movitá či nemovitá, nebo pohledávka patřící do majetku zůstavitele. Zástavou však nemůže být nic, co není předmětem dědictví. V případě věci nemovité, kterou se zajišťuje pohledávka dědice a která je předmětem evidence v katastru nemovitostí, se v evidenci nemovitostí záznamem vyznačí usnesení soudu o schválení dědické smlouvy. Tento záznam má deklaratorní účinky, nikoliv konstitutivní. Obdobně je tomu u věcí movitých. U nich se zástavní právo zaznamenává v Rejstříku zástav vedeném Notářskou komorou České republiky. I v tomto případě toto zástavní právo vzniká dnem rozhodnutí soudu.

---

[140] Ježek, J. „Zástavní právo k předmětům průmyslového vlastnictví" in *Obchodní právo* (2000, č.5), s. 2 an.
[141] Občanské právo hmotné. Díl 1., str. 389.
[142] To jsou například námořní plavidla nebo civilní letadla.
[143] Druhou možností je nabytí dědictví podle dědických podílů v souladu s § 484 ObčZ.

Ad iii) Soudcovské zástavní právo

Na rozdíl od obou předchozích případů, soudcovské zástavní právo na nemovitostech vzniká na rozhodnutím soudu v rámci výkonu rozhodnutí a vzniká nezávisle na vůli zástavce. Předmětem tohoto zástavního práva může být pouze nemovitost, jiný druh majetku nemůže být předmětem soudcovského zástavního práva. Soudcovské zástavní právo se zřizuje jen na základě pravomocného a vykonatelného rozhodnutí ukládající zaplacení peněžité pohledávky. Výkon rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva může být nařízen, jen když oprávněný přesně označí nemovitost, k níž má být zástavní právo zřízeno, a jestliže listinami vydanými či případně ověřenými státními orgány, popřípadě též veřejnými listinami notáře doloží, že nemovitost je ve vlastnictví povinného; pro nařízení tohoto rozhodnutí je rozhodující stav v době zahájení řízení. Prokázání vlastnického práva povinného k nemovitosti se vztahuje ke dni zahájení řízení, tj. ke dni, kdy byl podán návrh na nařízení této exekuce. Jestliže povinný převede nemovitost na jinou osobu, zřízení soudcovského zástavního práva to nepřekáží. Navíc soudcovské zástavní právo působí vůči každému dalšímu nabyvateli nemovitosti, tedy osobě, která není osobou z titulu povinnou.

Stejně tak, jako je důležité pořadí u smluvního zástavního práva či u zástavního práva zřízeného na základě soudem schválené dědické dohody, je pořadí důležité i pro soudcovské zástavní právo. V souladu s § 338d OSŘ je pro pořadí soudcovského zástavního práva rozhodující den, v němž k soudu došel návrh na zřízení soudcovského zástavního práva. Ovšem pořadí respektuje smluvní zástavní právo. To znamená, že existovalo-li již před výkonem rozhodnutí smluvní zástavní právo, soudcovské zástavní právo se dostává do pořadí až za toto smluvní zástavní právo. V katastru nemovitostí se o tom provede zápis formou záznamu u položky dosavadního smluvního zástavního práva. Usnesením soudu o zřízení soudcovského zástavního práva je konstitutivní povahy, kdežto záznam v katastru nemovitostí je povahy deklaratorní.

Důvodem pro zřízení soudcovského zástavního právo může být předpoklad oprávněného, že zpeněžením by se v dané době nedosáhlo takového výnosu, jako by se mohlo dosáhnout v budoucnosti, kdy očekává vzrůst obvyklé ceny předmětné nemovitosti.[144]

Ad iv) Zákonné zástavní právo

Zástavní právo může vzniknout i přímo ze zákona. Tímto způsobem se zajišťují různé druhy pohledávek. Patrně nejznámějším druhem pohledávek zajišťovaných tímto druhem zástavního práva jsou daňové pohledávky. Podle § 72 zákona ČNR č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, může správce daně k zajištění daňové pohledávky a jejího příslušenství zřídit rozhodnutím zástavní právo k věcem, popř. k pohledávkám, daňového dlužníka či jeho ručitele. Rozhodnutí správce daně obsahuje přesné vymezení toho, kterých věcí nebo pohledávek se zákonné zástavní právo týká; navíc toto rozhodnutí musí obsahovat označení daňové pohledávky, její výši a předmět zákonného zástavního práva. I když zástavní právo vzniká ke dni rozhodnutí správce daně, v případě nemovitostí současná právní úprava konkursního řízení uvádí pro účely konkursu jako určující pro vznik zákonného zástavního práva k nemovitosti den jeho záznamu v katastru nemovitostí.[145]

---

[144] Viz *Občanské právo hmotné*. Díl 1, str. 398 – 399, a *Občanský soudní řád*. Komentář. 5. vydání, str. 132 – 134.

[145] § 28 odst. 3 druhá věta před středníkem ZKV. Viz též Rc 52/98 (Stanovisko NS ČR XXXVI.): „Pořadí zákonného zástavního práva k nemovitosti, zřízeného podle zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění

V souladu s § 672 odst. 1 patří mezi další případy zákonného zástavního práva zástavní právo na zajištění nájemného pronajímatele nemovitosti k movitým věcem, které jsou na pronajaté věci a patří nájemci nebo osobám, které s ním žijí ve společné domácnosti, s výjimkou věcí vyloučených z výkonu rozhodnutí.[146] I v obchodním zákoníku lze nalézt případy zákonného zástavního práva.[147]

Zánik zástavního práva

K zániku zástavního práva dojde na základě následujících skutečností: (a) zánikem zajištěné pohledávky, (b) zánikem zástavy, (c) vzdá-li se zástavní věřitel zástavního práva jednostranným písemným úkonem, (d) uplynutím doby, na niž bylo zřízeno, (e) složí-li zástavní dlužník nebo zástavce věřiteli obvyklou cenu zástavy, (f) písemnou smlouvou uzavřenou mezi zástavním dlužníkem a zástavním dlužníkem nebo zástavcem a (g) v případech stanovených zvláštními právními předpisy.

2. Zadržovací právo

Zadržovací (retenční) právo se v mnohém podobá zástavnímu právu k movité věci, od kterého se liší především právním důvodem vzniku. Občanský zákoník definuje zadržovací právo pozitivně a negativně. Co se týče pozitivní definice, retenční právo zjednává věřiteli oprávnění zadržet cizí věc, má-li ji ve své moci a měl-li by ji vydat tomu, kdo k ní má vlastnické nebo obdobné právo. Účelem zadržení věci je zajištění zadržovatelovy pohledávky až do jejího uspokojení. Tím se vyvíjí na dlužníka, který je v prodlení svého závazku vůči zadržovateli, nátlak, aby svůj závazek splnil. S hlediska konkursního řízení je důležité ustanovení § 175 odst. 2 ObčZ, podle kterého vzniká zadržovací právo i k zajištění dosud nesplatné pohledávky, byl-li proti dlužníkovi podán návrh na konkurs. Negativní definice retenčního práva vylučuje ze zadržovacího práva případy, kdy osoba, která má věc, ke které by mohlo být zřízeno zadržovací právo, u sebe neprávem, protože této věci se například zmocnila svémocně

---

pozdějších předpisů, se v konkursu řídí podle jeho záznamu v katastru nemovitostí bez zřetele na to, jaký den vzniku tohoto práva správce daně uvedl v rozhodnutí."

[146] Jde o zákonné zástavní právo, zajišťující nárok na splatné nájemné. Zástavní právo vznikne umístěním věcí na předmětu nájmu (pozemku) nebo v něm (v bytě), popř. dnem, když nájem vznikne, v případech, kdy se už věci v najaté věci nacházely předtím a patřily nájemci nebo osobám, které s ním žily ve společné domácnosti. Zástavní právo neznemožňuje vlastníkovi věci, popř. jejich držiteli, aby s nimi disponoval. Zákon umožňuje způsobit zánik tohoto zajišťovacího institutu tím, že se věci odnesou z předmětu nájmu dříve, než budou sepsány soudním vykonavatelem.

[147] Obchodní zákoník uvádí čtyři případy zákonného zástavního práva. Jedná se o zástavní právo skladovatele (§ 535 ObchZ), zástavní právo zasilatele (§ 608 ObchZ), zástavní právo dopravce (§ 628 ObchZ) a zástavní právo banky (§ 707 ObchZ). Všechny tyto případy se liší o shora uvedeného zástavního práva, které slouží k zajištění nájemného, tím, že zatímco v případě zajištění nájemného zajišťované věci nejsou v detenci zástavního věřitele a jejich vlastník či držitel s nimi může volně nakládat, v případech uvedených v obchodním zákoníku jsou věci postihované zástavním právem v detenci zástavního věřitele. Podle § 535 má skladovatel k zajištění svých nároků ze smlouvy o skladování (§§ 527 – 535 ObchZ) zákonné zástavní právo na skladovaných věcech, dokud se u něj nacházejí. Navíc toto zákonné zástavní právo má přednost před jinými zástavními právy, avšak je omezeno tím, že je dáno po dobu, po kterou skladovatel věci opatruje. V souladu s 608 ObchZ má zasilatel k zajištění svých nároků ze smlouvy zasilatelské (§§ 605 – 609 ObchZ) vůči příkazci zástavní právo k zásilce, dokud je zásilka u zasilatele nebo u někoho, kdo ji má u sebe jeho jménem, anebo pokud má zasilatel listiny, které jej opravňují, aby se zásilkou nakládal. Dle § 628 odst. 1 ObchZ má dopravce k zajištění svých nároků vyplývajících ze smlouvy o přepravě věcí (§§ 610 – 629 ObchZ) právo k zásilce, pokud s ní může nakládat. Navíc v případě, kdy na zásilce váznе několik zástavních práv, platí, že zástavní právo dopravce má přednost před zástavními právy dříve vzniklými a zástavní právo dopravce má přednost před zástavním právem zasilatele. Ustanovení § 707 ObchZ upravuje zástavní právo banky k zajištění svých práv ze smlouvy o bankovním uložení věci (§§ 700 – 707 ObchZ) k předmětu uložení, dokud se u ní nachází. Předmětem uložení jsou v tomto případě „cenné papíry nebo jiné hodnoty".

nebo lstí. Zadržovací právo nemá ani ten, jemuž při předání věci byl uloženo, aby s ní naložil způsobem, který je neslučitelný s výkonem zadržovacího práva. To však v souladu s § 176 odst. 2 ObčZ neplatí, byl-li proti dlužníkovi podán návrh na konkurs.

Zadržovací právo vznikne jednostranným úkonem zadržovatele, kterým se vyjádří vůle zadržet věc. Zadržovatel je povinen bez zbytečného odkladu vyrozumět dlužníka o zadržení věci a důvodech, které k tomu vedly. Jestliže smlouva, na jejímž základě má zadržovatel věc u sebe, byla uzavřena písemně, musí být i vyrozumění o zadržení věci písemné.[148] Význam zadržovacího práva spočívá v tom, že na základě tohoto práva má věřitel při exekuci právo na přednostní uspokojení. Podle § 179 ObčZ se tento nárok na přednostní uspokojení týká i zástavního práva. Ze zákona o konkursu a vyrovnání to sice nevyplývá, ale zadržovatel by měl mít přednost i v konkursním řízení.[149] Na druhou stranu na zadržovatele, který uplatňuje nárok na oddělené uspokojení, se uplatní ustanovení § 18 odst. 4 ZKV, podle kterého je ten, kdo má věc náležející do podstaty, povinen to oznámit konkursnímu správci, jakmile se dozví o prohlášení konkursu, a musí umožnit správci konkursní podstaty, aby věc mohl prohlednout, ocenit, zapsat do soupisu a zpeněžit. Na výzvu je povinen věc i vydat, jinak odpovídá za škodu tím vzniklou.

3. Omezení převodu nemovitosti

Tento institut v českém právu existoval v období od 1. 4. 1964 do 31. 12. 1991 a upravoval ho § 58 a násl. ObčZ, v tehdejším znění. Dlužník nemohl zatíženou nemovitost převést na jiného bez souhlasu věřitele. Ovšem převodem došlo k zániku tohoto omezení, které na dalšího vlastníka nemovitosti nemohlo přejít. Pochopitelně, že věřitel podmínil svůj souhlas uspokojením pohledávky, ale tím již eo ipso zatížení zaniklo.[150] V souladu s § 874 ObčZ platí, že práva o povinnosti z omezení převodu nemovitosti, jež vznikla před účinností novely zákona č. 509/1991 Sb., nezanikla a řídí se právními předpisy platnými před 31.12. 1991.

4. Zajištění převodem práva

Podle § 553 odst 1 ObčZ může být splnění závazku zajištěno převodem práva dlužníka ve prospěch věřitele, a to formou písemné smlouvy (§ 553 odst. 2 ObčZ). Předmětem zajišťovacího převodu může být jen právo dlužníka, nikoliv právo třetí osoby. Toto právo musí existovat již v době převodu a musí být převoditelné. Může se jednat o postoupení pohledávky, ale může se jednat i o právo věcné, včetně práva vlastnického. Vzhledem k akcesorické povaze zajištění musí vždy existovat závazek hlavní. Právo se věřiteli postupuje s rozvazovací podmínkou. Namísto rozvazovací podmínky, jejíž následky nastávají přímo ze zákona, může být dohodnut i zpětný převod práva po splnění závazku. Dlužníkovi tak splněním závazku vzniká obligační nárok vůči věřiteli na převedení práva zpět a ke zpětnému převodu práva dochází na základě smlouvy. Jedná se o tzv. fiduciární převod.[151] Pokud by podle smlouvy mělo dojít k převodu práva, zejména vlastnického, z dlužníka na věřitele až poté, co se dlužník octne v prodlení, nejde o institut upravený platným občanským právem a

[148] § 177 odst. 1, 2 ObčZ.
[149] Schelleová, str. 206.
[150] ObčZ, Komentář, str. 437.
[151] Tamtéž, str. 671.

takové ujednání by podle svého obsahu mohlo být ujednáním o tzv. propadné zástavě, což je neplatným ujednáním podle 39 ObčZ.[152]

Záleží na povaze převáděné věci, jestli bude třeba vedle smlouvy o převodu práva ještě další úkon a o jaký úkon půjde. Bude-li předmětem zajišťovacího převodu práva vlastnické právo, platí o vzniku vlastnického práva obecná úprava o nabývaní vlastnictví upravená § 132 a násl. ObčZ. Při uspokojení zajištěné pohledávky se uplatní rozvazovací podmínka a právní úkony, jimiž bylo právo převedeno, ztrácejí účinnost a právo v rozsahu, v jakém bylo převedeno, přechází zpět na dlužníka. Ze zákona tak zaniká převod práva na věřitele. Není-li závazek splněn, věřitel je oprávněn vymoci převedené právo na třetí osobě. Zajištění převodu práva se od zástavního práva liší tím, že zde dochází ke změně subjektu práva (dochází ke změně věřitele), i když tato změna subjektu je podmíněná.

Smlouvu může uzavřít jiná osoba než samotný dlužník. Ve smlouvě musí být jednoznačně určen závazek, který je zajišťován, právo dlužníka, které se převádí, a musí být uveden i předmět převáděného práva. Předmětem zajišťovacího převodu může být i právo spojené s cenným papírem, pokud to ovšem právní úprava cenných papírů připouští.[153] Podmínky pro převod jednotlivých cenných papírů je třeba hledat v zákonu o cenných papírech.

Ocitne-li se dlužník v prodlení se splněním dluhu, přeměňuje se zajišťovací funkce převodu práva na funkci uhrazovací. Věřitel může uspokojit svou pohledávku prodejem věci z volné ruky nebo ve veřejné dražbě, pokud to neodporuje dohodě s dlužníkem.

5. Postoupení pohledávky

V souladu s § 554 ObčZ lze pohledávku lze zajistit i postoupením pohledávky dlužníka nebo pohledávky třetí osoby. Na rozdíl od obecného institutu postoupení pohledávky se však jedná o postoupení pohledávky za účelem zajištění jiné pohledávky. Od zajišťovacího převodu práva se tento institut liší tím, že k zajištění věřitelovy pohledávky může být použita nejen pohledávka samotného dlužníka, nýbrž i pohledávka třetí osoby.

Věřitelem postoupené pohledávky se stává věřitel zajišťovaného závazku (postupník), který je na základě ujednání s postupitelem (dlužníkem, resp. třetí osobou) povinen postoupit pohledávku zpět, bude-li zajištěná pohledávka uspokojena. Způsob, jakým se převede po uspokojení věřitelovy pohledávky zpět na postupitele, zákon výslovně neřeší a ponechává ho na vzájemné dohodě smluvních stran. V úvahu přichází smlouva o zpětném převodu pohledávky a sjednání rozvazovací podmínky při uspokojení pohledávky věřitele.

Podobně jako u zajištění pohledávky převodem práva platí, že ocitne-li se dlužník v prodlení se splněním dluhu, přeměňuje se zajišťovací funkce postoupení pohledávky ve funkci uhrazovací. Věřitel se může uspokojit ze zajištěné pohledávky, neodporuje-li to jeho dohodě s dlužníkem.

---

[152] Tamtéž, str. 671. Viz také Soubor rozhodnutí Nejvyššího soudu č. 2/2001 – C87: „Kupní smlouva, která byla uzavřena za tím účelem, aby pohledávka kupujícího zástavního věřitele byla uspokojena tím, že na něj přejde vlastnické právo prodávajícího zástavního dlužníka, popřípadě majitele zástavy, k zástavě (tzv. propadná zástava), je neplatná podle § 39 ObčZ."

[153] Například u směnky je převod práva vázaný na podmínku vyloučen.

Kapitola III.
Věřitelé pohledávek za podstatou

Pohledávky za podstatou jsou pohledávky, které vznikají po prohlášení konkursu; věřitelé je uplatňují na úkor konkursní podstaty přímo u správce konkursní podstaty, nikoliv u konkursního soudu; tyto pohledávky se nepřezkoumávají a správce konkursní podstaty je uspokojí, pokud mu to dovolují finanční prostředky získané zpeněžením konkursní podstaty. V souladu s § 31 odst. 2 ZKV pohledávkami za podstatou, pokud vznikly po prohlášení konkursu, jsou následující pohledávky:

a) hotové výdaje a odměna správce podstaty,
b) náklady spojené s udržováním a správou podstaty,
c) náhrada nutných výdajů a odměna likvidátora a odměna odpovědného zástupce za činnost prováděnou po prohlášení konkursu,
d) daně, poplatky, pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění,
e) nároky věřitelů ze smluv uzavřených správcem podstaty, včetně smluv o úvěru za účelem financování vývozu poskytnutého podle zvláštního zákona po předchozím souhlasu věřitelského výboru, úroků a smluvních pokut podle těchto smluv, jakož i ze smluv týkajících se provozování podniku, od nichž správce neodstoupil podle § 14 odst. 2,
f) nároky na vrácení plnění ze smluv, od nichž bylo odstoupeno podle § 14 odst. 1 písm. a),
g) pohledávky výživného ze zákona.

Podle § 31 odst. 1 ZKV tyto pohledávky lze uspokojit kdykoliv v průběhu konkursního řízení po prohlášení konkursu podobně jako nároky na vyloučení z podstaty, nároky na oddělené uspokojení a pracovní nároky. Formulace „kdykoliv v průběhu konkursu" je patrně příliš vágní na to, aby se podle ní dal přesně stanovit časový okamžik, kdy je třeba tyto pohledávky uspokojit. [154] Na druhou stranu tato vágnost dává správci konkursní podstaty dostatečnou volnost k tomu, aby mohl tyto pohledávky uspokojit ve vhodný okamžik, který nastane kdykoliv, kdy konkursní správce získá dostatek prostředků k uspokojení těchto pohledávek. Určitě si však formulaci tohoto ustanovení nelze vykládat v tom smyslu, že správce konkursní podstaty by byl oprávněn uspokojovat tyto pohledávky zcela kapriciózně. V takovém případě by totiž mohlo dojít k tomu, že by nemusel respektovat časové pořadí vzniku těchto pohledávek. To by ovšem bylo v rozporu s postulátem právní jistoty, podle kterého mimo jiné platí, že každý může spoléhat na to, že v podobné věci bude rozhodnuto podobně.[155] V případě pohledávek za podstatou je třeba, aby si správce konkursní podstaty zvážil, jestli má prostředky na jejich uspokojení. Pokud je má, může tyto pohledávky uspokojit; pokud je nemá, bude muset s jejich uspokojením počkat, někdy až do rozvrhu.

Podle I. Mlejnkové se musí respektovat práva oddělených věřitelů a při uspokojování pohledávek za podstatou se musí nejdříve rozhodnout o tom, jaká výše výtěžku bude vydána odděleným věřitelům a jaká část výtěžku bude náležet do konkursní podstaty. Teprve až soud vydá souhlas s uspokojením oddělených věřitelů ve smyslu § 28 odst. 2 ZKV a až bude jasno, jaká výše výtěžku se vyplatí odděleným věřitelů, bude správce konkursní podstaty moci

[154] Působí-li vágnost tohoto ustanovení určitou nevoli, je dlužno dodat, že ani navrhovaný § 168 odst. 3 InsZ není v tomto ohledu dostatečně uspokojivý, když uvádí: „Není-li dále stanoveno jinak, pohledávky za majetkovou podstatou se uspokojují v plné výši kdykoliv po rozhodnutí o úpadku."
[155] Knapp, V.: *Teorie práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, str. 205 – 206.

přistoupit k uspokojování pohledávek za podstatou.[156] Ovšem v zákoně o konkursu a vyrovnání tento postup není nijak explicitně stanoven a výše uvedený názor I. Mlejnkové je jedna z možných interpretací, i když v jejím případě je určitě podpořena soudní praxí a mnohaletou zkušeností, což je v konkursním řízení nedocenitelné.[157] Řešení v insolvenčním zákoně je takové, že tyto druhy pohledávek se staví naroveň, což vyplývá z § 305 odst. 1 InsZ, podle kterého platí: „Před rozvrhem se uspokojí dosud nezaplacené pohledávky, které se uspokojují kdykoliv v průběhu konkursního řízení; a to pohledávky za majetkovou podstatou, pohledávky jim postavené naroveň a zajištěné pohledávky v rozsahu stanovením v § 299." Zde opět není explicitně stanovena žádná hierarchie, i když je možné, že by ji někdo mohl dovodit z pořadí vyjmenovaných pohledávek, ale v takovém případě by zajištěné pohledávky, což je nový termín pro oddělené pohledávky, ztratily své privilegované postavení, které jim přisuzuje I. Mlejnková.

Z toho, co bylo řečeno, je zřejmé, že pohledávky za podstatou se neuspokojují podle pravomocného rozvrhového usnesení a mají před ním přednost.[158] Proto je namístě se ptát, jaký je význam těchto privilegovaných pohledávek. Podle I. Schelleové shora uvedený seznam pohledávek spojují dva znaky. Jednak se jedná o pohledávky, které vznikly po prohlášení konkursu, a potom jde o pohledávky, ke kterým dochází z důvodů potřeb konkursu. Podle ní tyto pohledávky tvoří samostatnou skupinu pohledávek, která sleduje prospěch konkursních věřitelů.[159] Pohledávky za podstatou vznikají sice na úkor podstaty, ale jsou nezbytné pro zajištění, udržení, obhospodařování a zpeněžení konkursní podstaty. Někdy vznik těchto pohledávek může vést i ke zvětšení konkursní podstaty. Ovšem je třeba dodat, že u pohledávek „výživného ze zákona" mohou vznikat pochybnosti o tom, jak se mohou vázat k zajištění, udržení, obhospodařování a zpeněžení konkursní podstaty. Spíše tu jde o to, že v případě těchto pohledávek se zákonodárce snaží prosazovat určitý obecný zájem. Takže obecně o pohledávkách za podstatou lze říci, že se mezi ně řadí i takové pohledávky, které zákonodárce prohlásí za pohledávky za podstatou z toho důvodu, že tak prosazuje určitý obecný zájem.

Je sice pravda, že jsme si řekli, že tyto pohledávky se neuspokojují podle pravomocného rozvrhového uspokojení, ale tady je třeba podat určité zpřesnění, protože dosud neuspokojené pohledávky za podstatou lze uspokojit i v rámci rozvrhového řízení. V takovém případě se vychází z pravidla postulovaného § 32 odst. 1 ZKV, podle kterého se uspokojí dosud nezaplacené pohledávky za podstatou a pracovní nároky. Nebude-li postačovat výtěžek zpeněžení na úhradu všech těchto pohledávek, uspokojí se pohledávky za podstatou v následujícím pořadí:

1. hotové výdaje a odměna správce,
2. náklady spojené s udržováním a správou podstaty,
3. soudní poplatek na konkurs (u konkursních řízení zahájených do 31. 12. 2000),
4. pohledávky výživného ze zákona,
5. zbývající pohledávky za podstatou, které se uspokojí poměrně.

---

[156] Mlejnková, I.: „Poradna Konkursních novin" in *Konkursní noviny* č. 2/2004, 21. 1. 2004.

[157] O tom píše např. F. Zoulík, když se zmiňuje o významu praktických zkušeností při dotváření a interpretaci zákona o konkursu a vyrovnání: „Daleko větší význam mají zkušenosti, znalosti a profesionální přístup nejen soudů, ale především správců podstaty, samostatných věřitelů a jejich orgánů." (Viz. Zoulík, F.: „Další novela o KV" in *Právní praxe* č. 3/1996, str. 135.)

[158] K tomu viz SJ 126/2003, podle kterého: „Pohledávky za podstatou může správce konkursní podstaty uspokojit kdykoliv v průběhu konkursního řízení, i bez souhlasu soudu..." (str. 129)

[159] Schelleová, I.: *Konkurz a vyrovnání*, str. 187.

Jak vidno pohledávky výživného ze zákona jsou pohledávkami, na jejímž uspokojení má zákonodárce mimořádně silný zájem, který se, jak uvidíme, projevil i v insolvenčním zákonu, protože i tam mají výsadní postavení, a to i v rámci rozvrhu. Shora uvedený seznam výdajů nutných k zajištění, udržení, obhospodařování a zpeněžení konkursní podstaty však není úplný a musí být doplněn alespoň o následující další výdaje, který vyplývají ze zákona o konkursu a vyrovnání:

- navrácení zbytku zálohy, kterou navrhovatelé na prohlášení konkursu složili na úhradu hotových výdajů a odměny předběžného správce podle § 9b odst. 2 ZKV,
- náhrada nutných výdajů spojených s výkonem funkce a na přiměřenou odměnou členů a náhradníků věřitelského výboru dle § 11 odst. 8 ZKV,
- nutné náklady a přiměřená odměna nuceného správce dle § 13a odst. 1 a 2 ZKV,
- nutné náklady a přiměřená odměna správce úpadcova podniku dle § 13b odst. 2 ZKV,
- náklady incidenčních sporů dle § 25 až § 25b ZKV,
- pohledávka manžela úpadce z vypořádání společného jmění úpadce a jeho manžela dle § 26a odst. 3 ZKV,
- vrácení účelově určené zálohy dle § 8 odst. 3 ZKV nebo zálohy určené k uplatnění a vymáhání pohledávek úpadce dle § 27 odst. 4 ZKV.

Mezi tento druh pohledávek se dají ještě přiřadit pracovní nároky uvedené v § 31 odst. 3 ZKV, mezi které se počítají i nároky, které vznikly poslední tři roky před konkursem. O pracovních nárocích si více řekneme v následujícím oddíle, ale již teď si můžeme říci, že na ně lze pohlížet jako na pohledávky postavené naroveň pohledávkám za podstatou, jak jsou tyto pohledávky (pracovněprávní nároky) klasifikovány navrhovaným § 169 odst. 1 písm. a) InsZ. Jedním z hlavním rozdílů, který odlišuje pracovní nároky od pohledávek za podstatou ve smyslu § 31 odst. 2 ZKV, je ten, že pracovní nároky mohou vzniknout dávno před prohlášením konkursu, a přesto se uspokojí ve stejném režimu jako pohledávky za podstatou.

Pro srovnání si uvedeme navrhované ustanovení § 168 InsZ a poté i § 169 InsZ, které upravuje pohledávky postavené naroveň pohledávkám za majetkovou podstatou. Podle § 168 odst. 1 InsZ jsou pohledávkami za majetkovou podstatou, pokud vznikly po zahájení insolvenčního řízení:

a) náhrada nutných výdajů a odměna předběžného správce a správce podniku dlužníka za součinnost poskytnutou předběžnému správci nebo insolvenčnímu správci,
b) náhrada nutných výdajů a odměna členů a náhradníků věřitelského výboru,
c) náhrada zálohy na náklady insolvenčního řízení, jestliže ji v souladu s rozhodnutím insolvenčního soudu zaplatila jiná osoba než dlužník,
d) pohledávky věřitelů vzniklé za trvání moratoria ze smluv podle § 122 odst. 2.

Podle § 168 odst. 2 InsZ jsou pohledávkami za majetkovou podstatou, pokud vznikly po rozhodnutí o úpadku:

a) hotové výdaje a odměna insolvenčního správce,
b) náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty dlužníka,

c) náhrada nutných výdajů a odměna likvidátora, osoby v postavení obdobném postavení likvidátora a odpovědného zástupce za činnost prováděnou po rozhodnutí o úpadku,
d) náhrada hotových výdajů a odměna znalce ustanoveného insolvenčním soudem za účelem ocenění majetkové podstaty,
e) daně, poplatky, cla, pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění,
f) pohledávky věřitelů ze smluv uzavřených insolvenčním správcem,
g) pohledávky věřitelů ze smluv, jejichž splnění insolvenční správce povolil, jakož i ze smluv, které insolvenční správce nevypověděl,
h) pohledávky věřitelů odpovídající právu na vrácení plnění ze smluv, od nichž bylo odstoupeno nebo které insolvenční správce vypověděl,
i) náhrada hotových výdajů osob, které poskytly insolvenčnímu správci součinnost,
j) další pohledávky, o nichž tak stanoví tento zákon.

Pokud insolvenční zákon nestanoví jinak, pohledávky za majetkovou podstatou se uspokojují v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku. Navrhované ustanovení § 169 InsZ upravuje pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou:

a) pracovněprávní pohledávky dlužníkových zaměstnanců, které vznikly v posledních 3 letech před rozhodnutím o úpadku nebo po něm, pokud zákon ohledně některých z nich nestanoví jinak,
b) pohledávky věřitelů na náhradu škody způsobené na zdraví,
c) pohledávky státu – úřadů práce za náhradu mzdy vyplacené zaměstnancům a za prostředky odvedené podle zvláštních právních předpisů,
d) pohledávky účastníků z penzijního připojištění se státním příspěvkem,
e) pohledávky věřitelů na výživném ze zákona,
f) náhrada nákladů, které třetí osoby vynaložily na zhodnocení majetkové podstaty, mají-li z toho důvodu proti dlužníku pohledávku z bezdůvodného obohacení,
g) pohledávky věřitelů vzniklé za trvání moratoria vyhlášeného před zahájením insolvenčního řízení ze smluv podle § 122 odst. 2, bylo-li insolvenční řízení zahájeno ve lhůtě 1 roku od zániku moratoria,
h) další pohledávky, o kterých tak stanoví tento zákon.

I toto pohledávky se uspokojují v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku. Ovšem v případě, že dosažený výtěžek ze zpeněžení konkursní podstaty nestačí k uspokojení všech pohledávek za podstatou, pohledávek postavených na roveň pohledávek za podstatou a zajištěných pohledávek, uspokojí se pohledávky v následujícím pořadí:

- odměna a hotové výdaje insolvenčního správce,
- pohledávky věřitelů vzniklé za trvání moratoria ze smluv podle § 122 odst. 2 InsZ na dodávky energií a služeb a dalších smluv o dodávkách zboží a služeb,
- pohledávky věřitelů vzniklé za trvání moratoria vyhlášeného před zahájením insolvenčního řízení ze smluv podle § 122 odst. 2, bylo-li insolvenční řízení zahájeno ve lhůtě 1 roku od zániku moratoria,
- pohledávky věřitelů z úvěrového financování,
- náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty,
- pohledávky věřitelů na výživném ze zákona,
- ostatní pohledávky se uspokojí poměrně.

Už ze zběžného pohledu je jasné, že co do výčtu pohledávek za podstatou je navrhované znění insolvenčního zákona daleko preciznější, než jak je tomu v případě stávajícího zákona o konkursu a vyrovnání.

Podívejme se nyní podrobněji na jednotlivé položky uvedené ve shora uvedeném ustanovení § 31 odst. 2 písm. a) až g) ZKV a na další položky, které citované ustanovení neobsahuje, ale o kterých jsme se již zmínili:

a) Hotové výdaje a odměna správce podstaty

Zde by se mělo vycházet z § 8 odst. 3 ZKV, podle kterého má správce nárok na odměnu a náhradu hotových výdajů a v souladu s nímž dohody správce uzavřené s účastníky řízení o jiné odměně jsou neplatné. Odměnu správce stanoví vyhláška č. 476/1991 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání. Tato odměna je dvousložková. Jedna část odměny se vypočte z výše dosažené zpeněžením konkursní podstaty a druhá část odměny se vypočte z počtu konkursních věřitelů.[160] Jiná odměna správci konkursní podstaty nepřísluší.

Co se týče hotových výdajů správce konkursní podstaty, jde především o jeho výdaje za soudní a jiné poplatky, cestovní výdaje,[161] poštovné, výdaje za telekomunikační služby, za znalecké posudky a odborná vyjádření, překlady, opisy, fotokopie atp. Do těchto výdajů však nelze zahrnout osobní výdaje správce vynaložené na povinné pojištění jeho vlastní odpovědnosti za škodu; tuto povinnost mu ukládá § 8 odst. 2 ZKV. V tomto případě nelze připustit, aby správce konkursní podstaty přenášel svoje náklady na pojištění odpovědnosti za škodu k tíži podstaty.

Správce konkursní podstaty by měl soudu předložit vyúčtování svých hotových výdajů a neučiní-li tak, měl by ho soud k vyúčtování vyzvat; pokud totiž výše hotových výdajů správce konkursní podstaty nebude před vydáním rozvrhového usnesení zjištěna, plyne z takové situace riziko, že vydané rozvrhové usnesení bude vadné, neboť některé z pohledávek za podstatou takto mohou být pominuty.[162]

b) Náklady spojené s udržováním a správou podstaty

V případě těchto nákladů lze vycházet z ustanovení § 24 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, které upravuje výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů a podává jejich demonstrativní výčet. V případě udržování konkursní podstaty půjde zejména o výdaje na:

- dodávky energií, zboží a služeb;
- výrobu, případně dokončení výroby či zakázek;
- telekomunikační poplatky;
- ostrahu;
- opravy a údržbu majetku podstaty;

---

[160] § 7 vyhlášky č. 476/1991 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání. K tomu blíže Zelenka, J.: „K výpočtu odměny správce konkursní podstaty" in *Právní praxe v podnikání*, 1997, č. 10, str. 9.

[161] Podle zákona č. 119/1992 Sb., o cestovních náhradách, ve znění pozdějších předpisů.

[162] Viz též rozhodnutí VS 1 Ko 181/2001 citováno v díle Zelenka, J., a Maršíková, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 281 – 282.

- pojištění majetku podstaty;
- nájemné, včetně nájemného u finančního pronájmu;
- pracovní a sociální podmínky, péči o zdraví a zvýšený rozsah doby odpočinku zaměstnanců;
- na pracovní cesty;
- odstraňování škod vzniklých v důsledku živelných pohrom nebo škod způsobený podle potvrzení policie neznámým pachatelem;
- zabezpečení požární ochrany;
- uchování výrobních schopností pro zabezpečení obranyschopnosti státu;
- náhrady za uvolnění bytu;
- dokončenou nástavbu, přístavbu a stavební úpravy, rekonstrukci a modernizaci jednotlivého majetku;
- restaurování uměleckého díla;
- právo opce podle zvláštního předpisu;
- náhrady cestovních výdajů do výše zmíněné stanovené zvláštním předpisem;
- zaplacené smluvní pokuty, úroky z prodlení, poplatky z prodlení, penále a jiné sankce ze závazkových vztahů;
- zaplacené úroky z úvěrů a půjček;
- civilní obranu se souhlasem nebo na pokyn krizového řízení;
- odvody do státního rozpočtu z titulu peněžení povinného podílu zaměstnávání občanů se změněnou pracovní schopností podle zvláštního pracovního předpisu, atp.[163]

Dlužno dodat, že shora uvedený seznam má spíše ilustrační povahu a bude záležet na konkrétním konkursu a na konkrétní majetkové podstatě, ale samozřejmě i na zkušenostech a znalostech konkrétního správce konkursní podstaty.

c) Náhrada nutných výdajů a odměna likvidátora a odměna odpovědného zástupce za činnost prováděnou po prohlášení konkursu

V prvé řadě se musí jednat o úhradu nutných výdajů, o odměnu likvidátora a o odměnu odpovědného zástupce za činnost prováděnou po prohlášení konkursu. Podle § 13a ZKV určí odměnu likvidátora správce se souhlasem soudu. Náhrada nutných nákladů likvidátora i odpovědného zástupce se uhradí analogicky jako v případě náhrady nutných nákladů konkursního správce. Odměnu v tomto případě tedy neurčuje dle § 71 odst. 6 ObchZ orgán společnosti, který likvidátora jmenoval, a ani ho neurčuje podle tohoto ustanovení soud, protože v případě konkursu se postupuje podle ustanovení § 13a odst. 1 poslední věta ZKV. Tuto odměnu nelze ztotožňovat s odměnou, kterou dostával likvidátor v průběhu likvidace. Zákon o konkursu a vyrovnání nemá ohledně určování odměny likvidátora stanovená pravidla, jak vypočítat jeho odměnu. V každém případě nelze postupovat analogicky podle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 476/1991 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání, a to i kdyby likvidátor byl soudem vybrán ze seznamu správců konkursní podstaty. Na likvidátora se nevztahuje ustanovení o vedoucích pracovních úpadce (§ 67a a §67b ZKV), protože likvidátor není vedoucím pracovníkem úpadce. To, že ani zákon o konkursu a vyrovnání a ani žádný prováděcí předpis nestanoví, jak vypočítat odměnu likvidátora a uhradit jeho nutné náklady, dostane-li se do situace, kdy na společnost v likvidaci je prohlášen konkurs, jistě není žádoucí situace. Není možné, aby jeho odměnu

[163] Viz např. Zelenka, J., a Maršíková, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 780 –781. Ale patrně daleko důležitější je již zmíněné ustanovení § 24 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, které upravuje výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

stanovil správce, aniž by mohl vycházet z právních předpisů, a soud tuto odměnu posléze potvrdil, protože je to v rozporu s postulátem právní jistoty.

Co se týče odpovědného zástupce, jeho odměna je určena zpravidla dohodou. Ani na něj se nevztahují ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání stran vedoucích pracovníků úpadce. Nárok na náhradu nutných nákladů a odměnu likvidátora, jakož i nárok na náhradu nutných nákladů a na odměnu odpovědného zástupce, který vznikl před prohlášením konkursu, lze uplatnit pouze v rámci konkursu přihlášením pohledávky do konkursu v souladu s § 20 ZKV.

d) Daně, poplatky, pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění

Zde je třeba rozlišovat dobu, kdy vznikla tato povinnost, od doby se tyto pohledávky staly dospělými. U daňových povinností je tedy třeba rozlišovat mezi dnem vzniku daňové pohledávky a mezi dnem splatnosti daně, a popřípadě mezi lhůtou k podání daňového přiznání nebo mezi dnem, kdy je daň vyměřena správcem daně. Jestliže daňová povinnost vznikla před prohlášením konkursu a daňové přihlášení bylo podáno po prohlášení konkursu, případně jestliže byla daň vyměřena správcem daně po prohlášení konkursu, tuto nezaplacenou daňovou pohledávku je třeba přihlásit do konkursu dle § 20 ZKV, protože se nejedná o pohledávku za podstatou. Ale kdyby tato daňová povinnost vznikla po prohlášení konkursu, jedná se o pohledávku za podstatou. Obdobně je třeba postupovat v případě poplatků, pojistného na sociální zabezpečení a příspěvků na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění.

e) Nároky věřitelů ze smluv uzavřených správcem podstaty, včetně smluv o úvěru za účelem financování vývozu poskytnutého podle zvláštního zákona po předchozím souhlasu věřitelského výboru, úroků a smluvních pokut podle těchto smluv, jakož i ze smluv týkajících se provozování podniku, od nichž správce neodstoupil podle § 14 odst. 2 ZKV

Všechny tyto pohledávky jsou pohledávkami za podstatou, protože je může uzavřít správce konkursní podstaty až po prohlášení konkursu. Co se týče odkazu na zvláštní zákona, půjde o zákon č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou. Z citovaného zákona vyplývá, že věřitelem úpadce bude v tomto případě Česká exportní banka, a. s. Jedinou výjimkou jsou smlouvy týkající se provozování podniku, které správce uzavřel ještě před prohlášením konkursu. Ovšem, jestliže od těchto smluv správce po prohlášení konkursu neodstoupí, jedná se opět o pohledávky za podstatou.

f) Nároky na vrácení plnění ze smluv, od nichž bylo odstoupeno podle § 14 odst. 1 písm. a) ZKV

Podle § 14 odst. 1 písm. a) ZKV může osoba, která uzavřela s úpadcem smlouvu, od této smlouvy odstoupit, ledaže v době jejího uzavření věděla o prohlášení konkursu. Takto vzniklé pohledávky se také stanou pohledávkami za podstatou, ale zde je třeba si říci, že ustanovení § 14 odst. 1 písm. a) ZKV by mělo být formulová poněkud přísněji a to tak, že by z něj mělo být patrné, že osoba, která s úpadcem uzavřela smlouvu, o prohlášení konkursu nevěděla *a vědět nemohla*. Tedy, že tato soba jednala v dobré víře. V případě této osoby by jednání v dobré víře neznamenalo jenom neznalost o tom, že na majetek osoby, s kterou tato

osoba uzavřela smlouvu, byl prohlášen konkurs, ale také by to znamenalo, že vzhledem ke všem okolnostem to tato osoba ani vědět nemohla.

g) Pohledávky výživného ze zákona

Zde opět platí, že tyto pohledávky musí vzniknout po prohlášení konkursu. Zákonná vyživovací povinnost je stanovena zákonem č. 94/1963 Sb., o rodině, který upravuje celkem pět druhů vyživovacích povinností:

(a) vzájemnou vyživovací povinnost rodičů a dětí dle § 85 a násl. ZOR,
(b) vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými dle § 88 a násl. ZOR,
(c) vyživovací povinnost mezi manželi dle § 91 ZOR,
(d) výživné rozvedeného manžela dle § 92 a § 93 ZOR,
(e) příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce dle § 95 ZOR.

Výživné se platí v pravidelných a opětujících částkách, které jsou splatné vždy měsíc dopředu v souladu s § 97 odst. 1 ZOR. Z tohoto důvodu je třeba, aby správce konkursní podstaty zajistil plnění zákonné vyživovací povinnosti řádně a včas. Zde je si nutno uvědomit, že řízení o výživném nezletilých dětí je dle § 14 odst. 1 písm. c) ZKV typem řízení, které se prohlášením konkursu nepřerušuje. Pokud by k takovému řízení došlo po prohlášení konkursu, stává se účastníkem takového řízení konkursní věřitel, přičemž není vyloučena účast úpadce jako vedlejšího účastníka řízení dle § 93 OSŘ. Po prohlášení konkursu není úpadce oprávněn uzavírat jakékoliv dohody týkající se majetku podstaty, a tedy ani dohody o výši zákonného výživného v rámci soudního řízení zahájeného ještě před prohlášením konkursu.

- **Navrácení zbytku zálohy, kterou navrhovatelé na prohlášení konkursu složili na úhradu hotových výdajů, a odměny předběžného správce podle § 9b odst. 2 ZKV**

V případě, že dojde k prohlášení konkursu, mají navrhovatelé, kteří zaplatili zálohu na náklady konkursu, právo na vrácení části zálohy, která byla vyplacena předběžnému správci z dlužníkova (úpadcova) majetku. Jinými slovy, osobám, které podaly návrh na prohlášení konkursu a složily zálohu na náklady konkursu náleží z konkursní podstaty finanční částka, kterou vydaly formou zálohy na uhrazení nákladů konkursu.

Podle § 9b odst. 2 ZKV rozhodne soud o úhradě hotových výdajů a odměně předběžného správce. O úhradě hotových výdajích předběžného správce lze říci to, co již bylo řečeno o hotových výdajích správce konkursní podstaty, a to, že jde především o výdaje na soudní a jiné poplatky, cestovní výdaje,[164] poštovné, výdaje za telekomunikační služby, za znalecké posudky a odborná vyjádření, překlady, opisy, fotokopie atp. Co se týče odměny předběžného správce, zákon nestanoví postup, jakým se tato odměna stanoví. Bude záležet na rozhodnutí soudu, což opět není situace, kterou by bylo lze považovat za uspokojivou.

- **Náhrada nutných výdajů spojených s výkonem funkce a na přiměřenou odměnu členů a náhradníků věřitelského výboru dle § 11 odst. 8 ZKV**

Stejně jako je tomu v případě hotových výdajů a odměny správce konkursní podstaty, nároky členů a náhradníků věřitelského výboru na náhradu hotových výdajů a na přiměřenou odměnu by měly být kvalifikovány jako pohledávky za podstatou, s nimiž je spojeno právo na

[164] Podle zákona č. 119/1992 Sb., o cestovních náhradách, ve znění pozdějších předpisů.

jejich uspokojení kdykoliv v průběhu konkursu, resp. na přednostní uspokojení v rozvrhu. Byť v zákoně o konkursu a vyrovnání není formálně stanoven postup při přezkoumání hotových výdajů, při určení přiměřené odměny členů a náhradníků výboru by měl být i v tomto případě dodržen režim obdobný postupu při přezkoumávání vyúčtování hotových výdajů a odměny správce konkursní podstaty. To mimo jiné znamená, že členové a náhradníci věřitelského výboru by měli soudu předložit vyúčtování svých hotových výdajů. Jestliže tak neučiní, měl by je soud k vyúčtování vyzvat: pokud totiž výše těchto výdajů nebude před vydáním rozvrhového usnesení zjištěna, plyne z takové situace riziko, že vydané rozvrhové usnesení bude vadné, neboť některé z pohledávek za podstatou takto mohou být pominuty.[165]

O náhradě nutných výdajů lze říci to, co již bylo řečeno o hotových výdajích správce konkursní podstaty, a to, že jde především o výdaje na soudní a jiné poplatky, cestovní výdaje, poštovné, výdaje za telekomunikační služby, za znalecké posudky a odborná vyjádření, překlady, opisy, fotokopie atp.

Co se týče odměny členů a náhradníků věřitelského výboru, lze říci, že zákon o konkursu a vyrovnání nestanoví způsob, jak by se mělo v případě této odměny postupovat. Zákon nestanoví, zda je nezbytné podat návrh na určení přiměřené odměny členům a náhradníkům věřitelského výboru, a ani nestanoví, kdo takový návrh podává. Nelze proto vyloučit, že takový návrh mohou podat členové a náhradníci věřitelského výboru stejně tak, jako ho bude moci podat i správce konkursní podstaty. Není ale vyloučeno ani to, že výši přiměřené odměny rozhodne konkursní soud i bez návrhu. Při stanovování výše této odměny by konkursní soud měl přihlížet zejména k tomu, jakým způsobem členové a náhradníci věřitelského výboru plnili své povinnosti při výkonu funkce. Soud by měl zejména přihlédnout k tomu, nakolik věřitelský výbor postupoval s odbornou péčí.[166] Přitom by se ani neměla opomíjet otázka finančních prostředků, které lze získat zpeněžením konkursní podstaty nebo které takto byly získány. V ideálním případě by měl konkursní soud odměňovat jednotlivé členy a náhradníky věřitelského výboru individuálně. Patrně to ani nebude možné, ale v určitých případech bude snadné identifikovat členy a náhradníky věřitelského výboru, kteří svou funkci nevykonávali zcela v souladu požadavky, které na ně kladl zákon a konkursní soud. Navíc se musí řešit i otázka toho, jak odměňovat členy a náhradníky věřitelského výboru, kteří ukončili svou funkci předčasně.

- **Nutné náklady a přiměřená odměna nuceného správce dle § 13a odst. 1 a 2 ZKV**

Co se týče nutných nákladů nuceného správce, budou obdobné jako v případě hotových výdajů správce konkursní podstaty. Půjde tedy především o jeho výdaje na soudní a jiné poplatky, cestovní výdaje, poštovné, výdaje za telekomunikační služby, za znalecké posudky a odborná vyjádření, překlady, opisy, fotokopie atp. Obdobně jako v případě nutných výdajů členů a náhradníků věřitelského výboru bude důležité, aby nucený správce soudu předložil vyúčtování svých hotových výdajů. Neučiní-li tak, měl by ho soud k vyúčtování vyzvat. Pokud totiž výše těchto výdajů nebude před vydáním rozvrhového usnesení zjištěna, plyne z takové situace riziko, že vydané rozvrhové usnesení bude vadné, neboť některé z pohledávek za podstatou takto mohou být pominuty.

V případě přiměřené odměny nuceného správce je třeba si uvědomit, že po dobu trvání konkursu nucený správce vykonává svou působnost v omezeném rozsahu. Z toho musí vy-

[165] Rozhodnutí VS 1 Ko 181/2001 citováno v díle Zelenka, J., a Maršíková, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 281 – 282.
[166] Tamtéž, str. 281 – 282.

cházet správce konkursní podstaty, který určuje jeho odměnu, s níž musí souhlasit konkursní soud. I zde je situace neuspokojivá v tom smyslu, že zákon o konkursu a vyrovnání nemá ustanovení o tom, jak by měl správce konkursní podstaty postupovat při zjišťování výše přiměřené odměny nuceného správce. Ale z toho, co již bylo řečeno, vyplývá, že přiměřená odměna nuceného správce bude nižší, než je odměna správce konkursní podstaty.

- **Nutné náklady a přiměřená odměna správce úpadcova podniku dle § 13b odst. 2 ZKV**

O nutných nákladech a přiměřené odměně správce úpadcova podniku dle § 13b odst. 2 ZKV lze říci to samé, co již bylo řečeno o nutných nákladech a přiměřené odměně nuceného správce dle § 13a odst. 1 a 2 ZKV.

- **Náklady incidenčních sporů dle § 25 až § 25b ZKV**

Touto problematikou se bude zabývat Kapitola XII.

- **Pohledávka manžela úpadce z vypořádání společného jmění úpadce a jeho manžela dle § 26a odst. 3 ZKV**

Podle stanoviska Nejvyššího soudu ČR pohledávku manžela úpadce, založenou po prohlášení konkursu rozhodnutím soudu o vypořádání společného jmění manželů, není třeba přihlašovat do konkursu.[167] V souladu s § 149 odst. 2 ObčZ se při vypořádávání společného jmění manželů se vychází z toho, že závazky obou manželů za trvání manželství jsou stejné a že oba manželé jsou povinni je plnit rovným dílem. V souladu s § 143 odst. 1 písm b) ObčZ se na toto pravidlo uplatní jedna výjimka, která se týká závazků vztahujících se k majetku, který náleží výhradně jednomu z manželů, a závazků, jejichž rozsah převyšuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z manželů bez souhlasu druhého manžela (§ 143 odst. 1 písm. b) ObčZ). V souladu s § 149 odst. 3 ObčZ se při vypořádání přihlédne k potřebám nezletilých dětí, k tomu, jak se který z manželů staral o rodinu, a k tomu, jak se zasloužil o nabytí a udržení společného jmění. Tyto zásady vypořádání společného jmění se uplatní i v případě dohod, kterými se mění rozsah společného jmění úpadce a jeho manžela ve smyslu § 143a odst. 1 ObčZ.

Ovšem v případě vypořádání společného jmění úpadce a jeho manžela, kdy se vypořádávají nejen společná aktiva, ale také i společná pasiva, která převyšují hodnotu společných aktiv, může dojít k situaci, kdy při přerozdělování společných závazků ze zaniklého společného jmění úpadce a jeho manžela, z nichž většina závazků půjde za úpadcem (pakliže za ním nepůjdou všechny závazky), manželovi úpadce nevznikne za úpadcem žádná pohledávka.

- **Vrácení účelově určené zálohy dle § 8 odst. 3 ZKV nebo zálohy určené k uplatnění a vymáhání pohledávek úpadce dle § 27 odst. 4 ZKV**

Podle § 8 odst. 3 ZKV jsou věřitelé se souhlasem soudu a na základě rozhodnutí věřitelského výboru oprávněni poskytnout správci konkursní podstaty zálohu k úhradě jeho výdajů, a to i opětovně. Tuto zálohu nelze ztotožňovat se zálohou ve smyslu § 5 odst. 1 ZKV, kterou jsou povinni zaplatit navrhovatelé na náklady konkursu na výzvu soudu. Zálohu ve smyslu § 8 odst. 3 ZKV poskytují dobrovolně věřitelé správci přímo na jeho účet. Jedná se

---

R 52/1998 (stanovisko NS), XXXIV., str. 204 (380)

o další pohledávku za podstatou. Správce konkursní podstaty vrátí zálohu nebo její část, jakmile konkursní podstata začne disponovat vlastními finančními prostředky.

Podle § 27 odst. 4 poslední věta ZKV je správce konkursní podstaty povinen uplatňovat a vymáhat ve prospěch podstaty pohledávky, které má úpadce za svými dlužníky. Konkursní správce ale tuto povinnost nemá, pokud náklady na uplatnění a vymáhání pohledávek nelze krýt z podstaty, ledaže by mu konkursní věřitelé poskytli přiměřenou zálohu. Obdobně jako v předchozím případě se jedná o dobrovolnou zálohu, která podléhá schválení věřitelského výboru a posléze souhlasu konkursního soudu. I v tomto případě, se jedná o pohledávku za podstatou, která se věřitelům vyplatí z konkursní podstaty, jakmile jsou v konkursní podstatě dostatečné finanční prostředky.

Kapitola IV.
Věřitelé s nárokem na uspokojení z pracovních nároků

Mezi pohledávky, které § 31 odst. 1 ZKV označuje za pohledávky, jež lze uspokojit kdykoliv v průběhu konkursního řízení, patří i pracovní nároky. To, že se jedná o nároky, které vznikly z pracovněprávních nároků, tyto nároky odlišuje od pohledávek za podstatou. Ale mezi pracovními nároky ve smyslu § 31 odst. 3 ZKV a pohledávkami za podstatou ve smyslu § 31 odst. 2 ZKV existuje daleko důležitější rozdíl. O pohledávkách za podstatou jsme si řekli, že vznikají po prohlášení konkursu. Ovšem pracovní nároky ve smyslu § 31 odst. 3 ZKV mohou vzniknout i před prohlášením konkursu, a přesto se u nich uplatňuje režim pohledávek za podstatou. V tomto ohledu existují dva druhy pracovních nároků, u kterých se uplatňuje stejný režim, kterému podléhají i nároky za podstatou: (1) pracovní nároky, které vznikly tři roky před prohlášením konkursu (viz dále písm. a) a b)), a (2) pracovní nároky, které vznikly po prohlášení konkursu nebo v měsíci, v němž byl konkurs prohlášen (viz dále písm. c) až i)).

Jak jsme si již řekli, pro pracovní nároky se uplatní režim pohledávek za podstatou. Vyplývá to i z pravidel o rozvrhu, neboť v rozvrhu se uspokojí nejdříve dosud nezaplacené pohledávky za podstatou a pracovní nároky. Uspokojit se mohou zároveň. V insolvenčním zákoně se pracovní nároky označují jako pracovněprávní pohledávky a tento druh pohledávek se označuje jako „pohledávky postavené naroveň pohledávkám za majetkovou podstatou", což je patrně asi přesnější označení tohoto druhu pohledávek. Ustanovení § 169 odst. 1 písm. a) InsZ je označuje takto: „pracovněprávní pohledávky dlužníkových zaměstnanců, které vznikly v posledních třech letech před rozhodnutím o úpadku nebo po něm, pokud zákon ohledně některých z nich nestanoví jinak." Zdá se přitom, že nově navrhovaná úprava se bude vztahovat na více případů, než jak to umožňuje současná úprava. V § 31 odst. 3 ZKV se hovoří o pracovních nárocích, které jsou blíže taxativně vyjmenovány a definovány. Insolvenční zákon však operuje s pojmem pracovního práva, když hovoří o „pracovněprávních pohledávkách", které insolvenční zákon nijak neomezuje. Zde je možno též citovat důvodovou zprávu k § 165 – § 172 InsZ, podle níž: „K rozšíření dochází především u pohledávek, které jsou postaveny naroveň pohledávkám za majetkovou podstatou. Mezi tyto pohledávky byly zahrnuty téměř všechny pracovněprávní nároky (včetně příspěvků poživatelům některých důchodů a výsluhových přídavků poskytovaných ve smyslu čl. VII. zákona č. 235/1992 Sb., o zrušení pracovních kategorií a o některých dalších změnách v sociálním zabezpečení, ve znění zákona č. 155/1994 Sb.), což souvisí s tím, že se do této kategorie zahrnují i pracovněprávní nároky, které byly dříve uspokojovány jako pohledávky první třídy (zákon toto zvýhodnění vylučuje jen u některých pohledávek, např. u mzdových nároků řídících pracovníků); tím současně odpadla potřeba toho, aby sem náležící pracovněprávní nároky byly stanoveny výčtem (jak tomu je v § 31 odst. 3 ZKV)."[168]

Dle § 31 odst. 3 ZKV pracovními nároky jsou:

a) mzdové (platové) nároky úpadcových zaměstnanců a jejich odměna za pracovní pohotovost,
b) odměny z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr,
c) nároky úpadcových zaměstnanců na náhradu mzdy za dovolenou, za svátek a při překážkách v práci,

[168] Důvodová zpráva k návrhu insolvenčního zákona k § 165 – § 172 (Díl1: Postavení věřitelů a jejich pohledávek).

d) nároky úpadcových zaměstnanců z titulu převedení mzdových nároků úpadcových zaměstnanců úpadci na smluvním základě,
e) odstupné úpadcových zaměstnanců poskytované při skončení pracovního poměru,
f) hmotné zabezpečení poskytované úpadcovým zaměstnancům podle zvláštních předpisů,
g) nároky na náhradu mzdy při neplatném rozvázání pracovního poměru,
h) náhrady cestovních, stěhovacích a jiných výdajů, které vznikly úpadcovým zaměstnancům při plnění pracovních povinností,
ch) náhrady příslušející úpadcovým zaměstnancům za opotřebení vlastního nářadí, zařízení a předmětů potřebných pro výkon práce,
i) splátky náhrad za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity, není-li hrazena jinak, a nároky na náhradu nákladů na výživu pozůstalých, jde-li o náklady poskytované v souvislosti s pracovním úrazem nebo nemocí z povolání.

Přičemž platí, že mzdové (platové) nároky úpadcových zaměstnanců a jejich odměna za pracovní pohotovost a odměny z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr (písm. a) a b)), jsou druhem nároků, které v konkursním řízení mohou být uplatněny mimo rozvrh, i když tyto nároky vznikly tři roky před prohlášením konkursu. Zbývající pracovní nároky (písm c) až i)) lze uspokojit mimo rozvrh, když vznikly po prohlášení konkursu nebo v měsíci, kdy konkurs byl prohlášen. Jedná se o výše zmíněné dva druhy pracovních nároků.

Podle O. Choděry by mělo platit, že používá-li zákon o konkursu a vyrovnání formulaci, že nároky zaměstnanců lze uspokojit kdykoliv, znamená to, že správce konkursní podstaty je povinen je uspokojit v okamžiku, kdy se stanou splatnými.[169] Ovšem s tímto názorem nelze zcela souhlasit, protože správce konkursní podstaty může tyto nároky uspokojit, jen když má prostředky na to, aby uspokojil všechny osoby, které uplatňují pracovní nároky. A to z toho důvodu, aby uspokojil všechny tyto osoby. Nemá-li dostatek prostředků a uspokojí-li plně několik osob, které se domáhají uspokojení pracovních nároků, může nastat situace, že na zbývající osoby s pracovními nároky již nezbudou prostředky, aby mohly být plně uspokojeny. Potom by takové osoby musel uspokojit poměrně. V tomto případě by se mohli takto zkrácení věřitelé s pracovními nároky domáhat toho, aby jim správce nahradil takto způsobenou škodu.

Na vedoucí pracovníky úpadce se vztahuje zvláštní režim § 67a ZKV, podle kterého platí, že pracovní nároky vedoucích zaměstnanců, jejichž pracovní poměr se zakládá jmenováním, uvedených v § 27 odst. 5 písm. a) a b) ZPr, které vznikly po prohlášení konkursu, lze v průběhu konkursu uspokojit pouze do výše, kterou určí správce podstaty. Pracovní nároky vedoucích pracovníků přesahující správcem určenou částku, jakož i jejich pracovní nároky se uspokojují jako pohledávky druhé třídy – tj. bez jakéhokoliv zvýhodnění.

Nyní se krátce podíváme na jednotlivé druhy pracovních nároků uvedených v ustanovení § 31 odst. 3 ZKV:

[169] Choděra, O.: „Konkurs a zákoník práce" in *Konkursní noviny*, č. 3/2001, 1. 3. 2000.

a) Mzdové (platové) nároky úpadcových zaměstnanců a jejich odměna za pracovní pohotovost

Podle § 111 odst. 1 ZPr zaměstnanci náleží za vykonanou práci mzda nebo plat podle zvláštního právního předpisu. Jedná se o dva zvláštní právní předpisy: jednak o zákon č. 1/1992 Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výdělku, a potom o zákon č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech.

Podle § 4 odst. 2 zákona č. 1/1992 Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výdělku, se mzdou rozumí peněžitá plnění nebo plnění peněžité hodnoty (naturální mzda) poskytovaná zaměstnavatelem zaměstnanci za práci, a to podle její složitosti, odpovědnosti a namáhavosti, podle namáhavosti pracovních podmínek, pracovní výkonnosti a dosahovaných pracovních výsledků. Za mzdu se nepovažují další plnění poskytovaná v souvislosti se zaměstnáním, zejména náhrada mzdy, odstupné, cestovní náhrady, výnosy z kapitálových podílů (akcií) nebo obligací a odměna za pracovní pohotovost.

Podle § 3 odst. 2 zákona 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, se platem rozumí peněžitá plnění poskytovaná zaměstnavatelem zaměstnanci za práci. Za plat se nepovažují plnění poskytovaná podle zvláštních předpisů v souvislosti se zaměstnáním, zejména náhrady mzdy, odstupné, cestovní náhrady a odměna za pracovní pohotovost. Přičemž podle odst. 3 citovaného ustanovení platí, že mužům a ženám přísluší za stejnou práci nebo za práci stejné hodnoty stejný plat. Stejnou prací nebo prací stejné hodnoty se rozumí práce stejné nebo srovnatelné složitosti, odpovědnosti a namáhavosti, která se koná ve stejných nebo srovnatelných pracovních podmínkách, při stejných nebo srovnatelných pracovních schopnostech a pracovní způsobilosti zaměstnance, při stejné nebo srovnatelné pracovní výkonnosti a výsledcích práce, a to v pracovním poměru ke stejnému zaměstnavateli.

Jestliže se v ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 1/1992 Sb. hovoří o naturální mzdě, tato musí být převedena na finanční částku, protože naturální uspokojení v rámci platových nároků může být uspokojeno toliko v penězích. Veškeré mzdové a platové nároky úpadcových zaměstnanců, které vznikly za poslední tři roky před prohlášením konkursu, jakož i po prohlášení konkursu, se uspokojují v režimu pohledávek, které lze uspokojit kdykoliv za trvání konkursu.

b) Odměny z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr

Zákoník práce zná dva druhy dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr: dohodu o provedení práce dle § 236 ZPr a dohodu o pracovní činnosti upravenou § 237 ZPr. Podle § 239b odst. 1 ZPr výši odměny a podmínky pro její poskytování v závislosti na druhu a způsobu vykonávané práce nebo činnosti sjedná zaměstnavatel se zaměstnancem v dohodě o provedení práce nebo v dohodě o pracovní činnosti. V případě dohody o provedení práce ve smyslu § 236 ZPr je v souladu s odst. 4 citovaného ustanovení odměna za provedení pracovního úkolu zpravidla splatná hned po dokončení a odevzdání práce. Podle § 239a ZPr je odměna za vykonanou práci splatná ve výplatních termínech určených u zaměstnavatele pro výplatu mzdy. V případě, že je sjednaná jednorázová splatnost pracovní odměny, je splatná až po provedení celého pracovního úkolu v nejbližším výplatním termínu po dokončení a odevzdání práce. Tento druh pracovních nároků, které vznikly za poslední tři roky před

prohlášením konkursu, jakož i v době po jeho prohlášení, lze uspokojit kdykoliv po prohlášení konkursu.

c) Nároky úpadcových zaměstnanců na náhradu mzdy za dovolenou, za svátek a při překážkách v práci

V souladu s § 110b ZPr platí, že zaměstnanci přísluší za dobu čerpání dovolené náhrada mzdy ve výši průměrného výdělku a případné naturální požitky. Náhradu mzdy za čtyři týdny nevyčerpané dovolené je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnanci pouze v případě skončení pracovního poměru. Náhradu mzdy za tu část nevyčerpané dovolené, která přesahuje čtyři týdny, je zaměstnavatel povinen poskytnout nejen v případě skončení pracovního poměru, ale i v případě, že zaměstnanec nemohl tuto dovolenou vyčerpat do konce příštího kalendářního roku. Pokud vznikne zaměstnanci nárok na náhradu mzdy za nevyčerpanou dovolenou nebo její část, tato náhrada mu přísluší ve výši průměrného výdělku.

Podle § 6 odst. 1 č. 1/1992 Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výdělku, přísluší zaměstnanci za dobu ve svátek dosažená mzda a náhradní volno v rozsahu práce konané ve svátek, které mu bude poskytnuto nejpozději do konce třetího kalendářního měsíce následující po výkonu práce nebo v jinak dohodnuté době. Za dobu čerpání náhradního volna přísluší zaměstnanci náhrada ve výši průměrného výdělku. Zaměstnavatel se může se zaměstnancem dohodnout na poskytnutí příplatku k dosažené mzdě nejméně ve výši průměrného výdělku místo náhradního volna. Dle odst. 2 citovaného ustanovení platí, že zaměstnanci, který nepracoval proto, že svátek připadl na jeho obvyklý pracovní den, přísluší náhrada mzdy ve výši průměrného výdělku nebo jeho část mzdy, která mu ušla v důsledku svátku.

Obdobně tomu je v případě zaměstnanců pracujících v rozpočtové sféře. Podle § 14 odst. 1 zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, platí, že zaměstnanci, který nepracoval proto, že svátek připadl na jeho obvyklý pracovní den, se plat nekrátí. V souladu s odst. 2 citovaného zákona poskytne zaměstnavatel zaměstnanci za práci ve svátek náhradní volno v rozsahu práce konané ve svátek, a to nejpozději do konce třetího kalendářního měsíce následujícího po výkonu práce ve svátek nebo v jinak dohodnuté době. Za dobu čerpání náhradního volna se plat nekrátí. Zaměstnavatel se může se zaměstnancem dohodnout na poskytnutí příplatku ve výši průměrného hodinového výdělku za hodinu práce ve svátek místo náhradního volna.

Zákoník práce upravuje náhradu mzdy za překážky v práci v ustanoveních § 124 až 130 ZPr. Překážky v práci se rozdělují na překážky na straně zaměstnance a na překážky na straně zaměstnavatele. Při překážkách v práci na straně zaměstnavatele se jedná o následující překážky: překážky z důvodů obecného zájmu, výkonu služby v ozbrojených silách a civilní služby,[170] školení a studium při zaměstnání nebo z důvodů důležitých osobních překážek v práci. Na straně zaměstnavatele se bude jednat o následující překážky: prostoje a přerušení práce způsobené nepříznivými povětrnostními vlivy a ostatní překážky.

Pracovní nároky ze shora uvedených důvodů, které vznikly po prohlášení konkursu nebo v průběhu měsíce, kdy byl prohlášen konkurs, se uspokojují kdykoliv v průběhu konkursu. V případě nároků, které vznikly před měsícem, v němž byl prohlášen konkurs, se uplat-

[170] Vzhledem k tomu, že povinná základní (náhradní) vojenská služba a civilní služba byly zrušeny, stalo se tato část tohoto ustanovení obsoletní.

ňují podle § 20 odst. 1 ZKV tak, že se musí přihlásit do konkursu, zařadit na seznam přihlášených pohledávek jako pohledávky první třídy dle § 32 odst. 4 ZKV, přezkoumat dle § 21 ZKV a uspokojit až podle pravomocného rozvrhového usnesení.

d) Nároky úpadcových zaměstnanců z titulu převedení mzdových nároků úpadcových zaměstnanců úpadci na smluvním základě

O těchto nárocích může být řečeno to samé, co bylo právě řečeno o nárocích úpadcových zaměstnanců na náhradu mzdy za dovolenou, za svátek a při překážkách v práci. Pracovní nároky úpadcových zaměstnanců z titulu převedení mzdových nároků úpadcových zaměstnanců úpadci na smluvním základě, které vznikly po prohlášení konkursu nebo v průběhu měsíce, kdy byl prohlášen konkurs, se uspokojují kdykoliv v průběhu konkursu. V případě nároků úpadcových zaměstnanců z titulu převedení mzdových nároků úpadcových zaměstnanců úpadci na smluvním základě, které vznikly před měsícem, v němž byl prohlášen konkurs, se uplatňují podle § 20 odst. 1 ZKV tak, že se musí přihlásit do konkursu, zařadit na seznam přihlášených pohledávek jako pohledávky první třídy dle § 32 odst. 4 ZKV, přezkoumat dle § 21 ZKV a uspokojit až podle pravomocného rozvrhového usnesení. Navíc si je třeba uvědomit, že tomuto režimu podléhá pouze mzda, případně plat. Ostatní pracovní nároky, které nelze považovat za mzdu nebo plat, tomuto režimu nepodléhají. To znamená, že tomuto režimu nebudou podléhat náhrady mzdy, odstupné, cestovní náhrady nebo odměna za pracovní pohotovost atp.

e) Odstupné úpadcových zaměstnanců poskytované při skončení pracovního poměru

V souladu s § 60a ZPr vzniká úpadcovým zaměstnancům nárok na odstupné ve výši dvojnásobku průměrného výdělku při skončení pracovního poměru v případě, že dojde k rozvázání pracovního poměru z toho důvodu, že

(1) zaměstnavatel nebo jeho část se ruší,
(2) zaměstnavatel nebo jeho část se přemísťuje, nebo
(3) zaměstnanec se stane nadbytečným vzhledem k rozhodnutí zaměstnavatele nebo příslušného orgánu o změně jeho úkolů, technického vybavení, o snížení stavu zaměstnanců za účelem zvýšení efektivnosti práce nebo o jiných organizačních změnách.

Zaměstnancům úpadce také vzniká nárok na odstupné ze shora uvedených důvodů v případě, že k rozvázání pracovního poměru dojde dohodou. V kolektivní smlouvě, popřípadě ve vnitřním předpisu zaměstnavatele, lze odstupné zvýšit o další násobky průměrného výdělku, popřípadě stanovit další podmínky, za nichž zaměstnanci přísluší zvýšené odstupné. To se vztahuje i na zaměstnavatele, kteří neprovozují podnikatelskou činnost.

V kolektivní smlouvě lze dle § 46 odst. 2 ZPr sjednat, popřípadě ve vnitřním předpisu stanovit, že zaměstnanci úpadce, u něhož dochází k rozvázání pracovního poměru výpovědí danou zaměstnavatelem z důvodů, že zaměstnanec pozbyl vzhledem ke svému zdravotnímu stavu podle lékařského posudku nebo rozhodnutí orgánu státní zdravotní správy nebo sociálního zabezpečení dlouhodobě způsobilost konat dále dosavadní práci nebo ji nesmí konat pro onemocnění nemocí z povolání nebo pro ohrožení touto nemocí, anebo dosáhl-li na pracovišti určeném rozhodnutím příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví nejvyšší přípustné expozice, náleží při skončení pracovního poměru odstupné za podmínek a ve výši násobku průměrného výdělku stanovených kolektivní smlouvou nebo vnitřním předpisem. Nárok na od-

stupné z tohoto důvodu vzniká i v případě, že k rozvázání pracovního poměru dojde dohodou. Pro účely odstupného se průměrným výdělkem rozumí průměrný měsíční výdělek. Odstupné vyplácí zaměstnavatel po skončení pracovního poměru v nejbližším výplatním termínu určeném u zaměstnavatele pro výplatu mzdy, pokud se se zaměstnancem nedohodne na výplatě odstupného v den skončení pracovního poměru nebo na pozdějším termínu výplaty.

V souladu s § 60c ZPr odstupné nenáleží zaměstnanci, u něhož při organizačních změnách dochází k přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů na jiného zaměstnavatele, který koná u zaměstnavatele práci ve vedlejším pracovním poměru.

Pracovní nároky úpadcových zaměstnanců z titulu odstupného poskytovaného při skončení pracovního poměru, které vznikly po prohlášení konkursu nebo v průběhu měsíce, kdy byl prohlášen konkurs, se uspokojují kdykoliv v průběhu konkursu. V případě nároků úpadcových zaměstnanců z titulu odstupného poskytovaného při skončení pracovního poměru, které vznikly před měsícem, v němž byl prohlášen konkurs, se uplatňují podle § 20 odst. 1 ZKV tak, že se musí přihlásit do konkursu, zařadit na seznam přihlášených pohledávek jako pohledávky první třídy dle § 32 odst. 4 ZKV, přezkoumat dle § 21 ZKV a uspokojit až podle pravomocného rozvrhového usnesení.

f) Hmotné zabezpečení poskytované úpadcovým zaměstnancům podle zvláštních předpisů

V případě zvyšování kvalifikace zaměstnance, které je v souladu s potřebou zaměstnavatele, může v souladu s § 142b odst. 1 ZPr zaměstnavatel poskytnout zaměstnanci pracovní úlevy a hmotné zabezpečení. V souladu s § 126 odst. 3 ZPr stanoví ministerstvo práce a sociálních věcí v dohodě s ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy vyhláškou výši těchto pracovních úlev a tohoto hmotného zabezpečení zaměstnanců studujících při zaměstnání a zaměstnanců, kteří se účastní na školení, popřípadě náhradu mzdy poskytované po dobu tohoto školení.

Pracovní nároky úpadcových zaměstnanců z titulu hmotného zabezpečení poskytovaného úpadcovým zaměstnancům podle zvláštních předpisů, které vznikly po prohlášení konkursu nebo v průběhu měsíce, kdy byl prohlášen konkurs, se uspokojují kdykoliv v průběhu konkursu. V případě nároků úpadcových zaměstnanců z titulu hmotného zabezpečení poskytované úpadcovým zaměstnancům podle zvláštních předpisů, které vznikly před měsícem, v němž byl prohlášen konkurs, se uplatňují podle § 20 odst. 1 ZKV tak, že se musí přihlásit do konkursu, zařadit na seznam přihlášených pohledávek jako pohledávky první třídy dle § 32 odst. 4 ZKV, přezkoumat dle § 21 ZKV a uspokojit až podle pravomocného rozvrhového usnesení.

g) Nároky na náhradu mzdy při neplatném rozvázání pracovního poměru

V souladu s § 61 odst. 1 ZPr platí, že pracovní poměr zaměstnance trvá dál a zaměstnavatel je povinen mu poskytnout náhradu mzdy, jestliže zaměstnavatel dal zaměstnanci neplatnou výpověď nebo jestliže s ním zrušil neplatně pracovní poměr okamžitě nebo ve zkušební době a jestliže zaměstnanec oznámil zaměstnavateli, že trvá na tom, aby ho dále zaměstnával. Tato náhrada přísluší zaměstnanci ve výši průměrného výdělku ode dne, kdy oznámil zaměstnavateli, že trvá na dalším zaměstnávání, až do doby, kdy mu zaměstnavatel umožní pokračovat v práci nebo kdy dojde k platnému skončení pracovního poměru.

Pracovní nároky úpadcových zaměstnanců z titulu náhrady mzdy při neplatném rozvázání pracovního poměru, které vznikly po prohlášení konkursu nebo v průběhu měsíce, kdy byl prohlášen konkurs, se uspokojují kdykoliv v průběhu konkursu. V případě nároků úpadcových zaměstnanců z titulu náhrady mzdy při neplatném rozvázání pracovního poměru, které vznikly před měsícem, v němž byl prohlášen konkurs, se uplatňují podle § 20 odst. 1 ZKV tak, že se musí přihlásit do konkursu, zařadit na seznam přihlášených pohledávek jako pohledávky první třídy dle § 32 odst. 4 ZKV, přezkoumat dle § 21 ZKV a uspokojit až podle pravomocného rozvrhového usnesení. Ovšem v tomto případě je třeba mít na paměti to, že soud může podle § 61 odst. 2 ZPr na žádost zaměstnavatele jeho povinnost k náhradě mzdy přiměřeně snížit, jestliže celková doba, za kterou by měla být zaměstnanci poskytnuta náhrada mzdy, přesahovala šest měsíců. Soud při svém rozhodování přihlédne zejména k tomu, zda byl zaměstnanec mezitím jinde zaměstnán, jakou práci tam konal a jakého výdělku dosáhl nebo z jakého důvodu se do práce nezapojil.

h) Náhrady cestovních, stěhovacích a jiných výdajů, které vznikly úpadcovým zaměstnancům při plnění pracovních povinností

Podle § 131 první věta ZPr poskytuje zaměstnavatel za podmínek a ve výši stanovené zákonem č. 119/1992 Sb., o cestovních náhradách, ve znění pozdějších předpisů, zaměstnancům náhrady cestovních, stěhovacích a jiných výdajů, které jim vzniknou při plnění pracovních povinností. Podle zákona č. 119/1992 Sb., o cestovních náhradách (dále jen „zákon o cestovních náhradách"), se jedná o následující druhy náhrad:

- náhrady při pracovní cestě,
- stravné,
- náhrady při přeložení a při přijetí,
- náhrady za používání silničních motorových vozidel při pracovních cestách
- dále zaměstnanci přísluší náhrady při zahraničních cestách

V případě náhrady při pracovní cestě zaměstnanci vyslanému na pracovní cestu přísluší podle § 4 zákona o cestovních náhradách:

a) náhrada prokázaných jízdních výdajů,
b) náhrada prokázaných výdajů za ubytování,
c) stravné za podmínek dále stanovených,
d) náhrada prokázaných nutných vedlejších výdajů,
e) náhrada prokázaných jízdních výdajů za cesty k návštěvě rodiny do místa trvalého nebo mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem předem dohodnutého pobytu rodiny, trvá-li pracovní cesta více než sedm po sobě následujících kalendářních dnů, a to každý týden, není-li v kolektivní smlouvě, popřípadě v pracovní smlouvě nebo jiné písemné dohodě se zaměstnancem dohodnuta tato náhrada za delší dobu, nejdéle však za jeden měsíc.

Citovaný zákon podrobně určuje i další shora uvedené druhy náhrad. Při cestě do zahraničí ještě zaměstnanci náleží kapesné dle § 13 zákona o cestovních náhradách. Podle § 19 zákona o cestovních náhradách lze tuto náhradu též paušalizovat. Při výpočtu paušální částky vychází zaměstnavatel z průměrných podmínek rozhodných pro poskytování náhrad zaměstnanci nebo skupině zaměstnanců. Pokud se změní podmínky, za nichž byla paušální částka stanovena, je zaměstnavatel povinen tuto částku přezkoumat a upravit.

Pracovní nároky úpadcových zaměstnanců z titulu náhrady cestovních, stěhovacích a jiných výdajů, které vznikly úpadcovým zaměstnancům při plnění pracovních povinností vzniklých po prohlášení konkursu nebo v průběhu měsíce, kdy byl prohlášen konkurs, se uspokojují kdykoliv v průběhu konkursu. V případě nároků úpadcových zaměstnanců z titulu náhrady cestovních, stěhovacích a jiných výdajů, které vznikly úpadcovým zaměstnancům při plnění pracovních povinností, které vznikly před měsícem, v němž byl prohlášen konkurs, se uplatňují podle § 20 odst. 1 ZKV tak, že se musí přihlásit do konkursu, zařadit na seznam přihlášených pohledávek jako pohledávky první třídy dle § 32 odst. 4 ZKV, přezkoumat dle § 21 ZKV a uspokojit až podle pravomocného rozvrhového usnesení.

ch) Náhrady příslušející úpadcovým zaměstnancům za opotřebení vlastního nářadí, zařízení a předmětů potřebných pro výkon práce

V souladu s § 131 ZPr zaměstnavatel poskytuje zaměstnancům za podmínek a ve výši dohodnuté v kolektivní smlouvě nebo stanovené ve vnitřním předpisu náhrady za opotřebení vlastního nářadí, zařízení a předmětů potřebných pro výkon práce, pokud jich používají s jeho souhlasem; to se nevztahuje na používání motorového vozidla, používaného se souhlasem zaměstnavatele pro výkon práce. To platí i pro zaměstnavatele, kteří neprovozují podnikatelskou činnost.

Pracovní nároky úpadcových zaměstnanců z titulu náhrady příslušející úpadcovým zaměstnancům za opotřebení vlastního nářadí, zařízení a předmětů potřebných pro výkon práce, které vznikly úpadcovým zaměstnancům při plnění pracovních povinností vzniklých po prohlášení konkursu nebo v průběhu měsíce, kdy byl prohlášen konkurs, se uspokojují kdykoliv v průběhu konkursu. V případě nároků úpadcových zaměstnanců z titulu náhrady příslušející úpadcovým zaměstnancům za opotřebení vlastního nářadí, zařízení a předmětů potřebných pro výkon práce, které vznikly úpadcovým zaměstnancům při plnění pracovních povinností vzniklých před měsícem, v němž byl prohlášen konkurs, se uplatňují podle § 20 odst. 1 ZKV tak, že se musí přihlásit do konkursu, zařadit na seznam přihlášených pohledávek jako pohledávky první třídy dle § 32 odst. 4 ZKV, přezkoumat dle § 21 ZKV a uspokojit až podle pravomocného rozvrhového usnesení.

i) Splátky náhrad za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity, není-li hrazena jinak, a nároky na náhradu nákladů na výživu pozůstalých, jde-li o náklady poskytované v souvislosti s pracovním úrazem nebo nemocí z povolání

V těchto případech jde o uplatňování odpovědnosti za škodu při pracovních úrazech a nemocech z povolání, kterou upravuje § 190 až § 203 ZPr. V souladu s § 190 odst. 1 ZPr platí, že pokud došlo u zaměstnance při plnění pracovního úkolu nebo v přímé souvislosti s ním k poškození na zdraví nebo k jeho smrti úrazem (pracovní úraz), odpovídá za škodu zaměstnavatel, u něhož byl zaměstnanec v době úrazu v pracovním poměru. Podle § 193 odst. 1 ZPr platí, že pokud zaměstnanec utrpí pracovní úraz nebo je u něho zjištěna nemoc z povolání, je mu jeho zaměstnavatel povinen v rozsahu, ve kterém za škodu odpovídá, poskytnout náhradu za:

a) ztrátu na výdělku,
b) bolest a ztížení společenského uplatnění,
c) účelně vynaložené náklady za léčení,
d) věcnou škodu.

Ovšem vzhledem k § 31 odst. 3 písm. i) ZKV se za pracovní nárok ve smyslu tohoto ustanovení považuje ze shora jmenovaných náhrad pouze náhrada za ztrátu na výdělku. Tato náhrada ztrátu na výdělku přísluší zaměstnanci úpadce, pokud ho úpadce nepojistil podle § 205d ZPr.[171] V rámci režimu § 31 odst. 1 ZKV tedy nelze uplatňovat náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění, účelně vynaložené náklady za léčení a věcnou škodu. Tyto náhrady lze v rámci konkursu uplatnit pouze tak, že se přihlásí jako pohledávka dle § 20 odst. 1 ZKV; k jejich uspokojení dojde v rámci pravomocného rozvrhového uspokojení.

Zde je třeba dodat, že v případě insolvenčního zákona by zaměstnanci patrně měli nárok uplatnění všech těchto shora uvedených druhů náhrad; jmenovitě by se tedy jednalo o náhradu za ztrátu na výdělku, za bolest a ztížení společenského uplatnění, za účelně vynaložené náklady za léčení a věcnou škodu. A to z toho důvodu, že jak již bylo řečeno, ustanovení § 169 odst. 1 písm. a) InsZ používá termínu „pracovněprávní nároky", což je termín z oblasti pracovního práva, které insolvenční zákon nijak neomezuje. Samozřejmě, že tu však bude platit v souladu s výše uvedeným ustanovením, že se to bude týkat pohledávek, které vznikly v posledních třech letech před rozhodnutím o úpadku nebo po něm.[172]

Co se týče náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity, ta se zaměstnanci poskytne v souladu s § 195 ZPr, podle kterého se mu tato náhrada poskytne v takové výši, aby spolu s jeho výdělkem po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání s připočtením případného invalidního nebo částečného invalidního důchodu poskytovaného z téhož důvodu se rovnala jeho průměrnému výdělku před vznikem škody. Při jejím výpočtu se nepřihlíží ke zvýšení invalidního důchodu pro bezmocnost, ke snížení tohoto důchodu podle právních předpisů o sociálním zabezpečení, ani k výdělku zaměstnance, kterého dosáhl zvýšeným pracovním úsilím. Navíc náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti přísluší zaměstnanci i při pracovní neschopnosti z jiného důvodu, než je původní pracovní úraz nebo nemoc z povolání. Přitom se za výdělek po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání považuje výdělek, z něhož se stanoví výše nemocenského. Tato náhrada sice přísluší i zaměstnanci, který bez vážných důvodů odmítne nastoupit práci, která mu byla zajištěna, ale pouze ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem před vznikem škody způsobené zaměstnanci úrazem nebo nemocí z povolání a průměrným výdělkem, kterého mohl dosáhnout na práci, která mu byla zajištěna. Zaměstnavatel zaměstnanci neuhradí škodu do výše částky, kterou si bez vážných důvodů opomenul vydělat. Náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti přísluší zaměstnanci nejdéle do konce kalendářního měsíce, ve kterém dovrší 65 let věku.

V souvislosti s nároky na náhradu nákladů na výživu pozůstalých se jedná o uplatňování náhrady škody podle § 197 ZPr, přičemž zde, obdobně jako v případě uplatňování náhrad za pracovní úraz nebo nemoci z povolání, je také nutno přihlédnout k § 31 odst. 3 písm. 1) ZKV. Jestliže tedy podle § 197 ZPr platí, že v případě úmrtí zaměstnance následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání je zaměstnavatel v rozsahu své odpovědnosti povinen poskytnout:

a) náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s léčením,

---

[171] Podle tohoto ustanovení je zaměstnavatel zaměstnávající alespoň jednoho zaměstnance pro případ své odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání pojištěn u České pojišťovny, a. s., pokud s ní měl sjednáno toto pojištění k 31. prosinci 1992. Ostatní zaměstnavatelé jsou pojištěni u Kooperativy, československé družstevní pojišťovny, a. s., případně jejího právního nástupce v České republice.

[172] I když zde je na místě určitá skepse, neboť insolvenční zákon na zákoník práce v tomto ustanovení explicitně neodkazuje. Na tuto otázku dá zřejmě nejlepší odpověď až praxe.

b) náhradu přiměřených nákladů spojených s pohřbem,
c) náhradu nákladů na výživu pozůstalých,
d) jednorázové odškodnění pozůstalých
e) a náhradu věcné škody.

V režimu podle § 31 odst. 1 ZKV s přihlédnutím k § 31 odst. 3 písm. i) a odst. 4 ZKV se bude moci uspokojit pouze náhrada nákladů na výživu pozůstalých. Ostatní shora uvedené položky (a) náhrada účelně vynaložených nákladů spojených s léčením, (b) náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem, (d) jednorázové odškodnění pozůstalých a (e) náhrada věcné škody nejsou pracovními nároky ve smyslu § 31 odst. 3 ZKV a lze je uplatňovat pouze přihlášením do konkursu dle 20 odst. 1 ZKV.

Zde lze předpokládat, že v případě insolvenčního zákona by zde mohl existovat nárok nejen na náhradu nákladů na výživu pozůstalých, ale i na další shora uvedené nároky; tedy jmenovitě na náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s léčením, na náhradu přiměřených nákladů spojených s pohřbem, na jednorázové odškodnění pozůstalých a na náhradu věcné škody. O důvodech pro toto rozšíření lze říci to, co již bylo řečeno o náhradě za ztrátu na výdělku. Tedy to, že § 169 odst. 1 písm. a) InsZ používá termínu „pracovněprávní nároky", což je termín z oblasti pracovního práva, které insolvenční zákon nijak neomezuje.[173] Uplatňovat bude možné pohledávky, které vznikly v posledních třech letech před rozhodnutím o úpadku nebo po něm.

Pracovní nároky úpadcových zaměstnanců z titulu splátek náhrad za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity, není-li hrazena jinak, a z titulu nároků na náhradu nákladů na výživu pozůstalých, jde-li o náklady poskytované v souvislosti s pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, které vznikly po prohlášení konkursu nebo v průběhu měsíce, kdy byl prohlášen konkurs, se uspokojují kdykoliv v průběhu konkursu. V případě nároků úpadcových zaměstnanců z titulu splátek náhrad za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity, není-li hrazena jinak, a nároků na náhradu nákladů na výživu pozůstalých, jde-li o náklady poskytované v souvislosti s pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, které vznikly před měsícem, v němž byl prohlášen konkurs se uplatňují podle § 20 odst. 1 ZKV tak, že se musí přihlásit do konkursu, zařadit na seznam přihlášených pohledávek jako pohledávky první třídy dle § 32 odst. 4 ZKV, přezkoumat dle § 21 ZKV a uspokojit až podle pravomocného rozvrhového usnesení.

[173] Zde je ovšem nutno poukázat na předchozí poznámku pod čarou. Ani zde insolvenční zákon explicitně neodkazuje na zákoník práce.

Kapitola V.
Věřitelé s nároky na vyloučení věci z konkursní podstaty

Další skupinou nároku, která se uspokojuje v režimu § 31 ZKV, jsou nároky na vyloučení věci z konkursní podstaty. Přestože citované ustanovení hovoří jen o vyloučení věci, je třeba pod tím rozumět vyloučení věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty z konkursní podstaty. Ve stanovisku Nejvyššího soudu ČR se mluví o „věcech, pohledávkách a dalších právech".[174] Ustanovení § 19 ZKV, na které § 31 odst. 1 ZKV odkazuje, zmiňuje „věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty". Ustanovení § 225 odst. 1 InsZ hovoří o „označeném majetku", který neměl být do soupisu podstaty zahrnut. Předmětem tohoto nároku mohou být tedy nejen hmotné věci, ale i práva, tedy např. autorské právo, právo na jméno, právo známkové, patentní právo nebo právo na pohledávku, které si osobuje úpadce, resp. správce konkursní podstaty.[175]

Úpadce u sebe může mít věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty, které mu nepatří. V tomto případě se obvykle poukazuje na ustanovení § 19 ZKV, které tuto situaci řeší. Osobám, které toto vyloučení uplatňují, se v literatuře říká vylučovatelé. Může se jednat o osoby, které jsou vlastníky těchto věcí, práv nebo jiných majetkových hodnot. Může se také jednat i o osoby, které jsou držiteli těchto věcí, práv nebo jiných majetkových hodnot. Nárok těchto vylučovatelů se bude opírat o právo věcné, ale také i o obligační právo.[176] Vylučovatelem ale může být i osoba odlišná od vlastníka nebo držitele. Nic nebrání tomu, aby sám úpadce namítal, že mu určitá věc nepatří. V takovém případě uvede vlastníka věci. Například úpadce může být obchodníkem s cennými papíry, který u sebe má v úschově cenné papíry na základě smlouvy o úschově cenných papírů dle § 34 a § 35 CenP, jež patří jiným osobám. V tomto případě by konkursní soud vyzval osoby, které úpadce uvede jako vlastníky těchto cenných papírů, aby v soudem stanovené lhůtě podaly vylučovací žalobu. Co odlišuje nároky vylučovatelů od ostatních pohledávek, které se uspokojují v rámci konkursního řízení, je ta skutečnost, že jde o jediný druh nároků, který se uspokojuje in natura. K peněžnímu uspokojení by došlo v případě, kdy by správce konkursní podstaty tyto věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty již zpeněžil, ale v normálním případě k takovému postupu správce konkursní podstaty nebude oprávněn.

Otázka vyloučení věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty je spojená se soupisem majetkové podstaty. Povinnost vyhotovit soupis majetkové podstaty ukládá správci konkursní podstaty § 18 odst. 1 ZKV. Význam soupisu konkursní podstaty spočívá v tom, že se jedná o listinu, která správce konkursní podstaty opravňuje ke zpeněžení sepsaného majetku. Dle § 18 odst. 2 druhá věta ZKV se do soupisu konkursní podstaty zapisují i věci, práva nebo majetkové hodnoty, které sice nenáležejí úpadci, ale jejichž zapsání do majetkové podstaty je správce povinen oznámit vlastníkovi nebo jiné osobě, která s nimi nakládá. V případě nemovitostí je správce konkursní podstaty povinen tuto skutečnost oznámit příslušnému katastrálnímu úřadu. Jestliže existují pochybnosti, zda věc, právo nebo jiná majetková hodnota náleží do podstaty, správce konkursní podstaty provede zápis této věci, tohoto práva nebo této jiné majetkové hodnoty s poznámkou o nárocích uplatněných jinými osobami anebo s poznámkou o jiných důvodech, které zpochybňují zařazení věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty do soupisu majetkové podstaty. Tyto pochybnosti může mít správce konkursní podstaty, ale může je mít i jiná osoba, která o tom správce vyrozumí. Může se ale stát, že tyto věci, tato

[174] R 52/1998 (stanovisko NS), XXIX, str. 197 (373).
[175] Schelleová, I.: *Konkurz a vyrovnání*, str. 196.
[176] Např. věc byla před prohlášením konkursu úpadcem vypůjčena na základě smlouvy o výpůjčce nebo u něj byla v úschově na základě smlouvy o úschově atp.

práva nebo tyto jiné majetkové hodnoty se zapíší do soupisu konkursní podstaty, aniž by u nich správce učinil poznámku o nárocích uplatněných jinými osobami. Z tohoto důvodu mohou nastat dvě situace. V prvním případě, kdy v soupisu existuje poznámka o nárocích uplatňovaných nějakou jinou konkrétní osobou, soud vyzve tuto osobu, aby své nároky v soudem stanovené lhůtě uplatnila. Neexistuje-li taková poznámka, bude se takováto osoba muset přihlásit sama a podat vylučovací žalobu. Ovšem v některých případech může dojít k mimosoudnímu vyřešení této otázky mezi správcem konkursní podstaty a vylučovatelem, kdy správce konkursní podstaty tyto věci, tato práva nebo tyto jiné majetkové hodnoty vydá oprávněné osobě.[177]

V případě, že zde skutečně existuje vylučovatel, který uplatňuje, že určitá věc, určité právo nebo určitá jiná majetková hodnota neměla být do soupisu majetkové podstaty zapsána, soud mu usnesením uloží, aby v soudem stanovené době podal vylučovací (excidanční) žalobu proti správci konkursní podstaty. Ale jak jsme si již řekli, v případě, že v soupisu podstaty nebude existovat žádná poznámka o tom, že dotyčnou věc, dotyčné právo nebo dotyčnou jinou majetkovou hodnotu si nárokuje nějaká osoba, bude na tom, kdo bude chtít uplatnit nárok na vyloučení této věci, tohoto práva nebo této jiné majetkové hodnoty ze soupisu konkursní podstaty, aby sám vylučovací žalobu podal. Vzhledem k tomu, že soud v tomto případě rozhodne o záležitosti, která se týká průběhu konkursu dle § 12 odst. 2 ZKV, půjde o usnesení, proti kterému nebude možno podat odvolání, jak to vyplývá z § 66b odst. 2 ZKV. Toto usnesení se podle § 45b odst. 1 OSŘ doručí do vlastních rukou vylučovatele. Soud přitom zvolí tento způsob doručování z toho důvodu, aby nebylo pochyb, od kdy začala běžet soudem stanovená lhůta k podání vylučovací žaloby. Nepodá-li vylučovatel včas žalobu na vyloučení věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty ze soupisu, bude se mít za to, že věc, právo nebo jiná majetková hodnota byla do soupisu pojata oprávněně. V případě této lhůty se bude jednat o lhůtu soudcovskou, kterou dle § 55 OSŘ může předseda senátu prodloužit. Avšak podle § 66b odst. 4 ZKV zmeškání této lhůty nebude lze prominout. Kdo tedy nechá tuto lhůtu marně uplynout, nebude již moci uplatňovat vyloučení této věci, tohoto práva nebo této jiné majetkové hodnoty ze soupisu konkursní podstaty.

Při podávání žaloby bude třeba postupovat podle § 42 odst. 4 OSŘ, upravující obecné náležitosti podání, a podle § 79 OSŘ, upravující zvláštní náležitosti podání. Co se týče obecných náležitostí vyučovací žaloby, z žaloby musí být patrno, kterému soudu je určena, kdo ji podává, které věci se týká a co sleduje. Navíc musí být podepsána a datována. Žalobu je třeba předložit s potřebným počtem stejnopisů a s přílohami tak, aby jeden stejnopis zůstal u soudu a aby každý účastník dostal jeden stejnopis. Co se týče zvláštních náležitostí žaloby, žaloba musí kromě obecných náležitostí obsahovat jméno, příjmení a bydliště účastníků (obchodní firmu nebo název a sídlo právnické osoby), popřípadě též jejich zástupců, vylíčení rozhodujících skutečností, označení důkazů, jichž se navrhovatel dovolává, a musí z ní být patrno, čeho se žalobce domáhá. Ve věcech vyplývajících z obchodních vztahů musí žaloba dále obsahovat identifikační číslo právnické osoby, identifikační číslo fyzické osoby, která je podnikatelem, popřípadě další údaje potřebné k identifikaci účastníků řízení. Navíc je žalobce povinen k žalobě připojit listinné důkazy, jichž se dovolává.

---

[177] Vyplývá to z R 52/1998 (stanoviska NS), XXIX, str. 197 – 198 (373 – 374): Zapsané věci, pohledávky a další práva, o nichž jsou pochybnosti, zda do podstaty skutečně patří, mohou být ze soupisu konkursní podstaty vyloučeny – nedošlo-li k vyřešení sporné otázky mimosoudní dohodou uzavřenou se správcem konkursní podstaty nebo nevyhověl-li správce konkursní podstaty dobrovolně námitkám osoby, která u něj uplatnila práva k věci – jen na základě rozhodnutí soudu, kterým bylo vyhověno žalobě o vyloučení věci (pohledávky nebo práva) ze soupisu podstaty podané proti správci konkursní podstaty."

Jak vyplývá z toho, co již bylo řečeno, žalobce má povinnost dodržet soudem určenou lhůtu pro podání žaloby. V případě, že žaloba bude obsahovat vady nebo bude neúplná, bude se postupovat v souladu s § 43 OSŘ, podle kterého soud usnesením vyzve žalobce, aby opravil nebo doplnil žalobu. K opravě nebo doplnění žaloby soud určí lhůtu a žalobce poučí, jak je třeba opravu nebo doplnění provést. Není-li přes výzvu soudu žaloba řádně opravena nebo doplněna a v řízení nelze pro tento nedostatek pokračovat, soud usnesením žalobu odmítne a bude se mít za to, že věc, právo nebo jiná majetková hodnota byla pojata do soupisu oprávněně.

Při podávání žaloby na vyloučení majetku ze soupisu konkursní podstaty je nutno mít na paměti, že tato žaloba není žalobou na vydání tohoto majetku. Výsledkem úspěšného uplatnění excidanční žaloby je vyloučení určité věci, určitého práva nebo určité jiné majetkové hodnoty ze soupisu podstaty. Tím ztrácí správce konkursní podstaty oprávnění s tímto majetkem nakládat. Pokud správce konkursní podstaty tento majetek drží, vydá ho tomu, kdo byl úspěšný ve sporu o jeho vyloučení z konkursní podstaty. Ovšem nebude-li správce konkursní podstaty ochoten tento majetek vydat, bude třeba proti správci podat žalobu na vydání věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty. Takovou žalobu ovšem může úspěšně podat jen vlastník věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty nebo její držitel. Žalobu na vyloučení věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty nelze zaměňovat s žalobou na určení vlastnictví. Tím, že věc, právo nebo jiná majetková hodnota je zapsána v soupisu podstaty, nedochází ke změně jejího vlastníka. Na druhou stranu je si třeba uvědomit, že v případě excidanční žaloby se jedná o žalobu určovací, kterou se žalobce domáhá určení, že konkrétní věc, právo nebo jiná majetková hodnota nepatří do soupisu konkursní podstaty.[178]

Obdobně jako u pohledávky za podstatou, nároků na oddělené uspokojení a u pracovních nároků, nárok na vyloučení věcí z podstaty lze uspokojit kdykoliv po prohlášení konkursu. Před prohlášením konkursu tyto nároky uspokojovat nelze. V případě, že k prohlášení konkursu nedojde, nepůjde tyto nároky uspokojit, protože vylučovací žaloba bude nepoužitelná.

Jak již bylo shora naznačeno, věc, právo nebo jiná majetková hodnota může být ve výjimečných případech zpeněžena. Podle § 19 odst. 2 ZKV správce konkursní podstaty může věc, právo nebo jinou majetkovou hodnotu zpeněžit, pokud odvrací hrozící škodu nebo škodu na majetku. Taková situace může nastat např. v případě potravin či léčiv, kdy hrozí, že se tyto potraviny či léčiva mohou zkazit. Může jít např. i o sklad, který je v havarijním stavu. Lze si představit i situaci, kdy půjde o zahraniční měnu, jejíž hodnota začne na finančním trhu prudce klesat. Obdobná situace může nastat i s instrumenty kapitálového trhu. Jestliže však určité věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty již byly zpeněženy, nelze v takovém případě úspěšně užít excidanční žalobu, neboť účelem excidanční žaloby je vyloučit určité věci, určitá práva nebo určité jiné majetkové hodnoty ze soupisu konkursní podstaty. V takovémto případě se lze úspěšně domáhat jen vydání výtěžku ze zpeněžení a případně i náhrady škody.

Okruh věcí, práv nebo jiných hodnot, které lze vyloučit ze soupisu konkursní podstaty, se však neomezuje na věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty, na které se vztahuje § 19 ZKV, a lze ho rozšířit i na další věci, práva a jiné majetkové hodnoty. Mezi věci, které mohou být vyloučeny ze soupisu majetkové podstaty, protože nepatří úpadci, patří i věci ve smyslu § 68 odst. 1 ZKV, které mají být vydány oprávněným osobám podle zákonů upravujících zmírnění některých majetkových křivd. Konkrétně se bude jednat o tři zákony, a to o zákon

[178] Schelleová, I.: *Konkurz a vyrovnání*, str. 199.

č. 403/1990 Sb., o zmírnění některých majetkových křivd, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, a o zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku. V případě těchto restitučních nároků se bude jednat o konkrétní věci movité a nemovité. Podle tohoto ustanovení se restituční nároky zahrnují do soupisu konkursní podstaty pouze tehdy, jestliže tyto restituční nároky nebyly v zákonem stanovených lhůtách uplatněny nebo zamítnuty. Zpravidla je správce konkursní podstaty do soupisu konkursní podstaty nezahrnuje,[179] ale jestliže se tak stane, je třeba uplatnit nárok na vyloučení těchto restitučních nároků ze soupisu konkursní podstaty. V takovém případě se postupuje dle § 19 a § 31 ZKV.

Jiná situace by však nastala, kdyby místo k vydání těchto konkrétních věcí mělo dojít k peněžité náhradě. V takovém případě by se postupovalo podle § 68 odst. 2 ZKV a tuto náhradu by bylo třeba přihlásit do konkursu jako konkursní pohledávku dle § 20 ZKV. Podle ustanovení § 68 odst. 2 ZKV by se tato pohledávka uspokojila v rozvrhu přednostně jako pohledávka první třídy. V případě těchto pohledávek však nelze užít režim § 31 ZKV, podle kterého dochází k uspokojení těchto pohledávek kdykoliv po prohlášení konkursu, tedy před pravomocným rozvrhovým usnesením, pokud by to bylo možné.

Další okruh nároků, které spadají do tohoto režimu, vyplývají z vypořádání společného jmění manželů v rámci konkursního řízení. Manžel úpadce může podat vylučovací žalobu poté, co proběhlo v rámci konkursního řízení vypořádání společného jmění manželů, a z podstaty je třeba vyloučit věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty, které se tímto vypořádáním staly výlučným vlastnictvím úpadcova manžela.

[179] Zelenka, J., Maršíková, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 1030.

Kapitola VI.
Věřitelé vyloučení z konkursu

Zákon o konkursu a vyrovnání některé pohledávky vylučuje z uspokojení, a to jak v jeho průběhu, tak i v jeho závěru – tj. v rámci rozvrhu. To však neznamená, že by prohlášením konkursu tyto pohledávky zanikly; trvají dále a jako právní vztahy mohou být realizovány po skončení konkursu. Věřitelé těchto pohledávek nejsou účastníky řízení ve smyslu § 7 ZKV. Vzhledem k tomu, že některé konkursy mohou trvat i několik let, hrozí u těchto pohledávek promlčení. Tomu lze zabránit tím, že je dotyčný věřitel uplatní samostatně, i když v takovém řízení po dobu konkursu nelze pokračovat. Jedná se o přímý důsledek prohlášení konkursu, který vyplývá z § 14 odst. 1 písm. c) ZKV. V případě, že již došlo k prohlášení konkursu, lze tyto nároky uplatňovat proti správci konkursní podstaty podáním žaloby.

Podle § 20 ZKV přihlašují konkursní věřitelé své pohledávky do konkursu ve lhůtě stanovené v usnesení o prohlášení konkursu, a to, i když se o nich vede soudní řízení nebo se provádí výkon rozhodnutí. V souladu s § 20 odst. 5 ZKV sestavuje správce konkursní podstaty z přihlášených pohledávek seznam, do něhož se však nezapisují pohledávky, k nimž se nepřihlíží proto, že se jedná o přihlášenou pohledávku, kterou nelze pro neúplnost nebo jiné vady přezkoumat a kterou konkursní věřitel na výzvu správce nedoplnil nebo neopravil; do tohoto seznamu se rovněž nezapisují pohledávky, jež jsou vyloučeny z uspokojení.

U pohledávek vyloučených z uspokojení v rámci konkursního řízení je třeba vycházet z ustanovení § 33 ZKV. Dle § 33 odst. 1 ZKV jsou z uspokojení pohledávek vyloučeny:

a) úroky, úroky z prodlení a poplatek z prodlení z pohledávek věřitelů vzniklých před prohlášením konkursu, jestliže přirostly v době od prohlášení konkursu;
b) náklady účastníků řízení vzniklé jim účastí na konkursním řízení;
c) nároky věřitelů z darovacích smluv;
d) mimosmluvní sankce postihující majetek úpadce, s výjimkou penále za nezaplacení daní, poplatků, cla, pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti nebo pojistného na veřejné zdravotní pojištění včas a ve správné výši, pokud povinnost zaplatit toto penále vznikla před prohlášením konkursu;
e) smluvní pokuty, pokud by nárok na ně vznikl až po prohlášení konkursu.

Co se týče insolvenčního zákona, ustanovení § 170 InsZ je identické se stávajícím ustanovením § 33 odst. 1 ZKV.

a) <u>Úroky, úroky z prodlení a poplatek z prodlení z pohledávek věřitelů vzniklých před prohlášením konkursu, jestliže přirostly v době od prohlášení konkursu</u>

Z uspokojení v konkursu jsou vyloučeny úroky, úroky z prodlení a poplatek z prodlení z pohledávek věřitelů vzniklých před prohlášením konkursu, jestliže přirostly v době od prohlášení konkursu. Z tohoto ustanovení vyplývá, že úroky, úroky z prodlení a poplatek z prodlení přirostlé za dobu do prohlášení konkursu lze přihlásit do konkursu dle § 20 odst. 1 ZKV. Tyto pohledávky budou přezkoumány, zjištěny a uspokojeny dle rozvrhu. To, co však k pohledávce přiroste po prohlášení konkursu, do konkursu sice přihlásit lze, ale v konkursu to přezkoumáno nebude a nebude to ani uspokojeno. Smyslem tohoto ustanovení je zamezit tomu, aby tyto pohledávky narůstaly. Tím by došlo k porušení parity věřitelů, neboť věřitelé úročených pohledávek by byli zvýhodňováni oproti věřitelům, jejichž pohledávky by úročeny

nebyly, a to tím, že by se podíl těchto věřitelů na konkursní podstatě neustále zvyšoval.[180] Podle F. Zoulíka je důvodem pro vyloučení těchto pohledávek jejich akcesorická povaha. Jestliže je obvyklé v konkursu uspokojovat jen určitou základní část pohledávky, nemůže se dostat i na příslušenství pohledávky.[181]

Za úroky z pohledávek věřitelů je třeba považovat veškeré úroky, tj. úroky smluvní i zákonné. Co se týče smluvních úroků, nejčastěji uplatňovanými jsou úroky ze smlouvy o půjčce dle § 658 odst. 1 ObčZ, ze smlouvy o vkladu dle § 779 odst. 1 ObčZ, ze smlouvy o úvěru dle § 502 odst. 1 ObchZ, ze smlouvy o běžném účtu dle § 714 odst. 2 ObchZ, ze směnky dle čl. I. § 48 odst. 1 SŠZ a z šeku dle čl. II. § 45 SŠZ. Co se týče úroků ze zákona, v občanskoprávních vztazích platí podle § 517 odst. 1 ObčZ, že dlužník, který svůj dluh řádně a včas nesplní, je v prodlení. V souladu s odst. 2 citovaného ustanovení platí, že pokud jde o prodlení s plněním peněžitého dluhu, má věřitel právo požadovat od dlužníka vedle plnění úroky z prodlení, není-li podle občanského zákoníku povinen platit poplatek z prodlení; výši úroků z prodlení a poplatku z prodlení stanoví prováděcí předpis. Tímto předpisem je nařízení vlády č. 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku. Podle § 1 citovaného vládního nařízení činí výše úroků z prodlení dvojnásobek diskontní sazby, stanovené Českou národní bankou a platné k prvnímu dni prodlení. Podle § 2 citovaného vládního nařízení činí výše poplatku z prodlení za každý den prodlení 2,5 promile dlužné částky, nejméně však 25 Kč za každý i započatý měsíc. V obchodních závazkových vztazích se vychází z § 365 ObchZ, podle kterého je dlužník v prodlení, pokud nesplní řádně a včas svůj závazek, a to až do doby poskytnutí řádného plnění nebo do doby, kdy závazek zanikne jiným způsobem. V souladu s § 369 odst. 1 ObchZ platí, že pokud je dlužník v prodlení se splněním peněžitého závazku nebo jeho části a není smluvena sazba úroků z prodlení, je dlužník povinen platit z nezaplacené částky úroky z prodlení určené ve smlouvě, jinak určené předpisy práva občanského.[182]

b) Náklady účastníků řízení vzniklé jim účastí na konkursním řízení

Dále jsou z uspokojení pohledávek vyloučeny náklady účastníků řízení vzniklé jim účastí na konkursním řízení. Za náklady řízení však nelze považovat náklady těch řízení, které se prohlášením konkursu přerušují dle § 14 odst. 1 písm c) ZKV.[183] Důvodem vyloučení nákladů účastníků konkursního řízení je jejich akcesorická povaha, stejně jako tomu bylo v případě úroků.[184] U nákladů řízení je nutno vycházet z § 137 OSŘ. S přihlédnutím k zákonu o konkursu a vyrovnání mezi náklady účastníků řízení je třeba počítat zejména hotové výdaje účastníků a jejich zástupců, včetně soudního poplatku, ušlý výdělek účastníků a jejich zákonných zástupců, náklady důkazů, tlumočné a odměna za zastupování. Ovšem z uspokojení při konkursu nelze vyloučit nárok členů a náhradníků věřitelského výboru na náhradu nutných výdajů spojených s výkonem funkce a na přiměřenou odměnu dle § 11 odst. 8 ZKV, což je

---

[180] Zoulík, F.: *Zákon o konkursu a vyrovnání,* str. 145.
[181] Tamtéž, str. 145. Viz též i Schelleová, str. 193.
[182] V případě obchodní závazků s mezinárodním prvkem se postupuje podle § 735 ObchZ, kdy se vychází z § 739 ObchZ, podle kterého v případě, že se na obchodních závazcích podílí alespoň jeden účastník, který má sídlo nebo místo podnikání, popřípadě bydliště na území jiného státu než ostatní účastníci a jestliže se tyto vztahy řídí českým právním řádem, výše úroků z prodlení se řídí ustanovením § 735 ObchZ, podle kterého se při prodlení s plněním peněžitého závazku platí úroky z prodlení v téže měně, na kterou zní peněžitý závazek. Dlužník je povinen platit úroky z prodlení o 1 % vyšší, než činí úroky určené podle § 502 ObchZ, přičemž jsou rozhodné úrokové sazby stanovené nebo bankami poskytované při úvěrech na dobu odpovídající době prodlení dlužníka ve státu, na jehož území má dlužník sídlo nebo místo podnikání, popřípadě bydliště.
[183] R 52/1998 (stanovisko NS), XXXVII, str. 382.
[184] Zoulík, F.: *Zákon o konkursu a vyrovnání,* str. 145. Též i Schelleová, str. 193.

pohledávka, na kterou je nutno pohlížet jako na pohledávku za podstatou. Tuto zapodstatovou pohledávku lze uspokojit kdykoliv po prohlášení konkursu.

c) Nároky věřitelů z darovacích smluv

Z uspokojení pohledávek jsou také vyloučeny nároky věřitelů z darovacích smluv. Z logiky věci vyplývá, že se musí jednat o darovací smlouvy dle § 628 až § 630 ObčZ, kdy darovací smlouva byla uzavřena před prohlášením konkursu, ale v době prohlášení konkursu nebyl předmět daru obdarovanému dosud předán nebo darovací smlouva o nemovitosti dosud nenabyla účinnosti vkladem do katastru nemovitostí v souladu s 628 odst. 2 ObčZ.[185] V případě darovacích smluv lze namítat odporovatelnost, a to dle § 15 odst. 1 písm c) ZKV, podle kterého jsou vůči věřitelům neúčinné právní úkony dlužníka, provedené v posledních šesti měsících před podáním návrhu na prohlášení konkursu anebo po podání tohoto návrhu do prohlášení konkursu, kterými převádí věci, práva a jiné majetkové hodnoty ze svého majetku na jiné osoby bezplatně nebo za nápadně nevýhodných podmínek s výjimkou přiměřeného daru osobám blízkým a k obvyklým příležitostem. Nebo podle § 16 ZKV, kdy tak mohou činit konkursní správce a konkursní věřitelé. Po prohlášení konkursu už úpadce nemůže nic darovat z majetku, který patří do konkursní podstaty, protože dispoziční právo nakládat s tímto majetkem přešlo na správce konkursní podstaty dle § 14 odst. 1 písm a) ZKV. Navíc právní úkony úpadce, týkající se tohoto majetku, jsou dle citovaného ustanovení vůči konkursním věřitelům neúčinné.

d) Mimosmluvní sankce postihující majetek úpadce, s výjimkou penále za nezaplacení daní, poplatků, cla, pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti nebo pojistného na veřejné zdravotní pojištění včas a ve správné výši, pokud povinnost zaplatit toto penále vznikla před prohlášením konkursu

Z uspokojení pohledávek jsou vyloučeny mimosmluvní sankce postihující majetek úpadce, s výjimkou penále za nezaplacení daní, poplatků, cla, pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti nebo pojistného na veřejné zdravotní pojištění včas a ve správné výši, pokud povinnost zaplatit toto penále vznikla před prohlášením konkursu. Za mimosmluvní sankce je třeba považovat peněžité tresty ukládané soudy podle trestního zákona, pokuty ukládané orgány veřejné správy podle zákona o přestupcích a správní sankce ukládané správními orgány podle zvláštních zákonů. Ustanovení § 33 odst. 1 písm. d) tedy uvádí výjimku ve formě penále za nezaplacení:

- daní, poplatků, cla,
- pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti,
- pojistného na veřejné zdravotní pojištění.

Jak si ukážeme, celní zákon, zákon o správě daní a poplatků, zákon o pojistném na sociálním zabezpečení, zákon o pojistném na všeobecném zdravotním pojištění stanoví penále v procentech z dlužné částky za každý den prodlení. Tím ovšem dochází k situaci, kdy toto penále neustále roste a zákon o konkursu a vyrovnání nestanový způsob, jakým by se toto penále mělo uspokojit. Patrně asi nejlepším způsobem by bylo toto penále uspokojovat jako pohledávku za podstatou. Autoři J. Zelenka a J. Maršíková doporučují, aby se tak činilo podle

[185] Tamtéž, str. 145.

ustanovení § 31 odst. 2 písm. d) ZKV.[186] Ve zmíněném ustanovení se však uvádí, že jde o daně, poplatky, pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění, nikoliv však o penále za neplacení daní, pojistného na sociální zabezpečení a pojistného na veřejné zdravotní pojištění, pokud vznikly po prohlášení konkursu. Takže pro tento účel nelze tohoto ustanovení použít. Tato situace ale vytváří určité zvýhodnění pro věřitele těchto pohledávek, protože jejich podíl na konkursní podstatě neustále roste. Tím je však narušena parita konkursních věřitelů. Autoři J. Zelenka a J. Maršíková o tom uvádějí: „[...] je zřejmé, že v řadě případů dojde k vyčerpání skromných peněžních prostředků podstaty právě v důsledku uspokojování těchto výjimečných penále, které po dobu konkursu pravidelně nabíhají."[187]

O tom, jak toto penále rychle narůstá a jak se vypočítává, si lze v hrubých rysech udělat obrázek z následujícího přehledu:

> Podle § 63 odst. 1 SpDP je daňový dlužník v prodlení, nezaplatí-li splatnou částku daně nejpozději v den její splatnosti. Penále se počítá za každý den prodlení počínaje dnem následujícím po dni splatnosti až do dne platby včetně, a to ode dne původního dne splatnosti. Daňový dlužník je povinen zaplatit za každý den prodlení penále ve výši 0,1 % z nedoplatku daně. Nedoplatky na poplatcích a příslušenství daně se nepenalizují. Penále stanovené podle tohoto ustanovení se uplatní nejdéle za 500 dnů prodlení; za každý další den prodlení se uplatní penále ve výši 140 % diskontní úrokové sazby České národní banky platné v první den kalendářního čtvrtletí.
>
> Podle § 281 odst. 1 písm b) CelZ platí, že pokud nebylo clo zaplaceno ve stanovené lhůtě, bude z nezaplacené částky cla vyměřen úrok z prodlení, který je příslušenstvím cla. Úrok z prodlení nesmí být nižší než úrok uvedený v § 277 odst. 3 CelZ, který je stanoven ve výši 140 % diskontní úrokové sazby ústřední banky České republiky platné první den kalendářního čtvrtletí.
>
> Podle § 20 odst. 1 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti platí, že pokud nebylo pojistné zaplaceno ve stanovené lhůtě anebo bylo-li zaplaceno v nižší částce, než ve které mělo být zaplaceno, je plátce pojistného povinen platit penále. Penále činí 0,1 % dlužné částky za každý kalendářní den, ve kterém některá z těchto skutečností trvala. Penále se poprvé platí za kalendářní den, který bezprostředně následuje po dni splatnosti pojistného. Penále se naposledy platí za den, ve kterém bylo dlužné pojistné zaplaceno.
>
> Podle § 18 odst. 1 zákona č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění platí, že pokud nebylo pojistné nebo záloha na pojistné zaplaceno ve stanovené lhůtě anebo bylo-li zaplaceno v nižší částce, než ve které mělo být zaplaceno, je plátce pojistného povinen platit penále ve výši 0,1 % dlužné částky za každý kalendářní den, ve kterém některá z těchto skutečností trvala. Pokud bylo pojistné nebo záloha na pojistné zaplaceno jiné než příslušné zdravotní pojišťovně, popřípadě jinému subjektu, nebo pokud platba byla poukázána pod nesprávným variabilním symbolem, považuje se pojistné nebo záloha na pojistné za nezaplacené ve stanovené lhůtě.

[186] Zelenka, J., a Maršíková, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 823.
[187] Tamtéž, str. 823.

Zabránit růstu tohoto penále se bohužel nedá. Je zde sice ustanovení § 31 odst. 2 písm. d) ZKV, podle kterého lze kdykoliv po prohlášení uspokojit daně, poplatky, pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění, pokud vznikly po prohlášení konkursu. Je sice pravda, že když se dlužné daně, poplatky a pojistné zaplatí, přestane narůstat penále. Ale v rámci režimu zapodstatových pohledávek lze kdykoliv po prohlášení konkursu uspokojit jen takové daně, poplatky nebo pojistné, u nichž uhrazovací povinnost vznikla až po prohlášení konkursu, kdežto ustanovení § 33 odst. 1 písm. d) ZKV se však vztahuje na penále za daně, poplatky nebo pojistné, ke kterým uhrazovací povinnost vznikla před prohlášením konkursu. Je třeba dodat, že tato narůstající penále se negativně promítnou do rozvrhu.

e) Smluvní pokuty, pokud by nárok na ně vznikl až po prohlášení konkursu

Z uspokojení pohledávek jsou vyloučeny smluvní pokuty, pokud by na ně nárok vznikl až po prohlášení konkursu. Smluvní pokutu si lze dojednat dle § 544 až § 545 ObčZ a dle § 300 až § 302 ObchZ. Zde svou roli opět hraje akcesorická povaha tohoto druhu zajištění závazku a opět by zde šlo užít obdobu argumentu, který užívá F. Zoulík o úrocích, a totiž že pokud je obvyklé v konkursu uspokojovat jen určitou část základní část pohledávky, nemůže se dostat i na smluvní pokutu.

Tolik tedy o pohledávkách dle § 33 odst. 1 ZKV, ale v tomto paragrafu jsou ještě dvě kategorie pohledávek, o kterých je nutno udělat alespoň krátkou zmínku. K jejich uspokojení může dojít buď až po dalším rozvrhovém usnesení (§ 33 odst. 2 ZKV), nebo je jejich uspokojení vyloučeno celospolečenským zájmem (§ 33 odst. 3 ZKV). Co se týče věřitelů pohledávek dle § 33 odst. 2 ZKV, jedná se o následující druhy pohledávek:

a) vymahatelné nároky, které správce popřel a jejich popření včas uplatnil;
b) podmíněné nároky, které správce uznal;
c) nároky, které věřitelé včas uplatnili a správce je popřel.

Částky připadající na shora uvedené nároky se složí do úschovy u soudu a po splnění podmínek se rozvrhnou novým rozvrhovým usnesením. V těchto případech se bude jednat o dosud pravomocně neskončené spory dle § 25 ZKV a o následující druhy věřitelů:

Ad a) věřitelé vykonatelných pohledávek, tj. pohledávek, pro které již proti úpadci existuje exekuční titul a které správce popřel v souladu s § 23 odst. 3 ZKV a dle § 24 odst. 2 ZKV, v souladu s kterým musel správce konkursní podstaty popřít již vykonatelný nárok do třiceti dnů od přezkumného jednání u soudu.

Ad b) věřitelé podmíněných pohledávek, které správce při přezkumném jednání uznal a které nepopřel žádný z konkursních věřitelů. K tomu je třeba dodat, že pokud přísluší věřiteli pohledávka vázaná podmínkou odkládací, je vyloučeno, aby tato pohledávka byla v konkursu uspokojena, pokud tato podmínka trvá. Věřitel ale má právo, aby realizace pohledávky byla zajištěna k rozdělení podstaty pro případ, že se podmínka splní. Zajištění se stane složením částky příslušné pohledávky u konkursního soudu. Pokud se splní podmínka, bude při rozdělení podstaty částka připadající na zajištěnou pohledávku věřiteli vydána. Jestliže se podmínka nesplní, uvolní se složená částka ve prospěch ostatních věřitelů. U podmíněné pohledávky, u níž není jisté, že se podmínka splní, a která tím ztrácí pro rozdělení podstaty majetkovou hodnotu, lze její zajištění

věřiteli odepřít.[188] Konkursní věřitelé, kteří přihlásili včas podmíněné pohledávky, mají hlasovací právo v řízení o nuceném vyrovnání pouze tehdy, přizná-li jim toto právo konkursní soud po slyšení ostatních věřitelů. Obvykle půjde o pohledávky ručitelů přihlášených podle § 20 odst. 4 ZKV. V případě, že pohledávka vůči úpadci vznikne, bude muset za něho plnit jeho závazky.

Ad c) věřitelé pohledávek, o nichž se dosud vedou nepravomocně skončené spory podle § 25 ZKV o nevykonatelných pohledávkách, které správce popřel dle § 24 odst. 1 ZKV.

Co je účelem tohoto ustanovení? V konkursním řízení často dochází k situacím, kdy nelze vydat rozvrhové usnesení z toho důvodu, že nejsou ještě pravomocně skončeny všechny incidenční spory. Jak si ukážeme v části věnované incidenčním sporům, incidenční spory se negativně promítají do průběhu konkursního řízení tím, že ho protahují, někdy velmi neúměrně. Z tohoto důvodu se přistupuje k tomu, že částky, které by měly připadnout na shora uvedené druhy nároků, soud uloží do úschovy, a v okamžiku, když se o těchto sporech rozhodne, soud je rozvrhne novým rozvrhovým usnesením. Tento způsob postupu však musí konkursní soud dobře zvážit, protože si lze představit, že s rostoucím počtem incidenčních sporů roste i nejistota toho, jak tato incidenční řízení dopadnou. Při velkém počtu konkursních věřitelů by soud patrně neměl uplatnit tento postup.

Další omezení konkursních věřitelů se týká toho, že v souladu s § 33 odst. 3 ZKV nelze k úhradě pohledávek konkursních věřitelů použít prostředky, s nimiž je podle zvláštního zákona možné naložit jen stanoveným způsobem. Těmito zvláštními zákony jsou například zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech (dále jen „zákon o odpadech"), zákon č. 18/1997 Sb., atomový zákon (dále jen „atomový zákon"), a zákon č. 44/1988 Sb., horní zákon (dále jen „horní zákon"). V souladu s těmito zájmy se bude jednat např. o finanční rezervy na rekultivaci, zajištění péče o skládku a asanaci po ukončení jejího provozu dle § 49 odst. 1 a 3 zákona o odpadech; prostředky pro zajištění vyřazování jaderného zařízení nebo pracoviště se zdrojem ionizujícího zařízení pro potřebu přípravy a realizace vyřazování z provozu dle § 18 odst. 1 písm. h) atomového zákona, a finanční rezervy na sanaci a rekultivaci pozemků dotčených těžbou a k vypořádání důlních škod dle § 31 odst. 6, § 32 odst. 2 a § 37a horního zákona. Z uvedeného vyplývá, že toto ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání upřednostňuje celospolečenský zájem před zájmy konkursních věřitelů.

[188] Steiner, V.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*. Komentář, str. 192.

Kapitola VII.
Věřitelské orgány

Doposud jsme se věnovali věřitelům v konkursním řízení, kteří vystupovali jako jednotlivci. Následující výklad se bude zabývat masou věřitelů, která je pro konkursní řízení charakteristická. Navíc jak si ukážeme, tato organizovaná masa bude mít povahu zvláštního procesního subjektu. Porozumět chování jednotlivých věřitelů je sice důležité, ale neméně důležité je porozumět tomu, jak funguje velká organizovaná skupina věřitelů, která z hlediska procesního práva působí jako zvláštní procesní subjekt. Tento zvláštní procesní subjekt je zjevně ovládán jinou dynamikou, než jakou jsou ovládáni jednotliví věřitelé.

Jedním z charakteristických rysů konkursního řízení je mnohost věřitelů. Věřitelé, kteří uplatňují nároky a které zákon o konkursu a vyrovnání označuje za „konkursní věřitele" ve smyslu § 7 ZKV, jsou účastníky řízení a tudíž i procesními subjekty. Ale v mnoha případech je to právě mnohost těchto procesních subjektů, která je na ujmu účasti jednotlivých konkursních věřitelů. V důsledku velkého množství procesních subjektů může snadno docházet k nepřiměřeným průtahům a jiným potížím.[189] Z těchto důvodů je nezbytné, aby se tyto procesní subjekty zorganizovaly do takové struktury, která zajistí účelný a hospodárný průběh konkursního řízení. V důsledku toho se vytvářejí různé věřitelské organy. Je přitom na zákonodárci, jakou dá těmto orgánům volnost či nakolik je omezí, což je odrazem liberalistického nebo absolutistického nazírání zákonodárce.[190] Podle F. Zoulíka je na ně třeba pohlížet jako na zvláštní procesní subjekty, které jsou povolány k tomu, aby v rámci řízení vyjadřovaly stanoviska věřitelů a vykonávaly i další oprávnění, které jim zákon svěřuje.[191] Jejich úkolem v konkursu je mimo zajištění účelnosti a hospodárnosti konkursního řízení i zajištění ochrany kolektivního zájmu všech konkursních věřitelů, který se nemusí ztotožňovat s partikulárními zájmy jednotlivých konkursních věřitelů.[192] Toto je patrně základní princip, na základě kterého je možno interpretovat veškerá pravidla, jež se fungování těchto orgánů týkají. Navíc tato zásada je do určité míry vyjádřena v § 11 odst. 7 ZKV. Je sice pravda, že toto ustanovení se týká věřitelského výboru, případně zástupců věřitelů, ale lze ji vztáhnout i na schůzi věřitelů.

Zde se nabízí určitá paralela s orgány právnických osob, prostřednictvím kterých činí právnické osoby právní úkony. V konkursním řízení ale věřitelé právnickou osobu netvoří, nejsou zde tedy ani žádné orgány ve smyslu hmotněprávním. Věřitele spojují jen stejné majetkoprávní zájmy, které však mohou mít i protichůdné tendence. Věřitelské orgány nejsou tedy orgány ve smyslu, v jakém jsme zvyklí nahlížet na orgány právnických osob. Věřitelské orgány jsou sice orgány masy konkursních věřitelů, ale tato masa netvoří právnickou osobu. V tomto ohledu jsou věřitelské orgány procesními subjekty, jak na to již bylo poukázáno, a jejich existence se opírá o předpisy procesního práva. Jednají-li místo věřitelů, nejednají tak z toho důvodu, že by nebyl každý jednotlivý věřitel způsobilý k právním úkonům, ani proto, že by všichni konkursní věřitelé tvořili nějakou entitu s právní subjektivitou, nýbrž proto, že je pro průběh řízení účelnější, jednají-li orgány, než aby každý věřitel jednal sám. Věřitelské orgány jsou, jak již bylo uvedeno shora, zvláštní procesní subjekty, jež jsou povolány k tomu, aby v rámci řízení vyjadřovaly stanoviska věřitelů a vykonávaly i další oprávnění, která jim

---

[189] Navíc i kapacita soudních místností je omezená, obzvláště v případech, kdy se konkursního řízení účastní stovky nebo dokonce tisíce věřitelů.

[190] K tomu blíže Schelleová, I.: „Vymezení věřitelských orgánů" in *Konkursní noviny* č. 2/2004, 21. 1 2004.

[191] Zoulík, F.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 64.

[192] Tyto zájmy se vlastně nikdy nebudou ztotožňovat, neboť to vyplývá z podstaty konkursu, jehož cílem je poměrně uspokojit konkursní věřitele.

zákon svěřuje. Je třeba je však odlišovat od účastníků řízení.[193] Ještě je nutno připojit další důležitou poznámku. Na věřitelské orgány nelze nahlížet jako na zástupce věřitelů ve smyslu ustanovení o zastupování, jak je známe např. z občanského zákoníku. Konkursní věřitelé jim totiž žádné zplnomocnění nedelegují. Věřitelské orgány nemohou nahradit věřitele při uplatňovaní některých oprávnění.[194] Věřitelské orgány nejsou ani oprávněny k tomu, aby podávaly žaloby, jimiž se zahajují incidenční spory.[195]

Stejně jako i jiné úpravy úpadkového práva, které existují ve světě, nebo obdobně jako i úprava, která se připravuje v současné době v České republice, i zákon o konkursu a vyrovnání umožňuje, aby se masa věřitelů organizovala a strukturovala.[196] Základním orgánem konkursních věřitelů je schůze věřitelů.[197] Schůze konkursních věřitelů je s ohledem na množství konkursních věřitelů, kteří se jí zpravidla účastní či mohou účastnit, ještě příliš početné těleso na to, aby mohla úspěšně řídit a kontrolovat běh každodenních událostí konkursního řízení. Proto se vytváří těleso ještě užší a pružnější, ve kterém je v souladu s platnými právními předpisy koncentrována pravomoc kontrolovat práci konkursního správce.[198] Mezi taková tělesa podle v současné době platného zákona o konkursu a vyrovnání je třeba počítat věřitelský výbor a zástupce věřitelů. Úkolem všech těchto orgánů je chránit společný zájem konkursních věřitelů ve smyslu § 11 odst. 7 ZKV. Věřitelský orgán vykonává úkoly, které mu ukládá buď zákon o konkursu a vyrovnání, nebo soud. Pokud po stránce organizační, není ustanovena vyšší forma věřitelského orgánu než je schůze věřitelů, vykonává jeho působnost schůze věřitelů podle § 11a ZKV.

Jak jsme si již řekli, schůzi věřitelů je nutno považovat za základní orgán konkursních věřitelů. Podle § 10 odst. 1 ZKV soud svolává schůzi konkursních věřitelů, je-li toho třeba pro zjištění jejich stanovisek potřebných pro další vedení konkursu. Zde je třeba odlišovat schůzí věřitelů od soudního jednání, ke kterému byli přizváni všichni věřitelé, např. přezkumné jednání dle § 21 ZKV, ve kterém jednají věřitelé jako procesní subjekty každý sám za sebe. V případě schůze věřitelů se vytváří do určité míry jednotné mínění stran dalšího postupu v konkursním řízení. Schůzi konkursních věřitelů řídí soud, který také určuje předmět jednání. Takovouto schůzi věřitelů je tedy nutno považovat za jednání soudu ve smyslu § 155 a násl. OSŘ. Totéž platí i o schůzi konkursních věřitelů svolaných na návrh konkursním správcem v souladu s § 10 odst. 1 ZKV nebo na návrh věřitelského orgánu. Ovšem v případě, kdy je schůze svolána konkursním věřitelem, věřitelským orgánem nebo některým z konkursních věřitelů, tedy bez součinnosti soudu, nelze takovou schůzi považovat za řádnou schůzi konkursních věřitelů ve smyslu zákona o konkursu a vyrovnání; taková schůze je jen soukromou iniciativou bez jakýchkoliv právních následků,[199] i když se na ní konkursní věřitelé mohou neformálním způsobem domluvit na nějakém dalším postupu. Dále platí, že pokud je schůzi

---

[193] Schelleová, I.: „Vymezení věřitelských orgánů" in *Konkursní noviny* č. 2/2004, 21. 1 2004.

[194] O tom Schelleová, I.: „Vymezení věřitelských orgánů", ale i Zoulík, F.: *Zákon o konkursu a vyrovnání,* str. 65.

[195] Vyplývá to z logiky věci. Věřitelské orgány totiž hájí kolektivní zájem všech věřitelů, nikoliv partikulární zájmy jednotlivých konkursních věřitelů. Zahájením incidenčního sporu by věřitelský orgán začal hájit partikulární zájmy jednotlivce.

[196] V insolvenčním zákonu se jedná o ustanovení § 46 - § 68 InsZ.

[197] Zdá se, že autoři J. Zelenka a J. Maršíková nechtějí přiznat schůzi věřitelů statut věřitelského orgánu. Proti tomu lze namítat, věřitelská schůze je již určitou organizační strukturou, která slouží k ochraně kolektivního zájmu všech konkursních věřitelů. Zásadním rozdílem mezi schůzí věřitelů a ostatními věřitelskými orgány, je ten, že zatímco schůze věřitelů není voleným orgánem, ostatní věřitelské orgány, věřitelský výbor a zástupce věřitelů, jsou orgány volené konkursními věřiteli.

[198] Přičemž použijeme-li zde slova kontrolovat, nemusí to vždy znamenat jen dozor či dohled, ale i spolupráci, která se může ukázat pro věřitele velice plodnou.

[199] Zelenka, J., a Maršíková, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 252.

věřitelů nutno považovat za jednání soudu ve smyslu 155 a násl OSŘ, tedy nikoliv za neformální setkání konkursních věřitelů, je nutno o průběhu schůze sepsat protokol v souladu s § 40 OSŘ.

Zákon o konkursu a vyrovnání zná ještě další situaci, kdy soud svolává schůzi věřitelů. Jde o případ povolení ochranné lhůty, kdy současně s povolením ochranné lhůty podle § 5b odst. 5 ZKV zákon soudu ukládá, aby svolal schůzi věřitelů, na které se zvolí věřitelský výbor. Jak si ukážeme dál, tento druh schůze věřitelů se poněkud odlišuje od schůze věřitelů, ke které dojde ve fázi po prohlášení konkursu.

Zde si je však ještě třeba uvědomit, že působnost schůze věřitelů se nezužuje pouze na volbu dalších věřitelských orgánů, ale že má svůj význam v případech, kdy ji svolává soud, aby přihlédl k vyjádření věřitelů. K tomu může dojít např. v případě, kdy věřitelé odmítnou vyslovit souhlas se smlouvou o fúzi úpadce nebo převodu jmění úpadce na společníka úpadce ve smyslu § 27b odst. 2 ZKV.[200] Navíc pokud není zajištěn výkon věřitelského výboru či zástupce věřitelů, může oprávnění těchto věřitelských orgánů vykonávat právě schůze věřitelů.

Zatím jsme si ještě ale plně nevyjasnili otázku, kdo se může účastnit schůze věřitelů. Odpověď na ni byla již částečně naznačena shora. Bude se vždy jednat o konkursní věřitele ve smyslu ustanovení § 7 ZKV. V souladu s § 10 odst. 3 ZKV na ní však mohou hlasovat jen ti věřitelé, jejichž pohledávka již byla zjištěna ve smyslu § 23 odst. 1 ZKV. Ovšem soud může přiznat hlasovací právo věřitelům, jejichž pohledávky jsou podmíněné, nezjištěné či sporné. Lze si představit i situaci, kdy se budou schůze věřitelů účastnit pouze věřitelé s dosud nezjištěnými pohledávkami, a bude se jednat o věc, která nesnese odkladu. Jiná situace ale nastává v případě, kdy dojde ke svolání schůze věřitelů v ochranné lhůtě na základě § 5b odst. 5 ZKV. Této schůze se totiž účastní věřitelé označení dlužníkem v návrhu na povolení ochranné lhůty a věřitelé, kteří se přihlásili k řízení. Na tento druh schůze nelze užit pravidlo stanovené ustanovením § 10 odst. 3 ZKV, podle kterého na schůzi věřitelů mohou hlasovat jen konkursní věřitelé, jejichž pohledávka byla zjištěna. To, že podle tohoto ustanovení nelze postupovat, plyne z logiky věci, protože ke zjišťování pohledávek se přistoupí až po prohlášení konkursu.

Jestliže jsme hovořili o hlasování, je na místě připomenout, že hlasovací právo ve schůzích konkursních věřitelů mají pouze konkursní věřitelé. Hlasovací právo nemají tedy např. věřitelé s nároky vyloučenými z konkursu, věřitelé mající jen nároky za podstatou, věřitelé s nárokem na vyloučení určité věci z podstaty. Co se týče počtu hlasů, který mají jednotliví konkursní věřitelé, uplatní se pravidlo uvedené v § 10 odst. 2 ZKV, podle kterého se hlasy hlasujících věřitelů počítají podle velikosti jejich pohledávek. Neuplatňuje se tedy pravidlo co věřitel, to jeden hlas.[201] Ovšem hlasuje-li se tímto způsobem, kdy se velikost každého hlasu posuzuje podle velikosti pohledávky, kterou má ten který konkursní věřitel, vylučuje se tím i možnost tajného hlasování.[202] Věřitelé mohou hlasovat buď osobně, nebo mohou být na schůzi zastoupeni zástupcem, který samozřejmě musí být vybaven patřičnou plnou mocí. K platnosti usnesení a k platnosti volby věřitelského výboru je třeba prosté většiny hlasů. Přičemž zákon nestanoví minimální počet členů, kteří se musí účastnit schůze věřitelů, aby

[200] Je sice pravda, že zákon v případě situace vyjádřené v § 27b odst. 2 ZKV nestanoví postup, jak získat souhlas konkursních věřitelů s takovouto smlouvou, ale svolání schůze konkursních věřitelů se v takovémto případě jeví jako možné logické řešení. Obdobný názor vyjádřili i Zelenka a Maršíková (Zelenka, J., a Maršíková, J: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 717.)

[201] Tuto situaci řeší obdobně i § 49 InsZ, podle kterého platí, že na každou 1 Kč pohledávky připadá jeden hlas.

[202] Mimochodem, zákon způsob hlasování neřeší. A je to patrně právě z tohoto důvodu.

byla usnášeníschopná. Z tohoto důvodu platí, že schůze konkursních věřitelů je usnášeníschopná, i když se jí účastní jen jeden konkursní věřitel bez ohledu na výši jeho pohledávky. Lze si také snadno představit i situaci, kdy se na schůzi věřitelů nedostaví žádný věřitel. V případě, kdy půjde o schůzi věřitelů, kterou svolal soud za účelem zjištění stanoviska věřitelů, soud rozhodne podle svého uvážení.

Zde je třeba poukázat na zvláštnost schůze věřitelů, která jako orgán konkursní věřitelů má chránit kolektivní zájem všech věřitelů: čím více konkursních věřitelů se účastní schůze věřitelů, tím více bude schůze věřitelů reflektovat kolektivní zájem všech věřitelů, avšak v případech, kdy se schůze věřitelů bude účastnit malý počet věřitelů, schůze věřitelů bude reflektovat už jen zájem této menší skupiny věřitelů, který může být dokonce v rozporu s kolektivním zájmem všech věřitelů. Z tohoto důvodu by se konkursní věřitelé měli snažit o co největší účast na schůzi věřitelů. Zdá se však, že účast věřitelů na schůzi věřitelů je podmíněna způsobem obesílání konkursních věřitelů, což je opět dáno počtem konkursních věřitelů. Autoři J. Zelenka a J. Maršíková uvádějí, že pokud se konkursní věřitelé obesílají klasickým způsobem, tj. každý věřitel je obesílán individuálně, k nařízenému jednání se dostaví až 50 % obeslaných věřitelů. Ovšem v případech, kdy se konkursním věřitelům doručuje v souladu s § 66c ZKV prostřednictvím vyvěšením písemnosti na úřední desce soudu a současným zveřejněním v Obchodním věstníku, dostaví se pouze 5 % konkursních věřitelů.[203] Vzhledem k tomu, že ve velkých konkursech se doručování provádí vyvěšováním na úřední desce soudu za současného zveřejnění v Obchodním věstníku, praxe je taková, že schůze věřitelů není schopna hájit kolektivní zájem všech věřitelů. Místo toho se často stává, že je prosazován partikulární zájem jen určité skupiny věřitelů, která se schůze věřitelů skutečně účastní. Insolvenční zákon tuto situaci řeší v § 54 odst. 1 InsZ, podle kterého platí, že pokud usnesení schůze věřitelů odporuje společnému zájmu věřitelů, může je insolvenční soud zrušit. Na druhou stranu navrhovaný zákon věřitelům dává možnost rozhodnutí soudu o zrušení jejich schůze napadnout opravným prostředkem.

Co se však týče doručování, lze předpokládat, že situace se příliš nezmění. Navrhované ustanovení § 71 odst. 1 InsZ stanoví, že „soudní rozhodnutí, předvolání, vyrozumění nebo jiná písemnost insolvenčního soudu nebo účastníků se v insolvenčním řízení doručují pouze vyvěšením písemnosti na úřední desce insolvenčního soudu a jejím současným zveřejněním v insolvenčním rejstříku". Zde je si třeba připomenout, že součástí navrhovaného insolvenčního zákona je též insolvenční rejstřík, který bude přístupný i po internetu. Nelze se však domnívat, že tento nový způsob doručování bude mít výraznější dopad na účast věřitelů na schůzi věřitelů, neboť jak jsme si ukázali, nejúčinnějším způsobem doručování je klasický způsob doručování, který však již insolvenční zákon nezná.

Další důležitou otázkou je, kdy svolat schůzi věřitelů. K odpovědi na tuto otázku je možno vycházet ze dvou kriterií. V konkursu, ve kterém se účastní více než padesát konkursních věřitelů a kdy je tedy ustanovení věřitelského výboru obligatorní, je třeba svolat schůzi konkursních věřitelů co nejdříve, aby mohl být zvolen věřitelský orgán, kterým ve většině případů bude věřitelský výbor.[204] Dalším kriteriem by mělo být to, jak rychle bude nutné přistoupit ke zpeněžení úpadcova majetku. V případě podnikatele, který vlastní podnik, je třeba se ještě ptát, jestli je tento podnik v provozu nebo jestli tento podnik již delší dobu není provozován. V případě podniku, který bude stále ještě v provozu, se může jevit jako účelné takový podnik zpeněžit např. formou prodeje jednou smlouvou mimo dražbu dle § 27a ZKV,

[203] Zelenka, J., a Maršíková, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 253.

[204] Avšak ani možnost volby zástupce věřitelů se nevylučuje v případech, kdy do konkursního řízení bude přihlášeno méně než 51 věřitelů.

ale k takovému postupu může správce přistoupit až poté, co je ustanoven věřitelský výbor, po jehož vyjádření a následném souhlasu soudu může správce konkursní podstaty přistoupit k této formě zpeněžení. V případě podniku se nabízejí i jiné možnosti, jako například jeho pronájem. Ke všem těmto operacím je však nutný fungující věřitelský výbor, v případě konkursů s méně než padesáti jedna konkursními věřiteli zástupce věřitelů, a je při nich třeba postupovat rychle, aby se cena podniku neznehodnotila.

Jak již bylo uvedeno, ke svolání schůze věřitelů může dojít již v případě povolení ochranné lhůty. Obvykle k tomu dojde ale až po prohlášení konkursu, což určitě není ideální situace z pohledu konkursních věřitelů, avšak tato skutečnost vyplývá z toho, co jsme si řekli o tom, kdo může být účastníkem schůze věřitelů. Do té doby se uplatňují jiné mechanismy kontroly činnosti správce konkursní podstaty, obzvláště dohled soudu podle § 12 ZKV.[205] Navíc si je třeba uvědomit, že od prohlášení konkursu do ukončení přezkumného jednání, v jehož rámci se pohledávky zjišťují, může uběhnout i několik měsíců, jak si ukážeme v části o přezkumném jednání. Podle konkursní soudkyně I. Mlejnkové by v takovém případě mělo dojít ke svolání schůze věřitelů v krátkém období po uplynutí přihlašovací lhůty ve smyslu § 20 odst. 1 ZKV.[206] Zde by soud mohl v souladu s § 10 odst 3 ZKV uplatnit své oprávnění a umožnit hlasovat i těm konkursním věřitelům, jejichž pohledávka nebyla ještě zjištěna, je sporná, popřípadě je podmíněná.

Jak jsme si řekli, nejdůležitějším úkolem schůze věřitelů, i když zcela jistě nikoliv jediným, je volba věřitelského výboru, případně zástupce věřitelů. Podle pravidla nastoleného v § 11 odst. 1 ZKV platí, že pokud přesahuje počet věřitelů v konkursním řízení 50 členů, je volba věřitelského výboru obligatorní, jinak je fakultativní. Je-li však konkursních věřitelů padesát nebo méně, věřitelé si mohou zvolit zástupce věřitelů, jehož postavení je v souladu s § 11 odst. 1 ZKV obdobné postavení věřitelského výboru. Z toho tedy plyne, že v případě konkursního řízení, kterého se účastní méně než 51 konkursních věřitelů, je ustanovení dalšího věřitelského orgánu fakultativní.

Do působnosti schůze věřitelů patří nejen zvolení věřitelského výboru, ale i stanovení počtu jeho členů. Podle § 11 odst. 4 ZKV členy věřitelského výboru a jejich náhradníky volí schůze konkursních věřitelů a potvrzuje soud. Zde by se měla uplatnit zásada, na kterou bylo již upozorněno a jež je vyjádřena v § 11 odst. 7 ZKV; podle ní je věřitelský výbor povinen chránit společný zájem všech věřitelů. Jestliže je tedy prováděna volba do věřitelského vý-

---

[205] Zde je patrně na místě učinit poznámku týkající se dvou věcí: (a) odpovědnosti správce konkursní podstaty a (b) institutu opatrovníka.
Ad (a): Je třeba si uvědomit, že podle § 8 odst. 2 ZKV odpovídá správce za škodu vzniklou porušením povinnosti, kterou mu ukládá zákon nebo soud. K tomu lze dodat, že tento mechanismus asi není dostatečně účinný na to, aby zamezil některým škodám vzniklým v důsledku nedbalosti ze strany správce konkursní podstaty.
Ad (b): Je sice pravda, že ustanovení § 5b odst. 5 ZKV stanoví, že soud může ustanovit věřitelům opatrovníka, ale toto je poněkud v rozporu s ustanovením § 11a ZKV, podle kterého platí, že dokud není ustanoven věřitelský výbor nebo zástupce věřitelů, vykonává působnost věřitelského výboru schůze věřitelů. Patrně se jedná o chybu zákonodárce, který zákonem č. 105/2000 Sb. s účinností od 1. května 2000 zrušil institut opatrovníka, který upravoval právě § 11a ZKV, aniž by odkaz na opatrovníka důsledně odstranil i v ustanovení § 5b odst. 5 ZKV, čímž vytvořil dosti nepřehlednou situaci stran existence či neexistence institutu opatrovníka. Ovšem vzhledem k tomu, že v § 11a ZKV byl zrušen, lze mít za to, že záměrem zákonodárce byla tento institut zrušit. O tom hovoří i důvodová zpráva k návrhu insolvenčního zákona, podle které ustanovení opatrovníka „vedlo ve svých důsledcích začasté k umenšení vzájemné kontroly mezi procesními subjekty (jež se prostřednictvím kolektivního orgánu prosazuje účiněji) a tím i k výraznému oslabení práv věřitelů". (Návrh insolvenčního zákona. Důvodová zpráva k § 68 InsZ.

[206] Mlejnková, I.: „Poradna konkursních novin" in *Konkursní noviny* č. 7/2004, 31. 3. 2004.

boru, měli by do něj být navrženi kandidáti reprezentující celé spektrum všech konkursních věřitelů. Měli by do něj být zvoleni poměrně věřitelé všech tříd pohledávek. Toto stanovisko stávající zákon bohužel explicitně nestanoví. Navrhovaná úprava insolvenčního zákona je v tomto ohledu poněkud explicitnější, neboť podle § 57 odst. 1 InsZ ve věřitelském výboru mají být zastoupeny všechny skupiny věřitelů podle povahy jejich pohledávek.[207]

Podle § 11 odst. 2 ZKV má mít věřitelský výbor tři až devět členů.[208] Z praktického důvodu je vhodné, aby věřitelský výbor měl lichý počet členů, aby během hlasování věřitelského výboru nedocházelo k patovým situacím, kdy by se členové věřitelského výboru nemohli dohodnout ohledně nějaké otázky. Soudu je v procesu volby věřitelského výboru dáno výsadní postavení tím, že sice podle § 11 odst. 4 ZKV členy věřitelského výboru a jejich náhradníky volí schůze věřitelů, ale soud volbu potvrzuje.

Jedná se o důležité ustanovení, protože je tak dána určitá pojistka proti tomu, aby byl zvolen výbor, který by upřednostňoval určité partikularistické zájmy. Soud může členy výboru odvolat. Typickým důvodem pro odvolání člena věřitelského orgánu soudem je posléze zjištěný či nově vzniklý střet zájmů.[209] Dalším důvodem je hrubě neuspokojivý výkon dohledu nad správcem, ne-li přímo snad nějaké jeho protiprávní jednání dotýkající se konkursu. Může to ovšem být i situace, kdy pohledávka člena věřitelského orgánu byla popřena, důvodnost takového popření je zcela zjevná a soud má vážnou, okolnostmi věci a chováním věřitele opodstatněnou obavu, že tento věřitel nebude mít zájem dostatečně důsledně hájit společný zájem všech věřitelů a usilovat o co nejlepší výsledek konkursu.[210]

Ovšem i tato pojistka má své nedostatky, neboť může dojít k situaci, kdy náhradníci nebudou zárukou toho, že věřitelský výbor bude postupovat v řízení nestranně. Bude mít v takovém případě svolání nové schůze věřitelů za účelem volby nového výboru věřitelů smysl? Samozřejmě, že k takovému kroku bude soud moci přistoupit, ale tam, kde nebude mezi konkursními věřiteli existovat vůle k tomu, aby se na schůzi věřitelů sešli všichni věřitelé, a tam, kde se sejde opět jen úzká skupina (či klika) věřitelů, která má zájem na tom, aby konkurs probíhal určitým způsobem, který bude v souladu s partikularistickými zájmy této skupiny, nová volba věřitelského výboru patrně nepřinese nic nového.

Zatím jsme si neřekli nic o tom, kdo může být zvolen do věřitelského výboru. V případě členů věřitelského výboru se uplatní § 66c ZKV, z čehož vyplývá, že členy věřitelského výboru a jejich náhradníky mohou být všichni konkursní věřitelé s výjimkou vedoucích pracovníků dlužníka (úpadce), společníků dlužníka (úpadce), je-li jím veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, nebo společnost s ručením omezeným, a společníků akciové společnosti, pokud působí v jejich orgánech anebo vlastní akcie odpovídající více než desetině základního jmění společnosti; v případě těchto osob nemohou být členy věřitelského výboru ani osoby těmto osobám blízké.

Pečlivý výběr osob do věřitelského výboru je důležitý, protože jeho pravomoc je, jak si ukážeme, rozsáhlá. Podle současného znění zákona o konkursu a vyrovnání má věřitelský výbor, případně zvolený zástupce věřitelů, práva o povinnosti, které lze rozdělit do několika

---

[207] Insolvenční zákon ale už nezná třídy věřitelů.

[208] Nově navrhovaná úprava stanoví počet mezi třemi až sedmi členy věřitelského výboru z důvodů větší operativnosti. Viz § 56 odst. 2 InsZ a též i důvodová zpráva k tomuto ustanovení.

[209] Např. zástupce věřitelů podá proti správci vylučovací žalobu, nebo se zjistí, že je dlužníkem úpadce nebo je tu jiná vazba či okolnost ohrožující jeho nestrannost a hodnověrnost.

[210] Mlejnková, I.: „Poradna konkursních novin" in *Konkursní noviny* č. 7/2004, 31. 3. 2004.

skupin. Jak jsme si již řekli, k ustanovení věřitelského výboru dochází už v případě ochranné lhůty. V případě povolení ochranné lhůty soud svolá schůzi věřitelů a schůze věřitelů zvolí věřitelský výbor.[211] Takto zvolený věřitelský výbor dává v souladu s § 5c ZKV souhlas s prodloužením ochranné lhůty na návrh dlužníka, přičemž návrh na tento souhlas musí dlužník podat v průběhu tříměsíční ochranné lhůty. V rámci ochranné lhůty také podává věřitelský výbor dle § 5d písm. c) ZKV návrhy na omezení dlužníka po dobu ochranné lhůty. V souladu s tímto ustanovením soud může rozhodnout na návrh věřitelského výboru, aby některé právní úkony dlužník nečinil vůbec nebo jen po předchozím souhlasu věřitelského výboru. Dalším oprávněním věřitelského výboru v souvislosti s průběhem ochranné lhůty je, že dlužníkovi poskytuje součinnost v souladu s ustanovením § 5d písm. e) ZKV. Součinnost spočívá v tom, že dlužník je povinen soustavně informovat věřitelský výbor o tom, jaké podniká kroky k překonání úpadku. Implicitně je tak stanovena povinnost věřitelského výboru spolupracovat s dlužníkem v takovém rozsahu, který by umožňoval dlužníkovi podávat soustavně informace o tom, jakým způsobem překonává úpadek. Ovšem v případě, že se věřitelský výbor soustavně neschází či jiným způsobem znemožňuje dlužníkovi, aby soustavně informoval věřitelský výbor o tom, jaké kroky podniká k tomu, aby překonal úpadek, znemožňuje tak dlužníkovi, aby mohl vykonávat povinnost uloženou mu zákonem. V takovém případě bude věřitelský výbor odpovídat věřitelům za případné škody.

Do další skupiny práv a povinností lze zahrnout práva a povinnosti, které věřitelskému výboru plynou z jeho součinnosti se soudem. Předně věřitelský výbor navrhuje soudu svolat schůzi konkursních věřitelů. Dle § 10 odst. 1 ZKV soud tuto schůzi svolá vždy. V souladu s § 11 odst. 5 ZKV věřitelský výbor plní úkoly, které mu ukládá soud nebo jež mu stanoví zákon o konkursu a vyrovnání. V souladu se stejným ustanovením je věřitelský výbor také oprávněn podávat soudu návrhy týkající se průběhu řízení. Implicitně se tak ale jedná o povinnost, která vyplývá z povinnosti chránit kolektivní zájem všech věřitelů a z povinnosti postupovat s odbornou péčí. Podle § 27 odst. 2 ZKV soud přihlíží k vyjádření věřitelského výboru ohledně prodeje mimo dražbu plánovanou správcem konkursní podstaty. Podle § 29 odst. 3 ZKV se věřitelský výbor může účastnit projednání závěrečné zprávy o zpeněžování. Před projednáním musí soud obeslat věřitelský výbor a po projednání závěrečné zprávy soud doručí věřitelskému výboru usnesení o konečné zprávě.

Další skupina práv a povinností se týká práv a povinností vztahujících se k součinnosti věřitelského výboru se správcem konkursní podstaty. Přitom se ale nedá v některých případech přímo říci, že by se jednalo pouze o exkluzivní součinnost mezi věřitelským výborem a správcem. Tento druh součinnosti totiž v sobě také zahrnuje zároveň i součinnost se soudem. Podle § 8 odst. 3 ZKV věřitelský výbor dává správci souhlas se zadáním činnosti na účet podstaty, k níž je správce povinen, třetím osobám. K něčemu takovému přitom může dojít v případě náročných konkursů, kdy konkursní věřitel zadá některou činnost, kterou by jinak musel vykonávat on sám, nějakému odborníkovi, aby tak postupoval v souladu s imperativem postupovat s odbornou péčí, kterou mu ukládá § 8 odst. 2 první věta ZKV. Není-li v takovémto případě věřitelský výbor ustanoven a nebyl-li zvolen ani zástupce věřitelů, musel by správce žádat o souhlas schůzi věřitelů. Podle § 8 odst. 3 ZKV platí, že věřitelé jsou oprávněni se souhlasem soudu a na základě souhlasu věřitelského výboru poskytnout správci konkursní podstaty zálohu k úhradě jeho výdajů. K takovým situacím bude docházet při zpeněžování podstaty. V souladu s § 11 odst. 5 ZKV věřitelský výbor dohlíží na činnost správce

[211] Nelze-li svolat schůzi věřitelů, soud ustanoví věřitelům opatrovníka. Samozřejmě v případě opatrovníka nelze zvolit věřitelský výbor, a to z toho důvodu, že členy věřitelského výboru mohou být jen konkursní věřitelé ve smyslu § 7 ZKV.

a průběžně schvaluje výši a správnost hotových výdajů správce a nákladů spojených s udržováním a správou podstaty.

Další práva a povinnosti věřitelského výboru se týkají provozování úpadcova podniku. K tomu se váže § 14a odst. 1 ZKV, které opravňuje správce konkursní podstaty k tomu, aby činil za úpadce právní úkony potřebné k provozování podniku včetně uzavírání smluv o úvěru za účelem financování dovozu poskytnutého podle zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou, ve znění pozdějších přepisů. Toto ustanovení je ovšem vázáno na předchozí souhlas věřitelského výboru podle § 18a odst. 1 ZKV. K této skupině práv a povinností věřitelského výboru také patří jeho právo vyjádřit se k navrženému ukončení provozu úpadcova podniku dle § 18 odst. 2 ZKV. Další skupina práv a povinností věřitelského výboru má význam při přípravě soupisu konkursní podstaty a jejího ocenění. Podle 18 odst. 1 ZKV věřitelský výbor poskytuje správci konkursní podstaty součinnost při sepisování konkursní podstaty a v souladu s § 18 odst. 5 ZKV navrhuje ocenění podstaty znalcem. Zvláštní význam má § 26a odst. 2 ZKV, které se týká společného jmění manželů. V případě prohlášení konkursu přechází z úpadce na správce konkursní podstaty oprávnění uzavřít dohodu o vypořádání společného jmění úpadce a jeho manžela. Dohody o vypořádání společného jmění jsou však neplatné, neposkytne-li k nim věřitelský výbor souhlas. Dle § 27 odst. 6 ZKV věřitelský výbor také musí projevit souhlas s vyloučením nedobytných pohledávek, věcí, práv nebo jiných majetkových hodnot z podstaty. K tomu obyčejně dojde po marných pokusech zpeněžit tyto věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty nebo v případě, kdy by náklady zpeněžení převýšily očekávaný výtěžek.

K další skupině práv a povinností věřitelského výboru patří práva a povinnosti, které lze označit za obecná. Měla by sloužit jako kriterium činnosti věřitelského výboru. Jedná se především o povinnost chránit společný zájem konkursních věřitelů (§ 11 odst. 7 ZKV), povinnost postupovat s odbornou péčí, z čehož plyne odpovědnost za škodu vzniklou porušením povinností, které věřitelskému výboru ukládá zákon nebo soud (§ 11 odst. 8 ZKV). Nakonec je ještě třeba zmínit nárok věřitelského výboru na odměnu a náhradu nutných výdajů spojených s výkonem funkce (§ 11 odst. 8 ZKV).

Co se týče budoucnosti věřitelských orgánů, jak je předestřena v insolvenčním zákoně, zdá se, že jejich pozice bude oproti stávající úpravě. Určité obavy vzbuzuje skutečnost, že na programu první schůze věřitelů poté, co byl ustanoven insolvenční správce, mohou se podle § 29 odst. 1 InsZ věřitelé usnést na tom, že ustanoveného insolvenčního správce odvolávají z funkce a že ustanovují nového insolvenčního správce. To je velký posun oproti současné úpravě, kde se sice věřitelé mohli podle § 8 odst. 5 ZKV usnést na návrhu, aby byl správce zproštěn funkce a ustanoven správce nový, ovšem byla zde pojistka ve formě soudu, který takový návrh mohl zamítnout, pokud měl o změně v osobě správce závažné pochybnosti. Této situace se obává J. Maršíková, která k tomu uvádí: „[...] pokud správce konkursní podstaty nebude provádět insolvenční řízení tak, jak si budou přát největší věřitelé, a některému z nich se znelíbí, tak je tady velké nebezpečí, že iniciují svolání schůze, na které ho budou chtít vyměnit za někoho, kdo bude pro ně ‚povolnější'."[212] Ale sama Maršíková dále dodává, že tuto situaci zatím nelze předjímat a teprve praxe ukáže oprávněnost těchto obav.

[212] „Co čekat od nového zákona o úpadku? Hovoříme s místopředsedkyní Krajského soudu Hradec Králové JUDr. Jolanou Maršíkovou" in *Konkursní noviny*, č. 4/2006. 22. 2. 2006.

Kapitola VIII.
Zahájení konkursního řízení

Podle § 2 odst. 3 ZKV je proklamovaným cílem konkursního řízení dosáhnutí „poměrného uspokojení věřitelů z majetku tvořícího konkursní podstatu". Prvním krokem, který vede k poměrnému uspokojení věřitelů takového dlužníka, je podání návrhu na prohlášení konkursu. Podle § 4 odst. 1 ZKV je tento návrh „oprávněn podat dlužník nebo kterýkoliv z jeho věřitelů". V souladu s tím, co jsme si řekli by se v konkursním řízení měla, a proto by nemělo přicházet v úvahu, že by konkursní řízení zahajoval soud či nějaký jiný orgán z vlastního popudu, jak by tomu bylo, kdyby konkursní řízení bylo ovládáno zásadou oficiality. Tak tomu skutečně bylo až do srpna 2005, kdy zákon o finančních konglomerátech výrazně změnil zákoně o konkursu a vyrovnání tím, že do tohoto zákona včlenil část pátou, která pojednává o úpadcích finančních institucí. Právě tato novela umožnila, že podat návrh na prohlášení konkursu mohou i jiné osoby než, jak je uvedeno v § 4 ZKV. Podle § 66e ZKV podává návrh na prohlášení konkursu na majetek banky nebo spořitelního a úvěrního družstva poté, co jim byla odejmuta licence, a pobočky zahraniční banky orgán, který je oprávněn dozor nebo dohled nad činností těchto osob. Ale vzhledem k tomu, že tady se jedná o poměrně specifickou oblast, která se týká jen určité specializované oblasti konkursního řízení, lze učinit závěr, že konkursní řízení je z velké části ovládáno zásadou dispoziční.

Jestliže byla řeč o zahájení konkursního řízení a o zásadě dispoziční, je třeba se zmínit i o tom, že navrhovatel, který podal návrh na prohlášení konkursu, může vzít svůj návrh zpět až do prohlášení konkursu. V tomto případě soud řízení zastaví, budou-li s tím souhlasit všichni další navrhovatelé, kteří přistoupili do řízení. I toto je manifestací zásady dispoziční, i když v tomto případě se jedná již o její omezení, které spočívá v tom, že zákon stanoví, do kdy mohou navrhovatelé vzít svůj návrh zpět. Návrh na prohlášení konkursu nelze vzít zpět po prohlášení konkursu. Zkráceně lze říci, že celé konkursní řízení, nikoliv tedy jen jeho zahájení, je ovládáno zásadou dispoziční. Záleží pouze na věřitelích či na úpadci a na nikom jiném, jestli toto řízení bude zahájeno, a jak jsme naznačili, věřitelé do velké míry určují i průběh tohoto řízení.[213] Avšak na možnost iniciovat toto řízení lze pohlížet i jako na nejvýznačnější oprávnění, které věřitel v konkursním řízení má.

K tomu, aby mohlo být zahájeno konkursní řízení, musí na straně dlužníka existovat podmínky, které zákon o konkursu a vyrovnání spojuje s možností iniciovat konkursní řízení. Těmito podmínkami je existence majetkových vztahů, které se dostaly do krizové situace, jež je charakterizována jako úpadek.[214] Současná právní úprava zná dvě formy úpadku: insolvenci a předlužení. Insolvence je definována v ustanovení § 1 odst. 2 ZKV, podle něhož je dlužník v úpadku, jestliže má více věřitelů a není schopen po delší dobu plnit své splatné závazky. To se vztahuje i na situace, kdy dlužník zastavil platby; v takovém případě se na věc pohlíží tak, jako kdyby nebyl schopen plnit své splatné závazky po delší dobu a jako kdyby byl v úpadku. To je posun proti dřívější verzi zákona o konkursu a vyrovnání, podle které se vycházelo z toho, že se muselo jednat o objektivní neschopnost plnění, nikoliv o neochotu

[213] Každé pravidlo má svou výjimku a tou se v konkursním řízení jeví ustanovení § 66b odst. 1 ZKV, podle kterésoud může nařídit předběžné opatření i bez návrhu. Podle tohoto ustanovení půjde i o předběžné opatření, které soud nařídí v zájmu zajištění majetku dlužníka. Jedná se tedy o důvod předběžného opatření, které klasické předběžné nařízení tak, jak ho zná občanský soudní řád, nezná. Nezřídka tak dochází k zajištění dlužníkova majetku, ještě než dojde k meritornímu rozhodnutí o prohlášení konkursu, aby se tak zabránilo možným znehodnocením či zcizením dlužníkova majetku. Často návrh na toto předběžné opatření podávají navrhovatelé, kteří jsou věřiteli dlužníka.

[214] Zoulík, F.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 7.

plnění.[215] Navíc z toho, co bylo řečeno, by mělo vyplynout, že se musí jednat o peněžitá plnění, nikoliv o plnění věcná.

Zákon přesnou délku dobu, po kterou dlužník není schopen plnit své závazky, nijak nespecifikuje. F. Zoulík o tom píše: „Další podmínkou insolvence je požadavek, aby neschopnost plnit závazky trvala delší dobu. ‚Delší dobu' trvání platební neschopnosti nelze posuzovat jen z hlediska časového, tzn. považovat za rozhodující počet týdnů nebo měsíců, kdy insolvence trvá. Zákon má nepochybně na mysli určitou trvalost tohoto stavu, při jejímž posuzování je třeba vzít v úvahu řadu dalších okolností. Především bude mít prvořadý význam posouzení toho, zda je dlužník schopen obstarat si v dohledné době prostředky ke krytí pohledávek věřitelů."[216] Podle judikátu z roku 2004 platí, že pokud dlužník „neplní své splatné závazky po dobu nejméně šesti měsíců, pak ve smyslu ustanovení § 1 odst. 2 věty druhé [ZKV] lze mít zásadně za to, že je neplní po ‚delší dobu'".[217]

Nově schválený insolvenční zákon přistupuje k definici insolvence odlišně a dobu, po kterou musí trvat neschopnost plnit splatné závazky, stanoví přesně. Podle ustanovení § 3 odst. 1 InsZ platí, že dlužník je v úpadku, jestliže (a) má více věřitelů a (b) peněžité závazky *po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti* a (c) tyto závazky není schopen plnit. V důvodové zprávě insolvenčního zákona se k tomu uvádí, že „důvodem změny časového faktoru u platební neschopnosti je, aby k řešení krizových situací docházelo co nejdříve a bylo zcela jednoznačné, kdy vznikla povinnost podat insolvenční návrh."[218] Insolvenčním návrhem se podle nově schváleného insolvenčního zákona myslí návrh na zahájení insolvenčního řízení. Zde jsme svědky posunu, který, jak na to poukážeme, může mít vliv na postavení věřitelů v úpadkovém řízení: z neurčitě stanovené lhůty trvání insolvence, kde zákon o konkursu a vyrovnání dával soudu prostor pro úvahu, která vycházela z kombinace vágně stanoveného časového hlediska a dalších mimočasových hledisek, která se vázala k možnosti dlužníka obstarat si peněžní prostředky k vyrovnání svých splatných závazků, dochází k posunu směrem k čistě mechanické úvaze, založené na přesně určeném časovém hledisku, ve kterém další kriteria již nehrají žádnou roli. Z toho však nelze usuzovat, že soudy budou usuzovat čistě mechanicky. Co se však stane, bude to, že budou přísněji posuzovat dlouhotrvající neochotu plnit splatné závazky a tuto neochotu budou moci interpretovat jako dlouhotrvající neschopnost plnit.

Je otázkou, nakolik se toto ustanovení v novém insolvenčním zákoně osvědčí a nakolik negativně se promítne do pozice věřitelů. Zde je možno vycházet ze zkušeností, které byly učiněny v Maďarsku v první polovině devadesátých let minulého století se zavedením podobné lhůty. V roce 1992 byla do tamního úpadkového zákona novelou uvedena obdobná časová klauzule jako ta, která nyní existuje v § 3 odst. 1 InsZ. Obdobně jako v novém českém insolvenčním zákoně,[219] maďarský úpadkový zákon ukládal každému subjektu, který nebyl

---

[215] Tamtéž, str. 11. Obdobně též i R 52/98 [(Stanovisko NS ČR), XIV, str. 357 (181)]: "Jestliže dlužník je – objektivně vzato – schopen platit splatnou pohledávku věřitele, není však k její úhradě ochoten, nejsou splněny podmínky úpadku ve smyslu § 1 odst. 2 věty první [ZKV]."

[216] Tamtéž, str. 12.

[217] Rozhodnutí R 84/2004 citováno v díle, str. 5.

[218] Viz důvodová správa k Vládnímu návrhu insolvenčního zákona k § 3 InsZ. Zde je ještě třeba zdůraznit, že § 98 InsZ ukládá dlužníkovi, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou a zároveň podnikatelem, povinnost podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo při náležité pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku. Toto ustanovení je obdobou současného § 3 ZKV.

[219] Ustanovení § 98 odst. 1 InsZ ukládá dlužníkovi, který je buď právnickou osobou nebo fyzickou osobou, která je zároveň podnikatelem, povinnost podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo při náležité pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku.

schopen plnit své peněžité závazky po dobu delší než 90 dnů po lhůtě splatnosti, povinnost podat návrh na prohlášení úpadku. Výsledkem této novelizace bylo takové zavalení maďarských soudů návrhy na prohlášení úpadku, že toto ustanovení bylo zrušeno novelou z roku 1993.[220] V případě, že by v České republice došlo k tomu, že by se opakovala situace, která vznikla začátkem devadesátých let v Maďarsku, lze uvažovat o tom, že tato situace by nikterak věřitelům nepomohla, neboť šance na uspokojení jejich pohledávek se oddálila a patrně možná i zhoršila.

Na druhou stranu lze poukázat na to, že absence takovéto klauzule může vytvořit situaci, která by mohla vést k tomu, že úpadkový zákon by se mohl stát „bezzubým" – tedy že by nastala situace, že k podávání návrhu na prohlášení úpadku by docházelo příliš pozdě, kdy by dlužníkův majetek mohl být již značně zmenšen, čímž by došlo ke shoršení postavení věřitelů. Americká autorka Anita Ramasastry[221] takovouto situaci ilustrovala v roce 2003 na českém zákonu o konkursu a vyrovnání. Za jeden z nešvarů tohoto zákona považovala právě absenci takovéto časové klauzule. Autorka ovšem sama poukázala na to, že k negativním jevům v českém konkursním řízení docházelo i z důvodu jiných nejasností, které se podle ní v českém zákoně vyskytovaly.[222] Na druhou stranu se lze podívat na německý insolvenční zákon, který žádnou takovou časovou klauzuli nemá,[223] přitom ale její absence v Německu problémy nepůsobí. Zde se lze vrátit k tomu, na co poukázala ve svém článku autorka Ramasastry a co lze i v České republice považovat za nedostatek, a totiž že kvalitní zákony jsou sice bezesporu důležité, ale stejně důležitá je existence vysoce kvalifikovaného personálu v dostatečném počtu, a to především soudců a zaměstnanců odborného aparátu soudů,[224] advokátů, likvidátorů a správců podstaty[225] – tedy profesionálů, bez nichž je implementace úpadkových zákonů problematická.[226]

Zde se však již dostáváme mimo sféru tvorby zákonů. Proto se raději vraťme k zákonu o konkursu a vyrovnání a porovnávejme ho dál s některými zahraničními úpravami. Cizí právní řády někdy řeší otázku toho, jakou částku musí dlužník dlužit jednomu věřiteli, aby na něj věřitel mohl podat návrh na prohlášení konkursu z důvodů insolvence. Navíc se lze ještě ptát, jakou částku musí věřitel dlužit všem věřitelům, aby na něj věřitelé mohli podat návrh na prohlášení konkursu. Český zákon o konkursu a vyrovnání nemá žádné ustanovení, které by konkretizovalo, jak velkou částku musí dlužník věřiteli dlužit, aby na něj věřitel mohl podat návrh na konkurs. Ani nový insolvenční zákon žádné takové ustanovení nemá. Podle judikatury dokonce platí, že „[z]ávěr o tom, že věřitel má za dlužníkem splatnou pohledávku (§ 1 odst. 2 věta první ZKV), je možné učinit i bez toho, aby byla přesně známa výše

---

[220] Ramasastry, Anita: „EBRD Legal Indicator Survey: assessing insolvency laws after ten years of transition" in *The European Restructuring and Insolvency Guide 2002/2003 (incorporating central and eastern Europe and the CIS)*. Londýn: White Line, 2003, str. 312. (dále jen „Ramasastry")

[221] Profesorka práva na University of Washington.

[222] Ramasastry, str. 326. Její studie se týkala zemí bývalého „socialistického tábora" a bývalého Sovětského svazu.

[223] Viz § 17 odst. 2 InsO, který definuje platební neschopnost: „Dlužník se nachází v platební neschopnosti, pokud není schopen plnit své splatné peněžité závazky. Jestliže dlužník zastavil platby, má se za to, že je v platební neschopnosti."

[224] V České republice ve smyslu § 4

[225] Ramasastry, str. 314. Při této příležitosti poukazuje na situaci v Estonsku a Chorvatsku, kde se správce podstaty může být jen ten, kdo složí odbornou zkoušku.

[226] Zde je nutno konstatovat, že právě vysoká kvalita těchto profesionálů a také jejich dostatečný počet vytváří určité prostředí, které je předpokladem toho, aby úpadkové řízení mohlo probíhat na celkem vysoké úrovni – a nejen tento druh řízení, přičemž Česká republika se bohužel potýká s nedostatkem zaměstnanců odborného aparátu soudů.

dlužníkova závazku".[227] Přitom v některých cizích právních řádech musí dlužník osvědčit i výši dlužné částky, a to z toho důvodu, aby nemohl podávat vysloveně šikanózní návrhy na prohlášení úpadku. Mezi země, kde úpadkové zákony řeší tuto otázku, se řadí například Kypr, Gibraltar, Irsko a britský ostrov Isle of Man.[228]

Je otázkou, jestli by zákon o konkursu a vyrovnání či nově schválený insolvenční zákon takové ustanovení mít měl. Ani německý insolvenční zákon žádné takové ustanovení nemá.[229] Zákon o konkursu a vyrovnání má zabudovaný určitý mechanismus, který dlužníka do určité míry chrání před podáním šikanózních návrhů. Tato ochrana je ovšem následovná, nikoliv předběžná. Podle ustanovení § 4a odst. 4 ZKV odpovídá navrhovatel dlužníkovi za škodu, která vznikla dlužníkovi omezením s nakládáním s majetkem v důsledku podání návrhu na prohlášení konkursu, pokud soud tento návrh zamítne pro neosvědčení úpadku. Obdobné a zjevně i přísnější opatření obsahuje § 147 InsZ. Nedostatkem těchto dvou ustanovení je to, že samotnému podání šikanózního návrhu zabránit nemůže, protože mechanismus těchto opatření se spustí až poté, kdy k šikanóznímu podání dojde a kdy zároveň může nastat i to, že dlužník bude omezen v nakládaní se svým majetkem. Tato situace je pro takto postiženého dlužníka značně nebezpečná, protože při ní může dojít ke škodě, kterou pak ten, kdo ji zaviní, nebude moci vždy uhradit. Přitom způsobená škoda může být takového rozsahu, že se pro dlužníka může stát likvidační. Pojistka, která spočívá v tom, že podávat návrh na prohlášení konkursu či insolvenční návrh může jen osoba s určitou výší pohledávky, případné šikanózní podání předem vylučuje.

Na druhou stranu je si třeba uvědomit, že někteří dlužníci mohou celkově dlužit vysoké částky, ale přitom jednotlivým věřitelům mohou dlužit relativně malé částky. V takovémto případě by se tento druh pojistky proti šikanózním návrhům projevil jako kontraproduktivní. Jestliže by došlo k zavedení pravidla, které by pevně stanovilo výši minimální peněžní částky, kterou by musel věřitel osvědčit, aby mohl podat návrh na prohlášení konkursu, muselo by se ještě uplatnit další pravidlo, které by stanovilo finanční částku, kterou by musel věřitel dlužit všem věřitelům dohromady, aby se nemuselo přihlížet k minimální částce, kterou by musel individuální věřitel osvědčit, aby mohl podat návrh na prohlášení konkursu. Zde by se ovšem věřitelé mohli dostat do situace, že než by se našel dostatečný počet věřitelů, kterým by dlužník dlužil celkově tolik, aby se nemuselo nepřihlížet k minimální dlužné částce, že by mohlo uplynout příliš mnoho času, během kterého by dlužník mohl svůj majetek značným způsobem zmenšit, a tak poškodit své věřitele. Vzhledem k složitosti takovéhoto postupu a jeho zdlouhavosti je třeba konstatovat, že takovéto pravidlo by se v českém právním řádu patrně neosvědčilo. Zde je třeba mít na vědomí, že jmenované úpravy úpadkového práva na Kypru, Gibraltaru a v Irsku jsou založeny na jiné právní kultuře a na jiných principech. Nicméně z toho, co jsme si právě řekli, vyplývá, že zákon o konkursu a vyrovnání dává věřiteli v tomto ohledu poměrné silné postavení. To samé lze říci i o novém insolvenčním zákonu. Na druhou stranu to dává i určitou představu o tom, že postavení dlužníka či osoby, která je za dlužníka označena, je značně slabé, neboť zákon ho chrání proti

[227] R 52/1998 (stanovisko NS ČR), XIII, str. 357 (181).

[228] Například na Kypru může podat věřitel návrh na zahájení úpadkového řízení v případě, že mu dlužní dluží částku vyšší než 50 kyperských liber po dobu tří týdnů po lhůtě splatnosti. Obdobně je tomu na britském ostrově Isle of Man. Na Gibraltaru se musí jednat o částku přesahující 750 liber (Wilkinson, Louise: „Offshore jurisdictions: Cyprus, Gibraltar, Guernsey, Isle of Man, Jersey, Liechtenstein, Malta, Monako" in *The European Restructuring and Insolvency Guide 2002/2003 (incorporating central and eastern Europe and the CIS).* Londýn: White Line, 2003, str. 213.), v Irsku o 1000 irských liber (Grace, Tom: „Ireland" in *The European Restructuring and Insolvency Guide 2002/2003 (incorporating central and eastern Europe and the CIS).* Londýn: White Line, 2003, str. 155.).

[229] To samé lze říci o Rakousku a Švýcarsku, jakož i celé řadě dalších evropských států.

šikanózním podáním pouze tak, že mu umožňuje, aby se náhrady škody takto způsobené domáhal teprve až potom, co soud zamítne návrh na prohlášení konkursu pro neosvědčení úpadku.

Tolik tedy k insolvenci, a nyní se podívejme na další formu úpadku, na předlužení. Zatímco insolvence se vztahuje na všechny osoby, které splní shora uvedené podmínky, v souladu s § 1 odst. 3 ZKV se předlužení může vztahovat pouze na fyzickou osobu, je-li podnikatelem ve smyslu § 2 odst. 1 a 2 ObchZ,[230] a na právnickou osobu. Z § 1 odst. 3 ZKV vyplývá, že právnická osoba podnikatelem být může, ale také nemusí. Předlužení samotné je definováno jako situace, kdy tato osoba má alespoň dva věřitele a její splatné závazky jsou vyšší než její majetek. Co se týče majetku, mohli bychom z praktických důvodů vycházet z definice obchodního majetku podnikatele v souladu s § 6 odst. 1 ObchZ, který stanoví: „Obchodním majetkem podnikatele, který je fyzickou osobou, se pro účely tohoto zákona rozumí majetek (věci, pohledávky a jiná práva a penězi ocenitelné jiné hodnoty), který patří podnikateli a slouží nebo je určen k jeho podnikání. Obchodním majetkem podnikatele, který je právnickou osobou, se rozumí veškerý jeho majetek." Na první pohled by se mohlo zdát, že při určení předlužení by bylo lze vycházet ze zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o účetnictví). Dříve dle tohoto zákona spojovala právnické a fyzické osoby povinnost vést účetnictví.[231] Avšak podle jeho současného znění tuto povinnost mají pouze právnické osoby; v případě fyzických osob tuto povinnost nemají všechny fyzické osoby, které jsou podnikateli.[232] Tento zákon ani pojem předlužení nezná a z toho důvodu bude třeba se vrátit k obecné definici. Podle § 1 odst. 3 ZKV se do ocenění dlužníkova majetku zahrne i očekávaný výnos z pokračující podnikatelské činnosti, lze-li příjem převyšující náklady při pokračování podnikatelské činnosti důvodně očekávat. Tedy nemusí se jednat pouze o plnění, na které má takovýto podnikatel nárok z plnění pohledávek, které má za svými dlužníky. Do ocenění dlužníkova majetku však nelze zahrnout jiné očekávané výnosy, pokud nebudou plynout z podnikatelské činnosti.[233] Sem nepatří například dědictví či výhra v loterii.

---

[230] Podle odst. 1 tohoto ustanovení se podnikáním rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku. Navíc podle následujícího odstavce tohoto paragrafu platí, že podnikatelem je (a) osoba zapsaná v obchodním rejstříku, (b) osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění, (c) osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů, nebo (d) osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.

[231] Zde však došlo ke změně v roce 2003, když zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, byl novelizován zákonem č. 437/2003 Sb., který zrušil povinnost některých fyzických osob, které jsou podnikateli, vést účetnictví.

[232] Podle § 1 odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb., O účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, tuto povinnost mají tyto fyzické osoby: (podle písm. d) cit. ustanovení) fyzické osoby, které jsou jako podnikatelé zapsané v obchodním rejstříku, (podle písm. e) cit. ustanovení) fyzické osoby, které jsou podnikateli, pokud jejich obrat podle zákona o dani z přidané hodnoty, včetně plnění osvobozených od této daně, jež nejsou součástí obratu, v rámci jejich podnikatelské činnosti přesáhl za bezprostředně předcházející kalendářní rok částku 15 000 000 Kč, a to od prvního dne kalendářního roku, a (podle písm. g) cit. ustanovení) fyzické osoby, které jsou podnikateli a jsou účastníky sdružení bez právní subjektivity podle § 829 a násl. ObčZ, pokud alespoň jeden z účastníků tohoto sdružení je (i) právnickou osobou, která má sídlo na území České republiky, (ii) zahraniční osobou, pokud na území České republiky podniká nebo provozuje jinou činnost podle zvláštních právních předpisů, (iii) organizační složkou státu podle zvláštního předpisu, (iv) fyzickou osobou, která je jako podnikatel zapsána v obchodním rejstříku, (v) fyzickou osobou, které je podnikatelem, pokud její obrat podle zákona o dani z přidané hodnoty, včetně plnění osvobozených od této daně, jež nejsou součástí obratu, v rámci jejího podnikatelské činnosti přesáhla za bezprostředně předcházející kalendářní rok částku 15 000 000 Kč, a to od prvního dne kalendářního roku, (vi) fyzická osoba, která vede účetnictví na základě svého rozhodnutí, a (vii) fyzická osoba, které povinnost vedení účetnictví ukládá zvláštní právní předpis.

[233] Zelenka, J., a Maršíková, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 23.

Z toho, co již bylo řečeno, vyplývá, že věřitelé hrají v konkursním řízení důležitou úlohu, už jen tím, že podle toho, jestli existují či nikoliv, lze dovodit, zda se dlužník v úpadku nalézá či nikoliv. Není to jen jejich existence, ale je to především mnohost věřitelů, která je charakteristickým znakem konkursního řízení. Věřitelé musí být nejméně dva; existuje-li pouze jeden věřitel, takovému věřiteli se nabízí, aby uspokojení svých nároků řešil např. prostřednictvím klasických exekučních prostředků. V případě více věřitelů, kteří by se své nároky snažili uspokojit prostřednictvím exekučních prostředků, by takové řešení nevedlo k uspokojivým výsledkům pro všechny věřitele, neboť by došlo k situaci, kdy by se stupeň uspokojení jednotlivých věřitelů měnil v závislosti na tom, v jakém pořadí by uplatňovali uspokojení prostřednictvím exekučních prostředků. Favorizováni by byli ti věřitelé, kteří by byli v předstihu před ostatními, přičemž je docela pravděpodobné, že tímto způsobem by došlo k plnému uspokojení jen velmi malé menšiny věřitelů, zatímco na velkou většinu věřitelů by se při takovémto standardním postupu nic nedostalo. Z tohoto důvodu se volí uspokojení prostřednictvím konkursu, kdy je, jak jsme si již řekli, jeho proklamovaným cílem dosáhnout poměrného uspokojení věřitelů z majetku tvořícího konkursní podstatu. Z tohoto důvodu je mnohost věřitelů pojmovým znakem konkursu.

Ne vždy se setkáváme s poctivými jedinci, a v některých situacích si někteří jedinci mohou myslet, že mnohost věřitelů – tedy situace, kdy existuji alespoň dva věřitelé – se dá vytvořit uměle. Zákon, ani judikatura totiž vysloveně nezakazují, aby věřitel svou pohledávku za dlužníkem postoupil třetí osobě, která se tak stane dlužníkovým dalším věřitelem. O tom, jestli se bude jednat o šikanózní podání, musí rozhodnout soud; může se přitom řídit judikátem z roku 2004, ve kterém se praví: „Pro závěr, že postoupení části pohledávky před podáním návrhu na prohlášení konkursu bylo šikanózním jednáním věřitele dlužníka, je ve svém souhrnu významné i to, v jakém časovém horizontu před podáním návrhu na prohlášení konkursu k postoupení části pohledávky došlo, jaký ekonomický cíl byl účastníky této transakce sledován, a to, zda postupník a postupitel nejsou společnostmi personálně a ekonomicky propojenými.“[234] To se však v praxi může ukázat jako nelehký úkol.

Jak vidno, postavení věřitele v konkursním řízení je poměrně silné. V zahajovací fázi konkursního řízení se jedná především o ustanovení, která se vztahují k situaci, kdy si dlužník musí podle zákona o konkursu a vyrovnání podat návrh na prohlášení konkursu. Podle § 3 odst. 1 ZKV má právnická osoba nebo fyzická osoba, která je podnikatelem, povinnost bez zbytečného odkladu podat návrh na prohlášení konkursu. V případě právnické osoby v likvidaci má právnická osoba tuto povinnost, jen je-li předlužena. Tuto povinnost naopak nemá fyzická osoba, která není podnikatelem. V případě právnické osoby se tato povinnost v souladu s § 3 odst. 2 ZKV vztahuje na statutární organy právnické osoby; v případě právnické osoby, která je v likvidaci, se tato povinnost vztahuje na likvidátora právnické osoby, pokud je právnická osoba předlužena; v případě, že se jedná o fyzickou osobu, která je podnikatelem, mají tuto povinnost zákonní zástupci fyzické osoby. Jestliže tyto osoby tuto povinnost nesplní, odpovídají věřitelům za škodu, která jim tím vznikne, ledaže prokáží, že tuto škodu nezavinily. Taková je tedy jejich občanskoprávní odpovědnost, ale stát v ochraně věřitelů jde ještě dál a v některých případech těmto osobám hrozí i odpovědnost trestněprávní. Při nesplnění povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu podle shora uvedeného ustanovení se ten, kdo tuto povinnost nesplní, vystavuje nebezpečí postihu podle trestního zákona. V souladu s § 126 odst. 2 TrZ platí, že kdo nesplní svou zákonnou povinnost podat návrh na prohlášení konkursu, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

[234] Rozhodnutí SJ 141/2004 citováno v díle, str. 4.

Jak jsme si řekli, cílem konkursu a vyrovnání je dosáhnout poměrného uspokojení věřitelů z majetku tvořícího konkursní podstatu. Naplnění tohoto cíle věřiteli umožňuje § 2 odst. 1 ZKV, podle kterého platí, že jestliže je dlužník v úpadku, lze u konkursního soudu zahájit za podmínek stanovených zákonem o konkursu a vyrovnání konkursní řízení. Zákon o konkursu a vyrovnání nemá zvláštní ustanovení o příslušnosti soudu a z tohoto důvodu se musí za použití § 66a odst. 1 ZKV přiměřeně aplikovat příslušná ustanovení občanského soudního řádu. Ani nově schválený insolvenční zákon nemá zvláštní ustanovení o věcné a místní příslušnosti insolvenčního soudu a § 7 odst. 2 InsZ odkazuje na použití občanského soudního řádu: „Pro určení věcné a místní příslušnosti soudu, který rozhoduje v insolvenčním řízení a v incidenčních sporech, platí ustanovení občanského soudního řádu."

Co se týče věcné příslušnosti, podle § 9 odst. 3 písm. s) OSŘ rozhodují krajské soudy v obchodních věcech jako soudy prvního stupně ve věcech konkursu a vyrovnání a podle odst. 3 písm. t) citovaného ustanovení krajské soudy rozhodují v obchodních věcech jako soudy prvního stupně ve sporech vyvolaných konkursem nebo vyrovnáním. Důvod, proč u tohoto druhu řízení je soudem první instance krajský soud, je ten, že se velmi často jedná o věci složité, na které soudy první instance nemusí mít dostatečné zkušenosti a vybavení. Nicméně určitě by stálo za to se zamyslet na tím, jestli by se nevyplatilo v případech konkursů, ve kterých by se jednalo o malé částky a malý okruh věřitelů, kdyby tyto spory řešily v prvním stupni okresní soudy. Mohlo by se to vyplatit v konkursech menšího rozsahu, než o jakých pojednávají ustanovení o nepatrném konkursu, který je vymezen ustanoveními § 314 a § 315 InsZ. V případě těchto ustanovení nově schváleného insolvenčního zákona se jedná o konkursy, v nichž je dlužná částka menší než dva miliony korun a v nichž je okruh věřitelů menší než padesát. Zdá se, že v těchto případech by okruh věřitelů měl být daleko menší než padesát, aby o něm mohl rozhodovat okresní soud jako soud prvního stupně.

Co se týče místní příslušnosti, musí se vycházet z § 85a OSŘ: „Je-li pro řízení v prvních stupni věcně příslušný krajský soud a místní příslušnost se řídí obecným soudem účastníka, je místně příslušný krajský soud, v jehož obvodu je obecný soud účastníka." Při určování místní příslušnosti je třeba rozlišovat mezi tím, jestli je úpadce fyzickou osobou nebo osobou právnickou. Ve spojení s tímto ustanovení by dle § 85 odst. 3 OSŘ byl obecným soudem právnické osoby krajský soud, v jehož obvodu má sídlo. Za sídlo právnické osoby je třeba v souladu s § 2 odst. 3 ObchZ chápat místo podnikání zapsané v obchodním rejstříku nebo v jiné zákonem upravené evidenci. V případě fyzických osob je situace poněkud složitější. U fyzické osoby, která není podnikatelem, je jejím obecným soudem krajský soud, v jehož obvodu má bydliště, a nemá-li bydliště, krajský soud, v jehož obvodu se zdržuje. Má-li tato fyzická osoba bydliště na více místech, jsou jejím obecným soudem všechny krajské soudy, v jejichž obvodu bydlí s úmyslem zdržovat se tam trvale.[235] V případě fyzické osoby, která je podnikatelem, je ve věcech vyplývajících z obchodních vztahů příslušný krajský soud, v jehož obvodu má místo podnikání; nemá-li místo podnikání, obecný soud se určuje jako v případech, kdy se jedná o fyzickou osobu, která není podnikatelem.[236] V případě sporů vzešlých z konkursu a vyrovnání je obecným soudem soud, u něhož probíhá konkurs nebo vyrovnání.[237]

Při podávání návrhu na prohlášení konkursu postupuje věřitel podle § 4 odst. 2 ZKV a za použití § 66a odst. 1 ZKV použije přiměřeně ustanovení § 42 odst. 4 a § 79 odst. 1 OSŘ. To znamená, že navrhovatel v souladu s § 79 odst. 1 OSŘ ve svém podání uvede řádné a

[235] § 85 odst. 1 OSŘ s přihlédnutím k § 85a OSŘ.
[236] § 85 odst. 2 OSŘ s přihlédnutím k § 85a OSŘ.
[237] § 88 písm. i) OSŘ.

přesné označení dlužníka. Bude-li se jednat o fyzickou osobu, uvede jméno, příjmení a bydliště; u fyzických osob, které jsou podnikateli, ještě uvede identifikační číslo fyzické osoby a další údaje potřebné k identifikaci, jako např. obchodní jméno a místo podnikání; u právnické osoby uvede obchodní firmu nebo název, sídlo, identifikační číslo právnické osoby, jakož i další údaje nutné k identifikaci. Bude-li dlužník mít zástupce, bude třeba přesně a řádně identifikovat zástupce. V souladu s § 4 odst. 3 ZKV věřitel uvede okolnosti, které osvědčují, že dlužník je v úpadku. V této fázi, kdy věřitel podává návrh na prohlášení konkursu, se úpadek dlužníka nedokazuje, ale pouze se osvědčuje; to znamená, že tvrzené skutečnosti musí být natolik přesvědčivé, že nemůže být pochyb o tom, že dlužník je v úpadku. Na druhou stranu v podání návrhu na prohlášení konkursu nestačí tvrdit, že dlužník je v úpadku.[238] Z tohoto důvodu musí dlužník osvědčit mnohost věřitelů a jednu ze dvou forem úpadku. To znamená, že věřitel ve svém tvrzení uvede, že existují alespoň dva věřitelé, a ke svému podání přiloží přílohu, která bude obsahovat seznam všech tomuto věřiteli známých věřitelů. Dále ve svém tvrzení o neschopnosti dlužníka plnit splatné závazky uvede konkrétní údaje o tom, že on a další věřitelé mají za dlužníkem splatné pohledávky, které dlužník po delší dobu neplní. V případě úpadku z důvodu předlužení bude uvádět skutečnosti, které osvědčí, že dlužníkův majetek nepostačuje k uhrazení jeho splatných pohledávek. Přitom je ale vysoce pravděpodobné, že takové podání nebude podávat věřitel, protože údaje, které by osvědčovaly předlužení dlužníka, nebude mít k dispozici.[239] Dále musí podání návrhu na prohlášení konkursu v souladu s § 42 odst. 4 OSŘ obsahovat datum a podpis. Počet stejnopisů podání se bude odvíjet od počtu účastníků řízení: celkový počet stejnopisů odevzdaných soudu bude o jeden stejnopis vyšší, než je celkový počet účastníků řízení, s tím, že „přebývající" stejnopis bude určen soudu. Příloha podání bude obsahovat listiny, kterých se věřitel v návrhu dovolává dle § 4 odst. 2 ZKV. Otázkou zůstává, jestli se v tomto případě použije ustanovení § 79 odst. 2 OSŘ, podle kterého má žalobce (navrhovatel) povinnost k návrhu připojit listinné důkazy jichž se dovolává. V tomto případě by se mohlo mít za to, že ustanovení § 4 odst. 2 ZKV je k ustanovení § 79 odst. 2 OSŘ v poměru speciality, ale autoři J. Zelenka a J. Maršíková uvádějí, že věřitel přiloží k podání listiny, kterých se dovolává podle § 4 odst. 2 ZKV a listinné důkazy podle § 79 odst. 2 OSŘ.[240] V tomto případě lze mít za to, že v praxi nebude lze rozlišovat mezi „listinami, kterých se věřitel dovolává" dle § 4 odst. 2 ZKV a „listinnými důkazy" dle § 79 odst. 2 OSŘ, neboť se bude jednat o jedno a to samé, a totiž o listinné důkazy. Podle judikátu z roku 2000 není třeba, aby návrh na prohlášení konkursu podalo společně několik věřitelů; stačí, aby ho podal kterýkoliv z věřitelů, kterým má vůči dlužníkovi splatnou pohledávku.[241]

Podání návrhu na prohlášení konkursu na majetek dlužníka s sebou nese určité povinnosti pro dlužníka. Podle § 4a odst. 1 ZKV je dlužník povinen na výzvu soudu:

- zdržet se jednání směřujícího ke zmenšení svého majetku s výjimkou běžné obchodní činnosti,
- sestavit seznam svého majetku a závazků s uvedením dlužníků, věřitelů a jejich adres a odevzdat jej soudu ve lhůtě určené soudem.[242]

---

[238] Kotoučová, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 77.
[239] Věřitel by musel mít k dispozici detailní přehled o majetkových poměrech svého dlužníka. Viz též Zelenka, J., a Maršíková, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 303.
[240] Zelenka, J., a Maršíková, J.: *Zákon a konkursu a vyrovnání*, str. 46.
[241] Rozhodnutí PR 4/2000 citováno v díle ....., str. 3.
[242] Viz § 4a odst. 1 písm b) ZKV. Lhůta k sestavení tohoto seznamu nesmí být kratší než 15 dnů.

První shora uvedená povinnost chrání věřitele, ale slovní obrat „běžná obchodní činnost" je poněkud vágní. Problém je ten, že takováto mlhavost může zakládat právní nejistotu pro subjekty vstupujících do obchodních vztahů s potenciálním úpadcem.[243] Splněním druhé shora uvedené povinnosti se soud dozví o dalších věřitelích a zároveň se blíže objasní dlužníkova hospodářská situace. Na základě těchto zjištění se soud rozhodne, jestli vydá usnesení o prohlášení konkursu na majetek dlužníka či nikoliv.

Podle § 5 odst. 1 ZKV je navrhovatel povinen na výzvu soudu zaplatit zálohu na náklady konkursu až do 50.000 Kč, a to i opakovaně. Z dikce ustanovení vyplývá, že tuto zálohu soud požadovat může a nemusí. Tuto zálohu je třeba odlišovat od soudních poplatků ve smyslu zákona 549/1991 Sb., o soudních poplatcích a poplatku za výpis z rejstříku trestů (dále „zákon o soudních poplatcích"), neboť povinnost zaplatit tuto zálohu nevzniká podle § 4 zákona o soudních poplatcích.[244] Na povinnost zaplatit zálohu na náklady řízení nelze tedy vztáhnout ustanovení § 138 OSŘ, podle kterého může být za stanovených podmínek účastník řízení od soudních poplatků osvobozen.[245] Nebude-li záloha na náklady konkursu zaplacena v určené lhůtě, může soud před prohlášením konkursu řízení zastavit. O tomto následku musí být navrhovatel poučen.[246] Z uvedeného vyplývá, že se jedná o právo soudu, nikoliv o jeho povinnost. Podle judikatury má povinnost zaplatit zálohu na náklady konkursního řízení především navrhovatel-věřitel,[247] samozřejmě pokud ho k tomu soud vyzve. Zde je si třeba uvědomit, že je-li navrhovatelem dlužník, musí podat návrh na prohlášení konkursu bez zbytečného odkladu. To znamená, že by tak měl učinit dříve, než vyčerpá veškeré své finanční prostředky, které může potřebovat na uhrazení zálohy na náklady konkursu. V takovém případě by se mohlo jednat o porušení povinnosti, kterou mu ukládá § 3 odst. 1 ZKV. Proti povinnosti zaplatit zálohu na náklady konkursu nelze podat odvolání, neboť se jedná o usnesení, kterým se upravuje vedení řízení.[248]

Podíváme-li se na zákon o konkursu a vyrovnání chronologicky, usnesení o prohlášení konkursu může někdy ještě předcházet tzv. ochranná lhůta. Institut ochranné lhůty působí v zákonu poněkud nesourodě, jako kdyby byl do řízení vložen; působí spíše dojmem přerušení řízení.[249] Do jisté míry lze tento institut přirovnat k moratoriu, které zavádí nově schválený insolvenční zákon. Smyslem ochranné lhůty je najít takové řešení, které by dlužníkovi umožnilo vyhnout se prohlášení konkursu na jeho majetek. Použití institutu

---

[243] Kozák, J., a Komancová, Z.: „Několik poznámek k novele zákona o konkursu a vyrovnání" in *Právní rozhledy*, č. 6, rok 2000, str. 19.

[244] Tato povinnost není spojena s (a) podáním žaloby nebo jiného návrhu na zahájení řízení, (b) podáním odvolání, (c) podáním dovolání, (d) podáním kasační stížnosti, (e) ve vyrovnacím řízení uložením povinnosti zaplatit poplatek v souvislosti s rozhodnutím, jímž soud prohlásí vyrovnání za skončené, (f) schválením smíru ve smírčím řízení, (g) uložením povinnosti zaplatit poplatek v souvislosti s rozhodnutím soudu o návrhu na nařízení předběžného opatření a (h) v ostatních případech uložením povinnosti zaplatit poplatek v souvislosti s rozhodnutím soudu o věci samé.

[245] Dříve ustanovení § 5 odst. 1 ZKV v druhé větě osvobozovalo od zaplacení této zálohy navrhovatele, jejichž pohledávka vyplývala ze mzdových nároků, pokud se nejednalo o zaměstnance uvedené v § 67b ZKV – tedy o vedoucí pracovníky dlužníka a osoby jim blízké.

[246] § 5 odst. 2 ZKV.

[247] R 52/98 (Stanovisko NS ČR), XII, str. 355. Podle tohoto judikátu platí, že pokud návrh na prohlášení konkursu podá dlužník, lze i po něm požadovat zaplacení zálohy, avšak jeho neschopnost okamžitě ji složit nemůže vést k zastavení konkursního řízení.

[248] § 202 odst. 1 písm. a) OSŘ. Viz též judikát R 94/2001 (NS ČR 31 Cdo 1972/2000) in *Sbírka soudních rozhodnutí 2001*, 7, str. 353.

[249] Právní úprava ochranné lhůty bal v zákoně zakotvená novelou provedenou zákonem č. 122/1993 Sb. a měla rozložit a minimalizovat tehdy očekávanou vlnu konkursů. (Viz Zoulík, F.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 32, ale i Kotoučová, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 94, nebo Steiner, V: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 50.

ochranné lhůty je nemyslitelné bez úzké součinnosti mezi soudem a věřiteli a mezi věřiteli a dlužníkem. Typické pro tento institut je také to, že soud, věřitelé i dlužník jsou omezeni ve svých jednáních. Tato skutečnost je zjevná z právních nástrojů, o nichž pojednává ustanovení § 5d ZKV. Po dobu trvání ochranné lhůty soud omezí svou činnost jen na úkony potřebné z hlediska průběhu ochranné lhůty. To znamená, že soud například nemůže vydat usnesení o prohlášení konkursu. Na druhou stranu věřitelé nemohou vůči dlužníkovi vymáhat uspokojení svých pohledávek výkonem rozhodnutí. To se však netýká pohledávek z titulu daní, poplatků, cel a pojistného na sociální a zdravotní pojištění. Dlužník sám ale může být také omezen ve svých jednáních, neboť věřitelský výbor může soudu navrhnout, aby dlužník některé právní úkony nečinil vůbec nebo jen po předchozím souhlasu věřitelského výboru. Lze předpokládat, že často tak tomu i bude. Právní úkony uskutečněné v rozporu s tímto rozhodnutím soudu jsou vůči věřitelům neúčinné. Vůči věřitelům jsou také neúčinné právní úkony provedené dlužníkem, kterými by byly zkracovány zájmy věřitelů na uspokojení jejich pohledávek. Dlužník je přitom povinen soustavně usilovat o překonání úpadku a informovat věřitelský výbor o přijatých opatřeních, a v případě potřeby si vyžádat jeho součinnost.

Povolení ochranné lhůty se poskytuje na návrh dlužníka, který dlužník musí podat do 15 dnů od doručení návrhu na prohlášení konkursu soudem. Podmínkou je, že tento návrh na prohlášení konkursu podá osoba odlišná od dlužníka. Dlužník, který sám podal návrh na prohlášení konkursu, nemůže podávat návrh na povolení ochranné lhůty. Byl-li návrh na prohlášení konkursu podán některou z osob uvedených v § 3 odst. 2 ZKV,[250] nelze navrhovat povolení ochranné lhůty. To neplatí v případě, kdy prohlášení konkursu navrhuje správce dlužníkova podniku v souladu s § 4b ZKV. Kromě obecných náležitostí podání[251] musí dlužník ve svém návrhu na povolení ochranné lhůty uvést i údaje, které se ho týkají a které se zapisují do obchodního rejstříku. Dále musí uvést seznam nemovitostí dlužníka včetně zástavních a podzástavních práv, které na nich váznou, seznam věřitelů s uvedením výše jejich pohledávek, seznam svého majetku a svých závazků s termíny splatnosti závazků ne starší než tři měsíce a určitý návrh na uspořádání právních poměrů dlužníka a na opatření ohledně jeho podniku během ochranné lhůty. Podnikatelé předloží rovněž poslední účetní závěrku a informace o tom, kolik zaměstnávají osob.[252]

Soud ochrannou lhůtu povolí, jestliže budou splněny následující podmínky:

i) návrh je při zachování postupu soudu podle § 43 OSŘ podán včas, oprávněnou osobou a obsahuje předepsané náležitosti,
ii) návrh se netýká právnické osoby, která je v likvidaci,
iii) návrh se týká podnikatele, který zaměstnává alespoň 50 osob v pracovním poměru,
iv) nejde o opětovný návrh na povolení ochranné lhůty v témže řízení.

Soud ochrannou lhůtu povolí, jestliže jsou splněny výše uvedené podmínky a jestliže údaje návrhu jsou doloženy natolik, že odůvodňují možnost uspokojivého řešení dlužníkových majetkových poměrů v rámci ochranné lhůty. Proti rozhodnutí soudu o ochranné lhůtě není odvolání přípustné.

[250] Jedná se o statutární orgány právnické osoby, likvidátor právnické osoby v likvidaci, je-li předlužena, a zákonní zástupci fyzické osoby.
[251] Zde se dlužník bude řídit § 42 odst. 4 a § 79 odst. 2 OSŘ.
[252] Což vyplývá z § 5b odst. 1 písm. c) ZKV.

Soud doručí usnesení o povolení ochranné lhůty dlužníkovi a věřitelům uvedeným v návrhu.[253] Pro věřitele má usnesení o povolení ochranné lhůty mimořádný význam, protože věřitelé uvedení v návrhu na ochrannou lhůtu a další věřitelé, kteří se k řízení přihlásili v průběhu ochranné lhůty, mají postavení konkursních věřitelů v souladu s § 7 ZKV. To znamená, že se tím rozšiřují účastníci řízení i o osoby, které návrh na prohlášení konkursu nepodaly.[254] Navíc s povolením ochranné lhůty svolá soud schůzi věřitelů v souladu s § 10 ZKV. Schůze věřitelů zvolí věřitelský výbor.[255] Ochranná lhůta trvá tři měsíce a začíná běžet dnem, kdy usnesení o jejím povolení bylo vyvěšeno na úřední desce soudu. Na návrh dlužníka podaný v průběhu ochranné lhůty ji může soud prodloužit nejdéle o další tři měsíce, jestliže s tím souhlasí věřitelský výbor. Ochranná lhůta skončí uplynutím doby, zastavením konkursního řízení, prohlášením konkursu nebo povolením vyrovnání.

Skončením ochranné lhůty zanikají její účinky. Jestliže však ochranná lhůta skončí uplynutím doby, zůstávají zachovány následující účinky:

- věřitelé nemohou vůči dlužníkovi vymáhat uspokojení svých pohledávek výkonem rozhodnutí s výjimkou pohledávek z pracovního poměru a s výjimkou pohledávek z titulu daní, poplatků, cel a pojistného na sociální a zdravotní pojištění;
- již zahájená řízení se přerušují,
- soud může rozhodnout na návrh věřitelského výboru nebo opatrovníka, aby některé právní úkony dlužník nečinil vůbec nebo jen po předchozím souhlasu věřitelského výboru nebo opatrovníka věřitelů; právní úkony uskutečněné v rozporu s tímto rozhodnutím soudu jsou vůči věřitelům neúčinné,
- dlužníkem provedené právní úkony, kterými by byly zkracovány zájmy věřitelů na uspokojení jejich pohledávek, jsou vůči věřitelům neúčinné, a to až do prohlášení konkursu, pokud soud nerozhodne o jejich dřívějším zániku.

Tyto účinky zůstávají v platnosti, a to až do prohlášení konkursu.

---

[253] V souladu s § 5b odst. 3 ZKV konkursní soud toto usnesení zašle také soudu, který vede obchodní rejstřík, v němž je dlužník zapsán, a katastrálním úřadům, které evidují dlužníkovy nemovitosti; je-li dlužníkem státní podnik nebo jiná státní organizace, popřípadě organizace založená nebo zřízená obcí, soud zašle usnesení o povolení ochranné lhůty těm, kteří jsou zakladateli nebo zřizovateli dlužníka podle zvláštních předpisů. Kromě toho je vyvěsí na úřední desce soudu téhož dne, kdy bylo vydáno, a zveřejní je v Obchodním věstníku.

[254] O těchto věřitelích bylo již blíže pojednáno v Kapitole I.

[255] Závady v doručení někomu z věřitelů při svolávání schůze nebrání platnosti volby, jestliže usnesení soudu o svolání věřitelů bylo vyvěšeno na úřední desce soudu a zveřejněno v Obchodním věstníku.

Kapitola IX.
Prohlášení konkursu

Význam prohlášení konkursu na majetek úpadce má pro věřitele ten význam, že se tak, jak si ukážeme, posiluje jeho pozice vůči dlužníkovi, nyní již úpadci, jakož i vůči správci konkursní podstaty. Rozdílnost jeho postavení a postavení dlužníka se promítá i do prohlášení konkursu, při kterém záleží na tom, je-li prohlášen na návrh dlužníka[256] nebo na návrh věřitele. Zde se totiž v souvislosti s tím, jestli návrh podal dlužník nebo věřitel, mění lhůta, ve které musí konkursní soud prohlásit konkurs. Dále se mění i přípustnost odvolání proti usnesení o konkursu. V souladu s § 12a odst. 1 ZKV platí, že pokud bude k návrhu na prohlášení konkursu podaného dlužníkem nebo osobami za dlužníka povinných osvědčeno, že dlužník je v úpadku, soud konkurs prohlásí do 10 pracovních dnů ode dne doručení úplného návrhu na prohlášení konkursu. Proti usnesení o prohlášení konkursu se nelze odvolat. V případě, že návrh na prohlášení konkursu bude podán věřitelem, je situace jiná, a to v tom smyslu, že pokud bude k návrhu věřitele osvědčeno, že dlužník je v úpadku, soud prohlásí konkurs bez zbytečného odkladu. Proti usnesení o prohlášení konkursu se může odvolat pouze dlužník, pokud sám nepřistoupil do řízení v souladu s § 4 odst. 4 ZKV, jinak se proti tomuto usnesení odvolat nelze.

Je třeba si však uvědomit, že konkurs nelze prohlásit na všechny subjekty za všech okolností. Platí to o následujících situacích, kdy nelze prohlásit konkurs:

(a) na majetek politické strany nebo politického hnutí v době ode dne vyhlášení celostátních voleb do Poslanecké sněmovny, Senátu, zastupitelstev měst a obcí nebo zastupitelstev vyšších územních samosprávných celků do desátého dne po posledním dni těchto voleb,

(b) po dobu nucené správy podle zvláštních předpisů, ledaže prohlášení konkursu navrhl nucený správce,

(c) po dobu ochranné lhůty, ledaže by bylo zjištěno, že v návrhu na její povolení dlužník uvedl nepravdivé nebo neúplné údaje.

Ad (a) V případě politických stran se předpokládá, že politická strana obdrží po volbách příspěvek na mandát podle § 20 zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a politických hnutích, který jim pomůže překonat úpadek. Na druhou stranu se lze domnívat, že podávání návrhů na prohlášení politických stran v období ode dne vyhlášení voleb do voleb by bylo lze vnímat jako určitou formu volebního boje či politického boje vůbec. V tomto období by se mohlo jednat o porušení čl. 20 LZPS, podle kterého mají občané právo zakládat politické strany a politická hnutí a sdružovat se v nich, přičemž „[v]ýkon těchto práv lze omezit jen v případech stanovených zákonem, jestliže to je v demokratické společnosti nezbytné pro bezpečnost státu, ochranu veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku, předcházení trestním činům nebo pro ochranu práv a svobod druhých". Zákon tímto ustanovením předchází výše zmíněnému nebezpečí zneužití zákona o konkursu a vyrovnání z politických důvodů. I nově schválený insolvenční zákon obsahuje obdobné pravidlo v § 6 odst. 2 písm. c) InsZ.

Ad (b) Je-li dlužník v nucené správě, lze konkurs prohlásit jen k návrhu nuceného správce. Toto ustanovení upřednostňuje řešení krizové ekonomické situace dlužníka, která by se dala charakterizovat jako úpadek, ale která se řeší právě nucenou správou, i když nucená správa se nebude uplatňovat za všech okolností. Nucená správa může být nařízena např.

[256] Případně na návrh osob za dlužníka povinných (§ 12a odst. 1 ZKV).

u investičních společností, u investičního fondu,[257] v bankách,[258] ve spořitelnách a úvěrových fondech,[259] v pojišťovnách nebo zajišťovnách.[260] Obdobně je tomu u zdravotních pojišťoven.[261] Autoři J. Zelenka a J. Maršíková doporučují, aby si soud ověřil v případě, že bude podán návrh na prohlášení konkursu na majetek investičního fondu, investiční společnosti, banky, úvěrového družstva, pojišťovny, zajišťovny nebo zdravotní pojišťovny, dotazem u Ministerstva financí, u Úřadu pro dohled nad družstevními záložnami, u České národní banky nebo u Ministerstva zdravotnictví, zda dlužník je v nucené správě či není, dříve než přistoupí k prohlášení konkursu.[262] V případě, že by k prohlášení konkursu skutečně došlo, postupovalo by se přiměřeně podle § 13a odst. 1 ZKV za použití § 13a odst. 2 ZKV.

Ad c) Jak jsme si již řekli, smyslem ochranné lhůty je pokus o překonání úpadku dlužníka. Z tohoto důvodu se v jeho průběhu konkursu neprohlašuje. O tom jsem si řekli již v předešlé kapitole v části o ochranné lhůtě.

Navíc zákon o konkursu a vyrovnání nelze použít na uspořádání majetkových poměrů územního samosprávného celku nebo jiné právnické osoby zřízené zákonem, jestliže stát převzal její dluhy nebo se za ně zaručil. V případě podání návrhu na prohlášení konkursu na územní samosprávný celek musí soud takové podání zamítnout pro nedostatek nároku na soudní ochranu.[263]

Tolik tedy k situacím, kdy konkurs prohlásit nelze, nebo kdy nelze použít zákon o konkursu a vyrovnání. Nyní si ale řekněme o tom, co se děje poté, co soud vydá usnesení o prohlášení o konkursu dle § 13 ZKV. Především jde o to, jaké to má tedy důsledky pro věřitele. Z jeho hlediska je v usnesení o prohlášení konkursu důležité, že obsahuje výzvu, aby věřitelé v souladu s ustanovením § 13 odst. 2 písm. c) ZKV ve lhůtě stanovené soudem přihlásili u soudu všechny své pohledávky. Tato lhůta nesmí být kratší třiceti dnů a delší tří měsíců. Věřitelé musí také být vyzváni, aby neprodleně sdělili, jaká zajišťovací práva uplatní na úpadcových věcech, právech nebo pohledávkách. Přitom je třeba označit předmět, u něhož se nárokuje zajišťovací právo, druh a důvod pro vznik zajišťovacího práva, a zajišťovanou pohledávku.[264] Usnesení o prohlášení konkursu se doručí účastníkům řízení; dále se doručí správci, statutárním orgánům právnické osoby úpadce, likvidátorovi právnické osoby v

---

[257] U investičních fondů a investičních společností se tak děje dle § 103 odst. 1 písm. e) zákona č. 189/2004 Sb., zákona o kolektivním investování.

[258] Podle § 27 a násl. zákona č. 21/1992 Sb. o bankách.

[259] U spořitelen a úvěrových družstvech se tak děje podle § 28 a násl. zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrových družstvech.

[260] Dle § 30 zákona č. 363/1999, o pojišťovnictví.

[261] Zde se jedná o ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách a o ustanovení § 7a zákona č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně.

[262] Zelenka, J., a Maršíková, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 307.

[263] Steiner, V.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 30. Tato argumentace se zakládá na tom, že se jedná o zvláštní subjekty plnící úkoly v oblasti zabezpečení veřejných potřeb, které svou činností nesledují ryze obchodní a majetkové cíle, nýbrž zájmy veřejné. Z této jejich zvláštní povahy přitom plyne, že k vyloučení použití zákona o konkursu a vyrovnání vůči nim musí soud přihlížet sám z úřední povinnosti v každém stadiu řízení. Podaný návrh v rozporu s tímto ustanovením musí soud pro nedostatek nároku na soudní ochranu formou konkursu nebo vyrovnání zamítnout. Zjistí-li soud tento nedostatek v průběhu řízení, bude muset konkursní řízení zrušit. Ve své původní verzi zákon o konkursu a vyrovnání nemohl být použit v případech dlužníků zařazených do kupónové privatizace, provozovatelů zemědělské prvovýroby a samostatně hospodařících rolníků.

[264] Viz § 13 odst. 3ZKV.

likvidaci, je-li předlužena, a zákonnému zástupci fyzické osoby,[265] známým věřitelům úpadce,[266] jakož i příslušným daňovým orgánům a úřadům práce.

Věřitelé, o kterých soud neví, se o prohlášení konkursu mohou dozvědět z úřední desky soudu a z úřední desky okresního soudu, v jehož obvodu je dlužníkův podnik nebo jeho bydliště, jsou-li mimo sídlo soudu. Výpis z usnesení soud zveřejní též způsobem stanoveným zvláštním předpisem nebo jiným vhodným způsobem. Je-li dlužník zapsán v obchodním nebo jiném rejstříku, oznámí soud prohlášení konkursu orgánu, který rejstřík vede a který toto prohlášení zapíše; oznámení soudu se považuje za návrh na zahájení řízení o změně zápisu. Soud dále oznámí prohlášení konkursu katastrálním úřadům, které evidují nemovitosti, o nichž je mu známo, že patří dlužníkovi.[267] Je-li dlužník účastníkem platebního systému uvedeného v seznamu České národní banky podle zvláštního právního předpisu, soud současně s vyvěšením usnesení oznámí prohlášení konkursu též České národní bance. Zajímavý je způsob doručování a tedy i způsob komunikace soudu s věřiteli, se kterým se lze setkat v nově schváleném insolvenčním zákonu, podle kterého bude zřízen insolvenční rejstřík, který bude informačním systémem veřejné správy.[268] Zde se uvažuje i o zpřístupnění těchto údajů prostřednictvím veřejné datové sítě.[269]

Jestliže je prohlášen konkurs ohledně právnické osoby v likvidaci, likvidace se po dobu jeho trvání přerušuje.[270] Prohlášení konkursu zasáhne i věřitele, kteří se domáhají svého uspokojení prostřednictvím výkonu rozhodnutí, a to prodejem podniku úpadce. V takovém případě správce podniku po dobu trvání konkursu nevykonává svou funkci.[271] To ovšem není jediný zásah do práv věřitele v případě, že se domáhá svých práv výkonem rozhodnutí, neboť, jak si ukážeme vzápětí, podle § 14 odst. 1 písm. e) ZKV nelze provést výkon rozhodnutí na majetek patřící do konkursní podstaty. V následujícím přehledu se alespoň podíváme na důsledky prohlášení konkursu, tak jak je uvádí ustanovení § 14 odst. 1 ZKV, které s prohlášením konkursu spojuje následující účinky:

(a) oprávnění nakládat s majetkem podstaty přechází na správce. Právní úkony úpadce, týkající se tohoto majetku, jsou vůči konkursním věřitelům neúčinné. Osoba, která

---

[265] Tedy osobám uvedeným v § 3 odst. 2 ZKV.

[266] O věřitelích úpadce se soud může dozvědět z návrhu věřitele podle § 4 odst. 2 ZKV, podle kterého musí osvědčit úpadek dlužníka, což znamená, že v rámci tohoto osvědčování bude osvědčovat i mnohost věřitelů, což znamená, že ve svém podání uvede všechny dlužníkovi věřitele, o kterých ví. Dále se o věřitelích může dozvědět z návrhu dlužníka podle § 4 odst. 3 ZKV, kde dlužník uvádí seznam jeho věřitelů. Dále se od dalších věřitelích může soud dozvědět z dlužníkova návrhu na povolení ochranné lhůty podle § 5a odst. 2 ZKV.

[267] § 13 odst. 5 ZKV.

[268] Viz § 419 – 423 InsZ. Ten bude spravován Ministerstvem spravedlnosti. Podle tohoto zákona bude platit, že pokud se písemnost bude doručovat vyvěšením na úřední desce soudu a současným zveřejněním v insolvenčním rejstříku, pokládá se písemnost za doručenou v okamžiku jejího zveřejnění v insolvenčním rejstříku. (§ 424 odst. 1 InsZ.)

[269] „Elektronický insolvenční rejstřík" in *Konkursní noviny*, č, 1/2005, 5.1.2005.

[270] Viz § 13a ZKV, podle kterého likvidátor po dobu konkursu vykonává svou působnost pouze v rozsahu, v jakém nepřešla na správce; do působnosti likvidátora náleží rovněž součinnost se správcem. Za tuto činnost má nárok na náhradu nutných nákladů a na přiměřenou odměnu, kterou určí správce se souhlasem soudu. Obdobně se postupuje v případě právnické osoby v nucené správě a pro postavení a činnost nuceného správce. Pokud nucená správa prohlášením konkursu končí, poskytuje nucený správce součinnost správci do prvního přezkumného jednání. Obdobně to bude platit i o nuceném správci.

[271] Viz § 13b ZKV. K tomu je ještě třeba uvést, že Správce podniku je povinen odevzdat správci všechny doklady týkající se podniku, které má k dispozici, a výsledky své činnosti vykonané v souvislosti se zjišťováním ceny podniku a na požádání mu poskytnout potřebnou součinnost. Za poskytnutou součinnost má správce podniku nárok na náhradu nutných nákladů a na přiměřenou odměnu, kterou určí správce se souhlasem soudu.

uzavřela s úpadcem smlouvu, může od ní odstoupit, ledaže v době jejího uzavření věděla o prohlášení konkursu,

(b) úpadce může odmítnout přijetí daru nebo odmítnout dědictví jen se souhlasem správce,

(c) řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do konkursní podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku, jejichž účastníkem je úpadce, se přerušují, ledaže jde o trestní řízení (v němž však nelze rozhodnout o náhradě škody), o řízení o výživném nezletilých dětí, o řízení o výkon rozhodnutí; s výjimkou řízení o pohledávkách, které je třeba přihlásit v konkursu (§ 20 ZKV), lze v řízení pokračovat na návrh správce, popřípadě ostatních účastníků řízení a správce se stává účastníkem řízení místo úpadce,

(d) řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku, mohou být zahájena jen na návrh správce nebo proti správci; jde-li o pohledávky, které je třeba přihlásit v konkursu (§ 20 odst. 1 ZKV), může být řízení, s výjimkou řízení o výkon rozhodnutí, zahájeno jen za podmínek uvedených v § 23 a 24 ZKV,

(e) nelze provést výkon rozhodnutí (exekuci) postihující majetek patřící do podstaty a k tomuto majetku nelze ani nabýt právo na oddělené uspokojení (§ 28),

(f) zanikají práva na oddělené uspokojení (§ 28 ZKV), která se týkají majetku patřícího do podstaty a věřitelé je získali v posledních dvou měsících před podáním návrhu na prohlášení konkursu anebo po podání tohoto návrhu; byly-li však věci, práva nebo pohledávky v této době také zpeněženy, patří do podstaty získaný výtěžek,

(g) nesplatné pohledávky úpadce a jeho závazky, které mají být uspokojeny z podstaty, se považují v konkursu za splatné;[272]

(h) zanikají úpadcovy příkazy, pokud zvláštní právní předpis[273] nestanoví jinak, plné moci včetně prokury a dosud nepřijaté návrhy na uzavření smlouvy, jestliže se týkají majetku patřícího do podstaty; plné moci udělené dlužníkem pro konkursní řízení zanikají až dnem právní moci usnesení o prohlášení konkursu,

(i) započtení na majetek patřící do podstaty není přípustné;[274]

(j) zanikají věcná břemena zatěžující majetek patřící do podstaty, která vznikla za nápadně nevýhodných podmínek v posledních dvou měsících před podáním návrhu na prohlášení konkursu anebo po podání tohoto návrhu,

(k) zaniká společné jmění úpadce a jeho manžela, přičemž ta jeho část, s níž úpadce podnikal, spadá vždy do podstaty; byl-li vznik společného jmění úpadce a jeho manžela vyhrazen ke dni zániku manželství, má prohlášení konkursu stejné majetkoprávní účinky jako zánik manželství,

(l) staví se lhůta stanovená zvláštním předpisem pro vypořádání zaniklého společného jmění manželů,

(m) k účinnosti smlouvy o fúzi nebo k převodu jmění na společníka úpadce, která nenabyla účinnosti před prohlášením konkursu, je třeba souhlasu konkursních věřitelů.

Ze shora vyjmenovaných účinků je nejdůležitější písm. a). Úpadce v této fázi konkursu sice ještě není zbaven svého vlastnictví, ale jeho dispozice s majetkem je omezena

---

[272] Toto pravidlo nemá vliv na splatnost jakékoli pohledávky nebo závazku, které mají být zahrnuty do závěrečného vyrovnání podle zvláštního právního předpisu upravujícího podnikání na kapitálovém trhu. (Zákon č. 256/2004 Sb. , o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.)

[273] Viz ustanovení § 27 odst. 3 zákona č. 124/2002 Sb. , o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech (zákon o platebním styku. Viz též § 86 odst. 2 zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.)

[274] To se nevztahuje na závěrečné vyrovnání podle zvláštního právního předpisu upravujícího podnikání na kapitálovém trhu,

tak, že mu zbývá jen holé vlastnictví. Z tohoto důvodu musí věřitelé uplatňovat uspokojení svých pohledávek za úpadcem proti správci konkursní podstaty. Z tohoto důvodu ale konkurs klade na správce konkursní podstaty dosti značné nároky a zároveň věřitelům dává do rukou určité nástroje konkursního správce, kterými mohou správce konkursní podstaty kontrolovat.

K tomuto ustanovení se váže také § 14a ZKV, podle kterého prohlášením konkursu přechází na správce oprávnění vykonávat práva a plnit povinnosti, které podle zákona a jiných právních předpisů jinak přísluší úpadci, jestliže souvisí s nakládáním s majetkem patřícím do podstaty. Přitom je třeba pamatovat ustanovení § 8 odst. 2 ZKV, podle kterého je správce konkursní podstaty při výkonu funkce povinen postupovat s odbornou péčí a odpovídá za škodu vzniklou porušením povinností, které mu ukládá zákon nebo mu uloží soud. Správce je zejména oprávněn a povinen vykonávat akcionářská práva spojená s akciemi zahrnutými do konkursní podstaty, rozhodovat o obchodním tajemství a jiné povinnosti mlčenlivosti, vykonávat práva a plnit povinnosti zaměstnavatele, rozhodovat o obchodních záležitostech podniku, činit za úpadce právní úkony potřebné k provozování podniku včetně uzavírání smluv o úvěru za účelem financování vývozu poskytnutého podle zvláštního zákona po předchozím souhlasu věřitelského výboru, zajistit vedení účetnictví a plnění povinností podle předpisů o daních.

Skutečnost, že správce konkursní podstaty je ze svého jednání odpovědný věřitelům, reflektuje i ta skutečnost, že správce je povinen předložit soudu konečnou zprávu do 18 měsíců od prohlášení konkursu, pokud soud v rozhodnutí o prohlášení konkursu nestanovil jinou přiměřenou lhůtu. Lhůtu 18 měsíců i lhůtu stanovenou soudem může soud prodloužit, odůvodňují-li to okolnosti případu. V případě, že tuto povinnost nesplní, může podle § 8 odst. 2 ZKV odpovídat věřitelům za škodu, protože podle tohoto ustanovení musí při výkonu funkce postupovat s odbornou péčí.

Co se týče možnosti odstoupení od smlouvy, kterou také řeší ustanovení § 14 odst. 1 písm. a) ZKV, tuto otázku dále řeší § 14 odst. 4 a 5 ZKV. Zvláštním důsledkem prohlášení konkursu je možnost odstoupit od některých druhů smluv. To platí především o smlouvách o vzájemných plněních,[275] pro které je typická vzájemnost práv a povinností obou stran, a kdy je každá ze stran zároveň dlužníkem i věřitelem. Podle § 14 odst. 4 ZKV platí, že pokud smlouva o vzájemném plnění nebyla ještě v době prohlášení konkursu splněna ani úpadcem, ani druhým účastníkem smlouvy, anebo byla splněna jen částečně, každá smluvní strana může od smlouvy odstoupit.[276] Zde je třeba mít na paměti, že od této smlouvy odstupuje místo úpadce správce; samozřejmě že toto náleží i druhé straně. Z pohledu věřitelů jakožto účastníků konkursního řízení je důležité další pravidlo zahrnuté v tomto ustanovení, podle kterého nelze odstoupit od smlouvy o koupi najaté věci uzavřené úpadcem jako nájemcem, ledaže úpadce řádně neplní své závazky z této smlouvy. Podle tohoto pravidla platí, že možnost pronajímatele jako druhé smluvní strany odstoupit od smlouvy je vyloučena, zatímco správce konkursní podstaty od této smlouvy odstoupit může. Správci konkursní podstaty je tím dána možnost, aby zvážil, jestli má vůbec význam doplatit splátky nájemného, aby věc, která je předmětem nájmu, mohla být převedena do vlastnictví úpadce, a tak zahrnuta do konkursní podstaty a pak zpeněžena. Co se týče nájemní[277] a podnájemní smlouvy[278] a

[275] Jedná se o tzv. synallagmatické závazky, které upravuje § 560 ObčZ, ale i též § 325 a § 326 ObchZ.
[276] V tomto ustanovení se pojednává i o smlouvě o koupi najaté věci uzavřené úpadcem jako nájemcem. Od této smlouvy nemůže pronajímatel odstoupit, ledaže úpadce řádně neplní své závazky z této smlouvy
[277] Tu upravuje § 663 až 723 ObčZ, § 488b až § 488i a § 630 až 637 ObchZ, zákon č. 116/1990 Sb., o nájmu a podnájmu nebytových prostor.
[278] § 660 ObčZ.

smlouvy o výpůjčce[279] uzavřené úpadcem, správce konkursní podstaty je oprávněn tyto smlouvy vypovědět. I toto ustanovení je důležité z hlediska konkursních věřitelů, protože správci konkursní podstaty umožňují, aby konkursní podstatu zbavil nevýhodných nájmů a bezplatných výpůjček, které navíc mohou bránit zpeněžení podstaty. Na druhou stranu se nejedná o povinnost ze strany správce konkursní podstaty, a on tyto smlouvy vypovědět nemusí. To je obzvláště výhodně, když se jedná o situace, kdy z těchto nájmů plynou do konkursní podstaty příjmy. Zde je třeba dodat, že toto ustanovení se může týkat i nájemních vztahů, kdy nájemce již nájemné zaplatil předem. Dojde-li v takovém případě výpovědi smlouvy, stává se nájemce úpadcovým věřitelem a jediným způsobem, jak se může domáhat uspokojení své pohledávky, je přihlásit tuto pohledávku v souladu s § 20 ZKV.

Z hlediska prohlášení konkursu je také významné ustanovení upravující neúčinnost a odporovatelnost právních úkonů. Podle § 15 odst. 1 ZKV platí, že pokud byl prohlášen konkurs, jsou vůči věřitelům neúčinné právní úkony dlužníka, provedené v posledních šesti měsících před podáním návrhu na prohlášení konkursu anebo po podání tohoto návrhu do prohlášení konkursu, kterými

a) se podílí na založení právnické osoby anebo ji sám zakládá,
b) nabývá majetkovou účast v obchodní společnosti či družstvu, popřípadě na podnikání jiné osoby,
c) převádí věci, práva a jiné majetkové hodnoty ze svého majetku na jiné osoby bezplatně nebo za nápadně nevýhodných podmínek s výjimkou přiměřeného daru osobám blízkým k obvyklým příležitostem,
d) na sebe přejímá svému majetku nepřiměřené závazky,
e) odmítá dědictví nebo dar, aniž k tomu měl závažný důvod, který nespočívá v jeho majetkové situaci,
f) uzavírá smlouvy o nájmu nebo o výpůjčce svého majetku nebo k tomuto majetku zřizuje věcné břemeno za nápadně nevýhodných podmínek.

To, že tyto právní úkony se stanou neúčinnými vůči věřitelům, ještě nutně neznamená, že by tyto úkony byly neplatné ve smyslu ustanovení § 39 ObčZ, které se týká právních úkonů, jež svým obsahem nebo účelem odporují zákonu nebo jej obchází anebo se příčí dobrým mravům. Důsledkem této neúčinnosti právních úkonů je to, že tyto věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty, které úpadce převede do vlastnictví jiných osob, stále zůstávají ve vlastnictví těchto osob, ale správce konkursní podstaty takové věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty zahrne do soupisu konkursní podstaty, což je předstupněm jejich zpeněžení s tím, že výtěžek bude použit na uspokojení konkursních věřitelů. To nakonec vyplývá z ustanovení § 15 odst.2 ZKV, podle kterého plnění z neúčinných právních úkonů nebo náhrada za ně musí být vydány do podstaty. Domáhat se toho může správce i kterýkoli z konkursních věřitelů.

Obdobně může právo odporovat právním úkonům za podmínek stanovených v § 42a ObčZ uplatnit správce podstaty nebo konkursní věřitel. Právo odporovat právním úkonům lze uplatnit nejen proti osobám, které s úpadcem sjednaly odporovatelný právní úkon, nýbrž i proti jejich dědicům; proti třetím osobám jen tehdy, jestliže jim byly známy okolnosti odůvodňující odporovatelnost právním úkonům proti jejich právnímu předchůdci. Odporovatelným právním úkonem nemůže být vyrovnána vzájemná pohledávka odpůrce proti úpadci. Vše, o co byl odporovatelným právním úkonem dlužníkův majetek zkrácen, musí být vráceno do podstaty, a není-li to možné, musí být poskytnuta peněžitá náhrada.

[279] § 659 až 662 ObčZ.

Kapitola X.
Přihlašování pohledávek

Dojde-li k prohlášení konkursu podle § 12a odst. 1 ZKV, konkursní soud o tom vydá usnesení, které musí v souladu s § 13 odst. 2 písm. c) ZKV obsahovat výzvu věřitelům, aby všechny své pohledávky za úpadcem přihlásili u soudu ve lhůtě stanovené soudem. Tato lhůta se stanoví v rozmezí od třiceti dnů do tří měsíců. Jestliže po prohlášení konkursu na majetek dlužníka nepřihlásí v této lhůtě u soudu alespoň jeden věřitel své nároky a jestliže tu nejsou ani pohledávky, které by mohly být uspokojeny při rozvrhu částky získané zpeněžením majetku patřícího do konkursní podstaty, soud po uspokojení pohledávek za podstatou (§ 32 odst. 1 ZKV) zruší konkurs podle § 44 odst. 1 písm. a) ZKV, protože tu nejsou předpoklady pro konkurs.[280] V souladu s § 66 odst. 4 ZKV není prominutí zmeškání shora uvedené lhůty pro podávání přihlášek přípustné. Zmeškání této lhůty pro konkursního věřitele ještě automaticky neznamená ztrátu možnosti účasti na konkursu. Ustanovení § 22 odst. 1 ZKV umožňuje přezkoumání přihlášek došlých po přihlašovací lhůtě, pro které soud nařídí zvláštní přezkumné jednání. Konkursní věřitelé těchto pohledávek ale již nemohou popírat pravost, výši nebo pořadí pohledávek přezkoumaných při předchozích přezkumných jednáních. Teprve k pohledávkám, které jsou přihlášeny později než dva měsíce po prvním přezkumném jednání, se již nepřihlíží.[281] V tomto případě se jedná o lhůtu procesní a z tohoto důvodu postačí předat toto podání v poslední den lhůty orgánu pověřenému doručováním písemností.[282]

Co se týče shora uvedené výzvy, soud věřitele vyzve, aby v souladu s § 13 odst. 3 ZKV neprodleně sdělili, jaká zajišťovací práva uplatní na úpadcových věcech, právech nebo pohledávkách. Z výzvy musí byt jasné, že konkursní věřitelé musí označit předmět, u něhož si nárokují zajišťovací právo, druh a důvod pro vznik zajišťovacího práva, a zajišťovanou pohledávku. Pokud jde o obsah této výzvy soudu, její obsah je nutné vykládat v souladu s ustanoveními § 20 odst. 1 a 2 ZKV a § 22 odst. 2 ZKV,[283] které požadavky na její obsah dále konkretizují. Z výzvy tedy musí vyplývat, že konkursní věřitelé musí podat své pohledávky ve lhůtě stanovené v usnesení o prohlášení konkursu;[284] dále z ní musí být jasné, že musí přihlásit pohledávky, i když se o nich vede soudní řízení nebo se provádí výkon rozhodnutí. Výzva musí jasně stanovit, že věřitelé, kteří své pohledávky nepřihlásí, nemohou vymáhat uspokojení svých pohledávek v konkursním řízení.[285] Dále musí výzva obsahovat pokyn, aby věřitelé uvedli, zda uplatňují oddělené uspokojení podle § 28 ZKV, jakož i jiné

---

[280] R 52/1998 (stanovisko NS ČR), XXXIX., str. 208 (384).

[281] § 22 odst. 2 ZKV.

[282] Původně k této lhůtě bylo nahlíženo jako ke lhůtě hmotněprávní. Z tohoto důvodu se dovozovalo, že posledního dne lhůty musela být přihláška pohledávky podána u soudu (u kteréhokoli soudu) a nepostačovalo předat toto podání v poslední den lhůty orgánu pověřenému doručováním písemností. O tom, že tato lhůta je procesní judikoval Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 3.2.2000 č.j. III ÚS 545/99 (Sb. n. u. ÚS Svazek č. 17, Nález č. 18). V tomto nálezu Ústavní soud vycházel z toho, že opožděné podání přihlášky nemá za následek zánik hmotného práva, nýbrž má pouze procesní důsledky vyloučení z konkursního řízení, a tím zmenšení pravděpodobnosti jejího uspokojení. Hmotné právo trvá dál a může být naplněno i mimo konkursní řízení. Viz též *Zoulík, F.* „Promlčení a konkurz" in Pocta Jiřímu Švestkovi k 75. narozeninám. Praha: ASPI, a.s., str. 361.

[283] R 52/1998 (Stanovisko NS), XXX., str. 199 (375): „Ustanovení § 13 odst. 1 [nyní odst. 2 písm c)] ZKV o náležitostech výzvy věřitelům je nutno vykládat ve spojení s ustanoveními § 20 odst. 2 a 3 a § 22 odst. 2 ZKV."

[284] R 52/1998 (stanovisko NS), XXXI., odst. 1 odůvodnění, str. 200 (376): „Z výtěžku zpeněžení majetku patřícího do konkursní podstaty mohou být uspokojeny jen pohledávky, které byly po prohlášení konkursu včas přihlášeny u konkursního soudu a které se pokládají za zjištěné. Bez přihlášení mohou být uspokojeny jen pohledávky, o nichž to stanoví zákon."

[285] R 27/2003: „Věřitel, který nepřihlásil svou pohledávku do konkursu, ač tuto povinnost měl, nemůže být po dobu trvání konkursu uspokojen z majetku konkursní podstaty; to platí i pro zajištěné věřitele (§ 28 odst. 1 ZKV)"

důvody pro přednostní pořadí při rozvrhu s tím, že věřitelé, kteří neuplatní nárok na oddělené uspokojení, ač by mohli, se tak dostanou do situace, kdy se na jejich nárok nebude pohlížet jako na nárok na oddělené uspokojení, a jejich pohledávka bude poměrně uspokojena z rozvrhu. Soud věřitele poučí o tom, že přihlášky pohledávek se podávají u soudu dvojmo. Přihláška musí obsahovat důkazy, jimiž mohou být pohledávky prokázány. Pohledávku v cizí měně je třeba přepočítat podle kursu vyhlašovaného Českou národní bankou ke dni prohlášení konkursu. Jde-li o peněžitou pohledávku neurčité výše nebo o jiný nepeněžitý nárok, musí být jeho hodnota odhadnuta a vyjádřena v penězích. Jde-li o pohledávku vykonatelnou, je třeba to prokázat listinou opatřenou potvrzením o její vykonatelnosti nejpozději při přezkumném jednání, jinak se pohledávka pokládá za nevykonatelnou. Věřitelé musí být upozorněni i na to, že lze přihlásit pohledávku vázanou na podmínku, jakož i pohledávku, která teprve vznikne.

J. Zelenka a J. Maršíková uvádějí příklad takové výzvy soudu: „Věřitelé dlužníka se vyzývají, aby ve lhůtě 30-ti dnů ode dne prohlášení konkursu přihlásili všechny své pohledávky, i když se o nich vede soudní řízení nebo provádí výkon rozhodnutí, a současně uvedli, zda uplatňují oddělené uspokojení (§28 ZKV), jakož i jiné důvody pro přednostní pořadí při rozvrhu. Přihlášky se podávají u zdejšího soudu dvojmo a musí v nich být zvlášť uveden důvod a výše každé přihlášené pohledávky. K přihlášce je třeba připojit kopie listin, z nichž jednotlivé pohledávky vyplývají. Jde-li o pohledávku v cizí měně, je třeba ji přepočítat podle kursu vyhlašovaném Českou národní bankou ke dni prohlášení konkursu. Jde-li o peněžitou pohledávku neurčité výše nebo o jiný nepeněžitý nárok, musí být jeho hodnota odhadnuta a vyjádřena v penězích. Jde-li o pohledávku vykonatelnou, je třeba to prokázat listinou opatřenou potvrzením o její vykonatelnosti nejpozději při přezkumném jednání, jinak se pohledávka pokládá za nevykonatelnou. Přihlásit lze i pohledávku vázanou na podmínku. Ručitel takto přihlašuje svojí pohledávku, která mu vůči úpadci teprve vznikne, bude-li za něho plnit jeho závazek vůči věřiteli. Obdobně přihlašují své pohledávky i osoby, jejichž věci, práva nebo pohledávky zajišťují pohledávky oddělených věřitelů vůči úpadci. K pohledávkám, které budou přihlášeny později než dva měsíce od prvního přezkumného jednání, se nepřihlíží.“[286]

Usnesení o prohlášení konkursu se doručí účastníkům řízení, tj. věřitelům, kteří podali návrh na prohlášení konkursu, dalším věřitelům, kteří přistoupili do řízení, jiným osobám, pokud podaly návrh na prohlášení konkursu,[287] a dlužníkovi, který se nyní již stal úpadcem. Dále se usnesení o prohlášení konkursu doručuje správci konkursní podstaty, případně jeho zástupci nebo zvláštnímu správci, osobám dlužníka uvedeným v § 3 odst. 2 ZKV, tj. statutárnímu orgánu právnické osoby, je-li úpadce právnickou osobou, a to všem členům tohoto statutárního orgánu, likvidátorovi právnické osoby, který podle § 3 odst. 2 ZKV podal návrh na prohlášení konkursu, a zákonnému zástupci fyzické osoby, pokud tato osoba zákonného zástupce má. Usnesení o prohlášení se dále doručuje všem známým věřitelům, tj. věřitelům uvedeným v návrzích na prohlášení konkursu nebo v seznamu majetku a závazků dlužníka nebo všem věřitelům dlužníka známým z ochranné lhůty; příslušným daňovým orgánům a příslušným úřadům práce.[288]

---

[286] Zelenka, J. ,a Maršíková, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 353 - 354. Podobný příklad uvádí i Bureš a Drápal v Bureš, J., a Drápal, L.: „K některým otázkám incidenčních sporů v konkursu“ in *Právní rozhledy*, č. 6/1998, str. 277.

[287] To bude správce dlužníkova podniku.

[288] Vzhledem k účinkům prohlášení konkursu bude nutné usnesení o prohlášení konkursu ještě též zaslat: nucenému správci (byla-li u dlužníka zavedena nucená správa podle zvláštního předpisu), správci dlužníkova podniku (byl-li ustaven v exekučním řízení), předběžnému správci (byl-li ustaven v konkursním řízení) a státnímu zastupitelství (vstoupilo-li do řízení)

Smysl podávání přihlášek podle § 20 odst. 1 ZKV spočívá v tom, že jedině tímto způsobem je možné uplatňovat pohledávky v konkursu a domoci se uspokojení z podstaty. Jak již bylo uvedeno shora, v konkursu nemohou být uspokojeny přihlášky, které nebyly přihlášeny. Přihlásit pohledávky musí i věřitelé, kteří podali návrh na prohlášení konkursu podle § 4 odst. 1 ZKV, a to i když podle § 4 odst. 2 ZKV doložili, že proti dlužníkovi mají splatnou pohledávku.[289] Z tohoto důvodu tedy musí každý věřitel, který se chce domoci uspokojení své pohledávky za úpadcem, podat přihlášku. Přihlášeny musí být všechny pohledávky bez ohledu na to, zda jsou či nejsou vymahatelné, zda o nich v době prohlášení konkursu nebo v průběhu konkursu probíhá řízení u soudu nebo u správního orgánu, nebo zda jsou v této době vymáhány cestou soudní, daňové či jiné exekuce.

Další důležitou skutečností spojenou s podáváním přihlášek pohledávek je to, že s podáním návrhu na prohlášení konkursu zákon o konkursu a vyrovnání nespojuje účinky, které jinak nastávají se zahájením občanského soudního řízení podáním žaloby, a z tohoto důvodu nedochází ke stavění promlčecích a prekluzivních lhůt. K těmto účinkům dochází teprve podáním přihlášky u soudu.[290] O tom píše F. Zoulík: „Tím dochází ke zvláštní situaci. Zatímco v jiných případech je výkon práva spojen se zahájením řízení [...], v konkurzu je výkonem práva ve smyslu § 100 obč. zák. procesní úkon, učiněný až v průběhu řízení podle stanovených pravidel.“[291] Zkoumá-li tedy správce konkursní podstaty či soud, jestli nedošlo k promlčení nebo prekluzi přihlášených nároků, posuzuje tuto otázku podle stavu ke dni, kdy došla soudu věřitelova přihláška pohledávky.

Ustanovení § 20 odst. 1 a 2 ZKV zmiňují některé náležitosti, které má mít přihláška pohledávky, ale vzhledem k tomu, že tato ustanovení nejsou zcela vyčerpávající, je třeba si přiměřeně vypomoci ustanoveními § 42 odst. 1 a § 79 odst. 1 OSŘ za použití § 66a odst. 1 ZKV. Zde si je třeba uvědomit, že přihláška věřitelovy pohledávky do konkursu je podání, které má charakter žaloby, jež musí obsahovat i náležitosti předepsané shora uvedenými ustanoveními občanského soudního řádu.[292] Z uvedených ustanovení vyplývá, že z přihlášky musí být zřejmé:

- kterému soudu je určena (název a adresa),
- kdo přihlášku podává (jméno, příjmení, bydliště; případně obchodní firma nebo název právnické osoby; identifikační číslo právnické osoby, identifikační číslo fyzické osoby, která je podnikatelem, popřípadě další údaje nutné k identifikaci podatele),
- kterého úpadce se týká (jméno, příjmení, bydliště; případně obchodní firma nebo název právnické osoby; identifikační číslo právnické osoby, identifikační číslo fyzické osoby, která je podnikatelem, popřípadě další údaje nutné k identifikaci úpadce),

---

[289] 1 Ko 302/99 (VS v Praze): „I ten věřitel, na jehož návrh byl konkurs prohlášen, musí – má-li zájem na tom, aby jeho pohledávky mohly být v konkursu uspokojeny – přihlásit své nároky do konkursu podle § 20 ZKV.“ [SR 2000, 10: 307]

[290] Jak uvádí F. Zoulík: „Podle § 100 odst. 1 obč. zák. se právo promlčí, když nebylo vykonáno v určené době. Zákon zde mluví o ‚výkonu práva‘, což je rozhodně širší pojem než ‚uplatnění práva, resp. nároku‘. Proto pod tímto pojmem není možné rozumět jen podání žaloby podle § 79 a § 80 o.s.ř., ale i vzájemný návrh podle § 87 o.s.ř. včetně kompenzační námitky podle § 88 o.s.ř., žalobu v rozhodčím řízení podle § 14 odst. 1 zák. č. 216/1994 Sb., jakož i – v případě judikátních a jiných vykonatelných pohledávek – návrh na nařízení výkonu rozhodnutí podle § 216 o.s.ř. nebo návrh na zahájení exekučního řízení podle zák. č. 120/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V řízení konkurzním je třeba tímto výkonem rozumět přihlášku pohledávky, a to vzhledem k § 20 odst. 8. ZKV; toto ustanovení na rozdíl od občanského zákoníku nemluví sice o ‚výkonu práva‘, ale o ‚uplatnění práva‘, ale vzhledem k tomu, že uplatnění práva je jedním ze způsobu jeho výkonu, nemůže být pochyb o významu tohoto ustanovení.“ (Zoulík, F.: „Promlčení a konkurz“, str. 358 – 359.)

[291] Zoulík, F.: „Promlčení a konkurz“, str. 359.

[292] SJ 93/2001 citováno v díle Přehled judikatury ve věcech konkursu a vyrovnání, str. 91.

- kterého konkursního řízení se týká (číslo jednací).

Navíc musí přihláška obsahovat:

- údaj o výši pohledávky a jejího příslušenství, pokud příslušenství věřitel hodlá také uplatňovat,
- právní důvod vzniku pohledávky,
- údaj o tom, jestli se pro pohledávku uplatňuje oddělené uspokojení či jiné důvody pro přednostní vypořádání při rozvrhu,
- údaj o tom, jestli je přihlášená pohledávka vykonatelná, pokud se věřitel hodlá dovolávat vykonatelnosti své pohledávky.

K přihlášce je třeba pro každou pohledávku připojit „kopie listin, z nichž jednotlivé pohledávky vyplývají", listiny k prokázání vykonatelnosti pohledávky (§ 20 odst. 2 ZKV) a jiné potřebné listiny (např. plnou moc k zastupování, etc.).

Přihláška se podává u soudu ve dvojím vyhotovení. Soud si jedno vyhotovení nechá ve svém spise a druhé doručí správci konkursní podstaty včetně příloh. Z přihlášených pohledávek sestaví správce seznam přihlášených pohledávek. K přihláškám, které byly správci doručeny někým jiným než konkursním soudem, správce konkursní podstaty nepřihlíží. Jakmile soud doručí správci v souladu s § 34c JednŘ stejnopis přihlášky včetně příloh, správce založí na každý stejnopis přihlášky spolu s přílohami, které k němu náležejí, samostatný spis. Do tohoto spisu správce též zaznamenává všechny úkony, které ve věci provedl, a zakládá do něj doklady o doručení písemností. V seznamu přihlášených pohledávek správce uvede, které pohledávky uznává a které popírá a z jakého důvodu. Správce sestavuje seznam na základě:

- stejnopisů přihlášek a jejich příloh, doplnění a oprav, které mu doručí soud,
- soupisu konkursní podstaty, který mu předá úpadce v souladu s § 17 odst. 1 ZKV,
- účetnictví a dalších potřebných dokladů a vysvětlení, které mu poskytne úpadce v souladu s výše citovaným ustanovením,
- vyjádření úpadce podle § 20 odst. 6 ZKV,
- pokynů soudu, které mu poskytne soud podle § 12 odst. ZKV,[293] a na základě
- vlastních poznatků a zjištění neformální povahy.

Do seznamu se zásadně nezařazují:

- pohledávky, jejichž přihlášky nebyly ve stanovené lhůtě 14-ti dnů řádně doplněny nebo opraveny na výzvu správce podstaty (§ 20 odst. 3 ZKV),
- pohledávky, které byly přihlášeny více než dva měsíce po prvním přezkumném jednání (§ 22 odst. 2 ZKV),
- pohledávky, které jsou vyloučeny z uspokojení úroky (§ 33 ZKV),
- pohledávky za podstatou, pokud vznikly po prohlášení konkursu (§ 31 odst. 2),
- pracovní nároky (§ 31 odst. 3 ZKV).

V seznamu je třeba zvlášť uvést:

- pohledávky s právem na oddělené uspokojení (§ 28 odst 1. ZKV),

[293] Ovšem tyto pokyny nesmí být takové povahy, že by správci ukládaly, jaký postoj má zaujmout k přihlášeným pohledávkám nebo které pohledávky za podstatou má v průběhu konkursu uspokojit. Viz R 47/2003 (přehled jud. 350//40)

- pohledávky první třídy (§ 32 odst. 4) a
- pohledávky druhé třídy (§ 32 odst. 4).

Správce konkursní podstaty zařadí do seznamu pouze takovou pohledávku, která byla věřitelem přihlášena bezvadným podáním nebo jejíž přihláška sice vykazuje vady, ale zjištěné nedostatky nebrání jejímu přezkoumání. Jestliže správce dopěje k závěru, že přihlášku nelze pro neúplnost nebo jiné vady přezkoumat, vyzve věřitele, aby přihlášku do 15 dnů od doručení výzvy doplnil nebo opravil; současně jej poučí, jak je třeba opravu nebo doplnění provést. K pohledávkám, jejichž přihlášky nebyly ve stanovené lhůtě řádně doplněny nebo opraveny, stejně jako k nevyčísleným pohledávkám se nepřihlíží; o tomto následku musí být věřitel správcem poučen (§ 20 odst. 3 ZKV). Vzhledem k tomu, že – jak již bylo řečeno – správce má k dispozici účetnictví úpadce, je někdy možné, že správce může celou řadu vad a nepřesností odstranit sám, takže ne vždy bude třeba, aby správce vyzval věřitele k tomu, aby svou přihlášku doplnil či opravil. Správce ve výzvě na opravení či doplnění přihlášky musí uvést lhůtu, ve které je přihlášku třeba doplnit či opravit, konkrétní poučení o tom, jakou opravu či doplnění je třeba provést, a poučení o tom, že se nebude přihlížet k přihláškám, které nebudou řádně doplněny či opraveny. Věřitelé, kteří budou doplněné či opravené přihlášky zasílat konkursnímu soudu, musí vycházet z § 42 odst. 4 a § 79 OSŘ za použití přiměřené analogie.[294] Ve svých opravených podáních musí uvést, že jejich opravené podání je určeno konkursnímu správci, a přesně označit, kdo toto opravené podání činí, kterého konkursu se týká a také kterému konkursnímu soudu je ho třeba zaslat. O tom tyto věřitele poučí správce konkursní podstaty.

V souladu s § 20 odst. 7 ZKV jsou účastníci konkursu u správce oprávněni nahlédnout do seznamu přihlášených pohledávek, který vyhotoví správce, a do dokladů o těchto pohledávkách. Jedná se o obdobu § 44 odst. 1 OSŘ, podle kterého „[ú]častníci a jejich právní zástupci mají právo nahlížet do soudního spisu, s výjimkou protokolu o hlasování, a činit si z něj výpisy a opisy". Konkursní věřitelé a úpadce mají u správce právo nahlédnout do správcem sestaveného seznamu přihlášených pohledávek, jakož i do přihlášek konkursních věřitelů včetně jejich příloh. Podle § 34d JednŘ má správce do konce přihlašovací lhůty (§ 13 odst. 2 písm. c) ZKV) oznámit konkursnímu soudu, kde a kdy jsou účastníci oprávněni u něj nahlížet do seznamu přihlášených pohledávek, který vyhotoví, a do dokladů o těchto pohledávkách. Nahlížení do seznamu přihlášených pohledávek a do přihlášek ostatních věřitelů umožňuje jednak kontrolu věcné správnosti sestavení seznamu přihlášených pohledávek včetně zjištění stanoviska správce konkursní podstaty k jednotlivým pohledávkám ještě před přezkumným jednáním, a jednak dává konkursním věřitelům a úpadci nezbytné informace potřebné pro eventuální popření, některých přihlášených pohledávek jiných konkursních věřitelů.[295]

[294] Viz poznámka č. 13 a to, co bylo řečeno o náležitostech přihlášky pohledávky.
[295] Zelenka, J., a Maršíková, J: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 580.

Kapitola XI.
Přezkumné jednání

Podle § 21 odst. 1 ZKV nařídí konkursní soud přezkumné jednání přihlášených pohledávek, které probíhá na základě správcem sestaveném seznamu. Smyslem tohoto jednání je stanovit, které z pohledávek se pokládají za zjištěné a které po proběhlém jednání zůstaly sporné, a to v jakém směru. Autoři Bureš a Drápal to považují za výsledek přezkumného jednání.[296] Ještě lépe to vyjádřil F. Zoulík, když uvedl, že smyslem přezkumného jednání je stanovit okruh zjištěných pohledávek.[297] Ten o přezkumném jednání píše: „Přezkumné jednání je *obligatorní*. Záležitosti, které při něm mají být vyřizovány, nelze v rámci konkursního řízení vyřídit jinak. Zejména je třeba odlišovat přezkumné jednání od schůze věřitelů (§ 10 [ZKV]), i když v obou případech jsou vyrozumíváni všichni věřitelé. Procesní smysl obou institutů je různý: přezkumné jednání je jednáním ve smyslu § 115 OSŘ, zatímco schůze věřitelů je jedním z věřitelských orgánů."[298]

I když stávající právní úprava se o tom nezmiňuje, z logiky věci vyplývá, že přezkumné řízení nemůže být nařízeno dříve, než uplyne lhůta k přihlášení pohledávek, která je stanovena v § 13 odst. 1 písm c) ZKV v rozmezí od třiceti dnů do tří měsíců, přičemž je patrně vhodné, aby soud nenavrhoval potřebné jednání bez předložení seznamu přihlašovaných pohledávek (§ 20 odst. 6 ZKV). Soud by se totiž měl přesvědčit o tom, v jakém stavu je seznam pohledávek sestavený správcem a jestli by mohl sloužit jako vhodný podklad pro přezkumné jednání. Kvalita konkursních správců je totiž rozlišná, ne vždy vyhovující.[299]

Soud předvolá správce konkursní podstaty a úpadce obsílkou doručenou do vlastních rukou v souladu s § 21 odst. 1 ZKV. Jejich účast je tedy povinná; jinak je tomu u věřitelů, kteří se přezkumného jednání účastnit nemusí; jejich účast je ale v jejich vlastním zájmu. K předvolání konkursních věřitelů se využije ustanovení § 66c odst. 1 ZKV, podle kterého lze účastníky „předvolat k soudu nebo je vyrozumět o potřebných skutečnostech vyvěšením písemností, předvoláním nebo vyrozuměním na úřední desce soudu a současným zveřejněním v Obchodním věstníku [...]". I když se zdá, že tento způsob doručování vytváří určitou procesní nerovnost mezi účastníky řízeni, v tomto případě se musí argumentovat tím, že výše zmíněný způsob předvolávání konkursních věřitelů je vynucen zvláštní povahou konkursního řízení, kdy si lze jen těžko představit doručování desítkám, stovkám nebo dokonce tisícům konkursních věřitelů v souladu s ustanoveními § 45 až § 45b, § 46, § 47 a § 48 OSŘ, které se uplatní v případě doručování správci a úpadci. Za den doručení konkursním věřitelům se považuje den publikace v Obchodním věstníku.[300] Ovšem doručování konkursním věřitelům klasickým způsobem není naprosto vyloučeno. To přichází v úvahu u konkursů s malým okruhem konkursních věřitelů.[301] Ale ani kombinované předvolání věřitelů prostřednictvím

---

[296] Bureš, J., a Drápal, L.: „K některým otázkám incidenčních sporů v konkursu", str. 281.
[297] Zoulík, F.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 116.
[298] Ibid., str. 112.
[299] Viz např. „Kdo na seznam správců" in Konkursní noviny, č. 1, 5. 1. 2005, str. 14. V tomto článku se konkursní soudce Krajského soudu v Brně, Mgr. Jan Kozák, kriticky vyjadřuje k nízké kvalitě některých konkursních správců. Příčinu tohoto nedostatku vidí v nedokonalosti stávající legislativy.
[300] Kotoučová, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související*. Komentář. 1, vydání. Praha: C.H. Beck, 2002, str. 316.
[301] Podle Zelenky a Maršíkové by se mělo jednat o 20 až 50 věřitelů. Oba autoři uvádějí, že při klasickém způsobu obesílání každého věřitele se dostaví až 50% obeslaných věřitelů (Zelenka, J., a Maršíková, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 591.)

vyhlášky a způsobem stanoveným v souladu s ustanoveními § 45 až § 45b, § 46, § 47 a § 48 OSŘ není vyloučeno.[302]

Co se týče osobní účasti předvolaného úpadce a konkursního správce na přezkumném jednání, je třeba si uvědomit, že úpadce je účastníkem konkursního řízení, kdežto správce je zvláštním procesním subjektem.[303] Nepřítomnost úpadce na přezkumném jednání nepřekáží jeho průběhu. Zde se použije § 101 odst. 3 OSŘ, podle kterého platí, že „[n]edostaví-li se řádně předvolaný účastník k jednání a včas nepožádá z důležitého důvodu o odročení, může soud věc projednat a rozhodnout v nepřítomnosti takového účastníka; vychází přitom z obsahu spisu a z provedených důkazů". V případě absence správce konkursní podstaty by soud musel jednání odročit. Navíc správce může popřít či uznat přihlášené pohledávky na přezkumném jednání. Tyto úkony nemůže správce provést mimo přezkumné jednání. Přitom v souladu s § 8 odst. 2 ZKV je správce konkursní podstaty povinen při výkonu funkce postupovat s odbornou péčí a odpovídá za škodu vzniklou porušením povinností, kterou mu ukládá zákon nebo mu uloží soud. Už z tohoto důvodu by mělo být v zájmu správce se osobně dostavit k přezkumnému jednání. Navíc soud může v případě předvolání k přezkumnému jednání postupovat podle § 52 odst. 1 a § 53 OSŘ; tedy může si nechat úpadce a konkursního správce předvést nebo jim uložit pořádkovou pokutu.[304] Co se týče konkursních věřitelů, jejich osobní účast na konkursním jednání není překážkou přezkumného jednání, ale – jak již bylo uvedeno shora –, jejich osobní účast na přezkumném jednání je v jejich vlastním zájmu.

Po zahájení přezkumného jednání soud projednává jednotlivě přihlášené pohledávky v pořadí, v jakém jsou zapsány v seznamu sestaveném správcem.[305] Konkursní věřitelé nebo úpadce mohou v souladu s § 21 odst. 2 ZKV popírat pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek. Pozice úpadce je však přeci jen v rámci přezkumného jednání slabší, než je pozice ostatních účastníků řízení. To vyplývá z § 23 odst. 1 ZKV, protože popření pohledávky úpadcem se sice zaznamená do seznamu přihlášených pohledávek, ale nemá pro zjištění pohledávek význam. Ve svém důsledku nemá popření pohledávky úpadcem nikdy za následek spornost pohledávky. Ovšem tak naprosto bezvýznamné popření pohledávky úpadcem není, protože v případě, že dojde ke zrušení konkursu, lze na základě seznamu přihlášek pro zjištěnou pohledávku, kterou úpadce výslovně nepopřel, vést výkon rozhodnutí na úpadcovo jmění podle § 45 odst. 2 ZKV. Co se týče správce, ten je podle § 24 odst. 1 ZKV oprávněn popřít nevykonatelný nárok, výši nároku nebo jeho právní důvod. Správce však nemůže popřít pořadí přihlášené pohledávky, neboť je pouze na něm, do jakého pořadí (co do privilegovaného postavení) přihlášenou pohledávku sám zapíše.[306] Přitom správce může v přezkumném jednání zaujímat k pohledávkám jiné stanovisko, než jaké zaujal v seznamu přihlášených pohledávek, která odevzdal konkursnímu soudu. Připouští to stanovisko Nejvyššího soudu ČR, podle kterého je sice povinen „již v seznamu uvést, které pohledávky uznává a které z nich popírá (a v jakém směru je popírá); své stanovisko je však oprávněn při přezkumném jednání

---

[302] Bureš, J., a Drápal, L., str. 281.

[303] I když zůstává otevřená otázka nakolik je tento zvláštní procesní subjekt roven např. soudnímu komisaři dle § 38 OSŘ, kterého nauka považuje také za zvláštní procesní subjekt. Viz také R 52/1998 (Stanovisko NS), XIX., str. 185 (361): „Správce konkursní podstaty není účastníkem konkursního řízení. Jako zvláštní procesní subjekt má samostatné postavení jak vůči úpadci, tak vůči konkursním věřitelům a nelze jej považovat za zástupce konkursních věřitelů."

[304] K tomu lze citovat z VS 4 Ko 558/98 (citováno v Zelenka, J., a Maršíková, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 599.): „Osobní účast správce u přezkumného jednání je nezbytná [...] Samu neúčast správce při přezkumném jednání považuje přitom odvolací soud v daném případě za tak zásadní, že uložení pořádkové pokuty ve výši 20 000 Kč již za jenom tuto absenci je zcela adekvátní."

[305] Bureš, J., a Drápal, L., str. 281.

[306] Viz § 20 odst. 5 ZKV.

měnit".[307] I konkursní věřitel může až do přezkoumání jím přihlášené pohledávky, dokud jeho pohledávka není zjištěna nebo účinně popřena (co do pravosti, výše nebo pořadí), měnit jak skutečnosti, na nichž se pohledávka zakládá, tak výši nebo pořadí pohledávky.[308]

Autoři J. Bureš a L. Drápal uvádějí, že zákon nepředpokládá, že by se při přezkumném jednání provádělo dokazování, neboť případná skutková zjištění o projednávaných pohledávkách nemohou mít na výsledek přezkumného jednání vliv; okolnost, zda se pohledávka považuje za zjištěnou nebo zda zůstává sporná, závisí na stanovisku správce konkursní podstaty a konkursních věřitelů, a nikoliv na skutkových zjištěních učiněných na základě dokazování. Na druhé straně však zákon soudu nezakazuje, aby dokazování provedl, považuje-li to za vhodné. Oba autoři tak dospívají k pragmatickému závěru, že soud může při přezkumném jednání provést dokazování, lze-li očekávat, že skutková zjištění budou mít vliv na stanoviska správce konkursní podstaty nebo na konkursní věřitele a že tak přispějí k tomu, že správce pohledávku uzná a že věřitelé ji nepopřou. [309]

Popření pohledávky je procesní úkon, kterým se pohledávka stává spornou. Dle § 21 odst. 2 ZKV mohou úpadce i konkursní věřitel popírat pravost, výši i pořadí všech přihlášených pohledávek. Na rozdíl od účastníků konkursního řízení konkursní správce nemůže popírat pořadí přihlášených pohledávek; ten je oprávněn popřít nevykonatelný nárok, přihlášený konkursním věřitelem, výši nároku nebo jeho právní důvod (§ 24 odst. 1 ZKV).

Popřením pohledávky co do její pravosti se rozumí popření ze všech možných důvodů, pro které se popírající konkursní věřitel domnívá, že jimi lze napadnout především samotnou existenci pohledávky co do jejího vzniku a trvání, a to z toho důvodu, že přihlášená pohledávka buď vůbec nikdy nevznikla nebo že vznikla a pak zcela zanikla (např. započtením, splněním, prekluzí, etc.).[310] Z povahy věci vyplývá, že popření co do pravosti se vztahuje na celou výši pohledávky. Popřením pohledávky co do výše se rozumí zpochybnění vyčíslené výše přihlášené pohledávky. Popřením pohledávky co do pořadí se vyjadřuje nesouhlas se zařazením přihlášených pohledávek nebo s jiným právem pro přednostní uspokojení. V případě, že konkursní věřitel bude popírat pohledávku co do pořadí, půjde o situaci, kdy věřitel bude požadovat pro uspokojení své pohledávky určité privilegované postavení před pohledávkami ostatních konkursních věřitelů, které bude opírat o tvrzení, že jde o:

- pohledávku odděleného věřitele podle § 20 ZKV,
- pohledávku první třídy podle § 32 odst. 4 ZKV,
- pohledávku majitele hypotečních zástavních listů podle § 32 odst. 5 ZKV nebo
- o pohledávku na náhradu podle zákonů upravujících zmírnění některých majetkových křivd podle § 68 odst. 2 ZKV.

Zde je si třeba ujasnit, že v obou shora uvedených případech, kdy se popírá pohledávka co do výše a co do pořadí, se nepopírá samotná existence pohledávky. Ten, kdo popírá pohledávku co do výše, musí uvést, do jaké konkrétní výše ji popírá.[311] Podobné pravidlo platí i pro toho,

---

[307] R 52/1998 (stanovisko NS), XXXI., odst. 3 věta první a druhá odůvodnění, str. 201 (377).

[308] Ale s tím rizikem, že ponese náklady, které vzniknou tím, že soud po přezkoumání změněné pohledávky nařídí zvláštní přezkumné jednání (R 74/2000 (přehled jud. (str. 255) str. 96)).

[309] Bureš, J., a Drápal, L., str. 281.

[310] R 52/1998 (stanovisko NS), XXXI., odst. 5 věta první odůvodnění, str. 201 (377): „O popření pohledávky co do její pravosti jde tehdy, je-li namítáno, že pohledávka tu nikdy nebyla (tedy, že přihlášená pohledávka nikdy nevznikla) nebo že již zanikla (např. splněním, započtením, prekluzí) anebo že se zcela promlčela."

[311] R 52/1998 (stanovisko NS), XXXI., odst. 5 odůvodnění, str. 201 (377): „Ten, kdo popírá výši pohledávky nebo její pořadí (včetně práva na oddělené uspokojení), musí současně tvrdit, jak vysoká je podle něj přihlášená

kdo popírá pohledávku co do pořadí; i tady platí, že ten, kdo takto popírá pohledávku, musí současně tvrdit, v jakém pořadí má být pohledávka při rozvrhu uspokojena.[312] Pohledávku popřenou co do pořadí je nutno považovat za pohledávku nepopřenou co do pravosti a výše; v tomto nepopřeném rozsahu je pohledávka nesporná.[313] Z pohledu konkursního správce je popření pohledávky co do nároku obdobou popření pohledávky konkursním věřitelem co do pravosti (§ 21 odst. 2 ZKV). Popřením nároku co do výše nároku je obdobou popření pohledávky konkursním věřitelem co do výše. Popření pohledávky co do právního důvodu je situace, kdy konkursní věřitel popře konkursním věřitelem uplatňovaný právní důvod vzniku jeho pohledávky; jedná se o užší případ popření co do nároku.

K tomu je nutno dodat, že pokud správce konkursní podstaty, věřitel nebo úpadce popírá výši pohledávky nebo její pořadí a neuvede-li výši, jakou by tato pohledávka měla mít, nebo v jakém pořadí by tato pohledávka měla být zařazena, popření této pohledávky nevyvolá zamýšlené procesní účinky, protože ani v jednom z obou případů se nebude jednat o perfektní procesní úkon.[314] Navíc v případě úpadce zákon jasně stanoví, že popření přihlášky úpadcem nemá pro zjištění pohledávky význam (§ 23 odst. 1 poslední věta ZKV). Popření výše pohledávky lze učinit i jako eventuální procesní úkon. Z tohoto důvodu lze zvolit i takový postup, kdy správce podstaty (konkursní věřitel) bude popírat pravost pohledávky a pro případ, že toto popření nebude shledáno důvodným, bude popírat též výši pohledávky, přihlašovatelem uplatněné pořadí nebo právo na oddělené uspokojení.[315]

Jak již bylo uvedeno shora, § 22 odst. 1 ZKV umožňuje zvláštní přezkumné jednání pro přihlášky došlé po přihlašovací lhůtě. Zákon přitom nijak neomezuje počet těchto zvláštních přezkumných jednání. Omezení spočívá v tom, že jsou nepřípustné přihlášky pohledávek, které byly přihlášeny později než dva měsíce od prvního přezkumného jednání. O zařazení přihlášených pohledávek do seznamu, o nařízení a průběhu zvláštního přezkumného jednání platí vše, co byl uvedeno výše o řádném přezkumném jednání s jednou výjimkou, na kterou již však bylo poukázáno, a totiž, že konkursní věřitelé pohledávek přezkoumavaných při zvláštním přezkumném jednání nemohou popřít pravost, výši nebo pořadí pohledávek přezkoumaných při předchozích přezkumných jednáních.

Jak již bylo uvedeno shora, výsledkem přezkumného jednání se rozumí závěr učiněný u každé z přezkoumávaných pohledávek, že se tato pohledávka buď pokládá za zjištěnou, nebo že zůstala co do pravosti, výše nebo pořadí spornou. Za zjištěnou se pokládá pohledávka, kterou správce výslovně uznal a žádný z konkursních věřitelů nepopřel. Jak vyplývá z § 20 odst. 5 ZKV k uznání pohledávky správcem může dojít už před přezkumným jednáním. K uznání pohledávky konkursním věřitelem nedochází výslovným uznáním pohledávky konkursního věřitele, z toho důvodu může v přezkumném jednání dojít k situaci, kdy se správce konkursní podstaty nevyjádří k přihlášce pohledávky, kterou uznal ještě před přezkumným jednáním podle § 20 odst. 5 ZKV, a k této pohledávce se nevyjádří ani žádný z konkursních věřitelů. V případě konkursního správce totiž lze v této situaci uplatnit § 153a odst. 1 OSŘ, protože správce již soudu předložil seznam přihlášek a v něm výslovně vyznačil, které pohledávky uznává a které nikoliv. Jestliže se tedy k některé pohledávce na tomto seznamu písemně vyjádřil, že ji uznává, soud to interpretuje jako uznání nároku, který je proti

---

pohledávka, popřípadě v jakém pořadí má být pohledávka při rozvrhu uspokojena." Obdobně i R 76/2002 ((přehled jud., str. 314//97))

[312] Viz předchozí poznámka.

[313] Zelenka, J., a Maršíková, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 597.

[314] R 76/2002 ((přehled jud., str.314//97)).

[315] R 52/1998 (stanovisko NS), XXXI., odst. 5 věta první odůvodnění, str. 201 (377).

správci uplatňován. Takováto pohledávka bude platit za zjištěnou. Popře-li pohledávku pouze správce a nebyla-li pohledávka popřena žádným z konkursních věřitelů, může ji i po skončeném jednání správce uznat vůči konkursnímu soudu. I tato pohledávka bude platit za zjištěnou. V případě, že správce popře vykonatelný nárok, musí uplatnit své popření do 30 dnů od přezkumného jednání u soudu, který prohlásil konkurs, jinak se nárok bude pokládat za zjištěný (§ 24 odst. 2 ZKV).

Zjištěním pohledávky nastává v konkursním řízení stav vylučující pochybnosti o tom, že věřitel má za úpadcem pohledávku, a jaká je výše této pohledávky. S touto pohledávkou musí být počítáno v rozvrhu v pořadí, jaké bylo zjištěno v přezkumném jednání, popřípadě tato pohledávka musí být uspokojena odděleně, jedná-li se o pohledávku s nárokem na oddělené uspokojení. Navíc jestliže byla přihlášená pohledávka při přezkumném jednání řádně zjištěna v souladu s § 23 odst. 1 ZKV, nemůže správce ani žádný z konkursních věřitelů namítat, že tato pohledávka v době přezkumu neexistovala nebo že tehdy měla jinou výši anebo jiné pořadí.[316] Podle § 21 odst. 3 se výsledek přezkumného jednání zapíše do seznamu přihlášených pohledávek předloženého správcem, a takto upravený seznam tvoří součást zápisu o přezkumném jednání. Takto upravený seznam obsahuje Zoulíkem zmiňovaný okruh zjištěných pohledávek.

[316] SJ 164/2004 citováno v díle Přehled judikatury ve věcech konkursu a vyrovnání, str. 107.

Kapitola XII.
Incidenční spory

V konkursním řízení tvoří problémy pohledávky, které zůstanou sporné, ať již pro jejich pravost, výši nebo pořadí. Sporné pohledávky mohou být považovány za nežádoucí jev v konkursním řízení, protože jsou zdrojem průtahů řízení;[317] jsou však jeho neoddělitelnou součástí. Spornost pohledávek musí být vyřešena v incidenčním řízení. Obecně lze předeslat, že incidenční spory se nevyskytují jen u konkursního řízení. Lze se s nimi setkat rámci exekučního řízení nebo v některých nesporných řízeních jako např. v řízení o dědictví či řízení o úschovách. Podstata incidenčního sporu spočívá v tom, že v rámci konkursního řízení, jak vyplývá z toho, co již bylo uvedeno shora, nelze řešit spor o právo, aniž by byly porušeny požadavky z hlediska práva na spravedlivý proces. Proto je takový spor třeba vyřešit v samostatném řízení a konkursní řízení zatím neukončit.[318]

Incidenční spory ohledně pohledávek, které zůstaly sporné co do pravosti, výše nebo pořadí, se liší podle toho, jestli přihlášená pohledávka je pohledávkou vykonatelnou či nikoliv. Hlavní rozdíl spočívá v tom, že u nevykonatelné pohledávky žaloba směřuje proti tomu, kdo nevykonatelnou pohledávku popírá, zatímco u vykonatelné pohledávky žaloba směřuje proti tomu, kdo tuto pohledávku přihlásil. Co se týče stávající právní úpravy, podávání žalob proti tomu, kdo popírá nevykonatelnou pohledávku, je upraveno podrobněji, než je tomu v případě vykonatelných pohledávek. U žalob, které popírají vykonatelné pohledávky, je třeba použít analogicky ustanovení vztahující se na nevykonatelné pohledávky.

Ovšem v obou druzích incidenčních sporů existují určité jednotící prvky. Jedním z nich je ten, že se v nich uplatňuje koncentrace řízení, protože se jedná o spory vyvolané konkursem a vyrovnáním, ve kterých podle § 118b odst. 1 OSŘ účastníci musí uvést „rozhodné skutečnosti o věci samé a označit důkazy k jejich prokázání nejpozději do skončení prvního jednání, které se v nich konalo; k později uvedeným skutečnostem a důkazům se nepřihlíží".[319] Další významnou okolností, kterou je si třeba uvědomit, je změna postavení správce konkursní podstaty v takovémto sporu. Pokud se konkursní správce účastní incidenčního sporu, ať už jako žalobce či jako žalovaný, myslí se tím účastenství jako strany v incidenčním sporu – tedy nikoliv už jako zvláštního procesního subjektu, jak vystupuje v konkursním řízení.

Z hlediska konkursního věřitele lze na incidenční spory vyvolané konkursem mít několik různých pohledů. Pro konkursní věřitele jsou určitě nezbytné, protože jejich prostřednictvím může docílit toho, že jimi přihlášená popřená pohledávka, ať vykonatelná či nevykonatelná, nakonec bude považovaná za zjištěnou. Pro mnohé konkursní věřitele může naopak znamenat ukončení jejich účasti v konkursním řízení. Ale jak na to bylo již poukázáno shora incidenční spory mohou též znamenat zátěž pro konkursní věřitele. A to zátěž časovou, neboť díky těmto sporům se může konkursní řízení protáhnout až na několik let. Přitom si je třeba

---

[317] Pro ilustraci si lze uvést konkursní řízení bytové družstva Kavčí skála v Říčanech u Prahy. Konkurs byl prohlášen v roce 1998. Řízení má přes 400 účastníku. V rámci tohoto řízení je vedeno přes 700 incidenčních sporů a ukončení této kauzy je v nedohlednu. (Viz Žítek, K.: „Část družstevníků se již dohodla na smíru, většina se soudí dál..." in *Konkursní noviny*, č. 16, 3.8. 2005, str. 1) Časová zátěž, kterou pro konkursní řízení představují incidenční spory, nepůsobí problémy jen v České republice. O tom viz např. interview s JUDr. Ivou Hirt-Tlapak o rakouském konkursním právu („Délka řízení je problém" in *Konkursní noviny*, č. 2/2005, 19.1. 2005)

[318] Viz *Civilní právo procesní*, str. 107.

[319] SJ 16/2004 citováno v díle *Přehled judikatury ve věcech konkursu a vyrovnání*, str. 101.

uvědomit, že je docela možné, že někteří konkursní věřitelé zemřou či zaniknou, takže se musí řešit otázka procesního nástupnictví. Dalším, jistě nemalým problémem je to, že – jak si ukážeme dále – některé náklady incidenčních sporů se uhrazují z podstaty, což se samozřejmě negativně promítá do konečného poměrného uspokojení věřitelů. A tato situace může nakonec i negativně dopadnout na oddělené věřitele.

Nevykonatelná pohledávka

Podle § 20 odst. 2 poslední věty ZKV se za nevykonatelnou pohledávku považuje každá pohledávka, u které nebyl prokázán opak, že jde o pohledávku vykonatelnou. V souladu s výše uvedeným ustanovením je vykonatelnost pohledávky třeba prokázat listinou opatřenou potvrzením o její vykonatelnosti, což bude rozhodnutí s doložkou vykonatelnosti ve smyslu § 261 odst. 2 OSŘ; toto je třeba prokázat nejpozději při přezkumném jednání, jinak se pohledávka považuje za nevykonatelnou.

Jak již bylo uvedeno shora, z přezkumného jednání zůstávají spornými zcela nebo zčásti ty pohledávky, které popřel buď správce (§ 24 ZKV) nebo kterýkoliv z konkursních věřitelů (§ 21 odst. 1 ZKV), případně které popřeli současně správce a konkursní věřitel. Výsledek jejich přezkoumání lze změnit buď:

- dodatečným uznáním správcem za podmínek uvedených v § 24 odst. 3 ZKV nebo
- soudní cestou prostřednictvím incidenčního sporu.

Konkursní věřitelé nevykonatelných pohledávek, které zůstaly sporné co do pravosti, výše nebo pořadí, se mohou domáhat určení své pohledávky především žalobou, kterou mohou podat u konkursního soudu. Ve sporech o pořadí pohledávek, včetně sporů o právo na jejich oddělené uspokojení, rozhodují vždy soudy.[320] Žaloba musí směřovat proti všem, kdo nevykonatelnou pohledávku popírají, tj. proti každému popírajícímu konkursnímu věřiteli a proti konkursnímu správci. Popíral-li nevykonatelnost pohledávky úpadce, není třeba proti němu podávat žalobu, neboť s popřením úpadce nespojuje zákon o konkursu a vyrovnání spornost popřené pohledávky.

Jestliže popře nevykonatelnou pohledávku správce, vyrozumí o tom konkursního věřitele a současně ho vyzve, aby svůj nárok uplatnil u konkursního soudu. K uplatnění popřené nevykonatelné pohledávky stanoví správce konkursnímu věřiteli třicetidenní zákonnou lhůtu (§ 24 odst. 1 ZKV), přičemž prominutí této lhůty je nepřípustné (§ 66b odst. 4 ZKV). Výzva správce k uplatnění nevykonatelné popřené pohledávky musí obsahovat poučení o tom, že při zmeškání lhůty nelze k popřenému nevykonatelnému nároku přihlížet. Výzva musí obsahovat toto poučení, jinak nebude perfektní a s marným uplynutím lhůty nebude lze spojovat následky spočívající v tom, že se k popřené nevykonatelné pohledávce nebude přihlížet. Věřitelům, kteří se přezkumného jednání neúčastnili, je třeba lhůtu určit a potřebné poučení poskytnout písemně bezprostředně po skončení přezkumného jednání. Obdobně tomu je v případě, kdy nevykonatelnou pohledávku popře jiný konkursní věřitel. I v tomto případě vyzve správce konkursní podstaty konkursního věřitele, aby uplatnil svou nevykonatelnou pohledávku do třiceti dnů.[321]

[320] R 52/1998 (stanovisko NS), I., str. 169 (345).
[321] R 52/1998 (stanovisko NS), XXXI., str. 202 – 203 (378 – 379).

Žaloba, kterou se konkursní věřitel může domáhat svého práva, je žalobou určovací, u které se nemusí prokazovat naléhavý právní zájem.[322] Podat žalobu je třeba do třiceti dnů od přezkumného jednání. Co se týče charakteru této shora uvedené třicetidenní lhůty, lze konstatovat, že oproti původnímu nazírání, kdy na tuto lhůto bylo pohlíženo jako na lhůtu hmotněprávní, se dnes tato lhůta považuje za lhůtu procesní,[323] což souvisí se stanoviskem Ústavního soudu, který tak judikoval v nálezu ze dne 3.2.2000 č.j. III ÚS 545/99.[324] I když se tento nález vztahuje k ustanovení § 22 odst. 2 ZKV,[325] lze argumentaci Ústavního soudu použít i na situaci, na kterou se vztahuje § 24 ods. 1 ZKV.[326] Ústavní soud vycházel z toho, že opožděné podání přihlášky (v tomto případě určovací žaloby) nemá za následek zánik hmotného práva (pohledávky), nýbrž má pouze procesní důsledky – konkrétně vyloučení z konkursního řízení. Tím se samozřejmě zmenší pravděpodobnost, že takováto pohledávka bude uspokojena. Hmotné právo (v tomto případě pohledávka) trvá dál a může být naplněno i mimo konkursní řízení. Důsledek tohoto posunu v nazírání na charakter této lhůty je ten, že třicetidenní lhůta je zachována, je-li určovací žaloba podána u soudu nebo podána orgánu, který má povinnost ji doručit.[327]

Jestliže konkursní věřitel, jehož nevykonatelná pohledávka byla popřena co do pravosti, nechá marně uplynout lhůtu k podání žaloby o určení pravosti této pohledávky, přestává být účastníkem konkursního řízení.[328] Podat žalobu je věcně legitimován konkursní věřitel, který přihlásil popřenou nevykonatelnou pohledávku; na straně žalované je věcně legitimován správce konkursní podstaty a věřitelé, kteří pohledávku popřeli.[329] Popřel-li pohledávku jenom konkursní věřitel, podává žalobu konkursní věřitel, který přihlásil popřenou nevykonatelnou pohledávku, proti konkursnímu věřiteli, který jeho nevykonatelnou pohledávku popřel, a proti správci konkursní podstaty, i když ji tento nepopřel. Z procesního hlediska totiž mají tito žalovaní postavení nerozlučných společníků.[330] V žalobě je třeba vylíčit všechny skutečnosti významné pro posouzení, zda jde o pohledávku pravou, uplatněnou ve správné výši a ve správném pořadí. V žalobě podané proti popírajícímu konkursnímu věřiteli a správci se nelze domáhat jiného právního důvodu než toho, který konkursní věřitel uvedl na své přihlášce nebo jej uvedl či změnil v průběhu přezkumného jednání. V žalobě také není možné uplatnit víc, než kolik uplatňoval konkursní věřitel ve své přihlášce nebo v průběhu přezkumného jednání. Bude-li konkursní věřitel v petitu své žaloby uplatňovat jiný právní důvod, než jaký uváděl konkursní věřitel v průběhu přezkumného jednání, bude jeho žaloba zamítnuta z důvodu rozporu s § 23 odst. 2 ZKV; analogicky platí, že jestliže konkursní věřitel bude uplatňovat jinou částku, než jakou uplatňoval v přezkumném jednání, bude jeho žaloba zamítnuta v rozsahu, kterým překračuje částku uvedenou v přihlášce pohledávky nebo uplatňovanou v přezkumném jednání.

U některých nevykonatelných popřených pohledávek je možné dosáhnout jejich určení v rámci sporu též jinak než podáním samostatné žaloby na určení sporné pohledávky. Podle § 24 odst. 4 ZKV platí, že jestliže bylo před prohlášením konkursu o popřené pohledávce za-

---

[322] R 52/1998 (stanovisko NS), str. 200 (376): „Žaloba o pravost pořadí popřené pohledávky, popřípadě o právo na její oddělené uspokojení, je žalobou určovací; naléhavý právní zájem na požadovaném určení se neprokazuje."
[323] Zelenka, J., a Maršíková, J: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 637.
[324] Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, Svazek č. 17, Nález č. 18
[325] Viz poznámka č. 3. (toto je 46, tj. 46 – 43)
[326] Viz poznámka č. 43. (toto je 47, tj. 47 – 2)
[327] § 57 odst. 3 OSŘ.
[328] SJ 31/2003 citováno v Přehled judikatury ve věcech konkursu a vyrovnání, str. 104.
[329] R 52/1998 (stanovisko NS), XXXI., str. 202 – 203 (378 – 379).
[330] Bureš, J., a Drápal, L., str. 284.

hájeno řízení a toto řízení bylo přerušeno v souladu s § 14 odst. 1 písm. c) ZKV, provede se určení popřené pohledávky v již zahájeném řízení. Nové řízení o popřené pohledávce se koná v souladu s § 14 odst. 1 písm. d) ZKV. Návrh na pokračování přerušeného řízení je třeba podat ve lhůtách určených zákonem[331]; účastníky řízení se stávají ti, které zákon za účastníky označuje.[332]

Vykonatelná pohledávka

Vodítkem toho, co je to vykonatelná pohledávka, je § 274 OSŘ. Jedná se o pohledávky vyplývající z:

- vykonatelných rozhodnutí soudů a jiných orgánů činných v trestním řízení, pokud přiznávají právo nebo postihují majetek;
- vykonatelných rozhodnutí soudů ve správním soudnictví;
- vykonatelných rozhodnutí rozhodčích komisí a smírů jim svěřených;
- vykonatelných rozhodnutí státních notářství a dohod jimi schválených;
- notářských a exekutorských zápisů se svolením k vykonatelnosti sepsaných podle zvláštních zákonů;
- vykonatelných rozhodnutí orgánů veřejné správy včetně platebních výměrů, výkazů nedoplatků ve věcech daní a poplatků a jiných rozhodnutí, jakož i vykonatelných smírů;
- vykonatelných rozhodnutí a výkazů nedoplatků ve věcech nemocenského pojištění a sociálního zabezpečení;
- rozhodnutí orgánů Evropských společenství;
- jiných vykonatelných rozhodnutí, schválených smírů a listin, jejichž soudní výkon připouští zákon.

K tomu, aby bylo lze uplatnit vykonatelnou pohledávku vyplývající ze shora uvedených typů rozhodnutí, je nutné v souladu s § 20 odst. 2 poslední větou ZKV prokázat vykonatelnost pohledávky listinou opatřenou potvrzením o její vykonatelnosti, kterou je třeba předložit nejpozději při přezkumném jednání. Není-li takováto listina předložena v této lhůtě, pohledávka se pokládá za nevykonatelnou. Za takovouto se považuje, i kdyby objektivně vykonatelná byla.

Pokud byla popřena pravost nebo výše vykonatelné pohledávky, podává žalobu ten, kdo ji popřel (správce konkursní podstaty nebo popírající konkursní věřitel), proti přihlašovateli této pohledávky do konkursu. Žalobu je třeba podat ve lhůtě třiceti dnů. Dojde-li ke zmeškání lhůty, považuje se pohledávka za nespornou, a tedy za zjištěnou. Konkursní správce je povinen konkursního věřitele vyzvat, aby své popření uplatnil žalobou; navíc k tomu musí určit třicetidenní lhůtu a v poučení ho upozornit na následky zmeškání této lhůty.[333] Totéž platí i pro správce, který popírá vykonatelnou pohledávku; i on musí podat žalobu ve třicetidenní lhůtě u konkursního soudu, jinak se tento vykonatelný nárok bude považovat za zjištěný. Přičemž jak v případě konkursního věřitele, který popírá vykonatelnou pohledávku, tak v případě konkursního správce platí, že zmeškání lhůty nelze prominout (§ 66b odst. 4 ZKV). Jak správce konkursní podstaty, tak konkursní věřitel musí své popření vykonatelné pohledávky ještě navíc uplatnit u konkursního soudu. Popírá-li někdo

[331] § 23 odst. 4 a 5 ZKV a § 24 odst. 1 a 2 ZKV.
[332] § 23 odst. 2 a 3 ZKV a § 24 odst. 1 a 2 ZKV.
[333] R 52/1998 (stanovisko NS), XXXI., str. 202 (378).

vykonatelnou pohledávku správce, není na správci, aby podal žalobu u soudu, ale na tom, kdo popírá jeho vykonatelnou pohledávku.

Co se týče charakteru této shora uvedené třicetidenní lhůty, lze konstatovat, že v tomto případě platí, co již bylo uvedeno shora stran třicetidenní lhůty u nevykonatelných pohledávek, a totiž, že oproti původnímu nazírání, kdy na tuto lhůtu bylo pohlíženo jako na lhůtu hmotněprávní, se dnes tato lhůta považuje za lhůtu procesní.[334] A obdobně tedy platí, že třicetidenní lhůta je zachována, je-li určovací žaloba podána u soudu nebo podána orgánu, který má povinnost ji doručit (§ 57 odst. 3 OSŘ).

Co se týče podmínek pro podání žaloby, kterou se uplatňuje popření vykonatelné pohledávky, zákon nestanoví žádné zvláštní podmínky pro její uplatnění, jako je tomu v případě nevykonatelných pohledávek ve smyslu § 23 odst. 2 a § 24 odst. 1 ZKV, s výjimkou ustanovení 23 odst. 5 ZKV, které jednak stanoví třicetidenní lhůtu pro podání žaloby, a potom ukládá správci povinnost poučit konkursního věřitele, který vykonatelnou pohledávku popřel, o důsledcích zmeškání třicetidenní lhůty. Tuto poučovací povinnost správce konkursní podstaty nemá, pokud tuto žalobu podává dle § 24 odst. 2 ZKV. V žalobě je třeba vylíčit všechny skutečnosti významné pro posouzení, zda jde o pohledávku pravou, uplatněnou ve správné výši a ve správném pořadí. V žalobě podané proti konkursnímu věřiteli a v žalobě proti správci konkursní podstaty nelze uplatňovat popření ve větším rozsahu, než kolik bylo popřeno při přezkumném jednání, neboť nepopřený zbytek se pokládá za zjištěný (§ 24 odst. 2 ZKV). Pokud bude v žalobě na určení popřené vykonatelné pohledávky uplatňováno popření ve větším rozsahu, než kolik bylo při přezkumném jednání popíráno, bude žaloba v části, která vybočuje z možného petitu, zamítnuta.[335]

Rozhodnutí o sporných pohledávkách

O žalobě na určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky soud rozhodne rozsudkem v souladu s § 152 odst. 1 OSŘ. Dále přichází v úvahu rozhodnutí ve formě rozsudku pro uznání (§153a OSŘ) nebo rozsudkem pro zmeškání (§ 153b OSŘ), popřípadě může být vyřízena schválením smíru (§ 99 OSŘ). Vydání platebního rozkazu je povahou věci vyloučeno.[336] Rozhodnutí soudu o pravosti, výši nebo pořadí popřených pohledávek jsou účinná proti všem věřitelům (§ 25 odst. 1 ZKV). Tím se myslí, že je účinné nejen proti všem konkursním věřitelům, ale i proti ostatním věřitelům úpadce – tj. i těm, kteří nejsou účastníci konkursního řízení. Tímto rysem se závaznost tohoto druhu pravomocného rozsudku odlišuje od pravomocného rozsudku ve smyslu § 159a odst. 1 OSŘ, protože zavazuje všechny procesní subjekty včetně soudu a navíc ještě další okruh osob vymezený zákonem: věřitele, kteří nejsou účastníky řízení ve smyslu § 7 ZKV. Konkursní věřitel, který měl ve sporu o pravost, výši nebo pořadí ve věci úspěch, uplatní bez zbytečného odkladu výsledek tohoto sporu u správce. Správce po předložení vykonatelného rozhodnutí opraví upravený seznam přihlášek ve smyslu § 21 odst. 3 ZKV podle výsledku sporu.[337]

Náklady řízení v případě incidenčních sporů

Co se týče nákladů sporu o pravost, výši či pořadí popřených pohledávek, je třeba rozlišovat, jestli se takového sporu účastnil konkursní správce či ne. Navíc je si třeba připome-

[334] Viz Zelenka, J., a Maršíková, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 641.
[335] Tamtéž, str. 640.
[336] Bureš, J., a Drápal, L., str. 286.
[337] § 25 odst. 3 ZKV.

nout, že v incidenčním sporu konkursní správce vystupuje jako strana řízení, tedy nikoliv jako zvláštní procesní subjekt. V případě, že se incidenčního sporu účastnil, tyto náklady se pokládají za náklady podstaty. V případě, že se tohoto sporu nezúčastnil, mají popírající věřitelé nárok na náhradu nákladů z podstaty jen potud, pokud se podstatě dostalo nějakého prospěchu z vedení sporu. Tedy v tomto případě jsou náklady incidenčního sporu nákladem podstaty, jen když se podstatě dostalo nějakého prospěchu z vedení sporu.

Ve sporu o pravost, výši nebo pořadí popřených pohledávek nemá žádný z účastníků proti správci právo na náhradu nákladů řízení. Náklady vzniklé správci ve sporu o pravost, výši nebo pořadí popřených pohledávek se pokládají za náklady podstaty. To ovšem neplatí, jde-li o náklady, které vznikly zaviněním správce nebo náhodou, která se mu přihodila. Náhrada nákladů řízení přiznaná rozhodnutím správci patří do podstaty.[338]

Věřitel, který popřel pohledávku, má právo, aby mu byly z podstaty nahrazeny jeho náklady řízení, jestliže podle rozhodnutí ve sporu vznikl podstatě prospěch. To neplatí, jestliže mu náklady řízení nahradil ten, komu byla ve sporu o pravost, výši nebo pořadí popřených pohledávek povinnost k náhradě uložena. Jestliže bylo věřiteli, který popřel pohledávku ve sporu o pravost, výši nebo pořadí popřené pohledávky, přiznáno právo na náhradu nákladů řízení, přechází jeho právo na podstatu, a to do výše plnění, které mu bylo poskytnuto z podstaty.[339]

[338] § 25a ZKV.
[339] § 25b ZKV.

Kapitola XIII.
Zpeněžení

Jedině zpeněžením konkursní podstaty lze dosáhnout naplnění cíle konkursního řízení proklamovaného v § 2 odst. 3 ZKV, kterým je poměrné „uspokojení věřitelů z majetku tvořícího konkursní podstatu". Pouze vydání a rozdělení výtěžku ze zpeněžení podstaty umožňuje realizaci uspořádání majetkových poměrů úpadce ve smyslu § 1 odst. 1 ZKV a dosažení poměrného uspokojení konkursních věřitelů, jakož i uspokojení oddělených věřitelů, pohledávek za podstatou (§ 31 odst. 2 ZKV) a pracovních nároků (§ 31 odst. 3 ZKV). Jiný způsob uspokojení konkursních věřitelů zákon o konkursu a vyrovnání nezná. Z tohoto důvodu je vyloučeno, aby konkursní věřitelé byli uspokojováni jakýmkoliv jiným způsobem – např. tím, že by jim byly vydány věci, pohledávky a různé jiné majetkové hodnoty, které tvoří konkursní podstatu. Toliko zpeněžení umožňuje správci konkursní podstaty, aby soudu a věřitelskému výboru podal zprávu o zpeněžování majetku z podstaty, a soudu, aby tuto zprávu mohl přezkoumat (§ 29 odst. 1 ZKV). Bez zpeněžení nelze vydat rozvrhové usnesení a uspokojit konkursní věřitele. Z těchto důvodů by správce konkursní podstaty měl přistoupit ke zpeněžení podstaty co nejdříve.

Ovšem v určitých případech může dojít k odložení zpeněžení podstaty. Konkrétně se jedná o dvě rozdílné situace, které upravuje § 27b ZKV a § 19 ZKV. Podle § 27b ZKV správce konkursní podstaty nesmí pokračovat ve zpeněžování konkursní podstaty, jakmile se dozví o uzavření smlouvy o fúzi úpadce nebo o převodu jmění úpadce. Druhý případ je upraven v § 19 ZKV, který se vztahuje na situaci, kdy existují pochybnosti o tom, jestli věc, právo nebo jiná majetková hodnota má či nemá být pojata do soupisu konkursní podstaty. Podle tohoto ustanovení soud uloží tomu, kdo uplatňuje, že věc, právo nebo jiná majetková hodnota neměla být zařazena do soupisu konkursní podstaty, aby v soudem určené lhůtě podal žalobu proti správci konkursní podstaty. Do uplynutí lhůty k podání žaloby a po dobu do pravomocně skončeného řízení o žalobě správce konkursní podstaty nesmí věc, právo nebo jinou majetkovou hodnotu zpeněžit ani s ní jinak nakládat.

Pro oba tyto případy však existují výjimky, které povolují zpeněžování konkursní podstaty. Podle 27b ZKV správce konkursní podstaty může pokračovat ve zpeněžování konkursní podstaty, pokud se jedná o prodej věcí bezprostředně ohrožených zkázou nebo znehodnocením (§ 27 odst. 2 ZKV), nebo odvrací-li zpeněžením hrozící škodu na majetku (§ 19 odst. ZKV). K tomu dlužno dodat, že ustanovení § 27 odst. 2 ZKV upravuje prodej mimo dražbu, kterou správce konkursní podstaty může uskutečnit jenom se souhlasem soudu, jenž přihlédne k vyjádření věřitelského výboru. Tohoto souhlasu však není třeba, pokud se jedná o věci bezprostředně ohrožené zkázou nebo znehodnocením. Například se může jednat o rozprodej věcí ze skladu, který je v havarijním stavu. Jindy se může jednat o situaci, kdy správce podstaty nemá prostředky na údržbu a provoz těchto věcí a hrozí jim znehodnocení. Ustanovení § 19 odst. 3 ZKV upravuje situaci, kdy správce konkursní podstaty odstraňuje škodu na majetku, který je předmětem žaloby, jež má určit, že věc, právo nebo jiná majetková hodnota neměla být zahrnuta do soupisu konkursní podstaty.

I když správce konkursní podstaty postupuje při výkonu své funkce samostatně, v takovýchto situacích bude pravděpodobně vhodné, aby si vyžádal stanovisko věřitelského výboru či pokynu soudu.[340] Konkursní správce se tak do budoucna vyhne možným komplikacím, a přitom bude jednat v souladu s § 8 odst. 2 ZKV, který mu ukládá, aby

[340] Zelenka, J., a Maršíková, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 547.

postupoval s odbornou péčí. V případě, že je ale prodána věc podle § 19 odst. 3 ZKV, aby se tak zabránilo hrozící škodě na majetku, bude třeba žalovat o vydání částky takto získané.[341]

Jak jsme si již řekli a jak již vyplývá z toho, co bylo uvedeno shora, zpeněžení konkursní podstaty provádí správce konkursní podstaty. Plyne to z ustanovení § 14 odst. 1 písm. a) ZKV, podle kterého je to pouze on, kdo je oprávněn ke zpeněžení podstaty. Avšak v souladu s § 9 odst. 1 ZKV může v některých případech být ke zpeněžení oprávněn tzv. zvláštní správce, kterého může ustavit soud pro určitý obor správy; zpeněžování podstaty však může uskutečňovat jen v mezích své působnosti. Obdobně je tomu se zástupcem správce, kterého soud, je-li to účelné, může správci ustavit v případě, že by ze závažných důvodů nemohl vykonávat svou funkci (§ 9 odst. 2 ZKV).

Správce konkursní podstaty by však měl vycházet při zpeněžování z alespoň dvou důležitých zásad:

- pokud možno zachovávat podnikatelskou činnost a pracovní příležitosti, chránit životní prostředí, případě jiný zvlášť významný obecný zájem; a
- postupovat s odbornou péčí.

První shora uvedená zásada se sice uvádí v ustanovení týkající se prodeje z volné ruky, ale měla by být uplatňována i při dražbách, a to jak podle zákona o veřejných dražbách, tak podle části šesté občanského soudního řádu. Navíc tento princip, podle kterého by se měla pokud možno zachovávat podnikatelská činnost a pracovní činnost a také chránit životní prostředí, se v některých případech dá vykládat jako korektiv zásady druhé, která by se za určitých podmínek dala mylně vykládat jako dosahování maximálních výnosů při minimálních nákladech. Podle první shora uvedené zásady tedy nelze zpeněžovat konkursní podstatu bez ohledu na zachovávání podnikatelské činnosti, která většinou bývá úzce spojena se zachováváním pracovních příležitostí; zpeněžování nelze provádět ani bez ohledu na škodu, kterou tím způsobí životnímu prostředí,[342] či bez ohledu na újmu, která tím nastane jinému veřejnému zájmu. To, že správce konkursní podstaty má postupovat s odbornou péčí, správci ukládá § 8 odst. 2 ZKV, ale vzhledem k tomu, že zpeněžování je velice citlivou záležitostí, v této etapě konkursního řízení má tato zásada obzvláště výsostné postavení. Zde je si třeba uvědomit, že správce spravuje určitý majetek a že se jedná o podobný druh odpovědnosti, jakou má správce podniku ve smyslu § 338i odst. 3 ObčZ, kterého soud ustanovuje v případě dražby podniku podle hlavy šesté občanského soudního řádu. Poněkud jiná, i když obdobná, je odpovědnost správce dědictví podle § 480a odst. 3 ObčZ, kterému zákon ukládá, aby postupoval s péčí řádného hospodáře.[343] V těchto případech všechny tyto osoby odpovídají za škodu podle § 420 ObčZ.

Jaké tedy zná zákon o konkursu a vyrovnání druhy zpeněžení? V souladu s § 27 odst. 1 ZKV konkursní podstatu lze zpeněžit nesledujícími způsoby:

---

[341] Kotoučová, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související*, str. 199.

[342] To samo o sobě by mohlo být porušením povinnosti, kterou ukládá § 415 ObčZ, podle které je každý povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, majetku, na přírodě a životním prostředí. Porušení této povinnosti může mít za následek vznik škody. S tím by mohla být spojena odpovědnost správce konkursní podstaty za takto vzniklou škodu. Přičemž může dojít v některých případech i k souběhu s trestněprávní odpovědností.

[343] S obdobnou odpovědností jsou povinni postupovat vystupovat například likvidátoři, členové statutárních a dozorčích orgánů obchodních společností.

a) veřejnou dražbou věcí a jiných penězi ocenitelných majetkových hodnot,
b) soudním výkonem rozhodnutí, nebo
c) prodejem mimo dražbu.

Všechny shora uvedené způsoby zpeněžení jsou si rovnocenné. Ale jak si brzy ukážeme, v posledních letech si získal prominentní postavení způsob zpeněžení formou veřejné dobrovolné dražby podle zákona o veřejných dražbách.[344] Dražby, ať už podle zákona o veřejných dražbách nebo soudní dražby, jsou také oblíbenější z toho důvodů, že u dražeb není třeba souhlasu soudu ani vyjádření věřitelského výboru, neboť ten je výslovně vyžadován pouze v případě prodej mimo dražbu. To však ovšem neznamená, že by správce konkursní podstaty byl v situaci, kdy by mohl kompletně ignorovat věřitele, protože je vázán shora uvedeným postulátem, podle kterého musí postupovat s odbornou péčí. V případě, že by způsobil věřitelům škodu, musel by se jim za ni odpovídat. Vrátíme-li se k zpět k výše uvedeným třem druhům zpeněžení, zákon o konkursu a vyrovnání žádnému z výše uvedených druhů zpeněžení nedává přednost, i když F. Zoulík uvádí, že zákon dává „zjevnou prioritu *prodeji věcí způsobem upraveným v ustanoveních* občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí".[345]

V následujícím oddílu stručně probereme všechny tři shora uvedené způsoby zpeněžení:

a) Zpeněžení veřejnou dražbou věcí a jiných penězi ocenitelných majetkových hodnot

Prodej ve veřejné dobrovolné dražbě se provádí na základě zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách. V současné době je institut veřejné dobrovolné dražby používán převážně pro zpeněžování podstaty. V roce 2004 více než 90 % zadavatelů tvořili správci konkursní podstaty. Podle zkušenosti České asociace dražebníků je veřejná dražba nejprůhlednějším způsobem prodeje, kde lze dosáhnout i maximální cenu,[346] což je jistě z pohledu věřitelů žádoucí.

Veřejná dražba se koná na návrh vlastníka, za kterého je podle § 17 odst. 4 ZVD považován i správce konkursní podstaty. Tím se liší od nedobrovolné veřejné dražby, která se provádí na návrh věřitele, takže v konkursní řízení nepřichází v úvahu.[347] Předmětem dobrovolné dražby může být věc, podnik nebo jeho organizační složka, převoditelná majetková práva s výjimkou práv z duševního vlastnictví, a soubor věcí, soubor práv nebo soubor věcí a práv, bylo-li navrženo jejich vydražení a splňují-li podmínky stanovené zákonem o veřejných dražbách (§ 17 odst. 3 ZVD). Ve veřejné dobrovolné dražbě nelze dražit věci, na nichž vázne zákonné předkupní právo státu podle zvláštních právních předpisů, zákonné předkupní právo spoluvlastníků a byty a nebytové prostory, s nimiž je nakládání omezeno právem nájemců na přednostní nabytí vlastnictví nebo zákonným předkupním právem nájemců podle zvláštního právního předpisu. Dále ve veřejné dražbě nelze dražit nemovitosti, jejichž vlastnictví je omezeno předkupním právem zapsaným v katastru nemovitostí, a věci movité, jejichž vlastnictví je omezeno předkupním právem zapsaným v listinách osvědčujících vlastnictví a nezbytných k nakládání s věcí. A dražit nelze věci, vůči nimž bylo uplatněno zadržovací právo.

---

[344] Viz např. Kotoučová, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související*, str. 238 - 239.
[345] Zoulík, F.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 124. (Kurzíva F. Zoulík.)
[346] „Počet dražeb loni poklesl stejně jako objem draženého majetku" in Konkursní noviny, č. 3/2005, 2. 2. 2005, str.1. Viz též Kotoučová, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související*, str. 238 - 239.
[347] Někdy se ale může konat v rámci incidenčních sporů, kdy úpadce vymáhá svou pohledávku.

Podle § 19 ZVD dražbu lze provést pouze na základě písemné smlouvy o provedení dražby, kterou uzavře navrhovatel s dražebníkem. Smlouva o provedení dražby musí obsahovat označení, že jde o dražbu dobrovolnou, označení navrhovatele, dražebníka a předmětu dražby, nejnižší podání, výši odměny nebo způsob jejího určení či ujednání o tom, že dražba bude provedena bezúplatně. Je-li licitátor oprávněn snížit nejnižší podání, musí být ve smlouvě o provedení dražby obsaženo i ujednání, o jakou částku lze nejnižší podání snížit. Jde-li o dražbu nemovitosti, podniku nebo jeho organizační složky, musí být podpisy navrhovatele a dražebníka na smlouvě o provedení dražby úředně ověřeny. Je-li navrhovatelem dražby osoba, která je povinna při zadávání zakázek postupovat podle zvláštního právního předpisu, řídí se její postup směřující k uzavření smlouvy o provedení dražby tímto zákonem; budoucím peněžitým závazkem ze smlouvy jsou předpokládané náklady dražby. Neobsahuje-li smlouva uzavřená mezi navrhovatelem a dražebníkem stanovené náležitosti, je neplatná.

Tento způsob zpeněžení má svoje výhody a nevýhody. Co se týče nevýhod, je třeba zmínit časovou náročnost v případě nemovitostí a podniků, a to především s ohledem na zajištění povinných prohlídek dražené nemovitosti (§ 15 ZVD), lhůty pro zveřejnění dražební vyhlášky, která je podle § 20 odst. 3 ZVD nejméně třicet dní, a konečně i lhůty pro úhradu ceny dosažené vydražením v případě, že by byla dosažena cena vyšší než 500.000 Kč (§ 29 odst. 4 ZVD). Tato posledně uvedená lhůta může být dokonce tříměsíční, s tím, že začne běžet od skončení dražby.[348] V porovnání se lhůtami stanovenými v nedobrovolné dražbě se jedná o nepoměr, neboť tam platí, že v případě dosažení ceny vyšší než 5 mil. Kč je lhůta třicetidenní. Jestliže je ale dosažena cena nižší než 5 mil. Kč, vydražitel je povinen uhradit cenu dosaženou vydražením do deseti dnů od skončení dražby. Určitě velkou předností veřejné dobrovolné dražby je, jak již na to bylo poukázáno, především její transparentnost a také ta skutečnost, že u ní lze dosáhnout poměrně vysokého zisku. To vše je ovšem možné jen díky tomu, že veřejné dražby podle zákona o veřejných dražbách provádějí profesionálové.[349] Na závěr lze říci, že příprava, organizování a vlastní průběh veřejné dražby, konané dle zákona o veřejných dražbách, je zcela odlišný od veřejných dražeb prováděných soudy, kdy se postupuje dle občanského soudního řádu. U těchto druhů dražeb neexistuje mj. povinnost zveřejnit dražební vyhlášku či další údaje o dražbě na Centrální adrese provozované ze zákona Českou poštou, s.p., takže celková informovanost o konání těchto dražeb je minimální.[350] Na rozdíl od veřejné dražby – a to jak dobrovolné, tak nedobrovolné – v soudní dražbě se stanoví nejnižší podání, jež u věcí movitých činí jednu třetinu úředně stanovené ceny a u věcí nemovitých dvě třetiny po odečtu závad, které prodejem nezaniknou. To zákon o veřejných dražbách nezná. V porovnání s dražbami podle zákona o veřejných dražbách je však soudní dražba zdlouhavějším procesem,[351] a to je, kromě již shora uvedených důvodů, pravděpodobně dalším z důvodů, proč veřejné dražby podle zákona o veřejných dražbách nabývají na důležitosti.

---

[348] O tom říká správce konkursní podstaty JUDr. Pavel Pikola v interview pro Konkursní noviny: „Takže dražba je sice jedním ze způsobů zpeněžení podle zákona o konkursu vyrovnání, ale z mé praxe se jeví dražba, jako forma zpeněžení, která není pro správce konkursní podstaty výhodná a to z hlediska toho, že tam se platba vydražené nemovitosti realizuje do 3 měsíců od konání dražby (při dosáhnutí ceny vydražení nad 500.000,- Kč)." („Hovoříme se správci konkursní podstaty" in *Konkursní noviny*, č. 7/2004, 31. 3. 2004.)

[349] Viz např. „Hovoříme se správci konkursní podstaty" in *Konkursní noviny*, č. 7, 31.3. 2004. To, co bylo řečeno o výhodách veřejné dobrovolné dražby, o její transparentnosti a výnosnosti, lze říci sice o veřejných nedobrovolných dražbách, které ovšem v rámci zpeněžení podstaty nepřicházejí v úvahu.

[350] „Počet dražeb loni poklesl stejně jako objem draženého majetku" in Konkursní noviny, č. 3/2005, 2. 2. 2005, str. 3.

[351] Tamtéž, str. 1.

b) zpeněžení soudním výkonem rozhodnutí

To, že veřejné dražby podle zákona o veřejných dražbách nabývají na důležitosti, ovšem ještě není důvodem k tomu, abychom výkon soudním rozhodnutím pominuli, protože tento způsob se stále hojně využívá. Soudním výkonem rozhodnutí se myslí prodej soudem podle části šesté občanského soudního řádu. Prodej se provádí formou dražby a občanský soudní řád upravuje několik druhů dražebních prodejů: prodej věcí movitých (§ 323 a násl. OSŘ), prodej věcí nemovitých (§ 335 a násl. OSŘ), prodej spoluvlastnického podílu (§ 338 a násl. OSŘ), prodej podniku (§ 338f a násl. OSŘ), prodej části podniku (§ 338zp OSŘ) a prodej podílu spolumajitele podniku (§ 338zq OSŘ). Jak vyplývá z § 36 odst. 3 ZVD, a jak jsme si již řekli, v případě konkursního řízen nelze provádět soudní výkon rozhodnutí podle zákona o veřejných dražbách a musí se postupovat podle ustanovení občanského soudního řádu.[352]

Vzhledem k tomu, že při zpeněžování podstaty formou soudního výkonu rozhodnutí se postupuje podle části šesté občanského soudního řádu, je nutno mít na mysli, že tato jeho část se použije přiměřeně. To znamená, že účastníkem řízení o návrhu na zpeněžení věci podle ustanovení o výkonu rozhodnutí je správce konkursní podstaty, který návrh podal a který má postavení oprávněného; povinný v tomto řízení nevystupuje.[353]

Obdobně jako v případě veřejné dobrovolné dražby podle zákona o veřejných dražbách, jsou určité věci vyloučeny z výkonu rozhodnutí. Jedná se o věci uvedené v ustanoveních § 321 a § 322 OSŘ. Podle § 321 OSŘ se jedná o „věci, jejichž prodej je podle zvláštních předpisů zakázán, nebo které výkonu rozhodnutí nepodléhají". Tyto věci jsou vlastně také vyloučeny z konkursní podstaty § 6 ZKV. Obě výše uvedená ustanovení občanského soudního řádu, obzvláště § 322 OSŘ, je třeba posuzovat optikou ustanovení § 6 ZKV. Na § 322 OSŘ je třeba spíš pohlížet jen jako na určitý návod toho, které věci by měly být vyloučeny z výkonu rozhodnutí. Odst. 2 tohoto ustanovení je demonstrativním výčtem vyloučených věcí. Jedná se především o věci, které se týkají uspokojování hmotných potřeb povinného a jeho rodiny nebo k plnění pracovních úkolů. Výčet demonstrativně vyjmenovává běžné oděvní součásti, obvyklé vybavení domácnosti, snubní prsten a jiné předměty podobné povahy, zdravotnické věci a jiné věci, které povinný potřebuje vzhledem ke své nemoci nebo tělesné vadě, hotové peníze do částky 1000 Kč. Zde se např. nabízí otázka, co jsou „běžné oděvní součásti a obvyklé vybavení domácnosti". Je jasné, že asi z výkonu rozhodnutí nebude moci být vyloučen drahý barevný televizor s poukazem na to, že se jedná o „obvyklé vybavení domácnosti", i když tak tomu v mnoha domácnostech skutečně je. Tady je si třeba uvědomit, že pojem „obvyklé vybavení domácnosti" je nutno posuzovat na základě kritéria toho, že tyto věci jsou věcmi „nezbytné potřeby".[354] Odstavec 3 zmíněného ustanovení se v případě zpeněžení soudním výkonem rozhodnutí neuplatní. Podle tohoto ustanovení se totiž výkon rozhodnutí nemůže týkat těch věcí z majetku povinného, které nezbytně nutně potřebuje k výkonu své podnikatelské činnosti. To jsou ale přitom věci, které tvoří součást podstaty podle § 6 ZKV odst. 2 poslední věty za středníkem ZKV; podle tohoto ustanovení platí, že „majetek sloužící podnikatelské činnosti z podstaty vyloučen není".

---

[352] S nedobrovolnou veřejnou dražbou podle zákona o veřejných dražbách bychom se v rámci konkursu setkali pouze v případě, kdy by úpadce jako věřitel vymáhal své pohledávky v rámci incidenčních sporů.

[353] „To platí bez zřetele k tomu, zda majetek, který má být takto zpeněžen, je ve vlastnictví úpadce nebo jiné osoby." (Viz: R 16/2003 citováno v díle Přehled judikatury ve věcech konkursu a vyrovnání, str. 116.)

[354] SJ 62/2004 citováno v díle Přehled judikatury ve věcech konkursu a vyrovnání, str. 23.

Při prodeji věci movité v soudní dražbě je třeba, jak již bylo předesláno, stanovit cenu věci, za jakou má být nabízena zájemcům. Soud provede odhad, v případě věcí menší hodnoty stanoví jejich cenu vykonavatel odhadem, je-li schopen spolehlivě posoudit jejich cenu sám, jinak přibere k provedení odhadu znalce.[355] Dražbu provádí soudní vykonavatel.[356] Nejnižší podání činí jednu třetinu odhadní nebo úředně stanovené ceny.[357] Nenajde-li se kupec pro dražené věci, nařídí soud opětovnou dražbu.[358] Nenajde-li se kupec ani po opětovné dražbě, další dražba se již nekoná.

Prodej nemovitostí v soudní dražbě je rozvržen do několika etap. Nejdříve dojde k nařízení výkonu rozhodnutí, určení odhadní ceny nemovitosti, usnesení o dražební vyhlášce, jednání o dražebním prodeji. Rozvrh výtěžku prodeje se v případě konkursu provádět nebude, protože veškerý výtěžek půjde do podstaty. Tedy v případě, že nepůjde o dražbu nemovitosti, která slouží k zajištění oddělené pohledávky. Podívejme se alespoň běžně na celkový průběh soudní dražby nemovitosti. Při prodeji nemovitosti v soudní dražbě po právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí soud stanoví znalce, kterému uloží, aby nemovitost ocenil.[359] Soudní znalec se při provádění odhadu musí řídit zákonem o oceňování majetku.[360] V případě, že nemovitost a její příslušenství byly v době jednoho roku přede dnem, kdy usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí nabylo právní moci, již jednou oceněny soudním znalcem podle zákona o oceňování majetku, může se od nového ocenění upustit.[361] F. Zoulík uvádí, že v rámci konkursního řízení bude praktické, jestliže odhad byl již proveden při zjišťování podstaty.[362] Dnes se tak provádí podle § 18 ZKV odst. 5 ZKV. V souladu s tímto ustanovením ocenění provádí úpadce nebo správce konkursní podstaty. Bude-li to věřitelský výbor požadovat, provede se ocenění znalcem. To by mělo být praktické právě u nemovitostí. Každopádně ale platí, že ten, kdo oceňování majetku provádí, se musí řídit zákonem o oceňování majetku.[363] Podle výsledků ocenění a ohledání nemovitosti soud určí usnesením cenu, z které bude vypočteno nejnižší podání. Po právní moci usnesení o ceně soud nařídí dražební jednání. Výroku usnesení o nařízení dražebního jednání se říká dražební vyhláška, kterou soud doručí oprávněnému (konkursnímu správci), finančnímu úřadu a obecnímu úřadu, v jejichž obvodu je nemovitost, těm, kdo vybírají pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění, příslušnému katastrálnímu úřadu, obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu je nemovitost (336c OSŘ). Jako

---

[355] § 328 OSŘ.
[356] § 328b odst. 4 OSŘ.
[357] § 329 odst. 1 OSŘ.
[358] § 330 odst. 2 OSŘ.
[359] § 336 odst. 1 OSŘ.
[360] Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku) ze dne 17. června 1997, ve znění zákona 121/2000 Sb.
[361] § 336 odst. 3 OSŘ.
[362] Zoulík, F.: *Zákon o konkursu a vyrovnání,* str. 125.
[363] A ten nabízí vskutku širokou škálu metod, kterými lze provést ocenění. Ovšem ten v § 2 odst. 1 ZOM upřednostňuje ocenění majetku a služby obecně obvyklou cenou, nestanoví-li zákon jinak. Obvyklou cenou se pro účely zákona o cenách rozumí cena, která by byla dosažena při prodejích stejného, popřípadě obdobného majetku nebo při poskytování stejné nebo obdobné služby v obvyklém obchodním styku v tuzemsku ke dni ocenění. Přitom se zvažují všechny okolnosti, které mají na cenu vliv, avšak do její výše se nepromítají vlivy mimořádných okolností trhu, osobních poměrů prodávajícího nebo kupujícího ani vliv zvláštní obliby. Mimořádnými okolnostmi trhu se rozumějí například stav tísně prodávajícího nebo kupujícího, důsledky přírodních či jiných kalamit. Osobními poměry se rozumějí zejména vztahy majetkové, rodinné nebo jiné osobní vztahy mezi prodávajícím a kupujícím. Zvláštní oblibou se rozumí zvláštní hodnota přikládaná majetku nebo službě vyplývající z osobního vztahu k nim. Majetek lze také oceňovat „jiným způsobem oceňování". Mezi ně se podle § 2 odst. 3 ZOM řadí nákladový způsob, výnosový způsob, porovnávací způsob, oceňování podle jmenovité hodnoty, oceňování podle účetní hodnoty, které vychází ze způsobů oceňování stanovených na základě předpisů o účetnictví, oceňování podle kurzové hodnoty, oceňování sjednanou cenou.

nejnižší podání stanoví soud dvě třetiny ceny nemovitosti získané odhadem; od takto zjištěné ceny se odečte cena závad váznoucích na nemovitosti (§ 336a OSŘ). Na rozdíl od dražby věci movité, dražbu provádí soudce v souladu s § 336i odst. 3 OSŘ. Podle § 336m odst. 1 OSŘ platí, že v případě, že při dražbě nebylo učiněno ani nejnižší podání, soud dražební jednání skončí. Další dražbu soud nařídí na návrh oprávněného (konkursního správce); ten ale lze podat nejdříve tři měsíce od bezúspěšné dražby. Jasně se tak manifestuje zdlouhavost tohoto postupu, která může vadit konkursním věřitelům. V těchto případech se může osvědčit přímý prodej mimo dražbu.

Prodej spoluvlastnického podílu se provádí opět dražbou a řídí se ustanoveními občanského soudního řádu o věcech movitých a nemovitých podle toho, zda se jedná o podíl na věci movité či nemovité (338 OSŘ). Spoluvlastníkům úpadcova spoluvlastnického podílu nenáleží předkupní právo, nicméně občanský soudní řád jejich pozici zvýhodňuje tím, že v případě, že se spoluvlastník účastní dražby a učiní-li s jinými dražiteli stejné nejvyšší podání, udělí se mu příklep (338 odst. 3 OSŘ). Navíc podle tohoto ustanovení soud doručuje spoluvlastníkům usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí a také i dražební vyhlášku.

Co se týče prodeje podniku v soudní dražbě, je třeba předeslat, že názory na tuto problematiku se různí. Podle F. Zoulíka převod podniku v rámci zpeněžení podniku v konkursním řízení se může uskutečnit jen smluvně. Argumentuje tím, že zákon výslovně v ustanovení § 28 ZKV neuvádí prodej věcí způsobem upraveným v ustanovení o výkonu rozhodnutí, ale mluví výslovně jen o smlouvě (tedy o prodeji mimo dražbu). Navíc je podle něj převod podniku záležitostí velice složitou, kterou lze reflektovat pouze při dvoustranném právním úkonu.[364] Naproti tomu autoři P. Raban a K. Eliáš uvádějí, že se lze domnívat, že pro účely zpeněžení konkursní podstaty by bylo možno použít soudního prodeje v rámci výkonu rozhodnutí (§ 338f a další OSŘ).[365] Nezdá se však, že s ohledem na to, co již bylo řečeno o relativní zdlouhavosti soudních dražeb v porovnání s dražbami podle zákona o veřejných dražbách, by toto byl způsob, který by byl efektivní a pro který by se správci konkursní podstaty rozhodovali. Na soudní dražbu podniku lze pohlížet jako na určitou hypotetickou možnost. Spíše by v případě podniku přicházela v úvahu veřejná dobrovolná dražba podle zákona o veřejných dražbách. Ale ani ta se nejeví jako příliš šťastná varianta, protože zákon o veřejných dražbách neupravuje otázku dražby podniku, který je zahrnut v konkursní podstatě. Eliáš sice argumentuje ve prospěch dražby takto: „Je sice možno souhlasit s názorem, že exekuční dražba povahu smlouvy nemá, nikoliv však proto, že vlastnictví přechází soudním rozhodnutím, usnesením o příklepu, avšak proto, že zde nedochází ke konsensu vůle, byť potvrzenému soudním rozhodnutím. V soudní dražbě provedené na objednávku správce konkursní podstaty se ztrácí donucovací rys soudního rozhodnutí a soudní dražba v konkursním řízení představuje pouze kvalifikovanou formu prodeje, jež má zajišťovat určitou míru objektivity při více zájemcích a je uzavřena dosažením konsensu kupujícího a prodávajícího. Takovéto řízení ztrácí kontradiktorní ráz, neboť se koná bez povinného (správce zde stojí v roli oprávněného a úpadce není účastníkem tohoto řízení).“[366] Eliášova argumentace se nezabývá otázkou toho, jak postupovat v případě pohledávek přihlášených do konkursu, které jsou součástí draženého podniku. Měly by se zpeněžit s vydražovaným podnikem či nikoliv?

Jak již bylo tedy naznačeno, s Eliášovým názorem lze souhlasit jen těžko. Patrně by se v případě takové dražby, ať už by probíhala podle zákona o veřejných dražbách nebo podle

[364] Zoulík, F.: *Zákon o konkursu a vyrovnání,* str. 131.
[365] Eliáš, K., Bejček, J.,Hajn, P., Ježek, J. a kol.: *Kurs obchodního práva.* Obecná část. 4 vydání, str. 256.
[366] Tamtéž, str. 256.

části šesté občanského soudního řádu, muselo postupovat analogicky podle § 27 ZKV v tom smyslu, že by se podle tohoto ustanovení musela řešit otázka práv a závazků spojených s provozem podniku. Ale vzhledem k tomu, že tu neexistuje výslovné ustanovení o tom, jak v takovém případě postupovat, hrozí tu nebezpečí nejasností týkajících se takového postupu. Lze pochybovat o tom, že by bylo správné o tom nechat rozhodovat soudy. Tady by patrně bylo na místě tento problém řešit novou zákonnou úpravou.

Jak jsme si tedy již řekli, dá se předpokládat, že pro tento druh převodu by se nedalo postupovat analogicky podle smlouvy o prodeji podniku (§ 476 – § 488a ObchZ), neboť pro tento smluvní typ je charakteristický převod veškerých práv a závazků spojených s provozem podniku.[367] V případě konkursu však většina těchto pohledávek bude přihlášena do konkursu podle § 20 ZKV; ty budou moci být jako takové uspokojeny až na základě rozvrhového usnesení (§ 30 a 32 ZKV). Kdyby ovšem tyto závazky byly převedeny s prodávaným podnikem, došlo by k popření smyslu konkursu. Tyto pohledávky by nebyly uspokojeny v rámci konkursu a je docela možné, že věřitelé, kteří by měli za úpadcem pohledávky, které by nesouvisely s provozem podniku, by se ocitli v nevýhodném postavení vůči těm věřitelům, jejichž pohledávky by byly převedeny s podnikem. Byla by tak porušena zásada „par conditio creditorum". Z tohoto důvodu by se muselo postupovat jinak, a to tak, že závazky s podnikem by na nového vlastníka převedeny nebyly. Přitom mnoho těchto závazků bude synallagmatické povahy, kdy vzájemné právní vztahy budou velice složité, obzvláště tomu tak bude u dodavatelů. V takovém případě bude docela možné, že takovouto operací bude narušen jeden z prvků podniku, totiž jeho nehmotná část skládající se z kontaktů na dodavatele. A tím by také byl znehodnocen i převod podniku, protože by tak nebyly převedeny všechny složky patřící k podniku. Ovšem s prodejem podniku v soudní dražbě či ve veřejné dražbě to přesto není tak zcela jednoznačné. Neboť v rámci konkursu lze vydražit či prodat i podnik, který není v konkursu. Podnikatel, na jehož majetek byl vyhlášen konkurs, může vlastnit víc podniků a na některé z nich nemusí být ani vyhlášen konkurs. A ty se přesto mohou ocitnout v konkursní podstatě.

Na tomto místě by asi bylo vhodně, abychom si nastínili, co se myslí pod pojmem podnik. Podnik, jak již bylo uvedeno shora v části o zástavním právu, se definuje v souladu s § 5 ObchZ jako soubor hmotných a nehmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. Přičemž definice pokračuje: „K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit." Z této definice vyplývá, že podnik může patřit jen podnikateli. Již I. Pelikánová poukázala v komentáři k obchodnímu zákoníku na existenci určité personifikace podniku, kdy se podnikatel a podnik někdy mylně slučuje v jedno.[368] S tímto nepřesným pojetím podniku se lze často setkat, a to nejen mezi laiky.

Tedy pro pojetí podniku je nutné rozlišovat mezi podnikatelem, který je subjektem právních vztahů, a podnikem, který je jejich objektem. V tomto kontextu se nevyhnutelně naskýtá otázka, zda podnikatel může vlastnit víc než jeden podnik. Irena Pelikánová to nevylučuje: „Obtížné je dát odpovědět také na jinou otázku – *zda jeden podnikatel může mít několik podniků.* Je asi nutno takovou možnost připustit, i když není v plném souladu s § 5 ObchZ, který spíše nasvědčuje všeobjímajícímu pojetí podniku. Rozlišení by však bylo užitečné zejména v případě, kdy podnikatel provozuje několik živností v několika oddělených organizač-

[367] Viz Bejček, J., Eliáš, K., Raban, P. a kol.: *Kurs obchodního práva.* Obchodní závazky. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, str. 271.
[368] Pelikánová, I.: *Komentář k obchodnímu zákoníku.* 1. část § 1 – § 55. 3. aktualizované vydání podle právního stavu k 1.4. 2003. Praha: Linde Praha a.s., 2003, str. 69.

ních útvarech [...]. Podnikatel může přirozeně provozovat také více živností v rámci jediného podniku.[369] Bude obtížné hledat hranici mezi těmito několika podniky. V podstatě se nabízejí dvě možnosti: podnik v širokém smyslu vede ke vzrůstu významu pojmu závod, nebo lze připustit více podniků náležejících jednomu podnikateli. Podnikatel může totiž podnikat ve velmi rozdílných oblastech a vytvářet několik zcela oddělených organismů, které mají také rozdílnou klientelu. Jestliže bychom nepřipustili možnost vlastnit více podniků, bylo by nutno tyto organizační útvary spjaté jenom osobností majitele považovat za *organizační složky podniku.*[370] Není jisté, zda k odpovědi na tuto otázku bude stačit judikatura. Zdá se však, že právnická obec se kloní spíše k připuštění existence několika podniků vlastněných jedním podnikatelem, což plně odpovídá představě, že pro pojem podniku je rozhodující klientela. Zvláštní klientela by mohla sloužit za rozlišovací kriterium jednotlivých podniků."[371]

Lze se sice ptát, nakolik dobře by kriterium „zvláštní klientely" mohlo posloužit odlišování různých podniků vlastněných jedním podnikatelem,[372] i když patrně ve většině případů takovéto kriterium bude dobře použitelné, ale shora nastíněná představa toho, že jeden podnikatel může mít několik podniků, plně odpovídá skutečnosti současného hospodářského života. To je dobře zřetelné na koncernech, kdy několik právně a ekonomicky propojených rozdílných subjektů může být vlastněno jednou osobou, či případně kdy jedna osoba má podíl v mnoha jiných společnostech, přičemž tento podíl může být stoprocentní, kdy tedy půjde o jediného společníka v jedné společnosti, nebo podíl této osoby na jiné společnosti bude méně než 100%.[373] Snadno si přitom lze představit situaci, kdy konkurs bude prohlášen na mateřskou společnost, přičemž dceřinné společnosti se vůbec nebudou nacházet v krizové situaci takové intenzity, aby ji bylo nutné řešit podáním návrhu na prohlášení konkursu.[374] Může nastat i taková situace, kdy se mateřská společnost bude snažit takto vzniklou krizovou situaci prodejem dceřinné společnosti, ale dříve než se jí to podaří, na ni bude podán návrh na prohlášení konkursu a posléze na ní bude konkurs i prohlášen. V takové situaci si lze představit prodej dceřiné společnosti jako možný způsob zpeněžení podstaty, přičemž bude možno zvolit tři možné druhy prodeje: dobrovolnou dražbu podle zákona o veřejných dražbách,[375] soudní výkon rozhodnutí a prodej podniku jednou smlouvou podle § 27a ZKV.

---

[369] Takovým případem bude jistě provozování živnosti průmyslovým způsobem ve smyslu § 7a ŽZ.

[370] K pojmu organizační složka např. usnesení NS ČR, č.j. 29 Odo 718/2002 z 29. ledna 2003, kde se odůvodnění mimo jiné praví: „Podnik nemůže být představován pouze aktivy a pasivy, neboť jde o soubor všech složek podnikání - hmotných osobních i nehmotných, což platí i pro část podniku tvořící samostatnou organizační složku."

[371] Pelikánová, I., str. 72.

[372] Zde si lze snadno představit situaci, kdy jeden podnikatel, dejme tomu nějaká akciová společnost XYZ, a s., může být jediným společníkem v několika jiných společnostech, např. společnostech s ručením omezeným, které provozují stejný druh podnikání, například restaurační služby.

[373] Tuto situaci je možno ilustrovat následujícím příkladem. Představme si, že bude existovat určitý podnikatel, právnická osoba, např. XYZ, a. s. Předmět podnikání této akciové společnosti bude poskytování investičních služeb na základě povolení Komise pro cenné papíry k činnosti obchodníka s cennými papíry. Tato společnost se stane jediným společníkem společnosti ABC, s. r. o., přičemž tato společnost bude mít jako předmět podnikání zapsáno v obchodním rejstříku poskytování, obstarávání a organizování stravovacích, ubytovacích a ostatních hotelových služeb zahraničním osobám na území ČR. Tímto způsobem se jeden podnikatel stane vlastníkem dvou podniků, které dle kriteria I. Pelikánové odlišuje především klientelou, i když ve skutečnosti půjde o dvě právnické osoby a, podle platné legislativy paradoxně o dva podnikatele, s tím, že jeden podnikatel bude plně ovládat podnikatele druhého.

[374] Takovýto scénář je možný jen v případě, kdy mateřská společnost nebude z dceřinné společnosti čerpat prostředky na uhrazení svých dluhů. Za současné platné legislativy se to může jevit poněkud utopicky, ale již připravovaný úpadkový zákon řeší situace, kdy k úpadku sice ještě nedošlo, ale kdy úpadek již hrozí.

[375] Na tuto možnost poukazují autoři J. Zelenka a J. Maršíková, ale blíže ji nerozvíjejí. (Zelenka, J., a Maršíková, J.:*Zákon o konkursu a vyrovnání,* str. 713.)

Správce konkursní podstaty nemůže zpeněžit všechny druhy obchodních společností v rámci konkursu. To je dáno především charakteristickými znaky těchto obchodních společností. Jestliže podnikatel vlastní jen jeden podnik, tento jeden podnik teoreticky zpeněžit lze v rámci výkonu soudního rozhodnutí formou soudní dražby; taková operace ale bude poměrně složitá. Jednodušší bude situace, kdy jeden podnikatel je majitelem nebo spolumajitelem jiného podniku, který není postižen konkursem. Tuto účast podnikatele v dalších podnicích lze samozřejmě zpeněžit. Ovšem z povahy obchodních společností je vyloučeno, aby jeden podnikatel byl vlastníkem jediného podílu ve veřejné obchodní společnosti a v komanditní společnosti, tedy aby jeho podíl v těchto druzích společností dosahoval 100%.

V souladu s § 76 ObchZ je veřejná obchodní společnost takovou obchodní společností, ve které alespoň dvě osoby podnikají pod společnou obchodní firmou, z čehož vyplývá, že nemůže existovat veřejná obchodní společnost, která by měla jen jednoho společníka. Obdobně platí dle § 93 ObchZ odst. 1, že nemůže existovat komanditní společnost, která by měla jen jednoho společníka, neboť tento druh společnosti vyžaduje, aby v ní byl alespoň jeden komplementář a alespoň jeden komanditista. Co se týče podílu úpadce v těchto dvou druzích společností, ten se nezpeněžuje, protože v případě vlastnictví podílu v těchto druzích společností má správce konkursní podstaty buď nárok na vypořádací podíl, nebo na podíl z likvidačního zůstatku. Jak si vzápětí ukážeme, někdy v případě správce také připadá v úvahu i nárok na úroky z prodlení, které v průběhu vypořádání vzniknou.

Podle § 88 odst. 1 písm. e) ObchZ prohlášení konkursu na majetek některého ze společníků veřejné obchodní společnosti vede ke zrušení veřejné obchodní společnosti. K zrušení nemusí dojít, když se zbývající společníci změnou společenské smlouvy dohodnou, že společnost bude trvat i nadále bez společníka, jehož se prohlášení konkursu týká. To ovšem za podmínky, že ve společnosti zbudou nejméně dva společníci. Správci konkursní podstaty by měl být v takovém případě vyplacen vypořádací podíl, přičemž podle § 14 odst. 1 písm. g) ZKV je nárok na vypořádací podíl splatný dnem prohlášení konkursu. Zároveň platí, že do doby, kdy společnost vyplatí vypořádací podíl, je podle § 369 ObchZ společnost v prodlení a jako taková musí tedy platit úroky z prodlení. Jiná situace nastane v případě, že společnost se prohlášením konkursu zruší, protože společníci se nedohodli na pokračování veřejné obchodní společnosti. V tomto případě bude mít správce konkursní podstaty nárok na likvidační zůstatek, a to z toho titulu, že toto právo původně náleželo úpadci, ale v souladu s § 14a odst.1 ZKV přešlo na správce konkursní podstaty v důsledku prohlášení konkursu na majetek úpadce.

V komanditní společnosti je situace následující. Dnem právních účinků prohlášení konkursu na majetek komaditisty zaniká v souladu s § 102 odst. 2 ObchZ účast úpadce ve společnosti. Dle § 102 odst. 1 ObchZ prohlášení na majetek komanditisty není důvodem zrušení společnosti. Uvolněný podíl přechází na společnost, která je s ním povinna naložit ve lhůtě a způsobem uvedeným v § 113 odst. 5 a 6 ObchZ za použití § 93 odst. 4 ObchZ. Do konkursní podstaty připadají prostředky z titulu práva úpadce na vypořádací podíl, který se podle § 14 odst. 1 písm. g) ZKV stává splatným, přičemž dle § 369 odst. 1 ObchZ platí, že konkursní správce má nárok na vyplacení úroků z prodlení.

V případě prohlášení konkursu na majetek komplementáře zaniká dnem právních účinků prohlášení konkursu účast úpadce v komanditní společnosti. Komanditní společnost je dnem právních účinků prohlášení konkursu zrušena. Tady se nabízejí tři různé scénáře:

- zbývající společníci se nedohodli na trvání společnosti, v takovém případě připadá do konkursní podstaty plnění z práva úpadce na podíl na likvidačním zůstatku,
- v prekluzivní tříměsíční lhůtě[376] dojde k dohodě zbývajících společníků o dalším trvání společnosti, poté připadne do konkursní podstaty plnění z práva úpadce na vypořádací podíl, nebo
- ve společnosti zbývá pouze jeden nebo více komanditistů, v takovém případě připadá do konkursní podstaty plnění z práva úpadce na podíl na likvidačním zůstatku.

Jiná situace je u kapitálových společností, přičemž s určitými výhradami je třeba za kapitálovou společnost třeba uznat i společnost s ručením omezeným.[377] V případě společnosti s ručením omezeným prohlášení konkursu na majetek společníka má stejné účinky jako zrušení účasti společníka ve společnosti soudem. I v tomto případě bude mít správce konkursní podstaty nárok na vyplacení vypořádacího podílu. Jiná je však situace, kdy se jedná o společnost s jedním společníkem, v takovém případě se obchodní podíl tohoto společníka stává součástí konkursní podstaty a práva společníka je oprávněn vykonávat pouze správce konkursní podstaty s tím, že přijatá plnění náleží do konkursní podstaty. V tomto případě by správce mohl přistoupit ke zpeněžení obchodního podílu jednoho společníka na společnosti jako zpeněžení podniku. Obchodní podíl na společnosti s ručením omezeným totiž podle § 114 odst. 1 ObchZ je vyjádřením účasti společníka na společnosti a z této účasti plynoucí práva a povinnosti. Jinými slovy se jedná o vyjádření toho, do jaké míry je vlastníkem podniku. Je-li tedy jediným společníkem, je také vlastníkem podniku. V případě akciové společnosti se uplatní § 14a odst. 1 ZKV, podle kterého prohlášením konkursu přechází na správce oprávnění vykonávat práva a plnit povinnosti, které jinak podle zákona a jiných právních předpisů přísluší úpadci, přičemž je zejména oprávněn a povinen vykonávat akcionářská práva zahrnutá do konkursní podstaty. To znamená, že má právo akcie či obdobné cenné papíry zpeněžit a s tím vlastně i prodat podíl na akciové společnosti, přičemž zákon nevylučuje, aby jeden akcionář byl vlastníkem všech akcií vydaných akciovou společností. V případě takového akcionáře by se jednalo opět o prodej podniku.

Jak již vyplývá z toho, co již bylo řečeno, v případě zpeněžení podniku soudním výkonem rozhodnutí je třeba splnit několik podmínek. Vzhledem k tomu, že podnik může patřit jen podnikateli, musí být úpadce, jehož podnik bude zpeněžován soudním výkonem rozhodnutí, podnikatelem. V případě spotřebitelského úpadku tedy výkon soudního rozhodnutí prodejem podniku nepřichází v úvahu. Další podmínkou je to, že úpadcův podnik musí být zapsán v soupisu konkursní podstaty jako podnik v souladu s § 18a odst. 1 ZKV.

Co se týče samotné dražby podniku, ta probíhá, obdobně jako soudní dražba nemovitosti v několika fázích. Podle § 338h OSŘ soud v usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí ustaví správce podniku. Vzhledem k tomu, že správcem lze ustanovit osobu zapsanou podle zvláštních předpisů v seznamu správců konkursní podstaty,[378] dosavadní správce konkursní podstaty by se tak měl stát správcem podniku ve smyslu § 338h odst. 1 OSŘ. Samozřejmě tomu tak nemusí být vždy, ale bylo by to praktické, neboť by to nezpůsobovalo průtahy a komplikace v případě, že by do funkce správce podniku ve smyslu shora uvedeného ustano-

[376] Viz § 88 odst. 2 ObchZ za použití § 93 odst. 4 ObchZ.
[377] Viz např. Bartošíková, M., a Štenglová, I.: *Společnost s ručením omezeným*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, str. 5 nebo Eliáš, K., Bartošíková, M., Pokorná, J. a kol.: *Kurs obchodního práva*. Právnické osoby k jako podnikatelé. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, str. 167 – 168, kde se uvádí: „[Společnost s ručením omezeným…] vykazuje však některé znaky, jež připomínají společnost osobní (změna společenské smlouvy se např. může stale realizovat dohodou všech společníků, společníci mohou být společenskou smlouvou vázáni k tomu, aby svou osobní činností uskutečňovali účel, pro který byla společnost zřízena).“
[378] § 338i odst. 1 OSŘ.

vení byla ustanovena osoba odlišná od dosavadního správce konkursní podstaty, který by už v této fázi konkursního řízení mohl být poměrně dobře obeznámen s poměry předmětného podniku. To ovšem nemusí být vždy pravda, obzvláště bude-li se jednat o prohlášení konkursu na majetek obchodní společnosti, která ovládá jiné společnosti jako jejich jediný společník. Podle § 338m OSŘ soud po právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí správci uloží, aby provedl to, co již měl správce konkursní podstaty učinit při zjišťování a soupisu konkursní podstaty. Správce podniku ve smyslu 338i OSŘ přitom disponuje podobnými oprávněními jako správce konkursní podstaty v konkursním řízení. Na základě zjištěné ceny podá správce soudu zprávu o ceně podniku a na jejím základě soud určí zjištěnou cenu podniku ve výši čistého jmění podniku. Přitom čisté jmění podniku odpovídá čistému obchodnímu majetku ve smyslu § 6 odst. 3 ObchZ.[379] Podle této definice je čistým obchodním majetkem obchodní majetek po odečtení závazků vzniklých podnikateli v souvislosti s podnikáním, je-li fyzickou osobou, nebo veškerých závazků, je-li právnickou osobou. Ovšem v případě společnosti, na jejíž majetek byl prohlášen konkurs, jak již bylo uvedeno shora, ne všechny závazky budou součástí podniku při soudním výkonu rozhodnutí. Zjištěné závazky nebudou součástí čistého jmění podniku ve smyslu § 338n odst. 2 OSŘ. Jiná situace ale nastane v případě společností, na jejichž majetek konkurs prohlášen nebyl a ve kterých je společnost, na jejíž majetek byl prohlášen konkurs, jediným společníkem. U takovýchto společností nezatížených konkursem lze postupovat při jejich dražbě v souladu s § 476 – § 488a ObchZ, tedy podle smlouvy o prodeji podniku.

O ceně podniku rozhodne soud usnesením, po právní moci tohoto usnesení soud nařídí dražební jednání. Obdobně jako při soudním výkonu rozhodnutí prodejem nemovitosti, vydá soud dražební vyhlášku. V ní mimo jiné uvede výši nejnižšího podání, které soud stanoví ve výši poloviny ceny, práv a jiných majetkových hodnot patřících k podniku, nejvýše však ve výši dvou třetin zjištěné ceny podniku (§ 338r odst. 1 OSŘ). Dražbu řídí soudce.[380] Jestliže ale při dražbě není učiněno ani nejnižší podání, soud dražbu zruší. Další dražební jednání soud nařídí na návrh oprávněného (konkursního správce) nejdříve po uplynutí tří měsíců od bezúspěšné dražby. Není-li návrh podán do šesti měsíců, soud výkon rozhodnutí zastaví.[381] V případě, že vydražitel nezaplatí nejvyšší podání ani v dodatečné lhůtě, kterou mu určí soud a která nesmí být delší než jeden měsíc, usnesení o příklepu se marným uplynutím zruší a soud nařídí další dražební jednání.[382] V případě těchto jednání se nejnižší podání stanoví ve výši jedné čtvrtiny ceny věcí, práv a jiných majetkových hodnot patřících k podniku, nejvýše však ve výši třetiny zjištěné ceny podniku. Není-li podnik prodán ani při dalším dražebním jednání, soud výkon rozhodnutí zastaví.[383]

Ustanovení o výkonu rozhodnutí prodejem podniku se použijí i na prodej části podniku, která tvoří jeho samostatnou organizační složku podle § 338zp OSŘ. Dále se použijí i na prodej podílu spolumajitele podniku (§ 338zq OSŘ). V případě prodeje podílu spolumajitele společnosti přichází v úvahu jen určitá účast na akciové společnosti. Tedy že dojde k prodeji akcií či jiných cenných papírů, ale tady není naprosto jisté, nakolik bude nabídka určitého balíku cenných papíru zajímavá. Možná, že v určitých případech bude jednodušší a výnosnější prodávat akcie jednotlivě. Spolumajitelům úpadce by v takovém případě zákon zaručoval určitá procesní práva včetně možnosti účastnit se dražby.

---

[379] Občanský soudní řád – komentář, 5. vydání, str. 1337.
[380] § 338u odst. 1 OSŘ.
[381] § 338za odst. 1 OSŘ.
[382] § 338za odst. 2 OSŘ.
[383] § 338za odst. 3 OSŘ.

c) zpeněžení prodejem mimo dražbu

Prodeji mimo dražbu se také říká prodej z „volné ruky". Podle § 27 odst. 2 ZKV může k prodeji mimo dražbu dojít pouze tehdy, dal-li k takovémuto způsobu zpeněžení souhlas konkursní soud. Při svém rozhodování přihlédne soud zejména k vyjádření věřitelského výboru, k době předpokládaného zpeněžení, jakož i k nákladům, které bude třeba vynaložit na udržování a správu podstaty (§ 27 odst. 2 ZKV). Bez souhlasu soudu nelze zpeněžovat a dojde-li k takovému prodeji mimo dražbu, bude se jednat o hrubé porušení povinnosti správce, které lze pokutovat až částkou 100.000,- Kč nebo přímo zproštěním funkce správce.

Předpokladem toho, že soud vydá souhlas s prodejem mimo dražbu, je, že správce konkursní podstaty předloží soudu spolu s návrhem na prodej mimo dražbu úplný soupis věcí, které bude chtít takto zpeněžit, zároveň s jejich oceněním. Soud by tou dobou už měl mít k dispozici soupis konkursní podstaty, který je správce povinen sepsat podle § 18 odst. 1 ZKV. Pokud ji nebude mít, předloží ji konkursní správce soudu. Tímto způsobem lze zpeněžit i celou podstatu.

Jak již bylo řečeno v úvodu této části o zpeněžení, správce nepotřebuje souhlas soudu v případě, když se jedná o odvrácení zničení věcí, kterým bezprostředně hrozí zkáza nebo znehodnocení. Mezi takové věci lze počítat, jak jsme si již řekli, např. věci ve skladu, který je v havarijním stavu, a kterým tak hrozí zkáza. Může se tedy jednat o věci, které se kazí (potraviny, krmivo, některé léky), ale také by se mohlo i jednat i o investiční nástroje ve smyslu § 3 zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, s kterými se obchoduje na kapitálovém trhu.

Soud může stanovit i podmínky pro prodej. Věci lze prodat i pod odhadní cenu, k čemuž může snadno dojít právě v případech, kdy se odvrací hrozící škoda. Obdobně lze převést i úpadcovy sporné nebo obtížně vymahatelné pohledávky; tedy i ty lze převést pod cenou. Při zpeněžování podstaty není správce vázán předkupními právy sjednanými mezi stranami. Není však vyloučeno, aby bylo realizováno předkupní právo, které vyplývá přímo ze zákona, aniž bylo stranami zajištěno smluvně. Jde např. o předkupní právo vlastníků při převodu spoluvlastnického podílu podle § 140 ObčZ.[384]

Výhodou prodeje mimo dražbu je to, že na rozdíl od dražeb může proběhnout rychleji, což se dobře uplatní v případě věcí, které podléhají rychlé zkáze. Prodej z volné ruky se uplatní i v případě, že zde již existoval pokus prodat věc v dražbě, ale nepovedlo se to, a to buď z toho důvodu, že se nenašel zájemce nebo že dražba byla zmařena. Prodej z volné ruky je výhodný i v případě nemovitostí, protože např. dobrovolná dražba podle ustanovení zákona o veřejných dražbách (ZVD) je v případě nemovitostí vždy poměrně časově náročnější záležitostí, a to především s ohledem na zajištění povinných prohlídek dražené nemovitosti (§ 15 ZVD), lhůty pro zveřejnění dražební vyhlášky (§ 20 odst. 3 ZVD) a konečně i lhůty pro úhradu ceny dosažené vydražením (§ 29 odst. 4 ZVD). I v případě prodeje soudním výkonem rozhodnutí může u nemovitostí dojít k časovým prodlevám. Týká se to především doby, která uplyne od vydání dražební vyhlášky po dražební jednání (dražbu); mělo by se jednat přinejmenším o třicet dní, ale může jít i o dobu delší. Z tohoto důvodu se prodej nemovitostí z volné ruky může jevit jako rychlá a výhodná alternativa k řízení v rámci dražeb, u kterých dochází k nežádoucím prodlevám. Ovšem po stránce výnosnosti obecně platí, že u prodeje nemovitostí správcem konkursní podstaty se dosahuje nižších cen, než jaké

[384] Kotoučová, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související*, str. 239.

dosahují realitní kanceláře.[385] Navíc si správce konkursní podstaty může s vážným zájemcem domluvit prodej například i celé podstaty dopředu. Soud navíc může při prodeji z volné ruky stanovit správci konkursní podstaty různé podmínky. Může po něm například požadovat, aby shromáždil nabídky k určitém dni a z došlých nabídek teprve následně vybral nejvýhodnější nabídku, aby realizoval nejdříve od určitého dne, aby požadoval uhrazení kupní ceny předem, atd.[386]

Prodej úpadcova podniku jednou smlouvou

Dalším zvláštním druhem zpeněžení je prodej úpadcova podniku jednou smlouvou. Podle § 27a ZKV může správce se souhlasem soudu a po vyjádření věřitelského výboru zpeněžit věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které slouží provozování podniku jednou smlouvou. Tím lze zachovat provoz podniku, což je základním smyslem tohoto typu zpeněžení. I pro podnik jako věc hromadnou platí, že celek má vyšší hodnotu než součet všech jeho jednotlivých částí.[387] Nelze pochybovat o tom, že smyslem tohoto druhu prodeje podniku je maximalizovat zpeněžení podniku,[388] i když to nemusí znamenat, že podnik nelze prodat pod odhadní cenu. Navíc na ustanovení § 27a ZKV lze demonstrovat zájem zákonodárce omezit moc věřitelů, protože do novely provedené zákonem č. 105/2000 Sb. nestačil pro prodej podniku jednou smlouvou pouze souhlas soudu, ale musel zde existovat i souhlas věřitelského výboru. Dnes soud jen přihlíží ke stanovisku věřitelského výboru. Do této novely bylo tedy možné, aby věřitelé takový druh zpeněžení zmařili. Tak tomu mohlo být například v případě oddělených věřitelů, kteří by prodejem podniku mohli přijít o možnost uspokojení svých pohledávek z výtěžku věcí, práv a jiných majetkových hodnot, které byly součástí podniku. Na druhou stranu si je třeba uvědomit, že tím, že soud musí přihlédnout ke stanovisku věřitelského výboru, věřitelé stále vykonávají určitý vliv na rozhodnutí soudu, a z tohoto důvodu by se neměl podceňovat význam tohoto zákonného ustanovení ani po této novele.

Ze shora uvedeného vyplývá, že k tomu, aby mohlo dojít ke zpeněžení podniku tímto způsobem, musí být ustanoven věřitelský výbor. Zákon totiž stanoví, že soud přihlédne ke stanovisku věřitelského výboru. To ovšem neznamená, že v případě konkursu, ve kterém počet konkursních věřitelů nedosáhl počtu 50, nebyl nikdo, k jehož stanovisku by musel přihlížet soud při prodeji podniku mimo dražbu. V tomto případě by funkci konkursního výboru vykonával zástupce věřitelů podle § 11 odst. 1 ZKV, protože pro něj platí ustanovení o oprávněních a povinnostech věřitelského výboru obdobně. Ale i v případě, kdy by ještě nebyl ustanoven věřitelský výbor nebo zástupce věřitelů, soud by musel přihlédnout ke stanovisku schůze věřitelů v souladu s § 11a ZKV.

---

[385] „Hovoříme se správci konkursní podstaty" in Konkursní noviny, č. 7, 31.3. 2004.

[386] Zelenka, J., a Maršíková, J: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 690.

[387] K tomu uvádí A. Patloka: „[...] i špatně fungující podnik se prodává lépe, výhodněji a rychleji než se prodávají jeho „mrtvé" nefungující části, z nichž některé se prodají rychle a výhodně, ale ostatní nikoliv." (Patloka, A.: „Prodej podniku jednou smlouvou a vyrovnání věřitelů a oddělených věřitelů, jak je upraven v zákoně o konkurzu a vyrovnání" in *Bulletin advokacie*, č. 9, ročník 1997, str. 16.) Dále k tomu též i např. názor konkursní soudkyně Mgr. Ivany Mlejnkové, která v poradně Konkursních novin píše: „V každém případě zpeněžení podniku, který není v provozu, je většinou nižší než podniku v chodu a tedy mělo-li by se zastavení provozu podniku na jeho prodejní ceně výrazněji projevit, bude se správce v rámci možností vždy snažit jeho provoz udržet. Dosažení vyššího zpeněžení podstaty je v zájmu všech konkursních věřitelů, zastavení provozu podniku podstaty by mohlo ve výsledku znamenat jeho určité znehodnocení a tedy nižší konečné uspokojení konkursních věřitelů." („Poradna Konkursních novin" in Konkursní noviny, č. 2/2004, 21. 1. 2204, str. 1)

[388] Zelenka, J., a Maršíková, J: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 708.

Zvláštností tohoto druhu prodeje je to, že závazky se při prodeji podniku jednou smlouvou nepřevádějí. Půjde o závazky spojené s provozem podniku. Ty mohou mít podobu pohledávek konkursních věřitelů ve smyslu § 20 ZKV a jako takové mohou být uspokojeny zpravidla až na základě rozvrhového usnesení, případně v rámci odděleného uspokojení, nebo mohou mít podobu pohledávek, které vznikly za postatou. Kdyby se ale závazky převáděly i s podnikem, došlo by k situaci, že by se konkursní věřitelé, jejichž pohledávky vznikly při provozu podniku a které by v důsledku prodeje podniku podle obchodního zákoníku převzal kupující, dostali do výhodnějšího postavení, než v jakém by se nacházeli ostatní konkursní věřitelé, neboť kupující by jejich pohledávky uspokojil v plné míře. Taková situace by ovšem byla v rozporu se základní zásadou konkursního řízení „par condition creditorum", podle které jsou konkursní věřitelé v konkursním řízení v rovnocenném postavení. Podle úpravy, kterou nabízí zákon o konkursu a vyrovnání, na nabyvatele podniku přecházejí pouze věci, práva a jiné majetkové hodnoty, nikoliv však povinnosti. Nedostatkem této úpravy je nedořešení závazků ze synallagmatických smluv, které jsou podmínkou dalšího podnikání (dodávky surovin, odbytové smlouvy, atd.).[389]

Pro smlouvu o prodeji podniku jednou smlouvou se přiměřeně použije ustanovení obchodního zákoníku o smlouvě o prodeji podniku podle § 476 až § 488a ObchZ. Podle smlouvy o prodeji podniku, jak ji zná obchodní zákoník, se prodávající zavazuje odevzdat kupujícímu podnik a převést na něj vlastnické právo k podniku a kupující se zavazuje převzít závazky související s podnikem a zaplatit kupní cenu. Klíčovým ustanovením této úpravy je kogentní ustanovení § 477 odst. 1 ObchZ, podle kterého na kupujícího přecházejí všechna práva a závazky, na které se prodej vztahuje. Pro tento typ smlouvy je tedy charakteristické, že jeho prostřednictvím dochází ke komplexnímu převodu podniku, včetně práv a závazků spojených s jeho provozem. K tomu, jak jsme si však právě řekli, ale nedochází při prodeji podniku jednou smlouvou podle zákona o konkursu a vyrovnání.

Podle § 480 ObchZ přecházejí z prodávajícího na kupujícího práva a povinnosti vyplývající z pracovněprávních vztahů k zaměstnancům podniku. Zákon o konkursu a vyrovnání toto pravidlo modifikuje, když uvádí, že z úpadce na nabyvatele přecházejí práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů s výjimkou nároků vzniklých do účinnosti smlouvy. Prodejem podniku vstupuje nabyvatel do všech pracovněprávních vztahů úpadce jako zaměstnavatel, a přechází tak na něj veškerá oprávnění vykonávat práva a plnit povinnosti zaměstnavatele, která měl dříve správce podle § 14a odst. 1 ZKV. Co se týče nároků z těchto pracovněprávních vztahů, nepřecházejí na nabyvatele všechny nároky, ale pouze ty, které vzniknou až po účinnosti smlouvy o prodeji podniku. Nároky (zejména finanční nároky zaměstnanců) vzniklé do účinnosti smlouvy, tedy nepřecházejí na nabyvatele a řeší se v rámci konkursního řízení. V případě pracovněprávních závazků tedy lze vidět určitý posun oproti ostatním závazkům, kdy na nabyvatele podniku přecházejí pouze věci práva a jiné majetkové hodnoty, ale nikoliv povinnosti. K tomu odklonu od úpravy ostatních závazků dochází z toho důvodu, že součástí podniku, prodávaného v rámci konkursu mimo dražbu, jsou ve smyslu smyslu § 5 ObchZ i osobní složky podnikání, pod čímž si je nutno představovat i „souhrn zkušeností vedení i pracovníků podniku".[390]

K tomu, aby ke zpeněžení podniku tímto způsobem mohlo dojít, musí být splněno několik následujících základních předpokladů. Předně je důležité, aby součástí majetku úpadce

[389] Bejček, J., Eliáš, K., Raban, P. a kol.: *Kurs obchodního práva.* Obchodní závazky. 3 vydání, str. 271 – 272.
[390] Steiner, V.: *Zákon o konkursu a vyrovnání.* Komentář. Praha: Linde, 1995, str. 160.

byl fungující podnik tak, jak je definován ustanovením § 5 ObchZ.[391] Provoz podniku musí běžet, a byl-li provoz zastaven, musí být snadno obnovitelný. V souladu s § 18a odst. 2 ZKV prohlášením konkurzu nemusí končit provozování podniku. Provoz podniku bude ukončen jen tehdy, rozhodne-li tak po vyjádření věřitelského výboru soud. Přirozené je, že provoz podniku může být ukončen v průběhu konkurzu, i před prodejem, z rozhodnutí správce a se souhlasem soudu. Jedním z nejčastějších důvodů budou protesty věřitelů, protože další provozování podniku může vést ke ztrátám, velkým provozním nákladům, a tím ke snížení šance věřitelů na uspokojení pohledávek. Na druhou stranu však soud sám o sobě bez vyjádření věřitelského výboru nemůže uložit úpadci[392] nebo správci konkursní podstaty či jiné osobě, aby ukončili činnost podniku.[393] Soud však může v rámci své dohledací činnosti své rozhodnutí kdykoliv změnit či zrušit, jestliže v průběhu konkursu zjistí nové skutečnosti, které odůvodňují změnu jeho původního rozhodnutí, zejména pokud odpadnou důvody, pro které soud po předchozím vyjádření věřitelského výboru provozování podniku ukončil.[394] Proti takovémuto usnesení není odvolání přípustné.[395] Provozu podniku také nesmí překážet právní překážka podle zvláštního zákona. Při provozování podniku správce konkursní podstaty bude nucen zajistit provoz a provádět právní úkony, které se provozu týkají. V této souvislosti bude muset se souhlasem soudu učinit i další opatření, která jsou nezbytná k zajištění provozu podniku.[396]

V souladu s § 18a odst. 1 ZKV úpadcův podnik musí být zapsán do soupisu podstaty jako soubor, jinak nelze dojít k jeho zpeněžení formou prodeje podniku ve smyslu § 27a ZKV. Zapsat podnik do soupisu konkursní podstaty jako soubor by nemělo být problémem, neboť správce konkursní podstaty provádí soupis konkursní podstaty mimo jiné „za součinnosti věřitelského výboru". Věřitelskému výboru by tedy už v této fázi konkursního řízení mělo být jasno, co bude výhodnější: zpeněžit podnik jako celek, nebo zpeněžit jeho jednotlivé části. Ze soupisu musí být jasné, co všechno do tohoto soupisu patří. Půjde o věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží provozu podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit. Pro zahrnutí do soupisu je rozhodující den soupisu: dojde-li později ke změnám, které při dalším provozu podniku jsou přirozené, je třeba soupis aktualizovat v návaznosti na soupis původní tak, aby bylo zřejmé, k jakým změnám došlo.[397] Ve smlouvě o prodeji podniku se podnik vymezuje svou celkovou charakteristikou, ale i svými jednotlivými komponenty.[398]

Náklady spojené s provozováním podniku bude nutno považovat za náklady konkursu, což je v tomto konkrétním případě nutno považovat za náklady spojené s udržováním a správou podstaty ve smyslu § 31 odst. 2 písm e) ZKV. Přitom je třeba upozornit na to, že názory na to, co je nákladem spojeným se správou a udržováním podstaty, jsou různorodé a správce se tak může dostat do značných potíží. Rovněž stoupne počet pracovněprávních nároků, které

---

[391] Tedy: soubor hmotných a nehmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání, s tím, že k podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit.

[392] Úpadci tak nemůže uložit z toho důvodu, že prohlášením konkursu pozbyl oprávněním nakládat s majetkem podstaty a toto oprávnění přechází na správce konkursní podstaty v souladu s § 14 odst. 1 písm a) ZKV. Viz též R 52/1998 (stanovisko NS), XXVIII, str. 197 (373).

[393] R 52/1998 (stanovisko NS), XXVIII, str. 196 (372).

[394] Zelenka, J., a Maršíková, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 531.

[395] SJ 160/2004 citováno v díle Přehled judikatury ve věcech konkursu a vyrovnání, str. 83.

[396] Patloka, A.: „Prodej podniku jednou smlouvou a vyrovnání věřitelů a oddělených věřitelů, jak je upraven v zákoně o konkurzu a vyrovnání" in *Bulletin advokacie*, č. 9, ročník 1997, str. 15.

[397] Patloka, A.: „Prodej podniku jednou smlouvou a vyrovnání věřitelů a oddělených věřitelů, jak je upraven v zákoně o konkurzu a vyrovnání", str. 15.

[398] Bejček, J., Eliáš, K., Raban, P. a kol.: *Kurs obchodního práva*. Obchodní závazky. 3 vydání, str. 273.

jsou z hlediska uspokojování ve stejném postavení jako pohledávky za podstatou,[399] to souvisí s tím, co jsme si již řekli o zvláštní povaze těchto závazků.

Ve zvláštních případech může dojít i k prodeji části podniku. K takovému řešení může dát soud souhlas v situaci, kdy prodávaná část podniku nesouvisí přímo s provozem podniku a výtěžek z tohoto prodeje je nutný na krytí konkursních nákladů a pro další běh podniku ještě před tím, než se takový podnik prodá. Opět i v tomto případě je nutný souhlas soudu k prodeji části podniku, když soud předtím přihlédne k vyjádření věřitelského výboru.[400] Přitom nejlepší způsob toho, jak správce konkursní podstaty může získat souhlas věřitelského výboru k takovému kroku, je jeho předběžná konzultace s věřitelským výborem. V případě špatné komunikaci mezi věřitelským výborem a správcem ale k něčemu takovému nemusí dojít. Ze získaných prostředků by měly být pokryty náklady na konkursní řízení a provoz podniku do doby, než bude zpeněžen celý podnik úpadce.

Úprava ustanovení § 27a ZKV má však své nedostatky, jak již bylo naznačeno. Jedním z hlavních nedostatků této úpravy je patrně její kusost. V takto důležité a navýsost složité věci, jakým prodej podniku bezesporu je, nelze tento problém řešit tím, že zákonné ustanovení odkáže na „přiměřené" použití úpravy smlouvy o prodeji podniku tak, jak ji zná obchodní zákoník. Není naprosto jasné, jaký význam a jakým způsobem, jestli vůbec, se dají použít ustanovení, které se týkají povinnosti prodávajícího upozornit na všechny vady předávaných věcí (§ 484 ObchZ), přiměřené slevy z kupní ceny (§486 odst. 1 ObchZ), možnosti kupujícího odstoupit od smlouvy (§ 486 odst. 2 ObchZ) a uplatnění nároku na slevu kupujícím z kupní ceny ohledně závazků, jež na něho přešly a nebyly zachyceny v účetní evidenci v době účinnosti smlouvy (§ 486 odst. 3 ObchZ). Není jasné, jak by se tyto problémy měly řešit po skončení konkursu. Podle současné úpravy by se nabyvatel měl obrátit na úpadce, a ten by se pak měl regresem hojit na správci konkursní podstaty. Ale takový přístup není příliš praktický. Bývalý úpadce patrně nebude mít prostředky kompenzovat v takovýchto případech nabyvatele podniku a jeho situace bude asi taková, že ani nebude mít prostředky na to, aby se mohl domáhat regresem na správci konkursní podstaty úhrady toho, o co přišel ve sporu s nabyvatelem. Z tohoto důvodu by měla úprava prodeje podniku jednou smlouvou mít komplexní úpravu podniku mimo dražbu.

Zpeněžení pohledávek, které má úpadce za svými dlužníky

Další důležitou otázkou v konkursním řízení je zpeněžování pohledávek, které má úpadce za svými dlužníky. To ale po prohlášení konkursu na majetek úpadce neprovádí úpadce, nýbrž správce konkursní podstaty, který je v souladu s § 14a odst. ZKV odpovědný za jejich vymáhání ve prospěch konkursní podstaty.[401] Uplatňováním nebo vymáháním pohledávek je třeba rozumět jejich vymáhání soudní cestou, jakož i cestou mimosoudní. Uplatňování pohledávek úpadce se nevztahuje jen na úpadcovy dlužníky, ale i na další osoby, které zajišťují splnění úpadcových pohledávek. Bude se jednat především o ručitele, společníky, členy statutárního orgánu, obchodní zástupce, tiché společníky a ručitelé ze směnky nebo šeku.

S uplatňováním a vymáháním pohledávek jsou samozřejmě spojeny i určité náklady, i když správce je osvobozen od soudních poplatků v řízeních o nárocích, „které se týkají majetku patřícího do konkursní podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku". Toto

[399] Tamtéž, str. 15.
[400] „No, nekupte to... (Co se může stát v konkursu)" in *Konkursní noviny*, č. 3/2004, 4.2.2004, str. 1.
[401] R 52/98 (stanovisko NS), XVI., str. 182 (358): „Pohledávky úpadce patří do konkursní podstaty."

osvobození vyplývá z § 11 odst. 2 písm. r) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Ale přesto správce musí uplatňovat určitou dávku rozvahy a zdravého obchodního úsudku. Musí být schopen zvážit, které pohledávky je účelné vymáhat a které nikoliv.[402] Tam, kde v konkursní podstatě nejsou prostředky na krytí vymáhání pohledávek za dlužníky úpadce a kde ani věřitelé nejsou ochotni poskytnout zálohu na takové vymáhání, nelze po správci spravedlivě požadovat, aby takové pohledávky vymáhal. Navíc zákon výslovně praví, že správce tuto povinnost nemá, pokud náklady na uplatnění a vymáhání pohledávek nelze krýt z podstaty, ledaže by konkursní věřitelé poskytli správci přiměřenou zálohu k jejich krytí. Lze si ale představit situaci, kdy správce část konkursní podstaty zpeněží, aby získal prostředky na vymáhání pohledávek. K něčemu takovému ale potřebuje souhlas věřitelského výboru nebo zástupce věřitelů ve smyslu § 11 odst. 1 ZKV. Je přitom docela možné, že iniciace k takovému souhlasu může vzejít od správce, který přesvědčí věřitele o účelnosti takového postupu. Zde si ale správce musí uvědomit svou odpovědnost vůči věřitelům, která mu plyne z § 8 odst. 2 ZKV. Konkursní správce by se měl v každém případě vyvarovat situace, ve které by marně vynaložil prostředky na vymáhání těžko vymahatelných nebo dokonce nedobytných pohledávek. Mohl by se tak dostat do nepříjemné situace, kdy by konkursním věřitelům odpovídal za škodu. V takovém případě by se postupovalo podle § 420 a násl. ObčZ. Jiný, již naznačený postup je ten, že by věřitelský výbor poskytnul zálohu na vymáhání pohledávek. Podle § 8 odst. 2 ZKV poskytnutí takové zálohy podléhá rozhodnutí věřitelského výboru a souhlasu soudu. V takovémto případě by soud měl hrát úlohu určité pojistky, která by měla zastavit vysloveně riskantní operaci. Soud sice dokáže rozpoznat zjevně hazardní plány, ale v mnoha případech skrytá nebezpečí různých operací na vymáhání pohledávek asi nebude s to rozpoznat. A z tohoto důvodu je třeba na správce pohlížet jako na osobu, která by v takovýchto případech měla postupovat s rozvahou, ve které by se měla odrážet určitá zkušenost s takovými druhy operací. Jinými slovy, měl by postupovat „s odbornou péčí".

Věci, práva a pohledávky zajišťující pohledávky konkursních věřitelů

Další situace, s kterou se lze v rámci zpeněžování konkursní postaty setkat, nastává v případě, kdy úpadce je dlužníkem a pohledávka vůči němu je zajištěna majetkem třetí osoby. Na to se vztahuje § 27 odst. 5 ZKV, podle kterého správce vyzve osoby, jejichž věci, práva nebo pohledávky zajišťují pohledávky vůči úpadci, aby do 30 dnů vyplatily ve prospěch konkursní podstaty zajištěné pohledávky nebo aby ve stejné lhůtě složily cenu věcí, práv nebo pohledávek, jimiž jsou jejich pohledávky zajištěny. Neučiní-li tak tyto osoby ve stanovené lhůtě, zapíše správce jejich věci, práva nebo pohledávky do soupisu konkursní podstaty. Následně může být v souladu s tímto ustanovením věc, právo nebo pohledávka zpeněžena ve veřejné dražbě, která proběhne buď podle zákona o veřejných dražbách, nebo soudní dražbou. Podle zákona o veřejných dražbách se nebude postupovat v případě, že půjde o věci vyloučené z veřejné dražby. Dražba se v tomto případě užije z toho důvodu, že se jedná o transparentní metodu zpeněžení. Samozřejmě, že správce může podle § 14 odst. 1 ZKV s věcí, právem či pohledávkou, kterou zapsal do soupisu podstaty, nakládat i jinak, ale jeho činnost by měla směřovat k zpeněžení podstaty. V takto nastíněném případě by si patrně správce měl

[402] Dosti absurdním příkladem takového postupu je počínání správce konkursní podstaty, advokáta Altnera, o kterém před časem referovala media. V reportáži týdeníku Respekt tvrdil, že je z titulu své funkce správce konkursní podstaty povinen vymáhat pohledávky i v řádu desítek korun. K jeho postupu se odmítavě vyjádřil advokát a konkurzní správce Tomáš Pelikán: „I když je v zákonu, že mám vymáhat vše, o čem se dozvím, tak je další povinnost - postupovat hospodárně. Advokáta dělá advokátem to, že je schopen vykládat věci v kontextu a nevytrhuje jednotlivé paragrafy zákona." (Pokorný, M.: „Vymahač, který umí proplout" in *Respekt*, č. 8/05, 21. února 2005, str. 4.)

sjednat souhlas věřitelského výboru. Co se týče možnosti povinné osoby vyplatit pohledávku nebo složit cenu zajištění po marném uplynutí třicetidenní lhůty, ta tím, že předmět zajištění byl zapsán do soupisu podstaty, dotčena není. V takovém případě správce konkursní podstaty vyškrtne předmětnou věc, právo nebo pohledávku ze soupisu podstaty.[403]

Jak vyplývá z toho, co již bylo řečeno, v případě těchto zajištěných pohledávek se plní zásadně do konkursní podstaty. Je tedy vyloučeno, aby se tyto osoby zprostily své povinnosti tím, že by plnily někomu jinému než správci konkursní podstaty. Tato povinnost se vztahuje na všechny osoby zajišťující pohledávky s výjimkou ručitelů, včetně bankovní záruky a zvláštních případů ručení (např. směnečného rukojemství, záruk poskytnutých věřitelem na plnění celního dluhu), a to bez zřetele na to, jestli věřitelé, v jejichž prospěch byly tyto pohledávky zajištěny, přihlásili své pohledávky do konkursu či nikoliv.[404] Poskytnutím plnění do podstaty se povinné osoby zprostí své povinnosti plnit zajištěným věřitelům, neboť tím vlastní zajištění zaniká. Konkrétně se tato povinnost bude vztahovat na následující osoby: osoby, které poskytly věřitelům úpadce k zajištění jejich pohledávek vůči úpadci zejména zástavu, byla-li předmětem věc (movitá i nemovitá), právo nebo pohledávku ve vlastnictví této osoby (§152 a násl. a § 552 ObčZ nebo 338b OSŘ), nebo pohledávku, byla-li postoupena pohledávka ve vlastnictví této osoby (§ 554 ObčZ).

V případě ručitelů zvolil zákonodárce jiný postup. Jak jsme si již řekli, ručení není způsob zajištění, na který by se dal aplikovat režim oddělených věřitelů. Na ručitele se nevztahuje shora uvedená povinnost plnit po prohlášení konkursu do konkursní podstaty. A jak jsem si již řekli, bude na jednotlivých věřitelích úpadce, aby sami mimo konkurs uplatňovali a vymáhali uspokojení svých zajištěných pohledávek za úpadcem po ručitelích. Jakmile však ručitel splní svůj závazek za úpadce, vzniká mu vůči úpadci pohledávka jako náhrada za plnění jeho věřiteli. Z tohoto důvodu se ručitelům doporučuje, aby svou pohledávku za úpadcem (která mu ještě ale nevznikla) do konkursu včas sám přihlásil, a to jako pohledávku vázanou na podmínku.

Ještě jsme si ale neřekli, jaká osoba může být ručitelem. Půjde o ručitele,[405] banky,[406] společníky úpadce,[407] členy statutárního orgánu úpadce,[408] obchodní zástupce,[409] tichého společníka,[410] ručitele ze směnky nebo šeku,[411] a ručitelé podle zvláštních zákonů.[412]

---

[403] Zelenka, J., a Maršíková, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*, str. 698.
[404] R 52/98 (stanovisko NS) XXXV., str. 381.
[405] Podle § 546 a násl. ObčZ nebo § 303 a násl ObchZ.
[406] Podle § 313 a násl. ObchZ.
[407] Bude se vycházet s § 56 odst. 5 ObchZ a z ustanovení o jednotlivých obchodních společnostech: v případě veřejné obchodní společnosti podle § 86 a 87 ObchZ, v případě komplementáře a komanditisty komanditní společnosti podle § 93 odst. 1 a 101 odst. 2 ObchZ, v případě společnosti s ručením omezeným bude ručit společník podle § 106 odst. 2 ObchZ.
[408] U statutárních orgánů se bude postupovat podle § 194 odst. 6 ObchZ, a to přesto, že v tomto konkrétním případě se jedná o členy představenstva akciové společnosti, protože u dalších statutárních orgánů (např. v případě společnosti s ručením omezeným půjde o jednatele) u jiných typů obchodních společností se toto ustanovení použije přiměřeně.
[409] Podle § 658 odst. 2 ObchZ.
[410] Podle § 678 odst. 2 ObchZ, podle kterého platí, že tichý společník ručí za závazky podnikatele, jestliže (a) jeho jméno je obsaženo ve firmě podnikatele, nebo prohlásí-li osobě, s níž jedná podnikatel o uzavření smlouvy, že oba podnikají společně.
[411] Podle čl. I. § 30 až 32 a čl. II. § 25 až § 27 ZSŠ.
[412] Např. podle § 260 celního zákona (zákon č. 13/1993 Sb., celní zákon, ve znění pozdější předpisů), o kterém se zmiňuje § 27 odst. 5 ZKV. V tomto případě se jedná o záruku poskytnutou věřitelem na zajištění celního

V případě nedobytných pohledávek a věcí, práv nebo jiných majetkových hodnot, které se v konkursu nepodařilo zpeněžit, správci nezbude, než je vyloučit z konkursní podstaty, ale k tomu by mělo dojít až na samotném závěru zpeněžování podstaty po neúspěšných pokusech provést zpeněžení. Okamžikem vyloučení se k tomuto majetku obnovují původní dispoziční oprávnění úpadce. To lze dovodit argumentem a contrario z § 14 odst. 1 písm. a) ZKV. Z logiky věci vyplývá, že k vyloučení majetku z konkursní podstaty správcem může dojít předtím, než správce podá soudu a věřitelskému výboru zprávu o zpeněžování majetku z podstaty. Podle § 27 odst. 6 ZKV s vyloučením majetku z konkursní podstaty musí projevit souhlas věřitelský výbor; teprve poté s tím může projevit souhlas soud.

dluhu. Ale také i podle zákona o spotřebních daních (§ 40a zákon č. 587/1992 Sb., o spotřebních daních) nebo podle zákona o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitosti (zákon č. 357/1992 Sb.).

Přehled literatury:

Bejček, J., Eliáš, K., Raban, P. a kol.: *Kurs obchodního práva.* Obchodní závazky. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003

Bernat, F.: *Konkurs a vyrovnání?,* Ekonom, 1992, č. 51, s. 55-56

Bureš,J., Drápal, L.: *K některým otázkám incidenčních sporů v konkursu,* Právní rozhledy, 1998, č. 6

Bureš, J., Drápal, L., Mazanec, M.:*Občanský soudní řád.* Komentář. 5. vydání. C H Beck, Praha 2001

Častorál, Z.: *Otazníky nad perspektivami úpadkového práva.* In: Současnost a perspektivy úpadkového práva (Sborník z vědecké konference uspořádané Vysokou školou Karla Engliše v Brně společně s Komorou správcůmajetku a likvidátorů dne 25. října 2001), Brno, Linie 2002

Dědič, J., a Čech, P.: *Obchodní právo po vstupu ČR do EU aneb co všechno se po 1. květnu 2004 v obchodním právu změnilo. 2. doplněné a aktualizované vydání.* Praha: BOVA POLYGON, 2005

Desze, Margaret, a Nádor, Judit: „Hungary" in *The European Restructuring and Insolvency Guide 2002/2003 (incorporating central and eastern Europe and the CIS).* Londýn: White Line, 2003

Deutsch, E.: *Základní informace o Komoře specialistů pro krizové řešení a insolvenci v České republice a jejich programových cílech.* In: Současnost a perspektivy úpadkového práva (Sborník z vědecké konference uspořádané Vysokou školou Karla Engliše v Brně společně s Komorou správcůmajetku a likvidátoru dne 25. října 2001), Brno, Linie 2002

Eliáš, K.: *Incidenční spory,* Právní rozhledy, 1993, č. 1, s. 3-6

Eliáš, K., Bejček, J.,Hajn, P., Ježek, J. a kol.: *Kurs obchodního práva.* Obecná část. Soutěžní právo. 4 vydání. Praha: C.H.Beck, 2004.

Häsemeyer, Ludwig: *Insolvenzrecht. – 2., neubearbeitete Auflage.* Kolín, Berlín, Bonn Mnichov: Heymanns, 1998

Jehlička, O., Švestka, J., Škarová, M., a kol.: *Občanský zákoník.* Komentář. 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002

Knapp, V.: *Teorie práva.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995

Knappová, M., Švestka, J., a kol.: *Občanské právo hmotné.* Praha: ASPI, 2002

Kotoučová, J: *Zákon o konkursu a vyrovnání.* Komentář. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002

Kozel, R: *Problémy konkursního řízení a jejich řešení,* Praha, Linde 2001

Krčmář, Z.: *Současnost a perspektivy úpadkového práva.* In: Současnost a perspektivy úpadkového práva (Sborník z vědecké konference uspořádané Vysokou školou Karla Engliše v Brně společně s Komorou správcůmajetku a likvidátorů dne 25. října 2001), Brno, Linie 2002

Mlejnková, I., Modlidbová, V.: *Vývoj českého konkursního práva za poslední dva roky v judikatuře soudů,* Právní rádce, 1997

Nett, A.: *K trestní odpovědnosti správce konkursní podstaty.* In: Současnost a perspektivy úpadkového práva (Sborník z vědecké konference uspořádané Vysokou školou Karla Engliše v Brně společně s Komorou správců majetku a likvidátoru dne 25. října 2001), Brno, Linie 2002

Patloka, A.: „Prodej podniku jednou smlouvou a vyrovnání věřitelů a oddělených věřitelů, jak je upraven v zákoně o konkurzu a vyrovnání" in *Bulletin advokacie*, č. 9, ročník 1997, str. 16.

Pavlíček, V., a kol.: *Ústava a ústavní řád České republiky.* Komentář. 2. díl. Práva a svobody. Praha: Linde, 1999

Pelikánová, I.: *Komentář k obchodnímu zákoníku*. 1. část § 1 – § 55. 3. aktualizované vydání podle právního stavu k 1.4. 2003.
Ramasastry, Anita: „EBRD Legal Indicator Survey: assessing insolvency laws after ten years of transition" in *The European Restructuring and Insolvency Guide 2002/2003 (incorporating central and eastern Europe and the CIS)*. Londýn: White Line, 2003
Schelleová, I. a kol.: *Konkurz a vyrovnání.* 2. doplněné vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2004
Steiner, V: *Konkurs a vyrovnání.* Komentář. Ostrava: ATLAS, 1992
Steiner, V: *K novému zákonu a konkursu a vyrovnání,* Arbitrážní praxe, 31, 1991
Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: *Obchodní zákoník.* Komentář. 6. vydání. Praha: C.H.Beck, 2001
Ujházy, Z.: *Bankroty v Maďarsku,* Ekonom, 1994, č. 32
Wilkinson, Louise: „Offshore jurisdictions: Cyprus, Gibraltar, Guernsey, Isle of Man, Jersey, Liechtenstein, Malta, Monako" in *The European Restructuring and Insolvency Guide 2002/2003 (incorporating central and eastern Europe and the CIS)*. Londýn: White Line, 2003
Winterová, A., a kolektiv: *Civilní právo procesní*. Praha: Linde, a.s., 2004
Zelenka, J., Maršíková, J.: *Zákon o konkursu a vyrovnání,* Praha: Linde, 2002
Zoulík, F.: *Zákon o konkursu a vyrovnání*. Komentář, Praha: C. H. Beck, 1994
Zoulík, F.: „Promlčení a konkurz" in *Pocta Jiřímu Švestkovi k 75. narozeninám*. Praha: ASPI, 2005
Zoulík, F.: *Nad zákonem o konkursu a vyrovnání,* Poradce podnikatele, 1993, č. 4

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Tímto prohlašuji, že přiloženou předkládanou diplomovou práci na téma „Věřitelé v konkursním řízení" jsem napsal sám bez jakéhokoliv porušení autorského zákona. A PRAMENY, KTERÉ JSEM POUŽIL JSEM ŘÁDNĚ UVEDL, JAK JE VE VĚDECKÉ PRÁCI OBVYKLÉ.

Jan Šefranka

V Praze dne 14. června 2006